T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇARŞAMBA-YAVUZ SELİM SEMTLERİNİN BÜTÜNLEŞİK KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Şahin AYTEK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mimarlık Anabilim Dalı

Rölöve ve Restorasyon Programı

Danışman

Doç Dr. Ceylan İrem GENÇER

Mayıs, 2023

T.C.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ÇARŞAMBA-YAVUZ SELİM SEMTLERİNİN BÜTÜNLEŞİK KORUMA BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Ali Şahin AYTEK tarafından hazırlanan tez çalışması 25.05.2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve-Restorasyon Programı **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER
Yıldız Teknik Üniversitesi
Danışman

Jüri Üyeleri

Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER, Danışman
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Dr. Öğr. Üye. Banu ÇELEBİOĞLU YERGÜN, Üye
Yıldız Teknik Üniversitesi _____

Doç. Dr. Burcu Selcen COŞKUN, Üye
Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi _____

Danışmanım Doç Dr. Ceylan İrem Gençer sorumluluğunda tarafımca hazırlanan Çarşamba-Yavuz Selim Semtlerinin Bütünleşik Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi başlıklı çalışmada veri toplama ve veri kullanımında gerekli yasal izinleri aldığımı, diğer kaynaklardan aldığım bilgileri ana metin ve referanslarda eksiksiz gösterdiğimi, araştırma verilerine ve sonuçlarına ilişkin çarpıtma ve/veya sahtecilik yapmadığımı, çalışmam süresince bilimsel araştırma ve etik ilkelerine uygun davrandığımı beyan ederim. Beyanımın aksinin ispatı halinde her türlü yasal sonucu kabul ederim.

Ali Şahin AYTEK

İmza

TEŞEKKÜR

Tez çalışmam boyunca bana yol gösteren, ilgisini ve desteğini hiçbir zaman esirgemeyen değerli danışman hocam Doç. Dr. Ceylan İrem GENÇER'e, Y.T.Ü. Restorasyon kürsüsündeki hocalarıma,

İhtiyaç duyduğum verileri sağlama noktasında yardımlarından dolayı İstanbul Büyükşehir Belediyesi, İstanbul Sit Alanları Alan Yönetim Başkanlığı ve Fatih Belediyesi çalışanlarına,

Bugüne gelmemde emeği olan, mesleki ve manevi anlamda yetişmemi sağlayan tüm büyüklerime, babam İsmail AYTEK , annem Adile AYTEK'e ve tüm aile bireylerime,

Lisans yıllarımdan beri beni her konuda destekleyen değerli arkadaşım Y. Mimar Furkan AL'a , tez sürecini danışıklı olarak sürdürdüğümüz yüksek lisans arkadaşlarıma ve ilgisini eksik etmeyen tüm dostlarıma,

Saha çalışması esnasında ölçümler için gerekli teçhizatı sağlayan Kültür Üniversitesi Mimarlık Bölümüne, Ar. Gör. Özge ILIK ve ölçümde yardımcı olan arkadaşlarına,

Ve yine saha çalışmalarım esnasında gösterdikleri güler yüz ve yardımlarından dolayı Çarşamba ve Sultan Selim sakinlerine,

Süreç içerinde gösterdikleri müsamahadan dolayı iş yerim ve Topkapı Sarayı'ndaki çalışma arkadaşlarıma teşekkürü borç bilirim.

Ali Şahin Aytek

İÇİNDEKİLER

KISALTMA LİSTESİ **vii**
ŞEKİL LİSTESİ **viii**
TABLO LİSTESİ **xv**
ÖZET **xvi**
ABSTRACT **xviii**
1 GİRİŞ **19**
1.1 Literatür Özeti ... 20
1.2 Tezin Amacı ... 21
1.3 Hipotez ... 21
1.4 Kapsam ve Yöntem ... 22
2 ÇARŞAMBA VE YAVUZ SELİM SEMTLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER **24**
2.1 Çalışma Alanının Konumu ve Sınırları ... 24
2.2 Çalışma Alanının Diğer Coğrafi Özellikleri ... 26
2.3 Alanın Tarihsel Gelişim Süreci ... 31
2.3.1 Byzantion-Roma-Doğu Roma (Bizans) Dönemi ... 31
2.3.2 Osmanlı Dönemi ... 36
2.3.3 Cumhuriyet Dönemi ... 48
3 ÇALIŞMA ALANINA YÖNELİK ANALİZLER **56**
3.1 Çalışma Alanındaki Anıtsal Yapılar ... 56
3.2 Çalışma Alanındaki Sivil Yapılar ... 82
3.2.1 Cephe Özellikleri ... 82
3.2.2 Çıkmalar ve Balkonlar ... 86
3.2.3 Pencereler ... 88
3.2.4 Kapılar ... 90
3.2.5 Dekoratif Öğeler ... 93
3.3 Çalışma Alanında Yapılan Fiziki Yapı Analizleri ... 99
3.3.1 Kentsel Rölöve ... 99
3.3.2 Ulaşım Durumu ... 104
3.3.3 Ada Parsel Analizi ... 107
3.3.4 Doluluk Boşluk Analizi ... 109
3.3.5 Kat Adedi Analizi ... 111

3.3.6 İşlev Analizi 114
3.3.7 Yasal Statü Analizi 116
3.3.8 Dönem Analizi 118
3.3.9 Yapı Kullanım Durumu Analizi 119
3.3.10 Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi 121
3.3.11 Yapısal Durum Analizi 124
3.3.12 Korunmuşluk Durumu Analizi 126
3.4 Çalışma Alanındaki Sosyal Yapının İncelenmesi 132
3.5 Çalışma Alanının Yasal Koruma Statüsü 137
3.5.1 İstanbul 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı 137
3.5.2 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 140
3.5.3 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı 144
4 KORUMA VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ 148
4.1 Bütünleşik Koruma Yaklaşımı 148
4.2 Tarihi Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri 149
4.3 Parsel-Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri 152
4.4 Yeni Yapılaşmalar 156
4.5 Sosyal Kültürel Yapının Korunması 160
5 SONUÇ 162
KAYNAKÇA 165
EK-A GÖRSEL ARŞİV KAYNAKLARI 173
EK-B ANALİZLER VE ÇİZİMLER 204
EK-C ENVANTER FİŞLERİ 222
TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR 298

KISALTMA LİSTESİ

HGM	Harita Genel Müdürlüğü
İBB	Istanbul Büyükşehir Belediyesi
İÇDP	İstanbul Çevre Düzeni Planı
İDÇ	İstanbul Deprem Çalıştayı
İSMEK	İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Sanat ve Meslek Eğitimi Kursları
MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 2.1 Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin Tarihi Yarımada içerisindeki konumu (Google Earth, 2022) 25

Şekil 2.2 Semt merkezleri ve çalışma alanının idari sınırlar ile ilişkisi. 26

Şekil 2.3 Çalışma alanının Tarihi Yarımada topoğrafya haritasındaki konumu (URL-2) 26

Şekil 2.4 Çalışma alanının Fatih jeoloji haritasındaki konumu (Şahin, 2008) 27

Şekil 2.5 Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve Yaşanan Büyük Deprem Tarihleri (İBB, İstanbul Deprem Çalıştayı Kitapçığı, 2019) 28

Şekil 2.6 Çukurbostanın tasfiye öncesi vaziyeti (URL-4) ve 1813 II. Bayezid Su Yolları (URL-5) 29

Şekil 2.7 Alanın günümüzdeki Haliç silüeti (Aytek,2022) ve 1537 tarihli Matrakçı Nasuh'a ait Minyatür (URL-6) 30

Şekil 2.8 Bizans Dönemi İstanbul Haritası (Wikipedia) (URL-7) 33

Şekil 2.9 1422 tarihli Cristoforo Buondelmonte'ye ait İstanbul Gravürü (URL-8) 35

Şekil 2.10 1493 tarihli Hartmann Schedel'e ait İstanbul Gravürü (URL-9) 35

Şekil 2.11 Giovanni Andrea Vavassore'ye ait İstanbul Haritasında Fatih Camii ve Sultan Selim tepesinin gösterimi (16. Yüzyılın ilk yarısı)(URL-10) 36

Şekil 2.12 Melchior Lorichs'e ait İstanbul Panoraması, Sultan Selim tepesinin görünümü (1559) (URL-11) 37

Şekil 2.13 1546 yılı Sultan Selim Nâhiyesi kent unsurları haritası (Çoban Şahin, 2020) 39

Şekil 2.14 1839 tarihli Moltke Planı (Çelik, 2019) 44

Şekil 2.15 Çarşamba-Sultan Selim'in 18.yy sonu-20. yy. başı arası değişimi 45

Şekil 2.16 1929 tarihli Pervitich haritasında Sultan Selim ile komşu semtleri arasındaki kentsel doku farkı (Yazar tarafından düzenlenmiştir.) 46

Şekil 2.17 19. Yy 'da Haliç yönünden Sultan Selim silüeti (1873-81 arası) (Guillaume Berggren'e ait panorama)(URL-12) 47

Şekil 2.18 Sultan Selim Lisesi Cumhuriyet Dönemi (URL-13) 49

Şekil 2.19 1936 Henry Prost Planı (URL-14) 49

Şekil 2.20 1941 Patrikhane yangınında Sultan Selim semtine ait fotoğraflar (sağda) (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü) . 1942 Yılına ait Hava Fotoğrafı (solda) (HGM) 50

Şekil 2.21 İsmailağa Camii'nin harap vaziyetine dair 1938 tarihli gazate haberi ve caminin eski görselleri (Kuduoğlu, 2021) 51

Şekil 2.23 Sultan Selim Caddesi'nin değişimi (URL-4) 53

Şekil 2.24 Haliç silüetindeki yapı yoğunluğunun zaman içerisindeki değişimi (1881 sonrası, URL-15) (Aytek, 2022).....54
Şekil 2.25 Sultan Selim sahil hattının dönüşümü (URL-16) 54
Şekil 2.26 Çukurbostan'nın tasfiyesi dair bir haber (Cumhuriyet Gazetesi,16 Ocak 1986) (URL-17).....55
Şekil 3.1 Sultan Selim Külliyesi Planı (URL-18) ve Hava Görüntüsü (URL-4).....56
Şekil 3.2 Sultan Selim Camii Çukurbostan Ciheti (Aytek, 2022) 57
Şekil 3.3 Şadırvanlı avlunun dış beden duvarları ile içten görünümü (Aytek, 2022).....58
Şekil 3.4 Caminin harim bölümü ile mihrap detayı (Aytek, 2022) 59
Şekil 3.5 Sultan Selim Camii haziresinde bulunan türbeler (Aytek, 2022).....60
Şekil 3.6 Sultan Selim Türbesine ait tezyini unsurlar (Aytek, 2022) 61
Şekil 3.7 Sultan Abdülmecid'in yaptırmış olduğu mefruşa ile kendisine ait türbe (Aytek, 2022).....61
Şekil 3.8 İsmailağa Camii dış cephelerinin görünümleri (Aytek, 2022) 62
Şekil 3.9 İsmailağa Camii ve haziresinin 1938'deki harap vaziyeti (URL-19).....63
Şekil 3.10 İsmaiilağa Camii harim bölümü ve camiye özgün son cemaat revaklarından itibaren eklenen bölüm (Aytek, 2022).....63
Şekil 3.11 Cebecibaşı Mescidi ve haziresinin eski (Ayvansarayi, 1987) ve yeni vaziyeti (Aytek, 2022).....64
Şekil 3.12 Mismarcı Mescidi'nin günümüzdeki görünümü (Aytek, 2022).....65
Şekil 3.13 Mismarcı Mescidi'nin minaresi ve eski avlu duvarlarının görüldüğü fotoğraf (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi) ile Pervitich haritasında görülen eski parsel kullanımı.....65
Şekil 3.14 Debbağ Yunus Mescidi ve haziresi eski (URL-20) ve yeni vaziyeti (Aytek, 2022).....66
Şekil 3.15 Abdi Subaşı Messcidi ve köprü ile geçilen minaresi (Aytek, 2022) 67
Şekil 3.16 Abdi Subaşı Mescidi'ne ait eski tarihi fotoğraflar (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü) (Atatürk Kitaplığı Koleksiyonu) ve Pervitich haritasındaki konumu 67
Şekil 3.17 Karabaş Mescidi (Aytek, 2022).....68
Şekil 3.18 Alman Mavisi ve Pervitich haritalarında Karabaş Mescidi'nin bulunduğu parsel.....69
Şekil 3.19 Tevki Cafer Mescidi'nin günümüzdeki vaziyeti (Aytek, 2022).....69
Şekil 3.20 Mescidin restorayon öncesi planı ve sonrası planları ile harim bölümünün restorasyon öncesi (1976) ve sonrasını (1995) gösteren fotoğraflar (Eyice, 1998).....70
Şekil 3.21 Mesnevihane Tekkesi'nin cümle kapısı ve mescidi (Köroğlu,2022) 71
Şekil 3.22 Mesnevihane Tekkesi'ne ait mescidin eski vaziyeti (URL-15) ve Alman mavisi haritasındaki konumu.....71

Şekil 3.23 İsmet Efendi Tekkesi'nin restorasyondaki hali ile cümle kapısı (Aytek, 2022) 72
Şekil 3.24 İsmet Efendi Tekkesi içerisinde bulunan konağın eski vaziyeti (URL-21) ile tekke parselinin Pervitich haritasındaki konumu 72
Şekil 3.25 Lokmacı Dede Tekkesi'nin günümüzdeki görünümü (Aytek, 2022) 73
Şekil 3.26 Lokmacı Dede Tekkesi'nin 20. yüzyılın başlarına ait bir fotoğraf (Albert Khan Arşivi) ve tekkenin Pervitich haritasındaki konumu 73
Şekil 3.27 Murad Molla Kütüphanesi eski fotoğrafı (URL-20) ve Pervitch haritasındaki konumu 74
Şekil 3.28 Murad Molla Kütüphanesi'ne ait plan ve kesit (Ünsal, 1984) 75
Şekil 3.29 Murad Molla Kütüphanesi iç mahali ve tezyini kitaplığı (Aytek, 2022) 75
Şekil 3.30 Esad Efendi Medresesi'nin giriş kapısı ve iç avlu görünümü (Aytek, 2022) 76
Şekil 3.31 Esad Efendi Medresesi'ne ait plan ve kesit (Pektaş, 1998) 76
Şekil 3.32 Esad Efendi Medresesi'nin 1938'deki harap vaziyeti (URL-19). 77
Şekil 3.33 I. Adülhamid Medresesi (Sultan Selim Lisesi) cephe görünümleri (Aytek, 2022) 77
Şekil 3.34 I. Abdülhamid Medresesi (NNY Mimarlık Restorasyon Arşivi) (URL-13) 78
Şekil 3.35 Çarşamba Karakolu'na ait giriş ve yan cephe görünümleri (Aytek, 2022) 79
Şekil 3.36 Camcı Çeşmesi'nin eski vaziyeti (URL-24) ve güncel vaziyeti (Aytek, 2022) 79
Şekil 3.37 Uzun Köprülü Ali Efendi Çeşmesi eski fotoğrafı (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi) ve günümüzdeki vaziyeti (Aytek, 2022) 80
Şekil 3.38 Mismarcı Çeşmesi ve Sultan Selim Haziresinde bulunan Çeşme (Aytek, 2022) 81
Şekil 3.39 Ayakapı Çeşmesi (Aytek, 2022) 81
Şekil 3.40 İki katlı-çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022) 83
Şekil 3.41 Üç katlı-çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022) 83
Şekil 3.42 İki katlı çıkmasız yapı örnekleri (Aytek, 2022) 83
Şekil 3.43 Yitirilmiş Tek katlı yapı örnekleri (Google maps sokak görünümü, 2014) 84
Şekil 3.44 İki katlı,yandan girişli apartmanlar (Aytek, 2022) 85
Şekil 3.45 Üç katlı, yandan girişli apartmanlar (Aytek, 2022) 85
Şekil 3.46 Üç katlı, ortadan girişli apartmanlar (Aytek, 2022) 85
Şekil 3.47 Yapı köşeleri ve balkon parapetlerinde görülen kavisli hareketler (sol) (Aytek, 2022) (sağ) (Google maps sokak görünümü, 2014) 86
Şekil 3.48 Düz çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022) 87
Şekil 3.49 Köşe çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022) 87
Şekil 3.50 Üçgen çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022) 88
Şekil 3.51 Üçgen biçimli balkon biçimlenişi (Aytek, 2022) 88

Şekil 3.52 Ahşap pencere örnekleri (Aytek, 2022) 89
Şekil 3.53 Ahşap pencere örnekleri (Aytek, 2022) 89
Şekil 3.54 Farklı malzeme ve formlarda üretilmiş pencereler (Aytek, 2022) 89
Şekil 3.55 Apartman giriş ve cephe çıkmalarında köşe pencereleri (Aytek, 2022) 90
Şekil 3.56 Pencereli, tablalı ahşap kapı örnekleri (Aytek, 2022) 90
Şekil 3.57 Penceresiz tablalı ahşap kapı örnekleri (Aytek, 2022) 91
Şekil 3.58 Geleneksel sivil yapılarda kapı pencereli demir kapı örnekleri (Aytek, 2022) 91
Şekil 3.59 Apartman girişlerinde görülen demir kapı örnekleri (Aytek, 2022) 92
Şekil 3.60 Köşe söveli apartman girişleri (Aytek, 2022) 92
Şekil 3.61 Köşeleri yuvarlatılmış söveli apartman girişleri (Aytek, 2022) 92
Şekil 3.62 Dekoratif öğeleriyle ahşap payandalar (Aytek, 2022) 93
Şekil 3.63 Çıkma altlarında taş payanda ve demir paraçol örnekleri (Aytek, 2022) 93
Şekil 3.64 Kat silmelerinde görülen kirpi saçak motifleri (Aytek, 2022) 94
Şekil 3.65 Profilli sıva ile vurgulanmış kat silmeleri (Aytek, 2022) 94
Şekil 3.66 Saçaklarda görülen çeşitli malzemeden füruş örnekleri (Aytek, 2022) 94
Şekil 3.67 Ahşap Yapılarda görülen neoklasik dekoratif öğeler (Aytek, 2022) 95
Şekil 3.68 Ahşap evde geometrik motiftli teneke kaplama (Aytek, 2022) 95
Şekil 3.69 Apartman cephelerinde taraklı sıva ile elde edilmiş geometrik desenler (Aytek, 2022) 96
Şekil 3.70 Apartman cephelerinde görülen BTB mozaik kaplamalar (Aytek, 2022) 96
Şekil 3.71 Çeştili desenlerde balkon korkulukları (Aytek, 2022) 97
Şekil 3.72 Akordiyon formundaki pencere parmaklıkları (Aytek, 2022) 97
Şekil 3.73 Mozaik karo apartman girişleri (Aytek, 2022) 97
Şekil 3.74 Cephelerde görülen seramik karolar (Aytek, 2022) 98
Şekil 3.75 Sultan Selim Külliyesinin konumlandığı teras ve Çukurbostan (URL-4). 99
Şekil 3.76 Sultan Selim Külliyesinin konumlandığı terasın Haliç ve Sarayburnu'na dönük bakı etkisi (Aytek, 2022) 100
Şekil 3.77 Fener Rum Lisesi ve Sultan Selim Külliyesine ait türbelerinin sokaklarda oluşturduğu odak etkisi (Aytek, 2022) 101
Şekil 3.78 Tarihi fotoğrafta Yavuz Selim Caddesi üzerinde görülen doğal yol dokusu (URL-4) ile günümüzde farklılaşan yol dokuları (Aytek, 2022) 102
Şekil 3.79 Sultan Selim Külliyesi'nin girişinde yer alan anıtsal kapı ve haziresinin duvar ve servilerle kurduğu ilşki (Aytek, 2022) 103
Şekil 3.80 İsmailağa Camii ile Sultan Selim Camii'nde iç ve dış avlu kullanımları (Aytek, 2022) 103
Şekil 3.81 Haliç sahil yolu üzerinde Abdülezelpaşa Caddesi ve Cibali-Eyüp Sultan arası tramvay hattı (Aytek, 2022) 104

Şekil 3.82 Organik doku içerisinde görülen merdivenler (Aytek, 2022).....105
Şekil 3.83 Çukurbostan içerisinde düzenlenen otopark alanı (Aytek, 2022).....106
Şekil 3.84 Soğuk Tulumba Sokak ve İncebel Sokak dar açılı parsellerde görülen yapı örnekleri (Aytek, 2022) 108
Şekil 3.85 Mercimek Sokak, Mesnevihane Sokak ve İncebel Sokak köşe parsellerinde görülen yapı örnekleri (Aytek, 2022) 108
Şekil 3.86 Ada 1910 üzerinde tescilli parsellerin tevhid edilmesi sonucu inşa edilen monoblok yapı (Aytek, 2022).....109
Şekil 3.87 Çalışma alanı içerisinde yapılan doluluk boşluk analizi.....110
Şekil 3.88 Geniş ada merkezlerinde inşa edilmiş tek katlı yapılar (Aytek, 2022).....111
Şekil 3.89 Çukurbostan'ın dönüşümü (URL-4).....111
Şekil 3.90 Kat Adedi Analizi Grafiği 112
Şekil 3.91 Kat Adedi Analizi (Aytek, 2022).....112
Şekil 3.92 Kat irtifası yönünden aykırı yapıların Haliç alan silüetine olumsuz etkisi (Aytek, 2022).....113
Şekil 3.93 Alan içerisinde bulunan zemin+4 kat ve üstü yapılar (Aytek, 2022) 114
Şekil 3.94 İşlev Analizi.....115
Şekil 3.95 İşlev Analizi Grafiği 116
Şekil 3.96 Yasal Statü Analizi Grafiği.....117
Şekil 3.97 Yasal Statü Analizi Paftası 118
Şekil 3.98 Dönem Analizi Grafiği 118
Şekil 3.99 Dönem Analizi Paftası.....119
Şekil 3.100 Kullanım Durumu Grafiği 120
Şekil 3.101 Sultan Selim Caddesi ve Murat Molla Sokak, Kullanılmayan Yapılar.....120
Şekil 3.102 Daruşşafaka Caddesi ve İsmailağa 2. Çıkmazı İnşaat Halindeki Yapılar (Aytek, 2022).....121
Şekil 3.103 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi Grafiği.....122
Şekil 3.104 Kesme Taş ve Moloz Taş Tekniği Kullanılan Yapı Örnekleri (Aytek, 2022).....122
Şekil 3.105 Metal Karkas ve Tuğla Örgü Tekniği Kullanılan Yapı Örnekleri (Aytek, 2022).....123
Şekil 3.106 Ahşap Yapım Tekniği ile İnşa Edilmiş Yapı Örnekleri (Aytek, 2022) 123
Şekil 3.107 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi Paftası.....124
Şekil 3.108 Hafif yapısal problem görülen yapılar (Aytek, 2022) 125
Şekil 3.109 Derin yapısal problem görülen yapılar (Aytek, 2022).....126
Şekil 3.110 Yapısal Durum Analizi Grafiği 126
Şekil 3.111 Kütle Organizasyonu korunmuş yapılar (Aytek, 2022).....127

Şekil 3.112 Kütle Özgünlük Durumu Analizi Grafiği 128
Şekil 3.113 Kütle Organizasyonu bozulmuş yapılar (Aytek, 2022) 128
Şekil 3.114 Özgün kütle Organizasyonu okunmaz durumda olan yapılar (Aytek, 2022) 129
Şekil 3.115 Özgün cephe organizasyonu korunmuş yapılar (Aytek, 2022) 129
Şekil 3.116 Özgün cephe organizasyonu kısmen okunur durumda olan yapılar (Aytek, 2022) 130
Şekil 3.117 Özgün cephe organizasyonu okunmaz durumda olan yapılar (Aytek, 2022) 131
Şekil 3.118 Cephe Özgünlük Durumu Analizi Grafiği 131
Şekil 3.119 Manyasizade Caddesi Eski Fotoğrafları (URL-4). 133
Şekil 3.120 Sultan Selim Türbesi (II. Abdühamid Fotoğraf Arşivi)(URL-26). 134
Şekil 3.121 Çarşamba'da gündelik yaşam (Aytek, 2022). 135
Şekil 3.122 Çarşamba Pazarı, 1971 (solda) (URL-27) .Fatih ve Çarşamba aksında pazarın kurulduğu sokakların uydu görünümü (Google Earth). 135
Şekil 3.123 Semtte tesettür odaklı gelişen tekstil sektörü (Aytek, 2022) 136
Şekil 3.124 Çukurbostan'da spor faaliyetleri (Aytek, 2022) 136
Şekil 3.125 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, 2009 138
Şekil 3.126 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, 2009 (Kırpılmış) 139
Şekil 3.127 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı (İBB, 2011). 141
Şekil 3.128 Tarihi Yarımada Yönetim Planı Alanı'ndaki Yenileme Alanları ve Çarşamba-Sultan Semtlerinin Konumu (Fatih Belediyesi, 2018) 142
Şekil 3.129 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında Çarşamba- Sultan Selim Semtlerinin Gösterimi (İBB, 2011) 143
Şekil 3.130 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Üzerinde Çalışma Alanı ve Koruma Bölgelerinin Gösterimi (İBB, 2012). (Yazar tarafından düzenlenmiştir). 145
Şekil 3.131 Sultan Selim Külliyesi (URL-4) ve Aspar Sarnıcı'nın oluşturduğı 1. Derece Koruma Bölgesi (İBB, 2012) 146
Şekil 3.132 2457 Adada yapılması planlanan seyir terası-park (solda) (İBB,2012) ve alanın güncel vaziyeti (sağda) (Aytek, 2022) 147
Şekil 4.1 Bütünleşik koruma yaklaşımını oluşturan bileşenler 149
Şekil 4.3 Alanda görülen özgün ve betonarme istinat duvarları (Aytek, 2022) 151
Şekil 4.4 Tescilli parsel'e ait eski fotoğraf (Arhelou , 1996) ve günmüzüdeki vaziyeti (Aytek, 2022) 155
Şekil 4.5 Parsellere getirilen müdahale önerileri ..... **Hata! Yer işareti tanımlanmamış.**
Şekil 4.6 Çarşamba semtinde gözlemlenen dönüşüm süreci. 1937 ve 2021 hava fotoğrafları (HGM) (Google Earth,2021) 158
Şekil 4.7 Sultan Selim semtinde gözlemlenen dönüşüm süreci. 1937 ve 2021 hava fotoğrafları (HGM) (Google Earth,2021) 158

Şekil 4.8 Alan içerisinde yapı yoğunluğunun azaltılması önerilen adalar.....159

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1 İstanbul 1937-2021 arası yılların ortalama yağış ve sıcaklık verileri (URL-4) 29
Tablo 2.2 Sultan Selim Camii Nahiyesinin kuruluş mahalleleri (Çoban,2020) 38
Tablo 2.3 18. ve 19. Yüzyılarda çalışma alanını etkilediği tespit edilen yangınlar 42
Tablo 2.4 İstanbul'da görülen büyük depremler 42
Tablo 2.5 Anıtsal Yapılarda tespit edilen Cumhuriyet dönemi onarım ve müdahaleleri 52
Tablo 3.1 Mahallerde görülen nüfusun cinsiyet-yaş oranları 132
Tablo 3.2 Mahalllerde görülen nüfusun eğitim düzeyi ve medeni hali 133
Tablo 3.3 Çalişma alanı ve yakın çevresinde ihya edilecek yapılar (İBB, 2011).....144

ÖZET

Çarşamba-Yavuz Selim Semtlerinin Bütünleşik Koruma Bağlamında Değerlendirilmesi

Ali Şahin Aytek

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Ceylan İrem Gençer

Çalışmanın amacı Tarihi Yarımada içerisinde korunmuşluk durumuyla birbirinden ayrışan bölgeler içerisinde tarihi kent dokusunu korumuş ancak değişmekte olan bölgelerden Çarşamba ve Yavuz Selim semtlerinin tarihi boyunca üstün evrensel değer ifade etmiş niteliklerinin belgelenmesi, günümüz kentleşme dinamikleri içerisinde karşılaştığı tehditlerin ortaya konması ve bölgede bulunan mevcut sorunların çözümüne tavsiyeler getirilmesidir.

Kuramsal evrimi tarihi anıt kavramına kentsel ve kırsal yerleşmeyi de dahil eden 1964 tarihli Venedik Tüzüğü ile başlatılan tarihi çevre koruma yaklaşımı, 2011 yılında UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararları'yla güncel halini almıştır. Tarihi çevrede fiziki çevrenin korunması ile birlikte, somut ve somut olmayan tüm niteliklerin de dahil edilmesi, insanın yaşadığı çevrenin bütününü korumayı güncel kentleşme dinamiklerine de odaklanarak ele alması bütünleşik yaklaşımının temel ilkeleri kabul edilmiştir.

Tez çalışması kapsamında Çarşamba ve Yavuz Selim semtleri hakkında genel bilgiler ele alınmış, belirlenen pilot alan içerisinde yapılan fiziki ve sosyal yapı analizleri incelenmiştir. Çalışmada kuzeyde İncebel Sokak, doğuda Çırakçı Çeşmesi Sokak, batıda Mesnevihane Sokak, güneyde Daruşşafaka Caddesi ile sınırlanan, bünyesinde yaklaşık 800 kadar yapıyı barındıran alanın çok katmanlı tarihsel sürecinin belgelenme ve analizinde alandaki mevcut verilerle birlikte tarihi harita, gravür ve fotoğraflar ile bölgeden elde edilen nicel veriler temel kaynaklar olarak ele alınmıştır. Çalışma alanına getirilecek tavsiyeler alanda yapılan fiziki analizler, sosyal yapı analizleri, fotoğrafla belgeleme ve silüet çalışmaları ile alanın yasal koruma statüsü göz önüne alınarak getirilmiştir.

Alanın çok katmanlı dokusu incelendiğinde fiziksel ve sosyal özelliklerini birlikte gözeten, bütüncül bir koruma yaklaşımının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Çalışmada bölgedeki arazi kullanımı ve ulaşıma yönelik üst ölçekli tavsiye kararları koruma eylemine katkı sağlayacak şekilde ele alınmış, alınan kararlar ada ve parsel ölçeğine indirgenmiştir. Bu doğrultuda bölgede detaylı belgeleme ve analizler sonucunda, tarihi yapıların hasar durumlarına göre basit veya kapsamlı onarımına, alanda boş veya niteliksiz yapı bulunan parsellerde doku ile uyumlu yeni tasarımlar yapılmasına, tescilli olmayan ancak 1970ler ve öncesinin apartman tipolojisini yansıtan yapılar ile bu dönemden sonra inşa edilen yapıların yenilenmesine yönelik tavsiyeler geliştirilmiştir. Çalışmada alanın fiziki yapısının korunmasında sosyal yapının da korunup sürece dahil edilmesindeki önem ortaya konmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çarşamba, Yavuz Selim, Bütünleşik Koruma, Tarihi Çevre

ABSTRACT

THE EVALUATION OF THE ÇARŞAMBA-YAVUZ SELİM NEIGHBORHOODS IN THE CONTEXT OF INTEGRATED CONSERVATION

Ali Şahin AYTEK

Department of Architecture

Msc. Thesis

Supervisor: Assoc. Prof. Ceylan İrem Gençer

The aim of the study is to reveal and document the qualities that have expressed superior universal value throughout the history of the Çarşamba-Yavuz Selim neighborhoods, which are considered as one of the regions that have preserved the historical urban spine among the regions that are separated from each other with the state of preservation in the Historic Peninsula, but which have undergone major changes in terms of their built environment. It is to reveal the threats faced in the region and to provide recommendations for the solution of the existing problems in the region.

The historic urban preservation approach, which started with the Venice Charter in 1964, with the inclusion of urban and rural settlements as historical monuments, continued its evolution with the Recommendations on the Historic Urban Landscape adopted at the UNESCO General Conference in 2011, which focuses on the protection of the historic environment. It has evolved which people with all its intangible and intangible qualities, while considering the current urbanization dynamics.

In this study, in the documentation and analysis of the multi-layered historical process of the area, which is bordered by İncebel Sokak in the north, Çırakçı Çeşmesi Street in the east, Mesnevihane Street in the west, and Darüşşafaka Street in the south was condected. There are about 700 buildings in the area. The historical maps, engravings

and photographs, and quantitative data obtained from the region were also analysed which constitute the primary sources. Recommendations for the study area were made by considering the legal protection status of the area with physical analysis, social structure analysis, photographic documentation, typology and silhouette studies.

When the multi-layered structure of the area is examined, the necessity of a holistic conservation approach has emerged. In the study, recommendations for land use and transportation in the region were handled in a way that would contribute to the conservation action, and the decisions were reduced to building lot and parcel scale. As a result of detailed documentation and analyses in the region, simple or comprehensive repair of historical buildings according to their damage, new designs compatible with the fabric in empty lots or where unqualified structures existed are suggested. Also, conservation approaches were defined for the unregistered buildings reflecting the apartment typology of 1930s and for structures built after this period. Different recommendations were developed for the renewal of these buildings. In the study, the importance of preserving the physical structure of the area together with the social structure is highlighted.

Keywords: Carsamba, Yavuz Selim, Integrated Conservation, Historical Environment

1.1 Literatür Özeti

Kentsel mirasın birbirinin ardılı olan ve farklı kültürlerin ürettiği sosyal, kültürel ve ekonomik değerlerin birlikte korunması gerektiğini kabul eden bütünleşik koruma yaklaşımı, tez konusu olarak ele alınan alanın incelenmesinde benimsenen yaklaşım olmuştur. Bütünleşik koruma kavramının incelenmesinde başvurulan kaynaklar 20. yüzyıl içerisinde uluslararası koruma alanında ortaya konmuş ilkeleri tanımlayan tüzük, bildiri ve tavsiye kararları olmuştur. Kuramsal evrimini, tarihi anıt kavramına kentsel ve kırsal yerleşmeyi de dahil eden 1964 tarihli Venedik Tüzüğü ile başlatılan tarihi çevre koruma yaklaşımı , 1976 tarihinde tarihi alanların korunması ve çağdaş rolleri konusunda getirilen Nairobi Tavsiyeleri ve 1987'de tarihli kentlerin ve kentsel alanların korunmasına yönelik Washington Tüzüğü ile kapsamı genişlemiştir. 2011 yılında UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararları, tarihi çevrede fiziki çevrenin korunmasının ile birlikte, somut ve somut olmayan tüm nitelikleri de dahil olmak üzere, insanın yaşadığı çevrenin bütününü korumayı güncel kentleşme dinamiklerine de odaklanarak ele alan bir yaklaşıma evrilmiştir.

Çarşamba ve Yavuz Selim semtlerindeki çok katmanlı tarihsel sürecin incelenmesinde İstanbul'un genel şehir tarihi üzerine hazırlanmış yayınlar temel başvuru kaynağı olmuştur. Bu doğrultuda Doğan Kuban'ın İstanbul'un tarihini Byzantion döneminden başlayarak Cumhuriyet Dönemi'ne varıncaya dek ele aldığı "İstanbul'un Kent Tarihi" adlı kronolojik yayını İstanbul'un genel gelişimi ve çalışma alanının da dahil olduğu Haliç kıyısındaki yerleşimler hakkında bilgi sağlamıştır. Benzer doğrultuda Zeynep Çelik'in "19. yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul" adlı eseri özellikle şehrin 19. yüzyılındaki dönüşüm faaliyetlerine ışık tutar niteliktedir. Çarşamba ve Sultan Selim semtleri özelinde ortaya konan sınırlı çalışmalardan Murat Sav'ın 2010 yılında Sultan Selim Camii'nde yapılan restorasyon çalışmaları neticesinde elde edilen güncel veriler ışığında yazdığı "Yavuz Sultan Selim Camii Çevresi veya İstanbul'un Beşinci Tepesinin Arkeolojik Topoğrafyası" adlı makale Sultan Selim semtinin bulunduğu bölgenin ilk yerleşim faaliyetleri ve Bizans Dönemi'ndeki gelişimi hakkında bilgi sunmaktadır. Çalışma alanının Osmanlı Dönemi nahiye ve mahalle gelişimlerinin incelenmesinde Semavi Eyice'nin "İstanbul'un Mahalle ve Semt Adları Hakkında Bir Deneme" adlı eseri ile Halil İnalcık'ın "15. ve 16. yüzyıllarda Nahiyelerin Gelişimi"

adlı çalışması kaynak teşkil etmiştir. Alandaki sivil yapı karakterinin ve yeşil dokusundaki değişiminin belirlenmesinde Emine Çoban'ın "1546 ve 1600 Tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defterlerine Göre İstanbul'da Yeşil Alanlar" adlı doktora tezi birincil kaynak niteliğindeki tahrir defterlerini incelemesi bakımından önemli veriler sunmuştur. Yine Şükriye Pınar Yavuztürk'ün "İstanbul'un Kitabı Fatih" adlı kitabın içerisinde ele aldığı "Çarşamba Semti" başlıklı yazısı semtin tarihsel gelişimi ve alan içerisinde bulunan anıtsal yapılar için güncel bir kaynak ortaya koymaktadır.

Alanda özellikle anıtsal yapıların incelenmesinde ansiklopedi yayınları önemli bir yer tutmuştur. Güncel kaynaklar olarak "Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi", "Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi" ve Reşat Ekrem Koçu'nun 1968'de yayınladığı "İstanbul Ansiklopesi" söz konusu kaynaklardır. Çalışma alanı içerisinde önemli bir yer tutan cami ve mescidlerin incelenmesinde Hüseyin Ayvansarayi'ye ait "Camilerimiz Ansiklopedisi (Hadîkatu'l-Cevâmi)", Tahsin Öz'ün 1964'te yayınladığı "İstanbul'un Camileri" ile 2017 yılında Fatih Müftülüğünce hazırlanan "Fatih Camileri ve Mescidleri" adlı eserler temel başvuru kaynakları olmuştur. Çalışma alanı hakkında literatüre dayalı olarak elde edilen veriler tarihi harita, gravür ve fotoğraf malzemeleri ve alandan elde edilen mevcut veriler ile incelenmiştir.

Bölgeye getirilen tavsiyelerde halihazır harita, 1/5000 ölçekli koruma amaçlı nazım imar planı, 1/1000 ölçekli koruma amaçlı uygulama imar planı ve planlara ait raporlar da mevcut yasal çerçeveyi belirlemesi açısından güncel kaynak olarak değerlendirilmiştir.

1.2 Tezin Amacı

Tezin amacı günümüzde Tarihi Yarımada içerisinde korunmuşluk durumuyla birbirinden ayrışan bölgeler içerisinde tarihi kent omurgasını büyük oranda korumuş, ancak bir yandan da değişim baskısı altında kalan bölgelerden biri olarak ele alınan Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin tarihi boyunca üstün evrensel değer ifade etmiş niteliklerinin belirlenmesi, belgelenmesi, günümüz kentleşme yaklaşımları içerisinde karşılaşabileceği tehditlerin ortaya konması ve bölgede bulunan mevcut problemlerin çözümü için tavsiye getirilmesidir.

1.3 Hipotez

Fatih Tarihi Yarımadası'nın Haliç sırtlarında yer alan Çarşamba ve Sultan Selim semtleri tarihi boyunca İstanbul silüetindeki önemini korumuştur. Bölge, abidevi

yapıları, nitelikli sivil yapıları, organik yol dokusu ve sosyal yapısındaki özgünlükleriyle birçok somut ve somut olmayan değeri bünyesinde barındırarak günümüze ulaşmıştır. Ancak yakın tarihimizde başlayan kentleşme hareketlerinin, çıkarılan mülkiyet kanunlarının, ranta dayalı toprak spekülasyonu ve göç hareketlerinin alanı özgün kılan niteliklerin tahrip olmasına ve yitirilmesine yol açtığı görülmektedir. Alan 1950'lerden itibaren girdiği dönüşüm neticesinde nitelikli yapı dokusunu büyük oranda yitirmiştir. Günümüzde gelinen nokta itibariyle alanın özgün değerlerinin yitirilmemesi adına nitelikli unsurların belgelenmesi, fiziki yapı ile sosyal yapının birlikte ele alındığı bir bütünleşik koruma planlamasının yapılması, koruma ve iyileştirme çalışmalarının yürütülmesi zaruret haline gelmiştir.

Çarşamba ve Sultan Selim semtleri geçirmiş olduğu büyük ölçekli değişimlere rağmen günümüze ulaşmış sivil yapı örnekleri, koruduğu organik sokak dokusu, Fener, Balat ve Cibali gibi nispeten daha iyi korunmuş semtlere komşuluğu, 1930-70 yılları arasında inşa edilmiş nitelikli apartmanları, topoğrafik peyzaj değeri, Sultan Selim Külliyesi'yle anıtsallaşan silüet değeri ve İsmailağa Camii merkezli olarak sosyal profilinde gösterdiği özgünlüklerinden dolayı çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Günümüze ulaşmış nitelikli sivil yapıların etrafında gerçekleşen dönüşüm karşısında bulunduğu bağlama yabancılaşması, Tarihi Yarımada genelinde "yenileme alanı" gibi hukuki tanımlamalarla yürütülen büyük ölçekli dönüşüm faaliyeleri, Tarihi Yarımada ve alan özelinde her geçen gün artan rant değeri gibi tehditler alan için geliştirilecek koruma çalışmalarının ivedilikle hayata geçirilmesinin önemini ortaya koymaktadır.

1.4 Kapsam ve Yöntem

Çarşamba ve Sultan Selim semtleri ölçeğinde koruma ve belgeleme amaçlı olarak 2021-2022 yılları arasında detaylı çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar bağlamında alanın Haliç silüeti, sokak ve konut çevreleri detaylıca fotoğraflanmıştır. Alanda tescilli ve korumaya önerilen sivil yapılar özelinde envanter fişleri hazırlanmıştır. Alan üzerinde halihazır haritada gösterilmek üzere ada ve parsel ilişkilerini, doluluk-boşluk oranını, yapıların kat adetlerini, işlevlerini, yasal statülerini, inşa dönemlerini, kullanım durumlarını, yapım sistemlerini, yapısal durumlarını, kütle ve cephe organizasyonu bakımından korunmuşluk durumlarını tespit etmeye yönelik analizler yapılmıştır. Hazırlanan analiz paftaları sayısal veri ve grafiklere dönüştürülmüştür. Alanda parsel ve yapı ölçeğinde getirilen öneriler İncebel Sokak'ta yapılan silüet çalışması üzerinde

detaylandırılmıştır. Alandaki sosyal ve kültürel yapının desteklenerek korunması yönünde tavsiyeler getirilmiştir.

2
ÇARŞAMBA VE YAVUZ SELİM SEMTLERİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

2.1 Çalışma Alanının Konumu ve Sınırları

Coğrafi olarak 28° 01' ve 29° 55' doğu boylamları ile 41° 33' ve 40° 28' kuzey enlemleri arasında yer alan İstanbul ili, Asya ve Avrupa kıtaları ile Marmara Denizi ve Karadeniz'in birbiri ile kesiştiği konumdadır (İÇDP Raporu, 2009). İstanbul'un tarihi çekirdeğini oluşturan Fatih İlçesi ise güneyde Marmara Denizi, kuzeyde Haliç, batı yönünde ise kara surları ile sınırlanmış vaziyette İstanbul'un merkezi konumunda yer almaktadır (Şekil 2.1).

Şekil 2.1 Fatih İlçesi'nin Türkiye ve İstanbul İlçe Hairtasındaki Konumu (URL-1)

Bizans ve Osmanlı Tarihi Yarımada'sının beşinci tepesindeki konumuyla Haliç'in güney yamacına yerleşmiş Çarşamba ve Sultan Selim semt alanı erken dönem idari oluşumuyla Sultan Selim Han Camii Nahiyesi sınırı, son değişim öncesi mahalle isimleriyle Hatip Muslahattin, kısmi olarak Koca Dede, Tevki Cafer, Abdi Subaşı ve Müftü Ali mahalle sınırları içerisinde yer almaktaydı.

Şekil 2.1 Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin Tarihi Yarımada içerisindeki konumu (Google Earth, 2022)

Balat, Fener, Draman, Atikali ve Fatih semtleri ile komşuluğu olan semtler günümüzde kısmi olarak Balat, Yavuz Sultan Selim ve Atilali mahallelerinin idari sınırları içerisinde kalmaktadır. Semtler üzerinde fiziki analiz çalışmalarının yapıldığı alan kuzeyde Petrion iç surlarının sınırladığı İncebel Sokak, doğuda Asar-ı Atika mahzenlerinin bulunduğu teraslar ile sınırlanmış Çırakçı Çeşmesi Sokak, batıda Fener ev dokusunun görülmeye başladığı Mesnevihane Sokak, güney yönünde ise Çarşamba semt merkezine giden Daruşşafaka Caddesi ile sınırlanmıştır. Çalışma alanı tümüyle 28, kısmi olarak 9 yapı adasını içine alıp yaklaşık 20 hektarlık bir alanı kaplamaktadır.

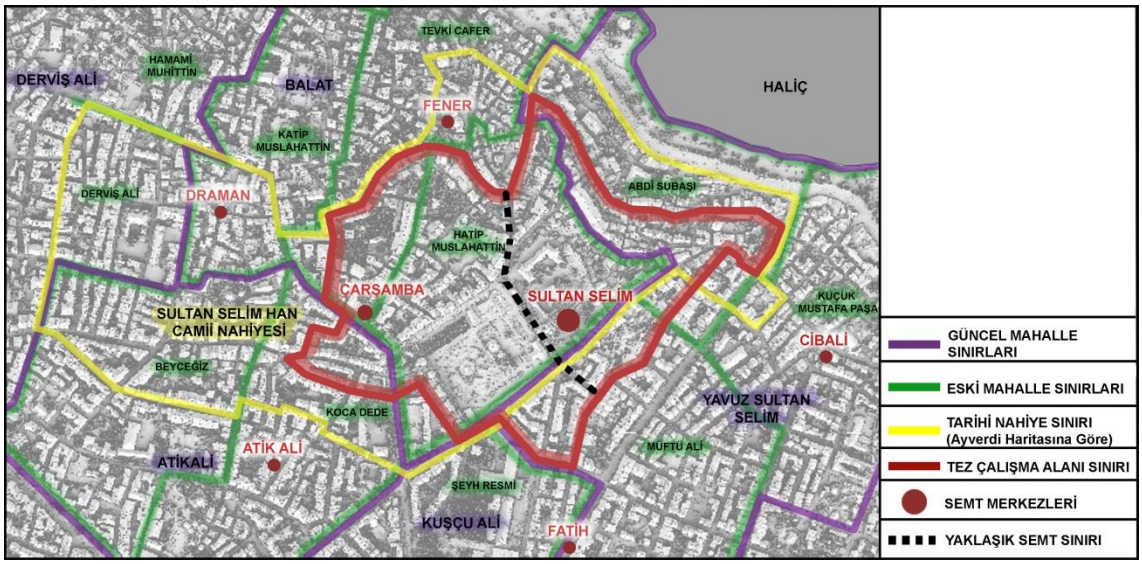

Şekil 2.2 Semt merkezleri ve çalışma alanının idari sınırlar ile ilişkisi.

2.2 Çalışma Alanının Diğer Coğrafi Özellikleri

Jeolojik ve Jeomorfolojik Yapı

Tarihi Yarımada en yüksek rakımı +75 olarak tespit edilmiştir. Tarihi Yarımada Haliç'e paralel bir şekilde, kuzeybatı ve güneydoğu istikametinde dizilen yayvan tepe düzlükleriden eski Lykos Vadisi (Bayrampaşa Deresi-Vatan Caddesi) ile şekillenmiş ve güneye doğru alçalan bir topoğrafyaya sahiptir (Şahin, 2008). Çalışma alanı içerisindeki en yüksek zemin kotu +68 m olmak üzere Daruşşafaka Caddesi üzerinde tespit edilmiştir. Tarihi Yarımada'nın kuzey yamaçlarındaki genel eğim %14 olarak tespit edilirken bazı kısımların %30'luk bir eğime sahip olduğu görülmektedir.

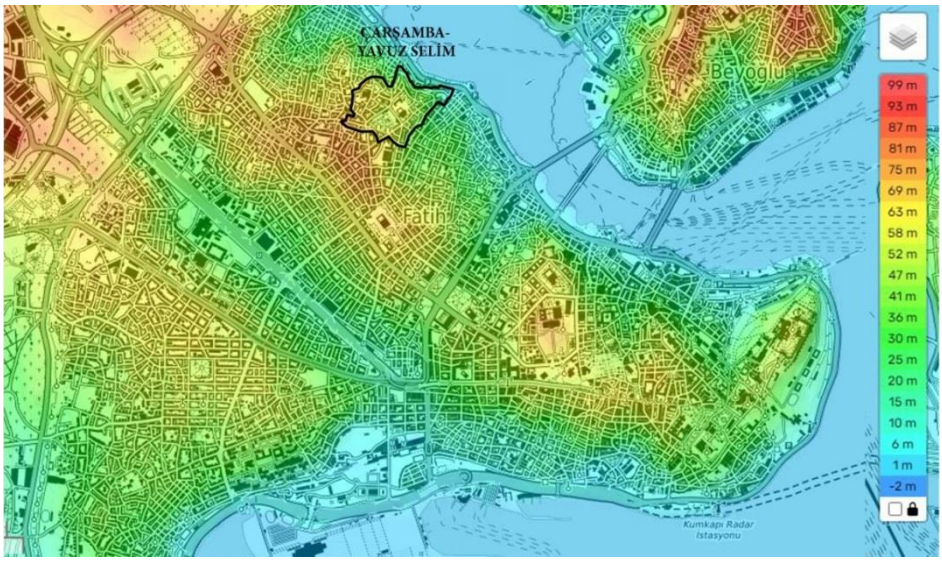

Şekil 2.3 Çalışma alanının Tarihi Yarımada topoğrafya haritasındaki konumu (URL-2)

İstanbul ve çevresinin temelini İstanbul Grubu olarak adlandırılan Paleozoyik yaşlı kayaçlar oluşturmaktadır. Fatih ilçesinde Trakya Formasyonu, Bakırköy Formasyonu, Güngören Formasyonu, Çukurçeşme Formasyonu, Kuşdili Formasyonu (alüvyonlar ile yapay dolgu alanları) olmak üzere beş farklı birim belirlenmiştir (Şahin, 2008). Trakya Formasyonu seyrek olarak kireçtaşı ve konglomera seviyeleri görülmek üzere genellikle kumtaşı-siltaşı-kiltaşı ardalanmasından oluşmaktadır. Fatih ilçesine ait jeoloji haritası üzerinde çalışma alanın konumu incelendiğinde Güngören Formasyonu, Trakya Formasyonu ve Haliç kıyısında yapay dolgu ve alüvyonlardan oluşan Kuşdili Formasyonu gözlemlenmektedir (Şekil 2.4)

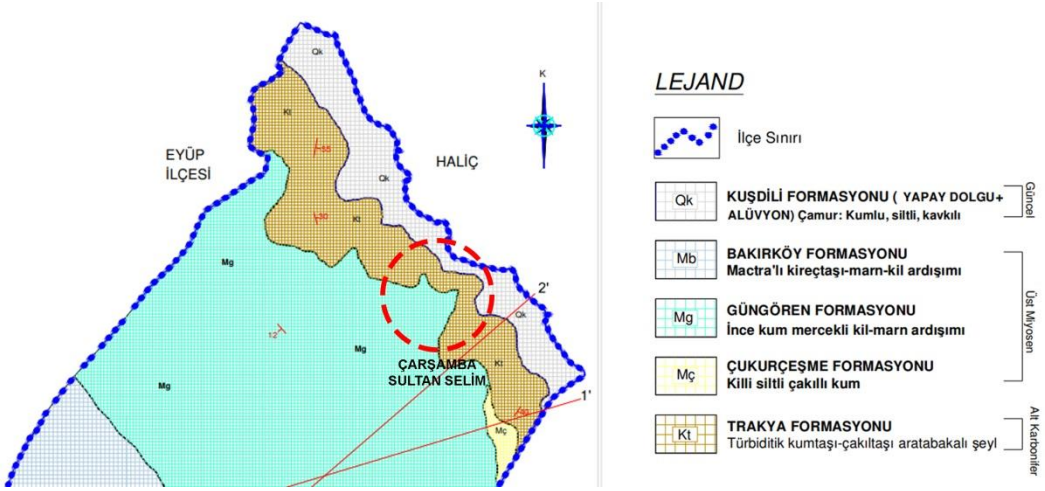

Şekil 2.4 Çalışma alanının Fatih jeoloji haritasındaki konumu (Şahin, 2008)

Haliç kıyılarında yoğun yerleşim ve farklı işlevler sonucu olarak, kalınlığı 0.7-12 m arasında değişen, çogunlukla moloz, toprak, çakil, beton, kum, tugla, tahta v.b malzemelerden oluşmuş yapay ve antik dolgular gözükmektedir (Şahin, 2008). Tarihi yarımada içerisinde Trakya Formasyonu kaya özellikli olup en saglam özelliği göstermektdir. Yapılan incelemelerde tepe, tepe düzlükleri, sırt ve sırt yamaçları yerleşime en elverişli alanları içerirken vadi tabanları, yakın alanları, sahil düzlükleri ve alüvyon alanlarının kentleşme süreci ve planlama açısından en sakıncalı alanları oluşturduğu tespit edilmiştir (Şahin, 2008).

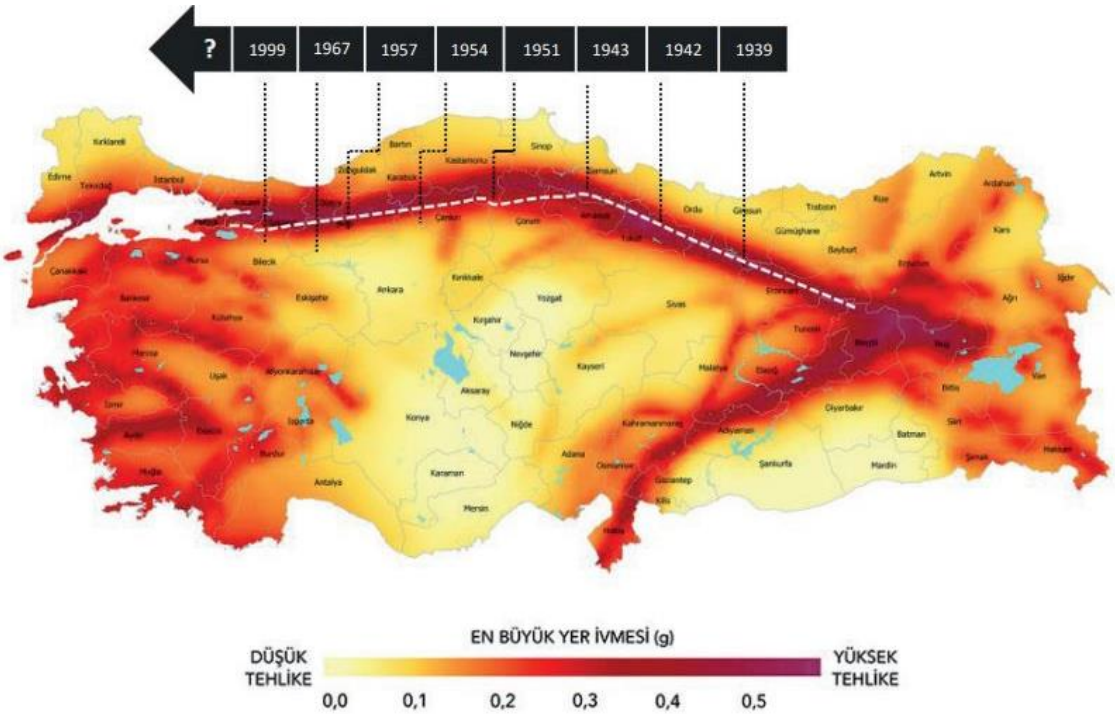

Şekil 2.5 Türkiye Deprem Tehlike Haritası ve Yaşanan Büyük Deprem Tarihleri (İBB, İstanbul Deprem Çalıştayı Kitapçığı, 2019)

Dünyanın en aktif deprem kuşaklarından birinin üzerinde yer alan ülkemizde 1939 yılından itibaren yaşanan büyük depremler incelendiğinde batıya doğru bir hareket olduğu görülmektedir (Şekil 2.5). Sismologlar Kuzey Anadolu Fay Hattı üzerinde yer alan İstanbul'un önümüzdeki 30 yıl içerisinde yıkıcı bir depremle karşılaşacağını ön görmektedir (İstanbul Deprem Çalıştayı, 2019). Tarihi süreç ve elde edilen bilimsel veriler İstanbul ve Tarihi Yarımada üzerinde geliştirecek her türlü imar ve koruma planlamasının deprem riskini göz önüne alarak yapılması zorunluğunu ortaya koymaktadır.

İklimi ve Bitki Örtüsü

İstanbul, Karadeniz'e kıyısı olması sebebiyle Karadeniz ikliminin, Ege ve Marmara bağlantıları ile güneyinde önleyici önemli yükseltilerin olmaması sebebiyle Akdeniz ikliminin özelliklerini de gösterebilen karma iklimli bir konuma sahiptir. İstanbul kuzeydoğu yönünden esen Poyraz rüzgarının hakimiyetindedir (İÇDP, 2009).

T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın güncel verilerine göre 1937-2021 yılları arasında İstanbul'da yapılan ölçümlerde yıllık ortalama sıcaklık değeri 14.3°C'dir. Ölçüm yapılan yıllar arasında en düşük ortalama sıcaklığın 3.1°C ile Ocak ayında; en yüksek ortalama sıcaklığın ise 28.8°C ile Temmuz ve Ağustos aylarında

görüldüğü tespit edilmiştir. Aylık toplam yağış miktarı ortalamalarının 21.4 mm ile 97.2 mm arasında değişip yıllık düşen yağış miktarı ortalamasının 648.1 mm olduğu görülmektedir (Tablo 2.1).

Tablo 2.1 İstanbul 1937-2021 arası yılların ortalama yağış ve sıcaklık verileri (URL-4)

İSTANBUL/FLORYA	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
	Ölçüm Periyodu (1937 - 2021)												
Ortalama Sıcaklık (°C)	5.7	5.8	7.4	11.6	16.5	21.1	23.8	23.9	20.4	16.0	11.9	8.1	14.3
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	8.5	9.1	11.3	16.2	21.2	25.9	28.8	28.8	25.2	20.1	15.3	10.9	18.4
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	3.1	3.2	4.4	7.9	12.5	16.6	19.3	19.6	16.3	12.7	9.0	5.5	10.8
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3.0	3.6	4.6	6.5	8.8	10.6	11.5	10.7	8.3	5.7	4.0	2.8	6.7
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	14.71	13.12	12.18	8.41	7.76	7.53	3.65	3.00	6.18	10.18	10.65	13.29	110.7
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	84.3	69.6	60.5	46.9	29.8	27.6	21.4	25.2	38.1	66.5	81.0	97.2	648.1
	Ölçüm Periyodu (1937 - 2021)												
En Yüksek Sıcaklık (°C)	20.5	21.0	26.0	30.5	33.5	36.2	37.4	38.6	39.5	32.3	26.4	23.1	39.5
En Düşük Sıcaklık (°C)	-12.6	-10.0	-9.6	-1.4	1.4	8.4	11.0	11.4	6.7	1.8	-4.6	-11.5	-12.6

İstanbul içinde bulunduğu iklim özelliklerinin etkisiyle çok çeşitli bir flora dokusunun gelişimine müsaittir fakat bugün yoğun yapılaşma sebebiyle tespit etmekte zorlandığımız bitki örtüsünün geçmiş dönem görsel ve yazılı kaynakları bir takım bilgiler sunmaktadır. Çarşamba'da16.yy'dan itibaren kuruduğu bilinen Aspar Sarnıcı'nda tesviye edildiği 1986 senesine kadar ekme biçme faaliyetleri yapıldığı bilinmektedir. 1813 yılına ait II. Bayezid Su Yolları Haritası incelendiğinde Çukurbostan ve yapılaşmaların olduğu ada merkezlerindeki yeşil doku fark edilebilmektedir.

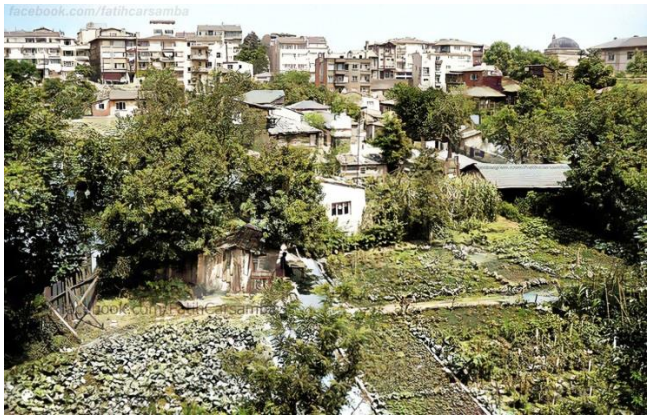

Şekil 2.6 Çukurbostanın tasfiye öncesi vaziyeti (URL-4) ve 1813 II. Bayezid Su Yolları (URL-5)

Geçmiş dönemlerdeki yeşil dokusuna dair bilgi edinebildiğimiz diğer bir kaynak Sultan Selim Nahiyesi'ne ait 16. yy. tahrir defterleridir. Defterlerde geçen "cüneyne" ve "muhavvata" tabirlerinden nahiye genelindeki duvarla çevrili küçük bahçelerin

yaygınlığından haberdar oluyoruz. Kayıtlarında ceviz ve farklı meyve ağaçlarından bahsedilen nahiyenin kırkçeşme su yolunun da içinden geçmesi sebebiyle gür bir yeşil dokuya sahip olduğu tahmin edilmektedir (Çoban,2020).

Şekil 2.7 Alanın günümüzdeki Haliç silüeti (Aytek,2022) ve 1537 tarihli Matrakçı Nasuh'a ait Minyatür (URL-6)

İstanbul geneli tarihi ve güncel veriler üzerinde yapılan incelemeler neticesinde özellikle dini yapı ve hazire yapılarının etrafında servi (Cupsessus sempervirens) tipi, yerleşimlerin yoğun olduğu alanlarda ise daha yuvarlak formlu çınar (Platanus orientalis), meşe türleri (Quercus sp.), kavak türleri (Populus sp.) gibi bitkilerin varlığı tespit edilmiştir (Çoban, 2020). Evliya Çelebi de Sultan Selim Camii ve çevresinin servi ve türlü türlü ağaçlar ile süslü olduğundan bahsetmiştir (Kahraman, 2017). Matrakçı Nasuh'un 16. yüzyıl'a ait minyatürüne de yansımış serviler ile yeşil dokuyu bugün Sultan Selim'in Haliç silüeti üzerinde kısmi de olsa görmek mümkündür (Şekil 2.7). Günümüzde özellikle Çarşamba Çukurbostan'ı içerisindeki ve sahil yolu ile dolgu alanında yapılan peyzaj düzenlemelerinin yeşil doku üzerinde etkisi olduğu gözlemlenmektedir.

2.3 Alanın Tarihsel Gelişim Süreci

Yakın geçmişte yapılan arkeolojik çalışmalar neticesinde insan yaşamına ait en erken bulgularını tarih öncesi çağlara kadar götürebildiğimiz İstanbul'un kent yapısı olarak kuruluşu ve gelişimine dair en kesin veriler M.Ö 7. yy'a dayanmaktadır (Sav,2010). Kent içi tarihi, Byzantion koloni kentinin kurulmasıyla başlatılan İstanbul, Roma İmparatorluğu, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet dönemine ait çok katmanlı bir geçmişin izlerini taşımaktadır. Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin bulunduğu beşinci tepede görülen ilk yerleşimlerin Roma İmparatoru Kontsantin'e ait surların inşa edileceği 328 yılı sonrasında olması muhtemeldir. Bu tarihten önceki yerleşim olasılıkları kentin merkezi bölgesinden uzak konumda olması sebebiyle Haliç'teki faaliyetler ve surdışı yolları ile ilişkisi üzerinden ele alınabilmektedir.

2.3.1 Byzantion-Roma-Doğu Roma (Bizans) Dönemi

İlk kent oluşumlarının görüldüğü dönem incelendiğinde İstanbul'un yerleştiği bölgenin en önemli özellikleri kuzey dünyası ile Akdeniz çevresinin ticaret ilişkilerini sağlayan bir su yolu üzerinde Haliç gibi açık deniz etkisinden uzak bir limana sahip olması ve Balkanlarla Asya arasında kolay erişimi sağlayan bir köprü görevi üstlenmesidir (Kuban,2007). İstanbul'un bu stratejik konumunu gözünden kaçırmayan Megaralı kolonist Grekler öncelikle Khalkedon'u (Kadıköy), birkaç sene sonra ise (M.Ö. 660/658) bugünki Sarayburnu'nda komutanları Byzas'ın adına ithafen Byzantion adı verdikleri yeni bir koloni kenti kurmuşlardır (Wiener, 2001). Sur sınırlarını kesin olarak bilmediğimiz kent, kuruluşundan sonraki yüzyıllara mükeakip bugünkü Topkapı Sarayı alanında bulunan Akropolis'i, Haliç'te ticari anlamda öneme sahip Neorion Limanı, askeri merkezi, tiyatrosu ve hamamı gibi önemli yapılarıyla zengin bir koloni kenti haline gelmiştir (Çelik,2019).

Kuruluşundan itibaren çeşitli istila ve el değişimlerine uğrayan Byzantion şehri M.Ö. 146 yılında Civitas Feodarate adıyla Roma İmparatorluğu'na bağlanır (Sav, 2010). Septimus Severus'un 196 yılında Byzantion'u ele geçirdikten sonra mevcut kara surlarını şehrin eski limanını da içine alacak şekilde batıya kaydırmasıyla başlatığı imar faaliyetleri şehrin ekonomik ve stratejik açıdan kazandığı önemin göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Bu dönem içerisindeki iki temel imar faaliyetinden biri ileriki dönemlerde daha da önem kazanacak Mese yolunun Çemberlitaş'a kadar olan kısmının

revaklı yol ve forumlar vasıtasıyla geliştirilmesiyken bir diğeri günümüze de kısmen ulaşmış hipodrom yapısının inşasına başlanmasıydı (Kuban, 2007).

4. yüzyıla gelindiğinde İmparator Konstantin'in başlattığı süreçle kent, tarihi boyunca görülen ikinci büyük imar hareketliliği ile imparatorluğun başkenti olmaya hazırlanıyordu. Bu süreç içerisinde Konstantin, kentin merkezinde ve Mese yolu üzerinde önemli anıtsal yapılar inşa ettirmiş, Severus'un başlattığı hipodromu tamamlatmış ve en önemlisi mevcut suriçi alanını kentin beş tepesini de içine alacak şekilde batı yönüne doğru genişletmiştir (Sav, 2010). Böylelikle günümüzde Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin yer aldığı beşinci tepe kentin sınırı konumuna gelmiştir. Bugün Konstantin surlarının tam sınırları bilinmese de Haliç ve Marmara sahillerinde bittiği noktalar hakkında fikir yürütülebilmektedir. Kuban, bu inşa edilen yeni surların Unkapanı civarından veya Cibali Kapısı'dan (Petrion) başlayıp batıya doğru uzanarak Sultan Selim Camii ve Aspar Sarnıcı'nın (Çukurbostan) bulunduğu alanın güneyinden geçerek Bayrampaşa deresine doğru kıvrıldığını belirtmektedir (Kuban, 2007).

330 yılında Konstantin'in İmparatorluğun başkentini Roma'dan bu yeni imar ettiği kente taşımasıyla eskinin Byzantion'u artık Konstantinopolis olarak anılmaya başlanacaktır. Şehrin başkent olmasından sonra artan önemini tüm suriçi bölgesiyle birlikte beşinci tepe üzerindeki imar faaliyetleriyle de görmek mümkündür. I. Theodosios döneminde (379-392) Palatium Flacilianum'un inşa edildiği iddia edilen tepenin 4. yüzyılın sonuna kadar nekropol alanı olarak kullanılma ihtimali vardır. Sonrasında bölge önemli saray ve manastırla takviye edilmiştir (Sav, 2010).

Konstantinopolis, Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında idari anlamda ikiye bölünmesiyle Doğu Roma İmparatorluğunun başkenti haline gelir ancak 476 yılında Batı Roma İmparatorluğu'nun yıkılması Konstantinopolis'i tekrardan Roma İmparatorluğu'nun tek merkezi olma ünvanını verir. Günümüze yakın dönem tarihçileri Konstantinopolis merkezli olarak egemenliğine devam eden bu imparatorluğu ilk koloni şehir adı Byzantion'a dayanarak Bizans İmparatorluğu olarak da adlandırmıştır.

II. Theodosios dönemi (408-450) ile birlikte başlayan 5. Yüzyıl Konstantinopolis için önemli inşa dönemlerinden biri olmuştur. 413 yılında Theodosios tarafından inşa edilen çifte kara surları suriçi şehir alanını ikiye katlamış ve Tarihi Yarımada günümüz sınırlarına ulaşmıştır (Magdalino, 2015). Böylelikle suriçinin Haliç sınırı ,günümüzde Ayvansaray'ın olduğu bölge, Blakarne'ye çekilmiş ve beşinci tepe sınır konumundan

kentin ortasında kalan bir bölge konumuna gelmiştir. Daha önceleri de Haliç'teki liman faaliyetleriyle ilişkili olarak yerleşimlerin olduğu tahmin edilen Blakarne ve beşinci tepe bölgelerinin suriçine dahil edilmeleriyle daha yoğun yerleşimler haline geldiği düşünülebilir. Dönemin mesken tipolojisine ait elimizde olan sınırlı bilgilerle birlikte Semavi Eyice, kaynaklarda II. Theodosius dönemi Konstantinopolis'inde saraylar, domus denilen ikametgahlar ve basit evler olmak üzere üç mesken tipinden bahsedildiğini aktarmaktadır (Yavuztürk, 2013). İlerleyen dönemlerde Ayvansaray'a inşa edilen dini yapılar Haliç'in kuzey bölgesinde yer alan yerleşimlerin öneminin arttığını göstermektedir. Konstantinopolis'in tarihi boyunca yaşadığı su sıkıntısına karşı üretilen çözümlerden biri olan su sarnıçlarından 459 yılında inşa edilen Aspar Sarnıcı ile 5. yüzyıl içerisinde inşa edilen, bugün Ali Naki Sokak'ta yer alan ve kimi kaynaklarda İmparatoriçe Pulkheria'ya atfedilen kapalı su sarnıcı beşinci tepenin Bizans döneminden günümüze ulaşmış önemli su yapıları olarak karşımıza çıkmaktadır (Çetinkaya, 2015)(Sav, 2010).

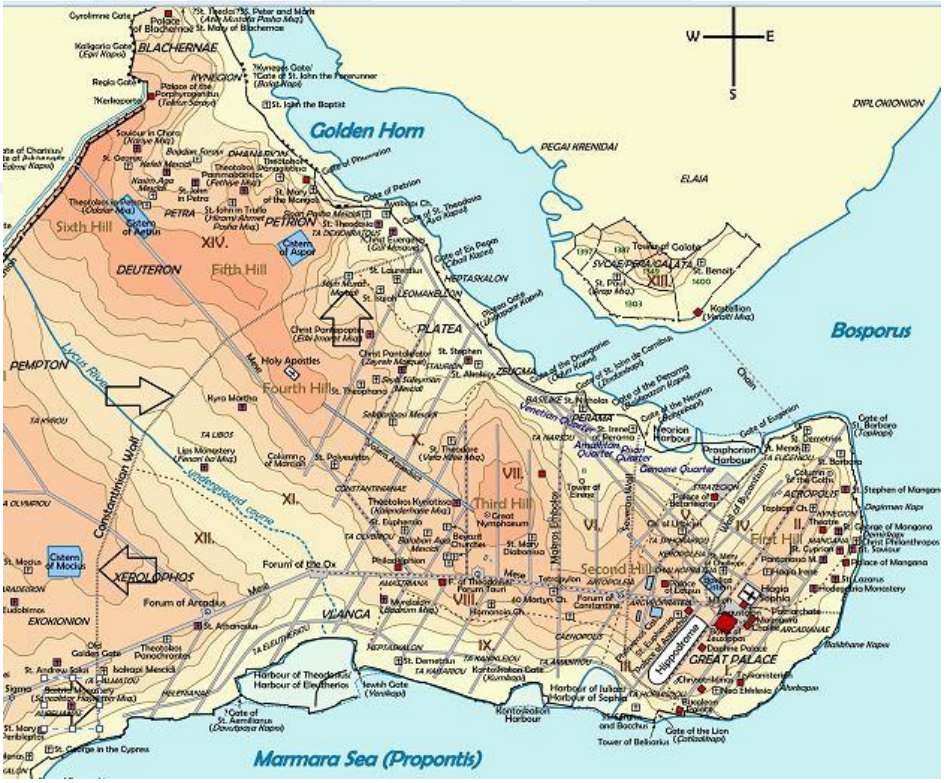

Şekil 2.8 Bizans Dönemi İstanbul Haritası (Wikipedia) (URL-7)

Konstantinopolis'te Ayasofya gibi önemli yapıların inşa edildiği Iustinianus Dönemi (527-565) içerisinde beşinci tepenin gelişimini komşu bölgelerinde inşa edilen önemli mabedlerin etkisi üzerinden okumak mümkündür. 550 yılında bugün Fatih Camii'nin

yer aldığı tepe üzerinde inşa edilen Havariyun Kilisesi, atfetilen kutsallık ve Konstantinopolis'in ikinci büyük kilisesi olaması sebebiyle bölgenin önemini artırmış ve beşinci tepeyi de kiliseye gelen imparatorların ikamet edebileceği küçük bir sarayın inşası için potansiyel hale getirmiştir (Yavuztürk, 2013) . Bu durum bugün Sultan Selim Camii'nin yer aldığı alan üzerinde var olduğu bilinen Bonus Sarayı yapısının bu tarihlerde yapılmış olabileceği ihtimalini desteklemektedir. Semavi Eyice 6. yüzyıl içerisinde kentte artan nüfusun etkisiyle büyük ikametgahlar halindeki domusların yok olup kira tipi meskenlerin ortaya çıktığını, evlerin tahminen iki kattan fazla olmayıp ahşap malzeme ile inşa edildiğini aktarmaktadır (Yavuztürk, 2013).

Konstantinopolis'in 11.yüzyıl içerinde Komnenos Hanedanlığı tarafından yönetildiği dönem de önemli imar süreçlerinden biri olmuştur. İmparatorluk ikametgahının bu dönem içerisinde 330 yılından beri yer aldığı Büyük Saray'dan Ayvansaray'daki Blaherne Sarayı'na taşınması bölgenin önemini büyük oranda artırmıştır (Çetinkaya, 2015). Bugünki Çarşamba semti sınırları içerisinde 11. yüzyıla tarihlenen Pammakaristos Manastırı (Fethiye Camii) ile 12. yüzyıla tarihlenen Aya Prodromos Kilisesi'nin (Hirami Ahmet Paşa Camii) inşası bölgenin bu gelişmeler neticesinde gördüğü önemli inşa faaliyetleri olarak değerlendirilebilir.

1203 tarihine gelindiğinde IV. Haçlı seferleri sırasında Latinlerin saldırılarına maruz kalan Konstantinopolis, tarihinin en büyük istila dönemlerinden biriyle karşı karşıya kalır. Bu tarihte kasıtlı olarak çıkartılan yangınlardan biri Blakhernai'den(Ayvansaray) Balat'a kadar bütün anıtsal yapı ve evlerin kül olamasına yol açmıştır (Küçüksipahioğlu, 2015). Kent yaklaşık 60 sene süren Latin hakimiyetinin ardından 1261 yılında tekrardan Bizans yönetimine girer. Kent, 14. yüzyılın başıyla birlikte onarım ve yeniden yapım faaliyetleri görmesine rağmen Bizans'ın zayıflamasının da etkisiyle Osmanlı hakimiyetine gireceği 15. yy'a kadar bir daha eski ihtişamına kavuşamamıştır.

Şekil 2.9 1422 tarihli Cristoforo Buondelmonte'ye ait İstanbul Gravürü (URL-8)

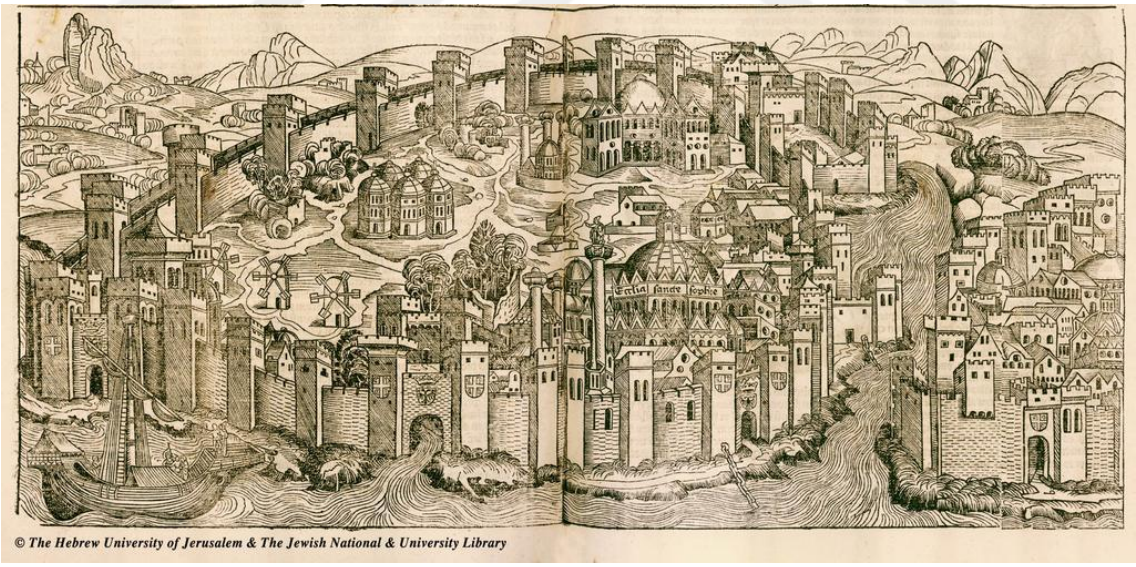

Şekil 2.10 1493 tarihli Hartmann Schedel'e ait İstanbul Gravürü (URL-9)

2.3.2 Osmanlı Dönemi

İstanbul'un 1453 yılında fethedilmesiyle Osmanlı en büyük politik amaçlarından birini gerçekleştirmiştir ancak elde ettiği şehir başkent olamayacak kadar bakımsız ve harap durumdadır (Kuban,2007). Fatih Sultan Mehmed'in vakfiyelerinde "Hüner bir şehir bünyâd etmektir; Reâyâ kalbin âbâd etmektir." şeklinde geçen beyti fetih sonrasında İstanbul'ın imarına vereceği önemi ortaya koyar niteliktedir (Baş, Yaşar). 15. yüzyıl başlarında İstanbul'un nüfusu sadece 50.000 kadardır ve Fatih'in imar ve iskanla ilgili ilk politikası şehirde kalan nüfusu barındırmak ve şehre yeni nüfus çekmek olmuştur. Bu doğrultuda savaş esirlerinin beşte biri aileleriyle Haliç boyunca iskan edilmiş ve kendilerine ev verilmiştir (Çelik, 2019). İstanbul'a Anadolu ve Rumeli'nin çeşitli yerlerinden getirilen Türkler, Rumlar, Ermeniler ve Yahudiler de yine Haliç sahillerinde, Haliç'e bakan yamaçlarda, bazı topluluklar ise Beyazıt-Aksaray çevresinde iskan edilmişlerdir (Kuban, 2007). Bu gelişmeler çerçevesinde ileride Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin gelişeceği beşinci tepesinin de imar faaliyetleri bakımından hareketli olduğunu düşünmek mümkündür. Kaynaklarda semtin bu erken dönem nüfus hareketleri sırasında Anadolu'nun Samsun Çarşamba Ovası sakinlerinin ve yine bölgedeki Rum halkın buraya yerleştirilmesi sebebiyle Çarşamba olarak isimlendirildiği geçmektedir (Yavuztürk, 2013). Diğer bir bilgi kaynağı ise semtin ileriki dönemlerde Fatih Camii yönünde çarşamba günleri kurulacak olan pazar sebebiyle "Çarşamba Pazarı" olarak isimlemdirildiği yönündedir (Koçu, 1968).

Şekil 2.11 Giovanni Andrea Vavassore'ye ait İstanbul Haritasında Fatih Camii ve Sultan Selim tepesinin gösterimi (16. yüzyılın ilk yarısı)(URL-10)

Fatih, 1457 yılında Osmanlı'nın başkentini Edirne'den İstanbul'a taşıdığında şehirdeki imar faaliyetleri hızla devam etmekteydi. Bu dönemde İstanbul topoğrafik zorunluluğun da etkisiyle Bizans döneminden kalan ana yol akslarını koruyarak gelişmiştir. Bu doğrultuda Çarşamba ve Sultan Selim'in bulunduğu tepe de dahil olmak üzere Haliç'e

paralel vaziyette bulunan tepelerin çevreleri Beyazıt'tan başlayıp Edirnekapı'ya giden yol aksına bağlı olarak gelişiyordu. Bu dönemde inşasına başlanan imaret-külliye yapıları şehrin gelişmesinde önemli bir etken olmuştur. Osmanlı bu amaçla bir yandan Bizans'tan devraldığı yapıların kimisini camiye çevirmiş diğer yandan yeni kamu yapılarının inşasına ihtiyaç duymuştur. Bu doğrultuda Fatih'in ilk olarak 1458'de Eyüp Sultan'ın kabrinin bulunduğu yerde yaptırdığı cami ve 1463 yılında daha önceleri Havariyum Kilisesi'nin bulunduğu tepede inşasını başlattığı Fatih Külliyesi Türk yerleşimlerinin Haliç'e inen sırtta yoğunlaşmasına yol açmıştır (Sav, 2010). Fatih'in Haliç'in kirlenmesine ve toprakla dolmasına engel olmak için çıkarmış olduğu ferman da o dönem için Haliç ve çevresine verilen önemi gösterir niteliktedir (Akgündüz, 2009). 15. yüzyılın ikinci yarısında İstanbul'daki mesken tipolojisi hakkında gelen seyyahların evleri çoğunlukla moloz taş ve kerpiçten malzemeyle tek katlı olarak betimlediği bilinmektedir. Fatih'in vakfiyesinde de çoğunlukla tek katlı olarak belirtilen evler II. Bayezid devrine gelindiğinde ise çoğunlukla iki katlı olarak tarif edilmiştir (Kuban, 2007).

İstanbul 16. yüzyılına girdiğinde iskan sorununu aşmış ve nüfusu bir başkentin ihtisas alanlarının oluşması için ihtiyaç duyduğu seviyeye erişmişti (Kiper, 2015). Bu noktadan sonra şehir Kanuni Devri (1520-1566) ile 15. yy. da elde ettiği ana hatlarının tamamlanacağı ikinci imar evresine girmiştir. Kanuni'nin 1522'de babası adına İstanbul'un beşinci tepesinde yaptırdığı Sultan Selim Camii ile başlayıp Mimar Sinan'ın öncülüğünde inşa ettirdiği külliyeler dizisi saltanatı süresince devam eder (Emecen, 2015).

Şekil 2.12 Melchior Lorichs'e ait İstanbul Panoraması, Sultan Selim tepesinin görünümü (1559) (URL-11)

Kafesçioğlu'na göre Osmanlı'nın fetih sornasında ilk dönemlerde İstanbul'un çehresini oluşturan bu ilk yapılar ele aldıkları Bizans kentini Osmanlı algısıyla belirlenen yepyeni ve ihtişamlı bir çehreye dönüştürmeyi tasarlayan bilinçli ve planlanmış bir kent projesinin parçaları olarak görülmelidirler (Kafesçioğlu, 2009; akt. Ersoy,2017). Fakat bu proje bütün mekansal ilişkilerin belirlendiği ve kesin hatları çizilen bir planlamadan ziyade merkezi noktaları belirlendikten sonra inşa edilecek külliye ve mahallelerin kendi içine kapalı bütünsellikleri ile gelişecekleri bir tasarıydı (Ersoy,2017).

16. yüzyıla doğru İstanbul'da imaretler etrafında gelişmiş 13 nahiye oluşmuştur (Çelik, 2010) Nahiyeler, imamların hizmet gördüğü mescid merkezli mahallelerden oluşur; her mahalle, mescidi etrafında toplanan nüfusu ile gelişirdi (İnalcık, 2017). Mahalleler mescidlerin dışında bir tekke veya yatırın etrafındanda da gelişebiliyordu (Çelik, 2010). Sultan Selim nahiyesinde 1546 tarihli tahrir defterine göre 7 adet, 1600 tarihli tahrir defterine göre 8 adet mahalle mevcuttur (Çoban, 2020). Sultan Selim Nahiyesi içerisinde mescid merkezli olarak inşa edildilen bu mahellerin mescidinin vakfiyesi veya banisinin ölüm tarihi referans alınarak 15. yy. sonu ile 16. yy. başı arasında kurulduğu görülebilmektedir (Tablo 2.2).

Tablo 2.2 Sultan Selim Camii Nahiyesinin kuruluş mahalleleri (Çoban,2020)

Sıra	Mahalle	Yaklaşık Kuruluş Tarihi
1	Koğacı Dede Mescidi Mahallesi	1488
2	Tac Beyzade Mescidi Mahallesi	1515 Öncesi
3	Cebecibaşı Mescidi Mahallesi	1488
4	Hacı Debbağ Yunus Mescidi Mahallesi	1476
5	Abdi Subaşı Mahallesi	1481 Öncesi
6	Çerakçı Hamza Mescidi Mahallesi	?
7	Mismari Şüca Mescidi Mahallesi	1505
8	Beğcügezoğlu Mescidi Mahallesi	1470

Kuban, bu dönemde şehre hakim olan mesken tipolojisini halkın genelinin oturduğu moloz taş veya bir nevi hımış tekniğiyle çoğunlukla tek katlı, en fazla ise iki katlı yapılar ve daha zenginlerin oturduğu altı taş üstü ahşap konaklar olarak tanımlamaktadır (Kuban, 2007). Bu dönem içerisinde mahalleler henüz statü ve sınıf farklılıklarının etkili olmadığı karma bir düzen içerisinde oluşuyordu (Ortaylı, 1985). 16 yy içerisinde Sultan Selim Nahiyesi özelinde görülen mesken tipolojisinin belirlenmesinde ise döneme ait tahrir defterleri birincil kaynağı oluşturmaktadır. 1546 ve 1600 tarihli tahrir

defterleri incelendiğinde Sultan Selim Nahiyesinde bulunan mesken dokusunun yarısından fazlasının “hane-i tahtani” tabiriyle ifade edilen tek katlı yapılar ile bekar nüfusun barındığı “höcerat” tipi yapılardan oluştuğu görülmektedir (Çoban, 2020). Nahiye içerisindeki yapılaşmada Sultan Selim Külliyesi’nin de etkisiyle özellikle Debbağ Yunus Mahallesi’nin öne çıktığı, “höceret” tipi meskenlerin ise Haliç surlarına yakın konumda olan Taçbeğzade Mescidi Mahallesinde yoğunlaştığı görülmektedir (Çoban, 2020). yüzyılın ikinci yarısında bugün Çarşamba’nın merkezi konumunda olan Koğacı Dede Mescidi Mahallesi’ndeki azalan hane sayılarına karşılık artan dükkan sayılarını günümüze kadar ulaşan ticari aksın gelişimi olarak değerlendirmemiz mümkündür.

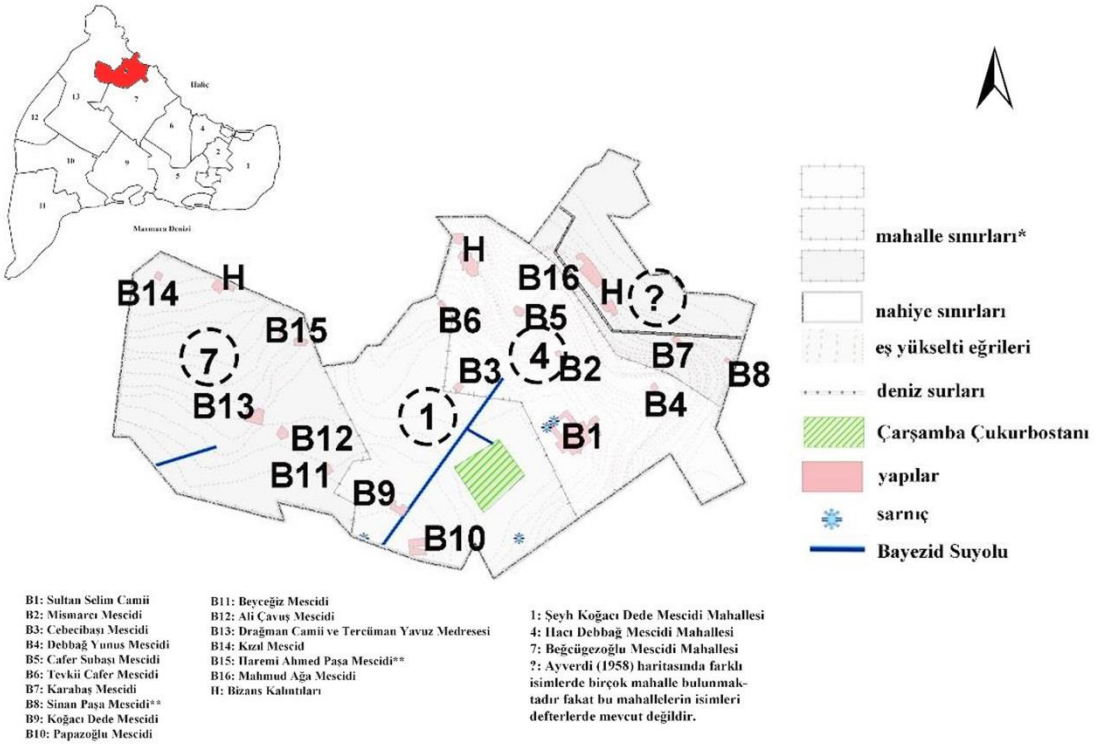

Şekil 2.13 1546 yılı Sultan Selim Nâhiyesi kent unsurları haritası (Çoban Şahin, 2020)

16. yüzyılda İstabul’un kadim ve en büyük problemlerinden biri artan nüfusun beslenmesi ve suyunun temin edilmesi olmuş, buna karşılık mevcut su yollarının onarılması ile birlikte yeni suyollarının inşa edilmesi yoluna gidilmiştir (Kuban, 2015). Beyazıt Su Yolu ile Mimar Sinan tarafından onarılan Kırkçeşme Suyolunun Sultan Selim nahiyesinin sınırlarına ulaşması mahalelerdeki çeşme sayılarının artmasına, dolayısıyla yeşil dokunun yoğunlaşması ve tarım faaliyetlerinin yapılmasına olanak sağlamıştır (Çoban, 2020). 16. yüzyıl’da kurumuş vaziyette olduğunu bildiğimiz Aspar

Sarnıcı'nın içerisinde Hafız Müsliddin (ö.1566) tarafından vakfedilen bir mescidin etrafında görülen mahalle oluşumuyla bostan faaliyetlerinin yapılmaya başlandığı bilinmektedir (Ayvansarayi, 1987).

16. yüzyılın sonuna doğru gelindiğinde Çarşamba semtinin devlet erkanı tarafından gözde bir semt halini aldığı görülmektedir. Bir yandan orta ölçekli külliyeler inşa edilmekte diğer yandan artan müslüman nüfusun da etkisiyle Bizans'tan devralınan manastır ve kiliseler camiye çevrilmekteydi. Bu dönem içerisinde saray karaağlarının başı olarak önemli bir konuma gelen Habeşi Mehmed Ağa, Çarşamba içerisinde 1585 yılında tamamladığı camisi ile birlikte kendi adına bir külliye yaptırır (Düzenli, 2015). Ardından gelen 1586 yılı içerisinde III Murad, Gürcistan ve Azerbaycan'ın fethedilmesi şerefine Çarşamba'da bulunan Pammakaristos Manastırı'nı camiye çevirir ve bugün Molla Murad Sokak'ta yer alan Potiras Kilisesi hristiyan cemaatin kullanımına tahsis edilir. Benzer şekilde 1590 yılı içerisinde Prodromos Kilisesi'nin Hirami Ahmed Paşa tarfından camiye çevrilmesi bölgedeki dönüşümlerden bir diğeri olmuştur (Yavuztürk, 2013).

Bölgenin kendi içerisinde yaşadığı bu gelişim ve dönüşüm süreci şüphesiz şehrin bütününde görülen gelişmelerin bir parçasıydı. Yüzyılın sonuna gelindiğinde 200.000 kişilik nüfus yaklaşık 500.000 'e ulaşmış ve artık bu dönemden sonra nüfus artışı endişe duyulan bir durum olmaya başlamıştır (Kuban, 2007). Bu dönemde "nefs-i İstanbul" olarak tarif edilen Tarihi Yarımada'nın dışındaki gelişimler de kesintisiz devam etmektedir. Haliç'in karşı yakasıda Galata çeperinin dışına çıkan Kasımpaşa 'da bir takım mahaller oluşmuş ve Haliç'teki tersane faaliyetlerinin de etkisiyle bu bölgelerin nufüsunu da artmıştır (Kuban, 2007). Bu gelişmeler ilk başlarda çok önemsiz olamakla birlikte şehrin yakaları arasındaki ulaşım ihtiyacını ortaya çıkartıyordu. 1565 tarihli bir belge İstanbul ile Üsküdar arasında düzenli kayık seferleri yapılmaya başladığını göstermektedir (Kuban, 2007). Sultan Selim semtinin de Haliç'e nazır konumuyla deniz ulaşımının bir parçası olduğu görülür. Haliç'in girintili çıkıntılı sahil hattının henüz bozulmadığı dönemlerde "Efendi" denilen Türk ulamasının Sultan Selim Camii'ndeki kırk merdiven vasıtasıyla Haliç'e indiği ve sandalla deniz gezintisi yaptığı söylenmektedir (Yavuztürk, 2013).

İstanbul'un fethedilmesinden sonra başlatılan iskanlarda belirleyici en temel polikalardan biri de şehirde yaşıyan müslüman ve gayriüslim nüfusun dengeli bir şekilde dağılması olmuştur. Öyleki 16. Yy'da hızla artan İstanbul nüfusunun yarı yarıya

olan müslüman-gayrimüslüm oranı, şehrin nüfusunun her daim artarak geldiği 19. Yy. da yine aynı seviyesini koruyacaktır (Çelik, 2010). Müslüman yerleşimlerinde olduğu gibi gayrimüslim mahallelerinin de sinagog veya kilise olmak üzere ibadethane merkezli olarak geliştiğini görmek mümkündür. Çarşamba ve Sultan Selim'in komşuluğundaki Fener de ilk dönemlerden beri gayrimüslim Rum nüfusun yoğun olarak yerleştiği bir semt olmuştur. Uzun süre Çarşamba Pammakaristos Manastırı'nda kalan Patriklik makamı birkaç yer değiştirmeden sonra 1602 tarihinde Fener'deki Petrion Kalesi içerisinde inşa edilen Aya Yorgi manastırına taşınacak ve günümüze gelene kadar Rum Ordodoks cemaatin merkezi olma özelliğini koruyacaktır (Yavuztürk, 2013).

17. yüzyıl içerisinde Çarşamba ve Sultan Selim içinde ciddi bir imar faaliyeti görülmezken İstanbul genelinde Divan Yolu ekseni ve Fatih Camii çevresi öncelikli olmak üzere eğitim faaliyetlerinin artığını gözlemlenmektedir. Yüzyılın sonuna doğru müderrisler özellikle Fatih Külliyesi ile Sultan Selim Külliyesinin çevresinde yerleşmişlerdi (Kiper, 2015). 17. yüzyılında farklı inançlara sahip semtlerin komşuluğundaki bölge için dini merkez kimliklerini pekiştirdiği bir durum sergilediği söylenebilir.

16. ve 17. yüzyıllarda askeri ve iktisadi anlamda zirve dönemlerini yaşayan Osmanlı Devleti III. Ahmed dönemiyle başladığı 18. yüzyıl'a devletin ve halkın iktisadi olarak zayıflamaya başladığı, nisbi bir sulh ortamıyla girmiştir (Ersoy, 2017). Batı ile şimdiye kadar hiç olmadığı ölçüde ilişkiler kuran Osmanlı, geçirdiği Lale Devri (1718-1730) ile Batı'dan fikri veya günlük yaşantı alanlarından çok daha önce mimari alanda etkilenecek ve bu dönemden sonra bahçe tasarımları ile anıtsal yapılarda batılı üslupların etkisi görülmeye başlayacaktır (Kuban, 2007).

Özellikle Haliç ve Kağıthane civarında kısa süreli etkilerini gördüğümüz Lale Devri'nde Çarşamba ve Sultan Selim semtleri, bir ulema semti olma özelliğini sürdürüyordu. Bu sosyal biçimlenişte önemli bir pay da Osmanlı Devleti'ne beş Şeyhulislam çıkarmış olan Ebu İshakzadelerin, yani Şeyhul İsmail Efendi'nin ailesinin Çarşamba ile ilişkisiydi (Kuduoğlu, 2021). 1645 'te Çarşamba'da doğan İsmail Efendi tahsilini tamamlayıp devlet makamlarında önemli vazifelerde bulunduktan sonra Şeyhulislamlık makamına gelmiş ve vefatına yakın bir tarih olan 1723'te doğduğu yer olan Çarşamba'da kendi adına bir cami yaptırmıştır (Kuduoğlu, 2021). 1745 tarihinde cami ile aynı parsel içerisinde oğlu Esad Efendi tarafından yaptırılan medrese ve 1775

tarihinde Rumeli Kazaskeri Murad Efendi tarafından yakın alanda yaptırılmış kütüphane de semti aynı yüzyıl içinde ilmi merkez anlamında öne çıkartan gelişmeler olmuştur (Tahman, 2020). Bu dönem içerisinde günümüzde Manyasizade Caddesi üzerindeki ticari aksın da canlı olduğnu düşünmek mümkündür. Öyle ki zemin katında bulunan dükkanlarıyla fevkani olarak inşa edilen İsmailağa Camii de bir çarşı camisi niteliğindeydi.

Diğer gelişmelere bakıldığında 18. yüzyıl bölgenin yangın ve deprem afetleriyle yüzleştiği bir dönem olmuştur. 1729 yılında Balat'ta çıkan yangın şehrin sekizde birini yok etmiştir (Yıldız, 2015). Çıkan yangında bölgedeki Molla Murat Sokak'ın sonunda yer alan Ayios Yeorgios Potiras Kilisesi'nin harap vaziyete gelmiş ve ertesi sene yeniden inşa edilmiştir (Yavuztürk, 2013). Aynı yangında Cafer Subaşı Mescidi'nin de yandığı bilinmektedir (Rüstemoğlu, 1998). Aynı yüzyıl içerisinde 1782 tarihinde Fener'de başlayan büyük bir yangın Sultan Selim Camii'ni de içine alarak semte büyük ölçekli zarar vermiştir (Yıldız, 2014).

Tablo 2.3 18. ve 19. yüzyılarda çalışma alanını etkilediği tespit edilen yangınlar

Sıra	Yanıgının Tarihi	Çalışma Alanına Etkisi
1	1729-Balat Yangıını	Cafer Subaşı Mescid ile Potiras Kilisesi yanıyor
2	1782-Fener Yangını	Sultan Selim Camii çevresi yanıyor
3	1833-Çarşamba Yangını	Tevki Cafer Mescidi (?) (Eyice)
4	1856-Fener Yangını	Abdi Subaşı ve Cefer Subaşı Mahalleleri yanıyor
5	1918-Sultan Selim	Muhtelif kollara dağılıyor. Çok fazla konut yanıyor, Debbağ Yunus Mescidi,
6	1927 Yangını	Murat Molla Tekkesi ve Müştemilatı
7	1941- Patrikhane Yangını	Abdi Subaşı ve Cafer Subaşı Mescidleri ile ADA 2279

Bölgenin karşı karşıya kaldığı bir diğer afet te "zelzele-i şedide" olarak tanımlanan 1766 İstanbul depremidir. Depremin tahribatına dair hazırlanmış belgelerden bölgenin yakınında yer alan Fatih Camii'nin tekrardan inşa edilecek kadar ağır hasar alıdığı görülürken Sultan Selim Camii'nin depremi hafif hasarla atlattığı anlaşılmaktadır (Mazlum, 2011).

Tablo 2.4 İstanbul'da görülen büyük depremler

Sıra	Depremin Tarihi	Çalışma Alanına Etkisi
1	22 Mayıs 1766	Sultan Selim Camii Hafif Hasarlı
2	10 Temmuz 1894	İsmailağa Camii Ağır Hasarlı

18. yüzyılda şehir genelinde çıkan yangınlar neticesinde merkezi yönetimin o güne kadar yarı bağımsız bünyeleri içerisinde gelişen mahallerin inşai faaliyetlerine bir takım standartlar getirmeye başladığı görülmektedir. 1718 yılında Sultan Selim semtinin komşuluğunda olan Cibali'de çıkan yangının ardından yeni inşa edilecek yapıların bitişik , geniş saçaklı ve yüksek olarak yapılmasını yasaklayan bir ferman çıkartılmıştır (Sakaoğlu, 1993). Benzer şekilde 1722 ve 1725 tarihlerinde kimi yerde halkı kargir inşaata özendiren hatta zorlayan kimi yerde ise bina yüksekliklerine sınırlamalar getiren fermanlar, 19. yüzyılda imar faaliyetlerine kapsamlı düzenlemelerin getirileceği Tanzimat döneminin ortamını hazırlamıştır (Ersoy, 2017).

İstanbul 19. yüzyılına Osmanlı'daki batı etkili ıslahat hareketlerinin başlatıcısı ve ilk imar hereketlerinin önsücü olarak kabul edilen III. Selim'in dönemi ile girer. III. Selim'in Üsküdar'da inşa ettirdiği Selimiye kışlasının yanına yine kendi adına kurdurduğu mahalle geniş, dik ve paralel sokakları ve köşe evleriyle İstanbul'da daha sonra sayıları artacak olan ızgarı planlı yerleşimlerin ilk örneğini ortaya koymuştur (Ersoy, 2017).

Devletin 19. yüzyılın ikinci yarısına doğru içine gireceği Tanzimat Dönemi, merkezi yönetimin kentteki otaritesini artırmaya ve batıdan aldığı araçlarla donanmaya çalışacağı bir evreyi sergileyecektir (Çelik, 2010). Bu tarihten sonra şehirde artan merkeziyetçi tavrın etkisini peşi sıra çıkartılan nizamname ve kanunlar üzerinde görmek mümkündür.

1839'da Helmut Von Moltke tarafından hazırlanan plan İstanbul için ilk imar planı çalışması olarak değerlendirilmektedir (Kuban, 2007). Şehrin bir bütün olarak ele alındığı planda Moltke, Tarihi Yarımada'nın ticari ve idari merkezleri ile eski Bizans kapıları arasında geniş beş ana arter önererek kolay ve kesintisiz bir ulaşım ağı oluşturmayı amaçlıyordu (Ergün ve Gülersoy, 2008). Söz konusu plan içerisinde Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin Fatih Camii'nden çıkıp Edirnekapı'ya ve Eminönü'nden çıkıp Eyüp'e giden ara arterler arasında yer aldığı görülmektedir.

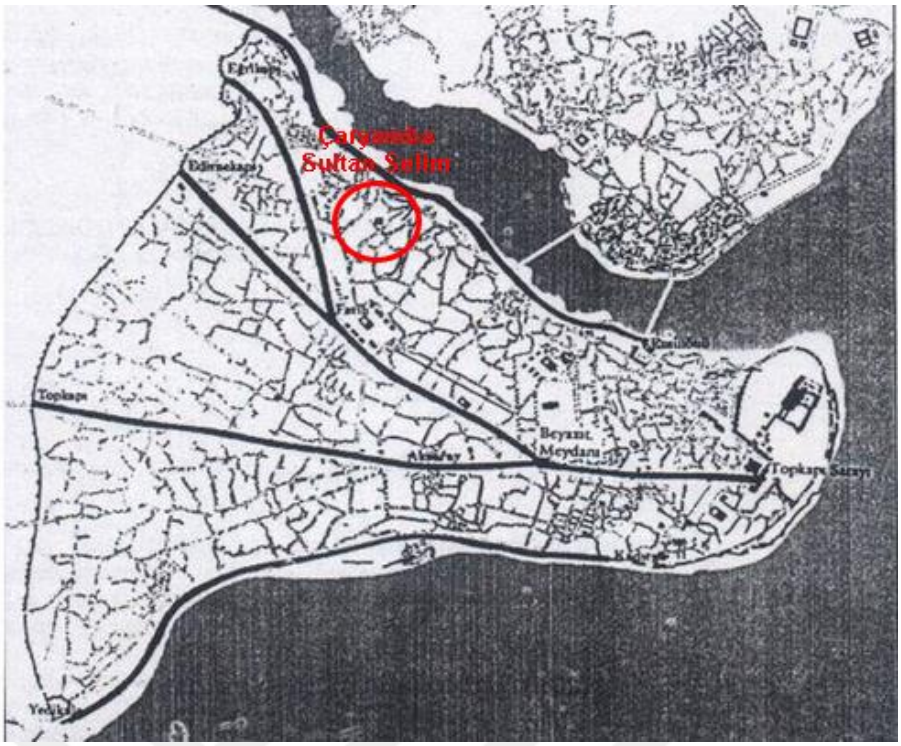

Şekil 2.14 1839 tarihli Moltke Planı (Çelik, 2019)

Önerdiği ana ulaşım arterlerinin yanında konutların aşamalı olarak kagire dönüştürülmesi, yollara mani olan çeşmelerin ve cami dışı kamusal yapıların başka yerlere taşınması, Haliç'in iki yakasının temizlenip yeniden düzenlenmesi gibi kapsamlı tavsiyeleri de getiren planın pahalıya mal olacağı düşünülmüş ve yeni bina ile yolların yapımına yangın yerlerinden başlanması öngörülümüştür (Ergün ve Gülersoy, 2008). İstanbul için bu dönem içerisinde başlanan yangın şehirciliğinin temelleri 1848 ve 1863 Ebniye Nizamnamelerinde atılmış ve ilk uygulaması 1854'te Aksaray yangın yerinde yapılmıştır (Çelik, 2010). İlk olarak 1839'da başlayan ve 20. yüzyıla kadar devam eden imarla ilgili kanun ve nizamnamelerin genel hatlarıyla yapı sistem ve malzemeleri, inşaatların denetlenmesi, bina yükseklikleri, sokakların sınıflandırılmasıyla birlikte genişlik, şekil ve niteliklerinin belirlenmesiyle ilgili konuları içerdiği görülmektedir (Ersoy, 2017).

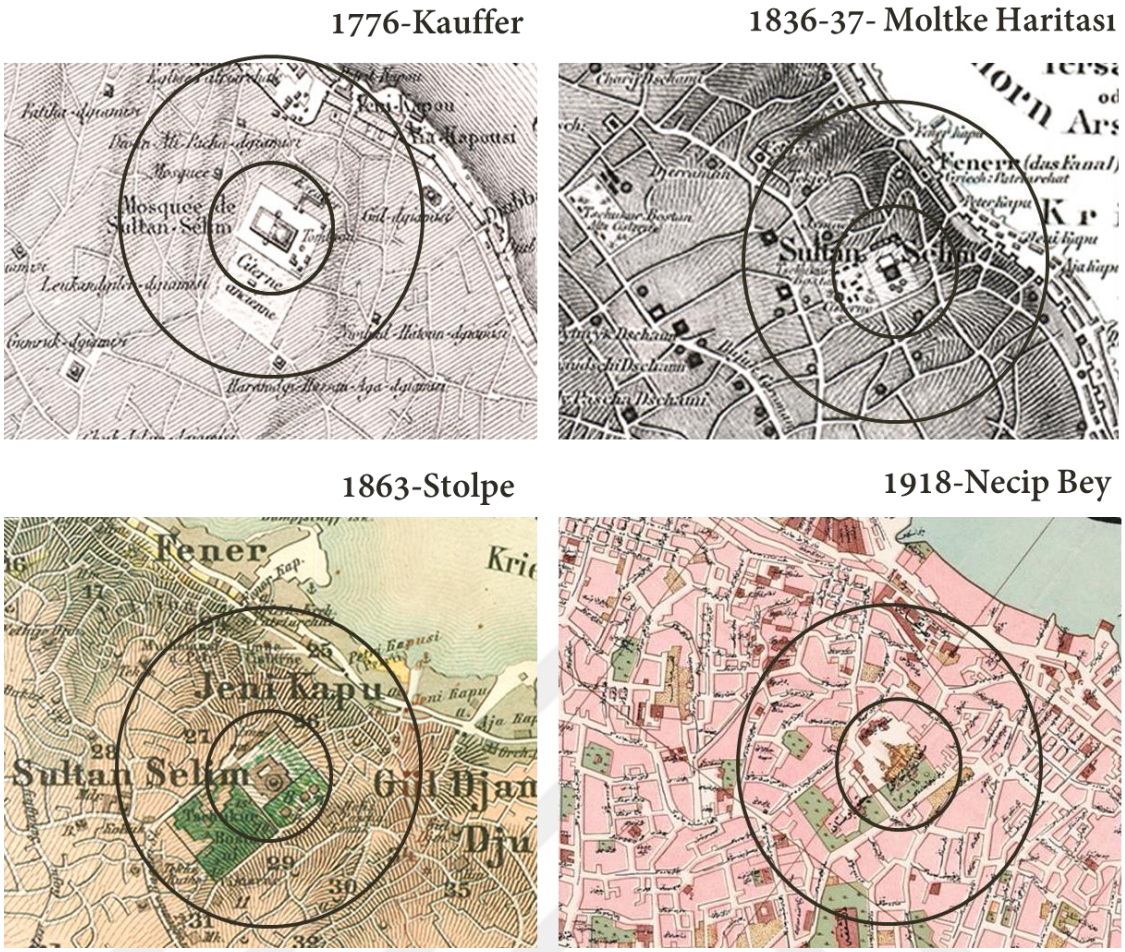

Şekil 2.15 Çarşamba-Sultan Selim'in 18.yy sonu-20. yy. başı arası değişimi

İstanbul'un ilk bilimsel ölçülü haritası olarak kabul edilen 1786 tarihli Kauffer haritasından başlayarak 20. yüzyıla kadar hazırlanan haritalar üzerinden Sultan Selim ve çevresindeki yol dokusunun yüzyıl içerisinde çıkan kanun ve nizamnamelerden etkilenme durumunu tespit etmek mümkündür. 1863 tarihli Stolpe haritasına kadar semt ve çevresinde Çukurbostan'ın paralelindeki yollarla, bu yollara bağlanan Çarşamba aksı, Sancaktar Yokuşu ve Camcı Çeşmesi Yokuşlarının organik biçimlenişlerini koruduğu görülmektedir. Bu tarihlerden sonra Sultan Selim'in komşuluğundaki Cibali semtinde ve Fener semtinin Camcı Çeşmesi Yokuşunun sonlandığı alanında bir takım morfolojik dönüşümler söz konusu olmuştur. Fener'deki ızgara plan ve pahlı bir meydanı ortaya koyan bu imar uygulamasının taşıdığı standartlar itibariyle 1864 sayılı Nizamname neticesinde yapıldığı söylenebilir (Rüstemoğlu, 1998). Necip Bey'in 1918 tarihli haritası ile 1929 Tarihli Pervitich haritasındaa dokudaki bu değişimleri gölzlemlemek mümkündür.

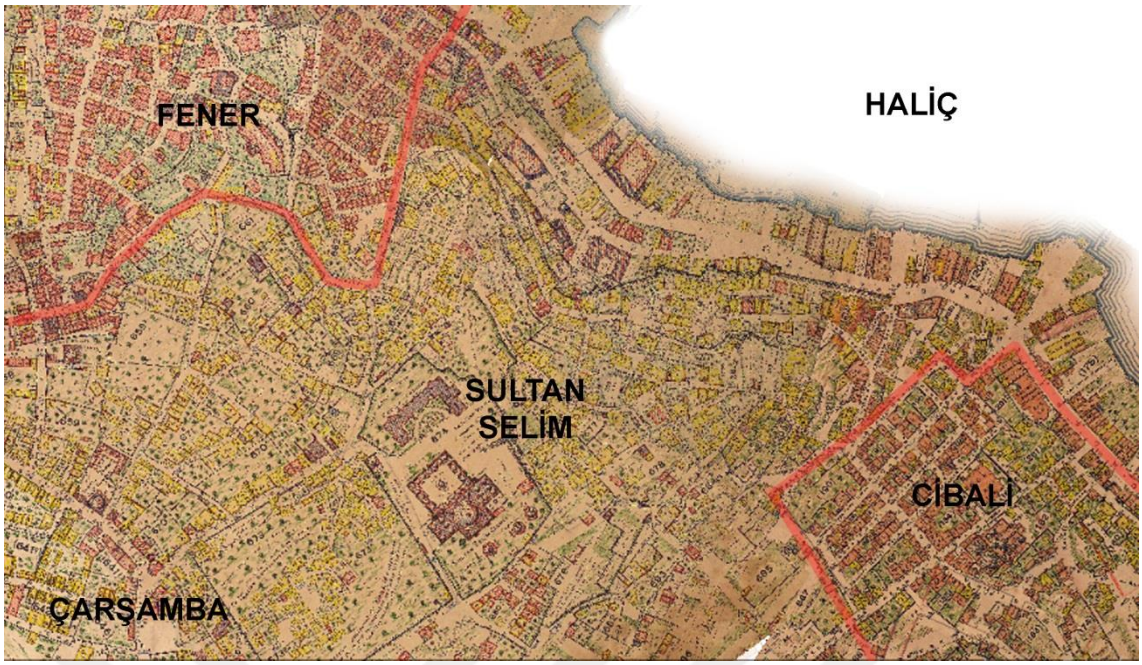

Şekil 2.16 1929 tarihli Pervitich haritasında Sultan Selim ile komşu semtleri arasındaki kentsel doku farkı (Yazar tarafından düzenlenmiştir.)

Sokak dokusunun yanında konut tipolojilerine dair detaylı veriyi 1929 yılında hazırlanmış olan Pervitich haritalarından okumak mümkündür. Haritada Sultan Selim ve Çarşamba semtlerinin çalışma alanını da oluşturan sınırlarıyla komşu semtlerinden malzeme ve yapım tekniği itibariyle farklılaştığı gözlemlenmektedir. Alan içerisindeki kargir yapılar, sadece Çarşamba ticari aksı ile Fener-Balat semtlerine sınır niteliğinde olan Mesnevihane Sokak üzerinde yoğunlaşmış, genel doku içerisinde çok seyrek olarak varlık göstermiştir. İmar anlamında ciddi kısıtlama ve zorunluluklar görülen 19. yüzyıl içerisindeki bu durumu son dönem yangınlarında kısmi olarak etkilenme veya nizamnamelerde ekonomik kaynaklı olarak sağlanan muafiyetlerin sonucu olarak görmek mmüküdür. Bu bakımdan Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin 21. yüzyılına topoğrafya ve yeşil dokuya dağılmış iki veya üç katlı kargir-ahşap yapılarıyla erken yüzyıllardan gelen temel yönelimlerini koruyarak girdiği söylenebilir.

19. yüzyılın Çarşamba ve Sultan Selim semtleri kentsel doku ve konut tipolojisi itibariyle bu yönde bir karakter sergilerken tekkeler bakımından zenginleştiği bir atmosfer yaşıyordu. Devlet adamları ve ulema tarafında şeyh ve müridana vakfedilen tekkeler arasında Çarşamba'da yer alan Lokmacı Dede Tekkesi ve İsmailağa Sokağın Fener'e indiği noktada Mesnevihane Tekkesi ile İsmet Efendi Tekkesi yer almıştır (Alçep ve Karaman, 2017). Sultan Abdülmecid'in İsmet Efendi Tekke'sine bağlılığı

sebebiyle bölgeye ayrı bir ilgisi olduğu yönünde bilgiler söz konusudur (URL-47). Öyle ki 1861 yılında vefat eden Sultan Abdülmecid'in Sultan Selim Camii haziresinde yaptırdığı türbesine defnedilmesiyle İstanbul'un beşinci tepesi ikinci bir Osmanlı sultanının daha ebedi istirahatgahı haline gelmiştir (Öz, 1964).

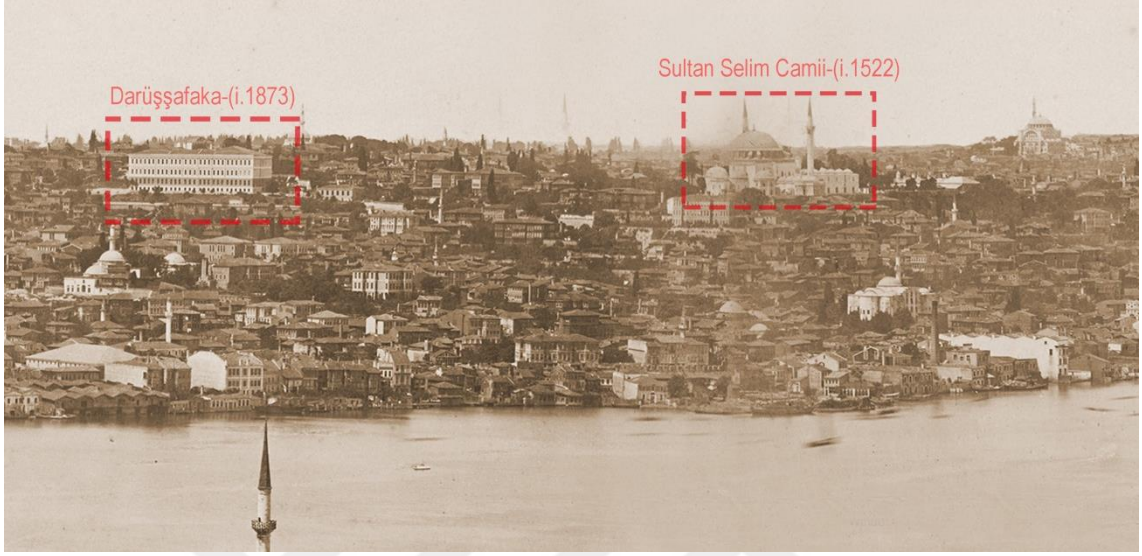

Şekil 2.17 19. Yy 'da Haliç yönünden Sultan Selim silüeti (1873-81 arası) (Guillaume Berggren'e ait panorama)(URL-12)

Batılılaşma döneminin etkisiyle şehrin genelinde inşa edilmiş büyük ölçekli yapıların 19. yüzyılın sonuna doğru Sultan Selim'in yakın çevresinde de yer almaya başladığı görülmektedir. Öksüz ve yetim müslüman çocukları okutmak için 1873'te semte komşu bir mevzide inşa edilen Darüşşafaka yapısı dört katlı büyük kütlesi ve batılı üslubuyla dikkat çekmekteydi (Ayhan ve Maviş, 1994). Benzer şekilde 1881 yılına gelindiğinde Fener semtinde Kızıl Mektep olarak ta bilinen Fener Rum Lisesi'nin silüete önemli bir etkisi olmuştur (Yavuztürk, 2013). Anlaşılıyor ki 19. yüzyılına kadar İstanbul'da kademeli kütleleriyle dini ve fiziki odak olarak silüete ve kendine bağlı yapılara egemen konumda olan ibadethaneler bu üstünlüklerini farklı işlev ve üsluptaki yapılar ile paylaşmaya başlamıştır.Üslup olarak döneminin son örnekleri olarak sayabilceğimiz benzeri kamu yapıları için devlette gelişen miiliyetçilik eğilimlerinin de etkisiyle ulusal üsluplar söz konusu olmaya başlamıştır (Hasol, 2020). 1915-1917 yıllları arasında Mimar Kemalleddin tarafından depremde yıkılan Sultan Selim imaretinin yerine yapılan I. Abdulhamid Medresesi gelişen bu ulusal üslubun çalışma alanı içerisindeki örneği olmuştur (Eyice, 1997).

Görülen birtakım imar faaliyetlerine rağmen Tarihi Yarımada'nın 20. yüzyıla çok parlak bir şekilde girdiği söylenememektedir. Halihazırda deprem ve yangınlardan gördüğü tahribatlar, yönetim merkezinin taşınması ve 19. yüzyıl boyunca gelişen ulaşım sistemlerinin de etkisiyle şehrin Galata ve Anadolu yakası ile Avrupa'ya uzanan semtlerine rağbet artmış, Tarihi Yarımada ve Haliç kıyıları prestij kaybına uğramıştır. Şehrin önceleri Süleymaniye, Fatih, Çarşamba ve Sultan Selim gibi semtlerinde yer alan ulema ve paşa konakları artık Ayazpaşa, Nişantaşı ve Yıldız gibi semtlerde yapılmaya başlamıştır (Tekeli, 2015).

İstanbul'un o güne kadar etnik farklılaşmaların görüldüğü kentsel mekanında artık toplumsal katmanlar bakımından da farklılaşmalar görülmeye başlamıştır (Tekleli, 2015) 1912 yılına gelindiğinde Balkan Harbi'nin de etkisiyle yaşanan iktisadi sıkıntı, göç eden muhacirlerin de etkisiyle eriştiği 1.100.000 'lik nufus iç huzursuzluğa sebep olmuştur (Cansever, 2015).

Şehirde görülen sağlıksız ortam karşısında İstanbul'a davet edilen Bouvard'ın 1909 yılında hazırladığı proje Cumhuriyet öncesi hazırlanan diğer bir projedir. Ancak Paris'teki işlerinden dolayı İstanbul'a gelemeyen Bouvard'ın haritalar üzerinden hazırladığı avan plan modern, süslü, temiz bir kenti öngörmekten öteye geçememiş, topoğrafyayı ve yaşam dokusunu gözardı etmesi bakımından eleştirilmiştir (Ergun ve Gülersoy, 2007)

2.3.3 Cumhuriyet Dönemi

Geçen yüzyılda ülkenin mimarlık ve şehircilikle ilgili problemlerin çözümünde yabancı teknik elemanlara başvurma eğilimi Cumhuriyet'in yılları için de söz konusu olmuştur. Bu bağlamda Elgötz'ün 1933 yılında kabul edilen planı İstanbul'da Cumhuriyet döneminin planlamayla ilgili ilk çalışması olarak kabul edilir. Elgötz, planında Haliç'e bakan Tarihi Yarımada tepelerine ticaret işlevi verirken, Topkapı'yı ağır sanayi, Beyazıt'ı yönetim, Sultanahmet'i kültürel merkez olarak tanımlamıştır. Mevcut Yolların genişletilmesiyle, Haliç ve Marmara sahil yollarının yapılması ve Haliç'in yakalarını birbirine bağlayan köprülerin inşası bu plan ile ön görülmüştür (Duranay, Gürsel ve Ural, 1992). Bu öneriler uzun bir dönem için de olsa uygulamaya geçmiştir.

Şekil 2.18 Sultan Selim Lisesi Cumhuriyet Dönemi (URL-13)

İleriki yıllarda İstanbul'a davet edilecek olan Fransız şehir plancı Henry Prost'un 1936-1937 yıllarında İstanbul için hazırladığı nazım planı 1950'ye kadar yürürlükte kalmış ve İstanbul'un gelişmesinde önemli etkileri olmuştur (Ergun ve Gülersoy, 2007). Prost'un bölgelere yüklediği işlevler, Kara surlarına önerdiği yeşil bant ve kurduğu yol ağının yanısıra Tarihi Yarımada içerisinde +4o rakımın üzerinde 9,50 metreden daha yüksek yapıya izin verilmemesi yönünde aldığı karar Tarihi Yarımada'nın silüetini günümüze kadar kısmen de olsa koruması açısından planın en olumlu yönü olmuştur. Planın olumsuz sayılan bir yönü ise Fener'le birlikte Sultan Selim semtini de etkileyecek olan, Haliç kıyılarına ticaret ve sanayi işlevlerinin verilmesi kararı olmuştur (Ergun ve Gülersoy, 2007).

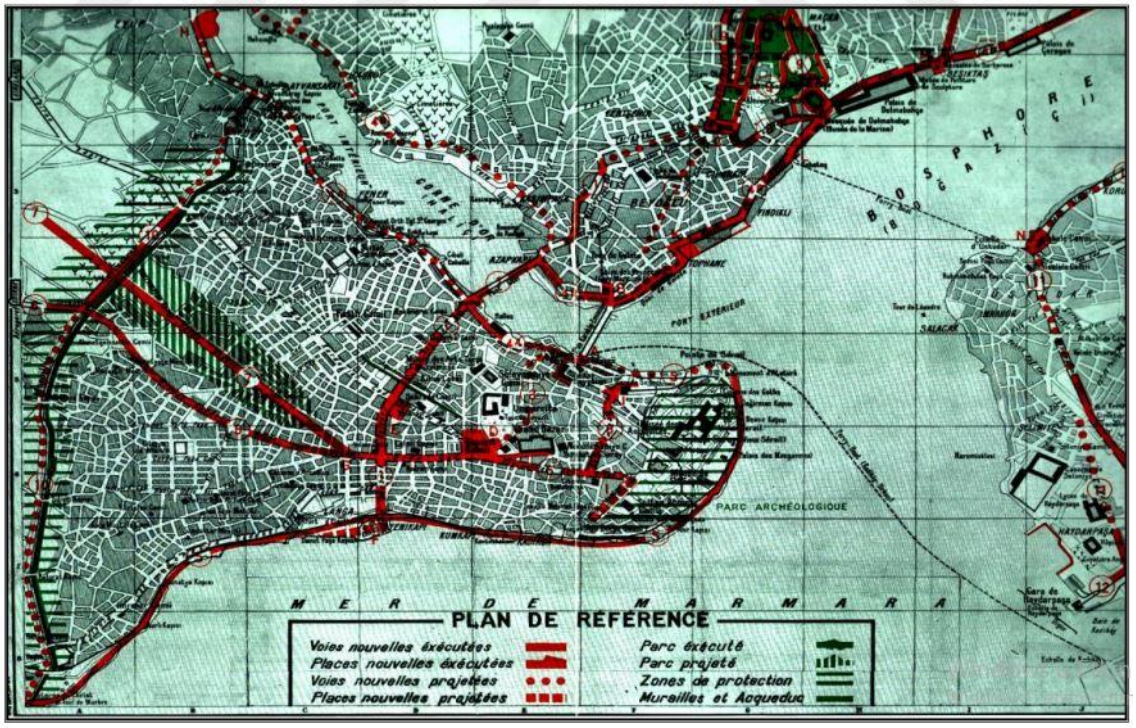

Şekil 2.19 1936 Henry Prost Planı (URL-14)

Osmanlı'nın son yüzyılında Tarihi Yarımada'yı tarumar eder yangınlar Cumhuriyet Dönemi içinde de görülmüştür. Belli bir yerde çıkan ve rüzgarın etkisiyle yapı adaları boyunca yayılan yangınlar özellikle alandaki ahşap yapı dokusunun yitirilmesine sebebiyet vermiştir. 1929 yılına ait Pervitich haritasında ahşap yapı stoğunu büyük oranda koruduğunu gördüğümüz alalanın ileri tarihli hava fotoğraflarında bölge bölge boşlukların oluştuğu görülmektedir. 1941 senesinde Fener Patrikhanesi'nde çıkan yangın bir yangının Fener bölgesi ile Sultan Selim'e doğru yayıldığı ve büyük bir alanı etkisi altına aldığı görülmektedir (Son Telgraf,1941) (URL-28).

Şekil 2.20 1941 Patrikhane yangınında Sultan Selim semtine ait fotoğraflar (sağda) (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü) . 1942 Yılına ait Hava Fotoğrafı (solda) (HGM)

Tarih boyunca gördüğü afetlerin ardından kendini benzer şekilde yenileyen sivil mimari doku son döneminde aldığı bu yangınların ardından kendini cumhuriyet döneminin mimari eğilimlerini yansıtır biçimlerle yenilemeye başlamıştır.

Alandaki yangın ve depremlerden birinci dereceden etkilenen anıtsal yapılar için de durum çok farklı olmamıştır. Öyle ki 1894 yılında yaşanan büyük depremde harap vaziyete gelen İsmailağa Camii 1952 yılında yapılacak tamirata kadar bu harap vaziyette kalmıştır (Alçep ve Karaman, 2017). İsmailağa Camii'nin içinde bulunduğu vaziyet 1938 yılında Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan bir haberde yerini almıştır (Şekil 2.21). Tarihçi İbrahim Hakkı Konyalı da 1946 yılında yayınlanan eserinde İsmailağa Camii'nin almış olduğu hasarı detaylı bir şekilde tarif ederken bu manzara karşısındaki duygularını şu cümlelerle tarif etmiştir:

“Büyük adam yetiştirmekte büyük bir rekora sahip olan bu ailenin başı İsmail Edendi adına; ilme büyük önem verilen bir devirde ayrıca bir abide dikilmesi lazım gelirken, onun yurda ve Türk milletine hediye ettiği abidesinin bu hüzünlü hali, yüzümüzü cidden kızartıyor.” (Konyalı, 1946).

7

SAN'AT ABİDELERİMİZİN HALİ

Baykuş yuvası haline gelen zavallı mabed

Mezbeleliğe dönen İsmailefendi camiinin «muhafazası lâzım» eserlerden olduğu tasdik edilmiş ama binanın artık beklemeğe tahammülü azalmış

Camiin içinden ve dışından birer manzara

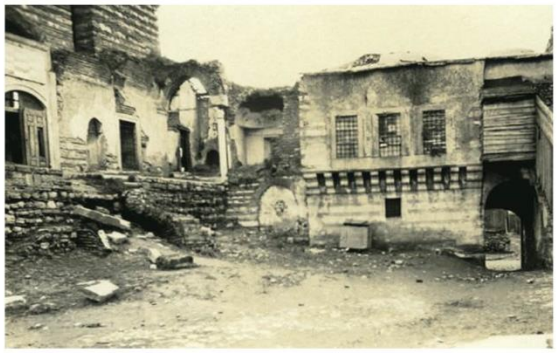

Şekil 2.21 İsmailağa Camii’nin harap vaziyetine dair 1938 tarihli gazate haberi ve caminin eski görselleri (Kuduoğlu, 2021)

İsmailağa Camii ile bölge içerisindeki diğer cami, mahalle mescidi, tekke ve medrese gibi birçok anıtsal yapının 20. yüzyılın ilk yarısına kadar çok iyi vaziyette olmadığı görülmektedir. Ekonomik ve sosyal birçok sebeple ilişkilendirilebilecek bu durumun 1950 sonrası dönem içerisinde değiştiği görülmektedir. Kaynaklarda alan içerisindeki anıtsal yapılarda 1950 sonrası yapılan onarım ve müdahalelere dair bilgilere erişilebilmektedir (Tablo 2.5). Birçoğu halkın girişimleriyle yapılan bu müdahalelerin onarım, genişletme veya yeniden yapım şeklinde olduğu ve yapıların özgün niteliklerini zedelediği görülmektedir.

Tablo 2.5 Anıtsal Yapılarda tespit edilen Cumhuriyet dönemi onarım ve müdahaleleri

Sıra	Yapı	Onarım/Müdahale
1	Sultan Selim Camii	1937-1990 (Dış Kapılar)-2010- Onarım
2	İsmailağa Camii	1952-Onarım, 1988-Genişletme
3	Esad Efendi Medresesi	1952-1979-2010-Onarım
4	Cebecibaşı Mescidi	1959-1974-Onarım ve Genişletme
5	Mismarcı (Ekserci) Sucaattin Mescidi	20.yy-Onarım (Son Cemaat Yeri Ekleme)
6	Debbağ Yunus Mescidi	1955-Yeniden Yapım
7	Tevki Cafer Mescidi	1978/1988- Onarım
8	Abdi Subaşı Mescidi	1989-Yeniden Yapım
9	Mesnevihane Tekkesi	1968-Onarım (Mescid)
10	İsmet Efendi Tekkesi	1958-Onarım (Minare ekleme)
11	Lokmacı Dede Tekkesi	1999-Yeniden Yapım (Mescid-Türbe)
12	Murad Molla Tekkkesi-Kütüphanesi	1977-1978-2013-Onarım (Kütüphane)
13	Karabaş Mescidi	2020-Yeniden Yapım

1950 -1960 yılları arasında dönemin başbakanı Adnan Menderesin öncülüğünde başlatılan imar hareketleri tarihi kent dokusuna verdiği tahribatlarla yeni bir İstanbul imgesi ortaya koymuştur (Ergun ve Gülersoy, 2007). Bu dönemi İstanbul için o güne kadar getirilmiş benzeri önerilerin sınır aşan ve en radikal şekilde uygulandığı bir süreç olarak görmek mümkündür. Bu dönem içerisinde Vatan ve Millet Caddelerinin açılması, denizin doldurulması suretiyle Sirkeci-Florya ve Eminönü-Unkapanı sahil yollarının açılması gerçekleştirilen yol çalışmaları olmuştur. Açılan yol güzergahlarındaki yapıların yıkılması ve yüksek yapılaşmaya müsade edilmesi tarihi dokuda büyük tahribatlara yol açmıştır (Ergun ve Gülersoy, 2007).

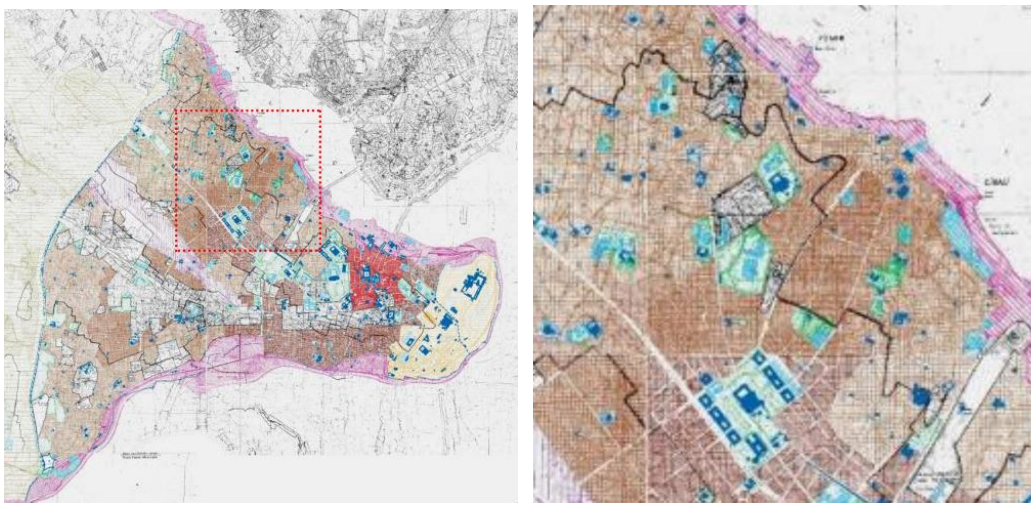

Şekil 2.22 1/5000 ölçekli İstanbul Sur İçi Nazım Planı,1964 (İBB,2003)

1964 yılında hazırlanan 1/5000 Ölçekli İstanbul Sur İçi Nazım İmar Planı'nda bölge odaklı kararlar ele alınmıştır. Yoğunluğu az olan ve karakterini muhafaza eden iskan bögelerinin korunması, Haliç sahilinin turizm bakımından islah edilmesi ve yeni sanayi tesislerine müsaade edilmemesi, eski eserlerin çevresi ile birlikte korunması yönünde kararları ile öne çıkmaktadır. Plan, Tarihi Yarımada'nın tarihi ve sosyal kimliği içinde korunarak gelişmesi adına önemli bir öneri getirmemesi açısından eksik bulunmuştur (Ergun ve Gülersoy, 2007).

Şekil 2.23 Sultan Selim Caddesi'nin değişimi (URL-4)

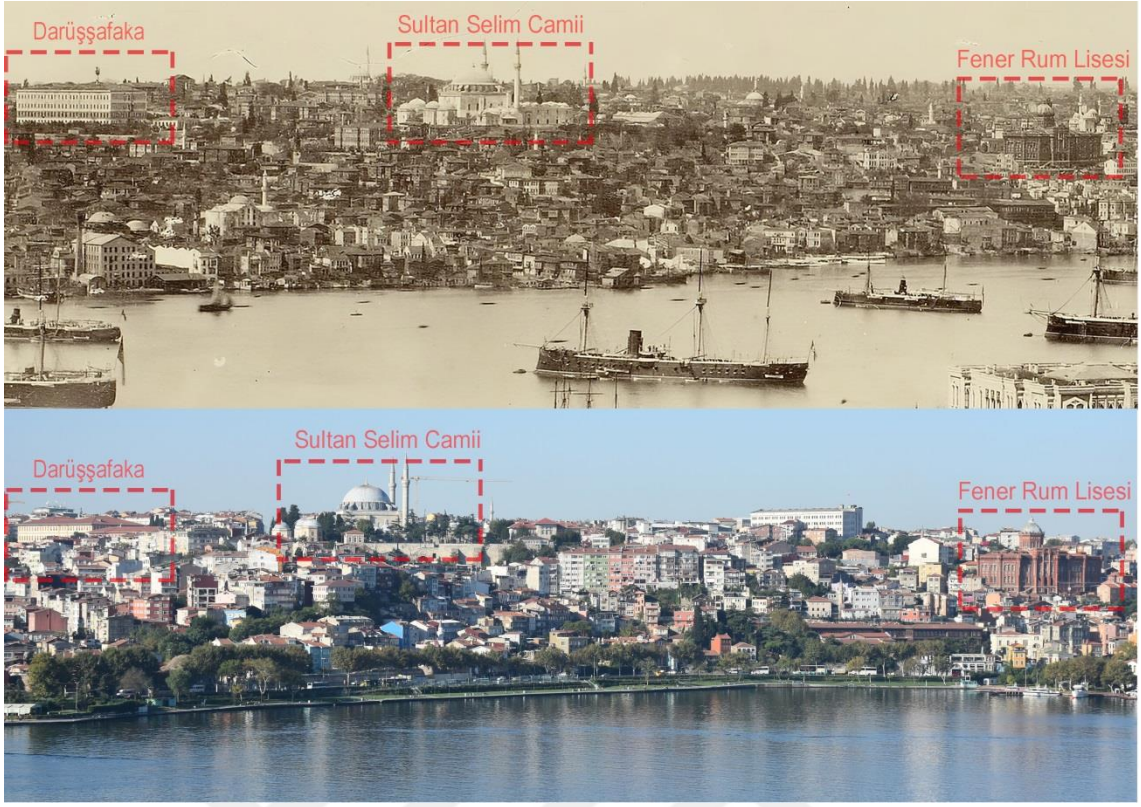

Şekil 2.24 Haliç silüetindeki yapı yoğunluğunun zaman içerisindeki değişimi (1881 sonrası, URL-15) (Aytek, 2022)

Şekil 2.25 Sultan Selim sahil hattının dönüşümü (URL-16)

BAYRAKLI 'DİRENİŞ' YETMEDİ— Çoğunluğunu çocuk ve kadınların oluşturduğu bir grup, ellerinde taşıdıkları Türk bayrakları ve Atatürk posterleri ile Çukurbostan girişini kestiler. Sabahın erken saatlerinde başlayan direniş beş saat sürdü. Öğleye doğru Çukurbostan'ı giren dozerler ve icra memurları 32 gecekondunun tahliye işlemini gerçekleştirdiler. (Fotoğraf: CUMHURİYET)

"Dalan'la Gündüz çekişiyor, bizler yanıyoruz"

Belediye Çukurbostan'ı teslim aldı

İstanbul Haber Servisi — "Topla mezar yapıp gömün daha iyi...", "Önce ölümüzü çiğneyin, sonra girin Çukurbostan'a...", "Özal'a oy verdiğimiz için ellerimiz kurtulsun...", "Başbakan Van gecesinde şampanyalar akıtacağına, bize ev versin..."

Bu öfke dolu sözler, bu gözyaşlarıyla karışık haykırışları söyleyenler, gecekondukları Fatih Belediyesi'nce daimi pazar yeri yapılmak için ellerinden alınmak istenen Çukurbostanlı gecekondu sakinleriydi...

Ellerinde bayrak ve Atatürk portreleri ile 5 saat süren direnişten sonra Çukurbostanlılar gecekondulardan tahliye edildi.

Geçen haziran ayından beri süren anlaşmazlık sonucu belediyenin dün boşalttığı gecekondularda yaşayanların isterlerse Kumburgaz'daki Demirören sitesine yerleşebilecekleri söylendi.

Çoğunluğunu çocuk ve kadınların oluşturduğu bir grup Çukurbostanlının Fatih Belediyesi'nden gelen yıkım ekipleri ile icra memurları ve güvenlik güçlerine karşı direnmeleri, sabahın erken saatlerinde başladı. Ellerinde taşıdıkları Türk bayraklarını ve Atatürk portreleri ile Çukurbostan girişini tutan gecekondu sakinleri, bir yandan Bedrettin Dalan'a, bir yandan Fatih Belediye Başkanı Yetkin Gündüz'e ateş püskürüyor, bir yandan da dozerlerle icra memurlarının Çukurbostan'a girmemesi için direniyorlardı. Beş saat süren bu direniş, yıkım ekiplerini şaşkınlığa uğratırken, yerde baygın yatan kadınlar, ağlayan çocukların hıçkırıkları da fayda etmiyor, dozerler ve icra memurları öğleye doğru Çukurbostan'a girerek, 32 gecekondunun tahliye işlemlerini gerçekleştiriyordu.

Kadınlardan kimi, "Kendilerine Tozkoparan'daki sosyal meskenlerden ev verilmezse Çukurbostan'ı terk etmeyeceklerini" söylüyor, kimi ise Dalan ve Gündüz'ü suçlayarak "Dalan'la Gündüz çekişiyor arada bizler yanıyoruz" diyordu. Çukurbostanlı gecekondu sakinlerinden Emine Tekin, "Sorunlarımızı Dalan'a anlattık, bize evlerinizden çıkmayın, gerekirse dozerin önüne yatın diye akıl verdi" derken, Sevim ve Çetin Yılmaz ise, "Yetkin Gündüz'ün, kendilerine Kumburgaz'daki Demirören Tatil Sitesi'nde geçici yer gösterdiğini" belirterek, şöyle konuşuyorlardı:

"Yetkin Gündüz, bize ben sizin babanızım. Size bir koca buldum. Kör topal razı olacaksınız, elimden bu kadar geliyor. Biz kış gününde, elektriği, suyu, bacası bile olmayan yazlık sitelerde ne yapalım. Her gün İstanbul'a inmek için 1200 lirayı nereden bulalım..."

Aydı 30 bin lira ile geçindiklerini söyleyen Müzeyyen Filler ise şöyle dert yanıyordu:

"Ben bu parayla nereden ki-

Şekil 2.26 Çukurbostan'nın tasfiyesi dair bir haber (Cumhuriyet Gazetesi,16 Ocak 1986) (URL-17)

Bu dönemden sonra 1990 ile başlayan planlama çalışmaları Tarihi Yarımada için sadece koruma odaklı değil ,aynı zamanda geliştirme ve yaşatma amaçlı olarak Merkezi İş Alanı olmaktan kurtarılması, belirli bir konut alanı ve nüfus ile birlikte geliştirilmesi odaklı yapılmıştır.Tarihi Yarımada'nın tümüyle 1995 tarihinde çıkarılan yasayla "kentsel ve tarihi sit, kentsel ve arkeolojik sit" ilan edilmesi bu tarihten sonraki planlama çalışmalarında belirleyici olmuştur.

3
ÇALIŞMA ALANINA YÖNELİK ANALİZLER

3.1 Çalışma Alanındaki Anıtsal Yapılar

Sultan Selim Külliyesi

Haliç silüetindeki önemli konumuyla Tarihi Yarımada'nın beşinci tepesi üzerinde teraslanmış bir arazi üzerinde kurulan Külliye, bölgenin iskan bakımından geliştiği dönemlerde kendisine bağlı mahallelerden oluşan Sultan Selim Han Camii Nahiyesi'nin merkezini teşkil etmiştir. Caminin Arapça kapı kitabesinde Sultan I. Selim'in emriyle yapıldığı yazsa da hazire bölümünde bulunan Sultan Selim'e ait türbenin kitabesinden Sultan Selim'in vefatından sonra 1522'de Kanuni Sultan Süleyman'ın babası adına yaptırdığı anlaşılmaktadır (Öz, 1997).

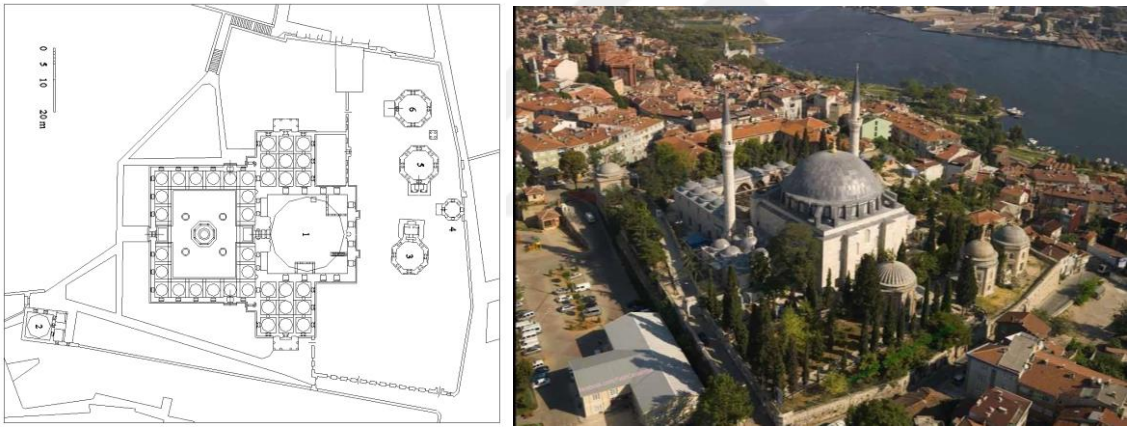

Şekil 3.1 Sultan Selim Külliyesi Planı (URL-18) ve Hava Görüntüsü (URL-4)

1546 tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri'nde ve 1556 tarihli Sultan Selim Vakfiyesi'nde cami, medrese, imaret, 3 türbe, mektep ve çifte hamam olarak geçen yapılardan çifte hamamın, Koğacı Dede Mescidi Mahallesi yanında ve medresenin, yeterli yer olmaması sebebiyle Yenibahçe civarında inşa edildiği zikredilmektedir (Yüksel, 2004). Evliya Çelebi de külliyenin kapılarından kıblesindekini Türbe Kapısı, batıdakini Çarşı Kapısı, kuzeyindekini ise Kırkmerdiven Kapısı olarak adlandırırken cami dışında kalan külliye birimlerini Çukurbostan'a bakan büyük kubbeli bir sıbyan mektebi, bir imaret, alim ve suhtelere aşevi, bir misafirhane(tabhane) olarak tanımlar ve hamamının bu daireden 300 adım kadar uzakta olduğunu yazar (Kahraman, 2017). Bu yapılardan imaret ve çifte hamam günümüze ulaşamamıştır.

Caminin mimarlığı İstanbul'da önceleri Beyazıd Camii'nin inşası ve Fatih Camii'nin tamiri gibi önemli işlerde mimar halifesi olarak vazife almış, 1539 yılından itibaren ise mimarbaşı ünvanı ile anılacak olan Acem Ali lakaplı Aleaddin Ali Bin Abdullah'a atfedilir (Düzenli,2015). Ancak Evliya'nın Seyahatname'sindeki ifadeler ve Mimar Sinan'nın külliyenin diğer birimlerindeki katkısı caminin de Mimar Sinan'a atfedilmesi gibi karışıklıklar ortaya çıkarmıştır. Yüksel, Mimar Sinan'nın kendi yapılarını kaleme aldığı eserlerinden ve külliyenin vakfiyesiden yola çıkarak sadece cami ve türbelerin Mimar Acem Ali tarafından, vakfiyedeki diğer yapıların ise daha sonra Mimar Sinan tarafından yapılmış olma ihtimali üzerinde durmaktadır (Yüksel, 2004).

Şekil 3.2 Sultan Selim Camii Çukurbostan Ciheti (Aytek, 2022)

Ana hatlarıyla Osmanlı mimarisinin Edirne Üç Şerefeli Camii'den başlarayarak eski Fatih Camii ve Bayezid Camii'lerinde olgunlaşan ve iki yüz yıl boyunca devam edecek olan klasik üslubunu takip eden yapı, tabhane yapılarıyla bitişik vaziyette olan T-tipi plana sahip camilerin son örneklerindendir (Yüksel, 2004). Cami, düşey boyutu ve kubbe tasarımı itibariyle farklılıklar barındırmasıyla birlikte kendisinden 34 yıl önce yapılmış olan II. Bayezid Camii ile aynı plan üzerine inşa edilmiştir (Kuban, 2016).

Necipoğlu, Sultan Selim Külliyesi ile birlikte İstanbul'daki T-tipi plana sahip camilerin etrafında kümelenen külliyeleri, öncesinde ve sonrasında inşa edilen Fatih ve

Süleymaniye gibi merkeziyetçi imparatorluk dönemini yansıtan külliyeler içerisinde Bursa ve Edirne'deki gazi geleneğinin eşitlikçi dünya görüşünden kopamayışı olarak yorumlamaktadır (Necipoğlu, 2017).

Kare plan üzerinde yükselen beden duvarları ve duvar içerisine gizlenmiş kemerleriyle saf kübik bir etkiye sahip olan cami yapısı uçan payandalar ile desteklenmiş tek bir kubbe ile örtülmüştür. Harim kütlesinin sağ ve sol kanatlarında yer alan dörder oda ve dörder eyvanlı tabhanelerin gabarisi iç avlu beden duvarlarına nisbetle daha düşük seviyededir (Şekil 3.3).Tabhane ile iç avlu duvarlarının kesiştiği noktalarda birer şerefeli iki minaresi bulunmakadır. Ağırlıklı olarak kesme taş örgü tekniyle kireç taşının kullanıldığı yapıda ara ara kırmızı renkte taşların tercih edildiği görülmektedir.

Klasik üsluptaki revaklı iç avlunun harim giriş aksındaki taç kapısı ile birlikte üç girişi vardır. Evliya, iç avluda bulunan şadırvandan hayat suyundan nişan verir gibi tatlı bir suyun aktığını söylerken sekiz sütun üzerine yapılmış sivri kubbesinin IV. Murad tarafından koyulduğunu yazar. Gözlemlerinde şadırvanın çevresinde dört büyük servi ağacı vardır ve dış avlu da türlü türlü ağaçlarla süslenmiştir (Kahraman, 2017). Bahsedilen ağaçlar restorasyonlar sırasında kaldırılmıştır.

Şekil 3.3 Şadırvanlı avlunun dış beden duvarları ile içten görünümü (Aytek, 2022)

Caminin harim mahali içerisinde pandantiflerin güçlü etkisi kendisini hissettirmektedir. Kuban, kubbe pandantiflerinin alt pencere hizasına kadar inmesini erken dönem camilerine yaklaşan bir mekan etkisi olarak görerek Sultan Selim Camii'ni Sinan sonrasında pek raslanmayacak basit geometrik yalınlığın anıtsal ölçekteki son örneği olarak değerlendirmektedir (Kuban, 2016). Sık pencereli kubbe kasnağı kubbeyi masif benden duvarlarından ayırarak bağımsız bir nitelik kazandırmıştır.Ana girişi cümle kapısından olan harim mahalinde tabhaneler ile bağlantısını sağlamak suretiyle iki yan giriş daha bulunmaktadır. Caminin dışında, hazire alanına bitişik bir ara avludan direkt

geçiş sağlanabilen yükseltilmiş bir hünhar mahfili harim kıble duvarının sol köşesinde yer alır. Müezzin mahfili ise sağ beden duvarına bitişik vaziyette ortalanmıştır. Harim bölümünde bulunan mermer mihrab ve mimber klasik üsluptaki işçiliği ile göz çarpar. Sade bir çerçeve içerisine alınmış mihrab zengin bir mukarnas işçiliğine sahiptir (Şekil 3.4). Pencere üstü kemer aynalarında özgün çini panolar bulunur. Caninin eski dönem fotoğraflarında beden duvarları üzerinde gördüğümüz sıva ve kalemişleri bugün kaldırılmış vaziyettedir.

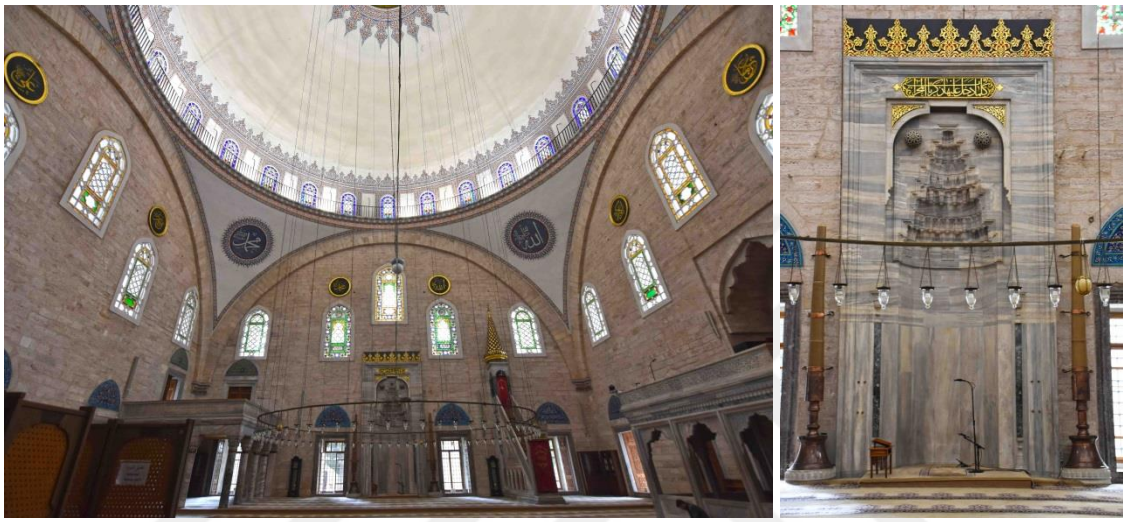

Şekil 3.4 Caminin harim bölümü ile mihrap detayı (Aytek, 2022)

Cami, Cumhuriyet dönemi içerisinde çeşitli restorasyonlar görnüştür. Yapının 1937 yılında Ekrem Hakkı Ayverdi'nin de görev aldığı restorasyona ait fotoğraflarında üst örtü ve beden duvarlarına ait onarımlarla birlikte minarelerin peteklerden itibaren yenilendiği görülmektedir. Hünkar mahfilinin tavanında yağlı boya ile örtülmüş klasik dönem motifler de bu çalışmalar sırasında ortaya çıkarılmıştır (Yüksel, 2009). Bununla birlikte 1990 yılında külliyenin dış kapılarının yenilendiği bilinmektedir (Alçep ve Karaman, 2017). Yapının 2010 yılında Vakıflar İdaresi tarafından yapılan son restorasyonunda harim mahalindeki beden duvarı ve kubbe sıvalarının raspalanması, gerekli görülen yerlerde üst örtü kurşunlarının değiştirilmesi, yapı çevresinde drenaj ve güçlendirme gibi çeşitli uygulamalar yürütülmüştür (Alba İnşaat Arşivi, 2010).

Caminin kıble tarafında bulunan hazire Kanuni'nin babası I. Selim, annesi Hafsa Sultan ve küçük yaşta ölen çocukları için yaptırdığı türbelerle bir aile kabristanı niteliğindedir. Türbeler genel hatlarıyla benzer nitelikte olup kireç taşı ve kesmetaş duvar örgüsüyle, sekizgen planlı ve iki pencere sıralı olarak inşa edilmiştir. Basık kubbesi ve sundurmalı girişlerinin üst örtüleri kurşun ile kaplıdır.

1534'te vafat eden Hafsa Sultan'a ait Türbe yakın zamana kadar alt pencere sövesine kadar yıkık vaziyette duruyorken yeniden inşa edilmiştir. Şehzadeler Türbesi adıyla anılan türbede Sultan Selim ile Kanuni'nin 1521-1538 yılları arasında vefat eden kızları ile oğullarının kabirleri bulunmaktadır (Yüksel, 2004). Türbenin silindir kubbe kasnağını dış mekanda çevreleyen mermer oyma tekniği ile yapılmış celi sülus kitabesi karakteristik özelliklerindendir.

Şekil 3.5 Sultan Selim Camii haziresinde bulunan türbeler (Aytek, 2022)

Kapı kitabesinden 1522 tarihinde inşa edildiğini bildiğimiz Yavuz Selim'e ait türbede Kanuni döneminin tüm bezeme yenilikleri itina ile kullanılmıştır (Kuban, 2016). Türbenin giriş mahali ahşap-sedef kakma kündekari tekniğindeki kapı kanatları ve döneminin sarı ile mavi renklerinin ağırlıkta olduğu geometrik ve rumi desenli çini panolar ile tezyin edilmiştir. Sultan Selim'e ait sedef kakma kafesili sandukasının bulunduğu mahalin kubbesi farklı dönem kalemişlerini barındırmaktadır (Şekil 3.6).

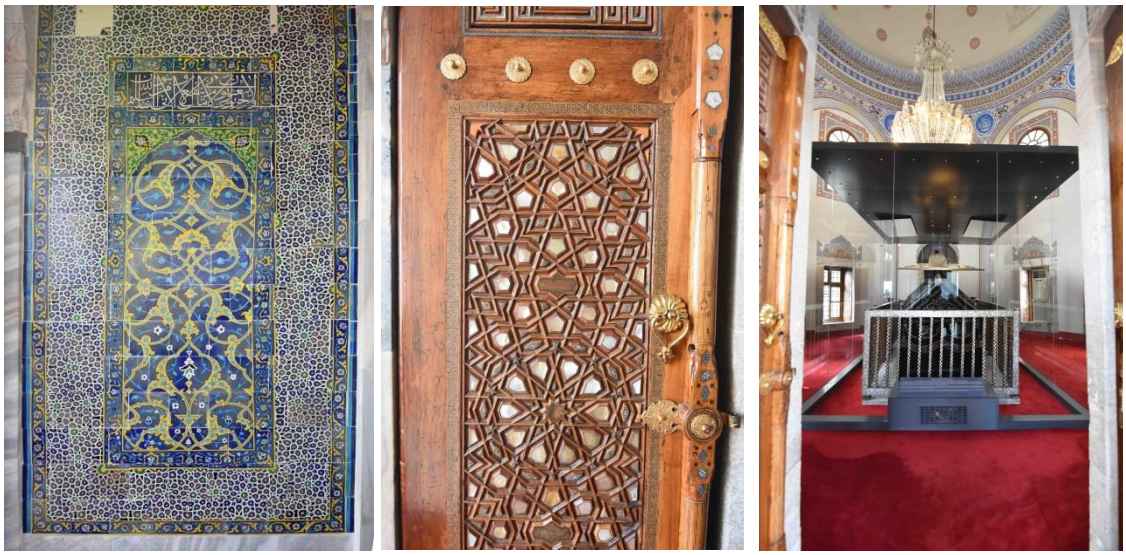

Şekil 3.6 Sultan Selim Türbesine ait tezyini unsurlar (Aytek, 2022)

Külliyenin hazire bölümünde Haliç'e bakan cihette Sultan Abdülmecid'in yaptırmış olduğu mefruşa yapısı ile kendisinin de medfun bulunduğu türbesi yer almaktadır. Türbenin 1861 yılında vefat eden Abdülmecid tarafından kendisinden evvel vefat eden şehzadeleri için inşa edildiği anlaşılmaktadır (Öz, 1997). Mehmet Abdüssamed, Osman Seyfeddin, Burhaneddin ve Mehmed Efendiler ile Cemile Sultan'a ait kabirlerin bulunduğu türbe altı köşeli, basık kubbeli ve diğer türbelere nispeten daha koyu renkli bir malzeme ile inşa edilmiştir.

Şekil 3.7 Sultan Abdülmecid'in yaptırmış olduğu mefruşa ile kendisine ait türbe (Aytek, 2022)

Şeyhulislam İsmailağa Camii

Çarşamba semtinin merkezi konumunu oluşturan İsmailağa Camii inşa kitabelerine göre 1723'te Rumeli kadılarından Alaiyeli İbrahim Efendi'nin oğlu Şeyhulislam İsmail Efendi tarafından yaptırılmıştır (Alçep ve Karaman, 2017). Ayvansarayi'nin eni, boyu ve yüksekliği itibariyle Beyt-i Şerif'in (Kâbe) ölçülerine sahip olduğunu söylediği cami kargir ve tek kubbeli olarak inşa edilmiştir (Ayvansarayi, 1987).

Şekil 3.8 İsmailağa Camii dış cephelerinin görünümleri (Aytek, 2022)

Altında bulunan dükkan dizisi ile fevkani olarak inşa edilmiş cami yapısı İsmail Efendi'nin oğlu Şeyhulislam Esad Efendi tarafından yaptırılan sıbyan mektebi, medresesi ve şadırvan birimleriyle (Öz, 1997) küçük bir külliye programı ortaya koymaktadır. Avlusunun karşısında yer alan hazirede külliyenin banileri Şeyhulislam İsmail Efendi ve Mehmed Esad Efendi ile aynı aileden Lutfullah Efendi, Şeyh Mehmed Efendi ve Mesud Efendi gibi dönemin önemli zevatının kabirleri bulunmaktadır.

İsmailağa Camii 1894 yılında yaşanan büyük depremde harap vaziyete gelmiş ve 1952 yılında yapılacak tamirata kadar bu harap vaziyette kalmıştır (Alçep ve Karaman, 2017). Caminin bu süreç içerisinde bulunduğu harap vaziyetini 1938 yılına ait fotoğraflarında görmek mümkündür (Şekil 3.9). Yapının minare ve son cemaat mahalinin tamamiyle çöktüğü, dış şartlara açık bir vaziyette kaldığı ve haziresinin dağıldığı görülmektedir.

Şekil 3.9 İsmailağa Camii ve haziresinin 1938'deki harap vaziyeti (URL-19).

Caminin tamirine Cami ve Hayrat Derneği'nin birtakım girişimleri neticesinde başlanmış, Vakıflar İdaresi'nin gözetimi doğrultusunda yürütülen çalışmalar halkın yardımıyla tamamlanıp cami 1952 yılında yeniden ibadete açılmıştır(Kuduoğlu). İsmailağa toplulığunun lideri konumunda olan Mahmud Efendi'nin 1960 yılında hocası Ali Haydar Efendi'den hilafet ve irşad vazifesini alarak içerisinde 40 yıl kadar imamlıkta ve tasavvufi hizmette bulunmuş olması camiyi topluluk için manevi bir merkez haline getirmiş, etrafında oluşan cemaate de adını vermiştir (Kuduoğlu, 2021).

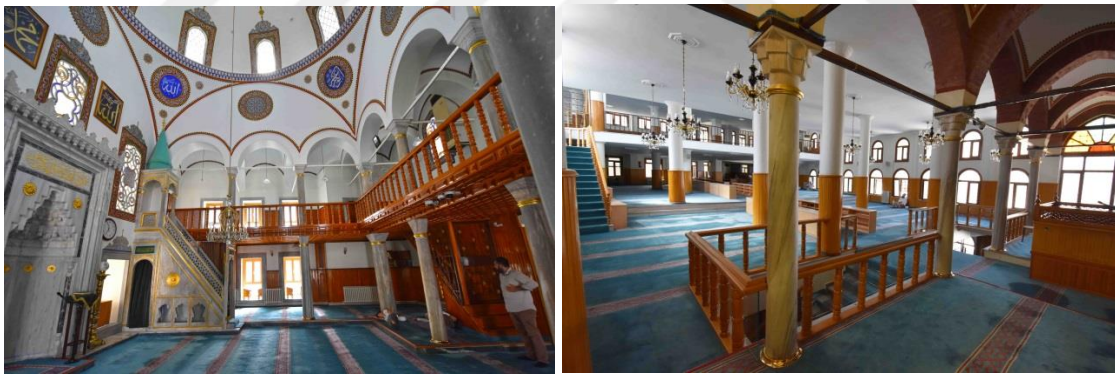

Şekil 3.10 İsmaiilağa Camii harim bölümü ve camiye özgün son cemaat revaklarından itibaren eklenen bölüm (Aytek, 2022)

Artan cemaat ve yerin yetersiz kalması neticesinde 1988 yılında caminin özgün son cemaat mahali revaklarından itibaren betonarme olarak geniş bir ilave yapı inşa edilmek suretiyle ibadet alanı genişletilmiştir (Alçep ve Karaman, 2017). Günümüzde caminin özgün harim bölümünün normal namaz vakitlerinde dahi yetersiz kaldığı görülmektedir. Betonarme olarak ilave edilen bölüm işlevsel yönden bir ihtiyacı karşılamasına rağmen caminin özgün ebatlarının ve özgün girişinin algılanmasını zorlaştırmaktadır.

Cebecibaşı Mescidi

Cebecibaşı Mescidi Sokak üzerinde yer alan mescidin İstanbul Vakıfları Tahrir Defteri'nde 1488 tarihli ve "Cebeci Mescidi" isimli vakıf kaydı vardır (İs. Va. T.D). Hadikatül Cevami'de mescidin Cebecibaşıbaşı Şücaeddin Ağa tarafından inşa edildiği belirtilmiştir. "İstanbul'un Camileri" adlı eserinde Tahsin Öz, Şücaeddin Ağa'nın hazirede bulunan kabir taşından yola çıkarak mescidin inşasını 18. yüzyılın ikinci yarısına tarihlemektedir (Öz, 1997). Bu durumda Şücaeddin Ağa mescidin ikinci banisi olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 3.11 Cebecibaşı Mescidi ve haziresinin eski (Ayvansarayi, 1987) ve yeni vaziyeti (Aytek, 2022)

1843'te Seyit Ağa tarafından yenilenen mescid (Öz, 1997). 1959 ve 1974 yıllarında İsmailağa Camii Derneği tarafından önemli ölçüde tamir görmüştür (Alçep ve Karaman, 2017). Mescid mevcut halinde zemin kat duvarları taş ile örülü, üst katları ise betonarmedir. Kare planlı caminin sokağa bakan kısa cephesinde korunmuş vaziyette haziresi, arka sağ tarafında ise tuğla ile örülmüş minaresi vardır. Mescid'in etrafındaki apartmanlar ve bitişiğine eklenmiş Kur'an Kursu ile öğrenci yurdu, mescidin minaresinin, özgün giriş ve kütlesinin algılanmasını zorlaştırmaktadır. Mescidin parsel içinde kalan haziresi dışarıdan görülememektedir.

Mismarcı(Ekserci) Sucaattin Mescidi

İstanbul Vakıfları Tahrir defterinde "Vakfı Sahibü'l MescitİIyas bin Hızır" adı ile kaydı geçen mescidin 1505 tarihli vakıf hülasası vardır (Alçep ve Karaman, 2017). Banisi Mismarcı (Ekserci) Yusuf Şücaeddin olup minberini İsmail Efendi koydurmuştur (Ayvansarayi, 1987). Mescidin yapıldığı dönemde merkezini oluşturduğu Mismari Şuca Mescidi Mahallesi 1934 yılında Hatip Müslihüddin ve Abdi Subaşı Mahallelerine katılmıştır (Ayvansarayi, 1987).

Şekil 3.12 Mismarcı Mescidi'nin günümüzdeki görünümü (Aytek, 2022)

1929 yılına ait Pervitich haritası ve tarihi fotoğrafı incelendiğinde mescidin kagir duvarlar ve şebekeli pencereler ile çevrili bir dış avlusunun olduğu görülmektedir. Bugün avlu duvarları yitirilmiş sadece duvara bağlı vaziyette bulunan Uzunköprülü Ali Efendi Çeşmesi günümüze ulaşmıştır.

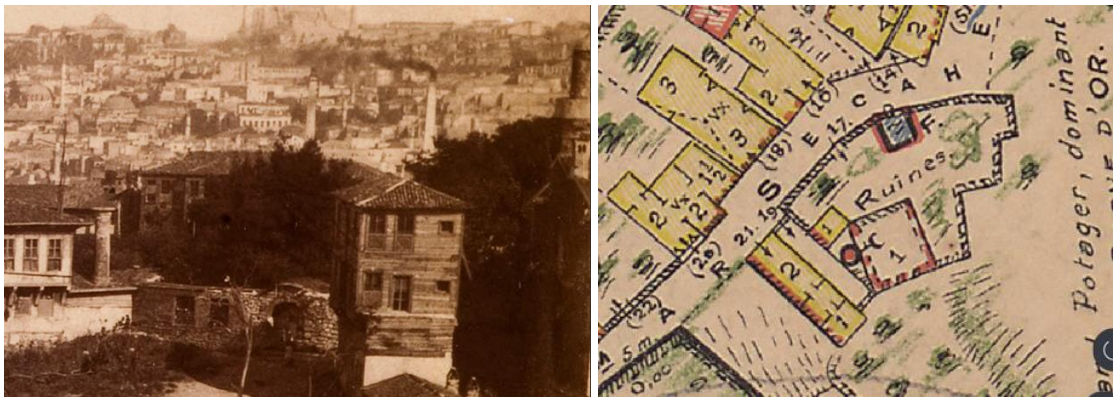

Şekil 3.13 Mismarcı Mescidi'nin minaresi ve eski avlu duvarlarının görüldüğü fotoğraf (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi) ile Pervitich haritasında görülen eski parsel kullanımı

Zaman içerisinde harap vaziyete gelen mescid 20. yüzyıl içerisinde çeşitli tamiratlar görmüş ve bazı ekler almıştır. Mescid bugünki hali ile kare planlı ve moloz taş örgülü vaziyettedir. Minaresinin kaidesi kesme taş ile olup gövde ve şerefe kısmı tuğla ile

örülmüştür. Son dönemde yapıya eklenen betonarme son cemaat mahali aykırı malzeme, renk ve cephe organizasyonu nedeniyle yapının tarihi dokusunun algılanmasını zorlaştırmaktadır.

Debbağ Yunus Mescidi

Yavuz Selim semtinde yer alan mescidin vakfiye tarihi 1476'dır (Ayvansarayi, 1987). Banisi Fatih ve Beyazıt devri ricalinden Debbağ Yunus'tur (Öz, 1997). Banisinin deri tabaklayıcısı olmasından dolayı mescid Tabak Yunus Mescidi olarak da anılmıştır. Mescidin mimberinin Kazabadlı Osman Efendinin kızı Safiye Hanım koydurmuştur (Ayvansarayi, 1987). İnşa edildiği dönemde mahallesi olan mescid 1934 yılında Abdi Subaşı ve Müftü Ali Mahallelerine katılmıştır (Ayvansarayi, 1987).

Şekil 3.14 Debbağ Yunus Mescidi ve haziresi eski (URL-20) ve yeni vaziyeti (Aytek, 2022)

1918 yangınında harap olan mescid 1955 yıllarında halkın yardımıyla betonarme olarak yeniden yapılmış son cemaat yeri de eklenmiştir (Alçep ve Karaman, 2017). Mescidin tarihi fotoğrafında moloz taş ve tuğla kemer pencereli hali görülmektedir (şekil 3.14).

Bugünki haliyle cam mozaik-btb kaplamalı hali mescidin tarihi niteliğinin algılanmasını zorlaştırmaktadır. Mescidin yanına sonradan inşa edilen üç katlı kurs yapısı minaresini örtmekle birlikte mescidin giriş algısını ortadan kaldırmıştır. Mescidin parselinin köşesinde banisinin de kabrinin içinde bulunduğu hazirenin çoğunluğu 17. Ve 18. yüyıla ait (haziler) mezar taşları özgünlüğünü korumaktadır.

Abdi Subaşı Mescidi

Yavuz Selim semti İncebel Sokak üzerinde yer alan mescid, sokağının eski adına ithafen Kuburbeli Mescidi veya caminin ikinci banisi kabul edilen Mahmut Ağa'ya ithafen Mahmut Ağa Camii olarak anılmıştır. Fatih Sultan Mehmet vakfiyelerinde caminin Abdi Subaşı tarafından yaptırıldığı yazmaktadır (Alçep ve Karaman, 2017).

Cami 1539 yılında Kırkçeşme Sularının bina emini Mahmut Ağa tarafından Mimar Sinan'a yeniletilmiştir (Alçep ve Karaman, 2017).

Şekil 3.15 Abdi Subaşı Messcidi ve köprü ile geçilen minaresi (Aytek, 2022)

Evliya Çelebi yapıdan ahşap ve aşı boyalı olarak bahsetmektedir(çelebi). Tarihi fotoğraflarında ahşap halini görebilidimiz yapı 1929 yılına ait Pervitich haritasında bugün ayrık vaziyette bulunan minaresinin yapıya bitişik olduğu ve harim katını çıkma halinde serbest ahşap dikmelere taşıtarak altından Abdi Subaşı Sokağa geçiş verdiği haliyle görülmektedir (şekil 3.16).

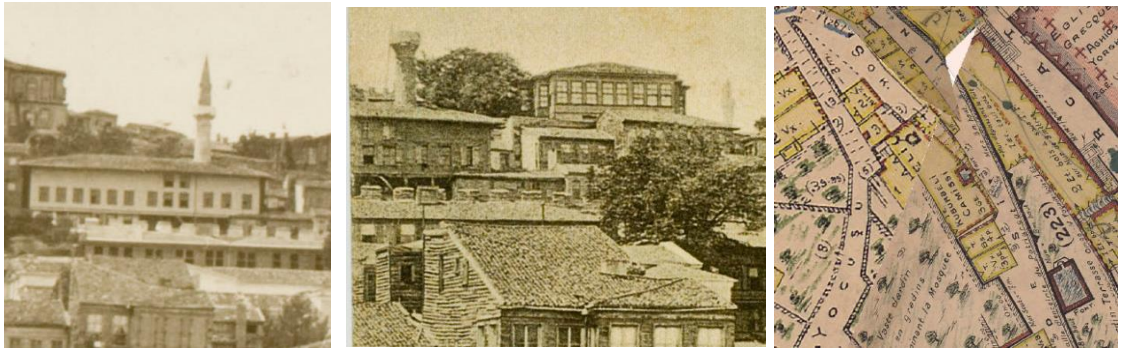

Şekil 3.16 Abdi Subaşı Mescidi'ne ait eski tarihi fotoğraflar (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü) (Atatürk Kitaplığı Koleksiyonu) ve Pervitich haritasındaki konumu

Yapının bu haliyle 1941 Rum Patrikhanesi yangınında yanmış olması muhtemeldir. Bir süre harabe vaziyette kalan cami 1989'da vakıflar idaresinin teşvik ve gözetimiyle Hacı Musa Bayraktar tarafından yeniden yapılmıştır (Alçep ve Karaman, 2017). Bugunki haliyle dikdörtgen planlı olan cami tuğla ve taş ile inşa edilmiştir ve çimento sıvalıdır. Yapım tekniğindeki değişiklik eski halindeki gibi bir çıkmaya müsade etmediğinden

özgünlüğünü kısmen koruyarak günümüze ulaşmış taş ve tuğla minaresi bugün mevcut yapıdan ayrık kalmıştır ve minareye bir köprü ile erişim sağlanmaktadır.

Karabaş Mescidi

Serhafile Sokak ile İncebel Sokak arasında yer alan mescidin yapıldığı yıl bilinmemekle birlikte banisi Ali Efendi'dir (Öz, 1997). Yapının yanında yer alan merdiveninden dolayı Merdivenli Mescid olarak ta isimlendirilmiştir 1913 yılına ait Alman Mavileri incelendiğinde yanında bir mekteple birlikte görülen mescid 1929 Pervitich haritasında harabe vaziyette olduğu görülmektedir.

Şekil 3.17 Karabaş Mescidi (Aytek, 2022)

Yapın hakıkında alınan ihya kararı üzerine 2020 yılında rekonstrüksiyonu yapılmıştır. Yapı bugünki haliyle dik eğimli bir arsaya oturmaktadır.. İncebel Sokak üzerinden bakıldığında tek katlı gözüktüğü halde girişinin bulunduğu Serhafile Sokak tarafından daha büyük bir kütleye sahiptir. Üst yapısı ahşap olan yapının çatısı kırmadır ve kiremit örtülüdür. Yanında tek şerefeli kagir bir minaresi vardır. Bir de Mescid'in bulunduğu parselin köşesinde, Serhafile Sokak üzerinde mescid ile birlikte rekonstrüksiyonu yapılan bir çeşmesi vardır.

Şekil 3.18 Alman Mavisi ve Pervitich haritalarıında Karabaş Mescidi'nin bulunduğu parsel

Tunçbeyzade Nişancı Tevki Cafer Mescidi

İsmailağa sokağının bittiği noktada yer alan mescidin banisi Anadolu Kazaskeri iken Sultan Ahmet taraftarlığı sebebiyle azledilen Taçzade Nişancı Cafer Çelebi'dir (Ayvansarayi, 1987). İlk inşa tarihi kesin olarak bilinmeyen mescidin banisinin ölüm tarihi referans alınarak 1515 yılı öncesinde yapıldığı çıkarılmaktadır. Minberi 1665 yılında vefat eden Ahmet efendi tarafından konulmuştur (Ayvansarayi, 1987). Çarşamba yangınında yanan camiden sadece kısmi duvar bölümleri ile şerefe seviyesine kadar minaresi kalmıştır (Öz, 1997). Eyice 1833 yangını en yakın ihtimal olark görmektedir. Mescid, giriş kapısındaki kitabeye göre 1842-43 yılında Sultan Abdülmecid tarafından tamir ettirilmiştir. 1978 ve 1988 yılları arasında Semavi Eyice'nin girişimleriyle İsmail Ağa Camii Derneği tarafından restore edilerek tekrar ibadete açılmıştır (Alçep ve Karaman, 2017).

Şekil 3.19 Tevki Cafer Mescidi'nin günümüzdeki vaziyeti (Aytek, 2022)

Duvarları kesme taş ve üç tuğla sırası ile örülü olan cami özgün haliyle kare planlıdır. 1988 restorasyonunda yapının 16. yüzyıldan kalan minaresi ile çatısı tamamlanmış, giriş bölümüne son cemaat yeri ile çift kollu merdiveni eklenmiştir. Harim bölümünde ise İzleri günümüze ulaşmamış mihrap, ahşap bir mimber ve mahfil kısmı yapılmıştır (Eyice)

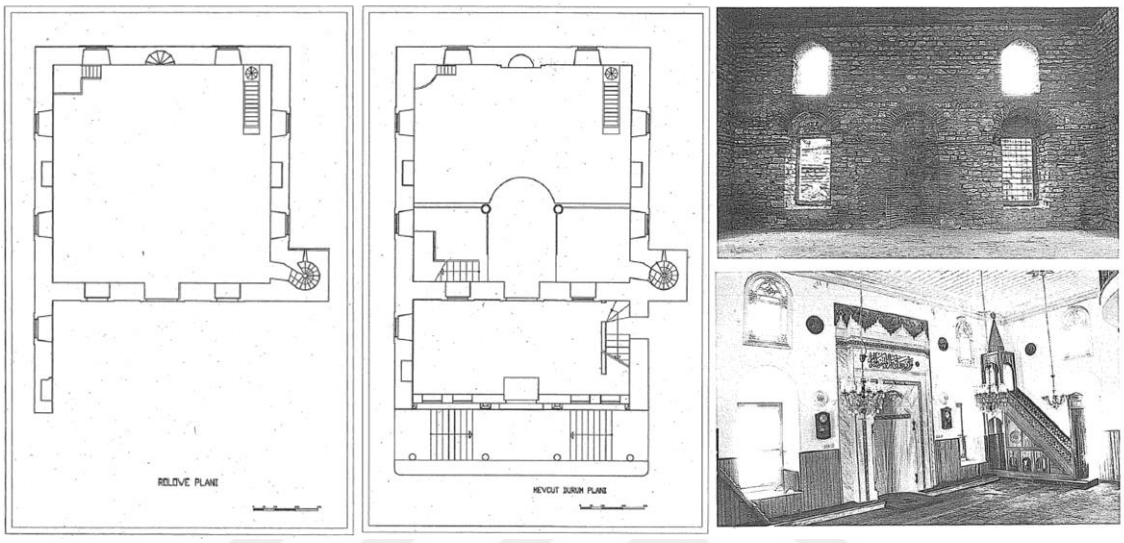

Şekil 3.20 Mescidin restorayon öncesi planı ve sonrası planları ile harim bölümünün restorasyon öncesi (1976) ve sonrasını (1995) gösteren fotoğraflar (Eyice, 1998)

Mesnevihane Tekkesi

İstanbul'un son mesnevihanesi olma özelliğini taşıyan tekke, Mesnevi öğrenimi için yakınında bulunan Murad Molla Nakşibendi Tekkesi'nin üçüncü postnişini Mehmed Murad Efendi tarafından kurulmuştur (Tanman, 2004) (Öz, 1997). İnşa kitabesine göre 1844'te inşası biten Mesnevihane 1845'te Sultan Abdülmecid'inde katıldığı bir törenle açılmıştır (Tanman, 2004). İlk inşa edildiği dönemde dershane olarak ta kullanılan bir mescid, ayrı bir tevhidhane, sekiz adet derviş hücresi, kütüphane, mutfak ve selamlık yapılarını barındıran Mesnevihane'ye, banisinin 1848'de vefat etmesiyle kubbeli bir türbe de dahil olmuştur (Tanman, 2004).

Şekil 3.21 Mesnevihane Tekkesi'nin cümle kapısı ve mescidi (Köroğlu,2022)

Geçirdiği yangınların ardından tamirler gördüğü bilinen Mesnevihane, tekkelerin kapatıldığı 1925 yılından itibaren atıl vaziyette kalmıştır. 1968 yılında minare ve tavanıyla onarılan mescid bölümü son restorasyonu 2014 yılında Vakıflar İdaresi'ce görmüştür (Alçep ve Karaman, 2017). Günümüzde sadece mescid kısmı kullanılan Mesnevihane'nin çoğu biriminin yıkıldığı ve öncesinde derviş hücreleri ile tevhidhanenin bulunduğu düşünülen Tevki Cafer Mektebi Sokak yönünde tarihe dokuya uyumsuz bir meşruta inşa edildiği görülmektedir. Yapının dış duvarı almaşık örgü taklidi ile sıvalıdır. Mescide ait minare yüzey sıvasını büyük oranda yitirmiştir.

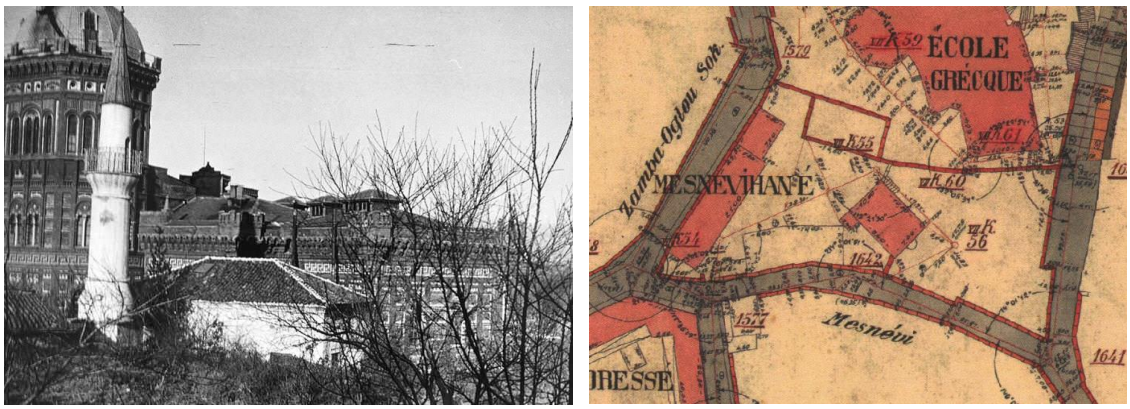

Şekil 3.22 Mesnevihane Tekkesi'ne ait mescidin eski vaziyeti (URL-15) ve Alman mavisi haritasındaki konumu.

İsmet Efendi Tekkesi

Yanyalı Şeyh Mustafa İsmet Efendi tarafından 1872'de içerisinde zikir faaliyetleri yapılması maksadıyla vakfedilen tekke, başlangıcında arazide bulunan mevcut ahşap konak satın alınarak kurulmuş, geçirdiği yangın sonucu Memduh Paşa tarafından harem ve selamlık bölümleriyle tekrar inşa edilmiştir. Sultan II. Abdülhamid döneminde çeşitli tamiratlar gören tekke Sultan Abdülmecid'in de tekkeye bağlılığı sebebiyle devlet ricali tarafından önemsenmiştir (URL-21). Tekke kurumunun kaldırılmasının ardından uzun süre metruk vaziyette kalan tekkenin birer tonoz kubbeyle örtülü iki bölümü olan tevhidhane bölümü 1958 yılındaki teşebbüslerle minare ve son cemaat yeri eklenmek suretiyle camiye çevrilmiştir (URL-21).

Şekil 3.23 İsmet Efendi Tekkesi'nin restorasyondaki hali ile cümle kapısı (Aytek, 2022)

İsmailağa Sokak, Karadavut Sokak ve Mercimek Sokak arasında geniş alanı tutan tekke parseli kuzey yönünde cümle kapısı olmak üzere almaşık örgü duvarlar ile çevrelenmiştir. Bugün İsmet Efendi Vakfı tarafından kullanılan yapı topluluğunun haremlik ve selamlıktan oluşan ahşap-kagir bölümlerinin restorasyonu tamamlanmış, cami olarak kullanılan tevhidhane ve haziresinin restorasyonu devam etmektedir.

Şekil 3.24 İsmet Efendi Tekkesi içerisinde bulunan konağın eski vaziyeti (URL-21) ile tekke parselinin Pervitich haritasındaki konumu

Lokmacı Dede Tekkesi

Yapım yılı kesin olarak bilinmeyen tekkenin banisi Sebze Katibi Mahmud Efendi'dir (Öz, 1997). 19. yüzyılın önemli şeylerinden olan Keçecizade Hafız Ali İzzet Efendi (ö.1851) tekkenin ilk postnişinliği ile tekkenin dahilinde bulunan Oymakapı Mescidi'nin ilk imamlığını yapmıştır (Alçep ve Karaman, 2017).

Şekil 3.25 Lokmacı Dede Tekkesi'nin günümüzdeki görünümü (Aytek, 2022)

Tekke özgün haliyle tevhidhane, mescid ve tekkeye adını veren şeyhi Ahmet İzzet Efendi'ye (Lokmacı Dede) ait kabrin de içinde bulunduğu türbe kısmından oluşuyordu.

20. yüzyılın başlarına ait bir fotoğraf ile Pervitich haritası incelendiğinde tekke parseline bugün türbe pencerelerinin bulunduğu cepheden giriş yapıldığı ve tekkenin kubbeli vaziyette olduğu görülmektedir (Şekil 3.26).

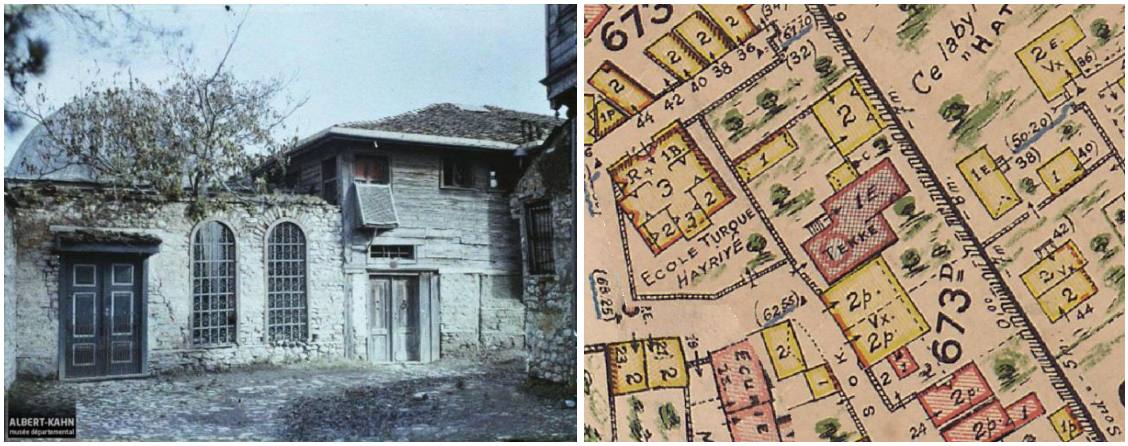

Şekil 3.26 Lokmacı Dede Tekkesi'nin 20. yüzyılın başlarına ait bir fotoğraf (Albert Khan Arşivi) ve tekkenin Pervitich haritasındaki konumu

20. yüzyıl içerisinde tekkenin mescid ve tevhidhane bölümleri işevini kaybetmesiyle harap vaziyete gelirken ahşap yapılarının bazı kısımları mesken olarak kullanılmıştır. Yıkık vaziyette bulunan tekke yapıları Fetihler Hayır Vakfı tarafından betonarme, ahşap

kaplamalı, kubbesiz ve kiremit örtülü olarak inşa edilmiştir ve mescit kısmı 1999 yılında ibadete açılmıştır (Alçep ve Karaman, 2017). Tekkenin ahşap binası ise 2010 yılında yeniden inşa edilmiş ve Vakıf Araştırmaları Merkezi olarak faaliyete geçmiştir (URL-22).

Murad Molla Tekkesi-Kütüphanesi

Bulunduğu sokağa adını veren Murad Molla Tekkesi, "Molla" lakaplı Rumeli Kazaskeri Damadzade Mehmed Murad Efendi tarafından 1769'da, kütüphanesi ise 1775'te inşa ettirilmiştir (Tanman,2020).

Şekil 3.27 Murad Molla Kütüphanesi eski fotoğrafı (URL-20) ve Pervitch haritasındaki konumu

Tekke arsasının giriş kapısında bulunan kitabe tekkenin 1890 tarihinde II. Abdülhamid tarafından onarıldığına dair bilgi vermektedir. 1927 yılında çıkan yangında tekke ve müştemilatı yanmış, tekkenin son şeyhi tarafından yanan tekke yerine yapılan ahşap meşruta yapısı işlevini yitirmesi ardından 1975'e kadar Biçki Dikiş Mektebi olarak kullanılmıştır (Pınarıkoğlu, 1995). Vakfılar genel müdürlüğü arşivinde 1977 ve 1987 yıllarında kütüphane binasının onarımına dair kayıtlar bulunmaktadır (Pınarıkoğlu, 1995). Yapı topluluğunun Fatih Belelediyesi tarafından gerçekleştirilen son restorasyonu 2013 yılında tamamlanmıştır (T.C. Fatih Belediye Başkanlığı Faaliyet Raporu, 2013)(URL-23).

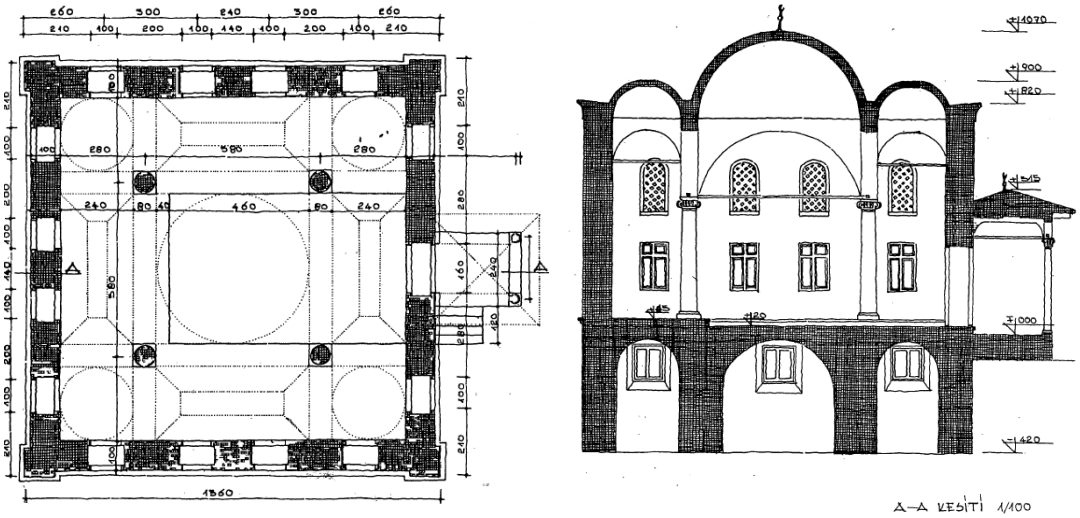

Şekil 3.28 Murad Molla Kütüphanesi'ne ait plan ve kesit (Ünsal, 1984).

Yapı topluluğunun günümüze ulamış ana yapısını konumunda olan kütüphane yapısı Bizans döneminden kaldığı söylenen bir beşik ve çapraz tonoz sistemli kagir bir temel üzerinde yükselmiştir. Kütüphane kargir bir yapı olup bir ana kubbe, dört küçük kubbe ve dört aynalı tonoz ile örtülmüştür (Şekil 3.28). Ana kubbesini iç mekanda dört serbest sütuna taşıtan yapı özgün ahşap kitaplığını muhafaza etmektedir (Şekil 3.29)

Şekil 3.29 Murad Molla Kütüphanesi iç mahali ve tezyini kitaplığı (Aytek, 2022)

Esad Efendi Medresesi

İsmailağa Camii'nin etrafında oluşuan külliyenin bir birimi olan medrese inşa kitabesine göre 1748'te Şeyhulislam Esad Efendi tarafında hadis eğitiminin verildiği bir daru'l hadis olarak inşa edilmiştir .

Şekil 3.30 Esad Efendi Medresesi'nin giriş kapısı ve iç avlu görünümü (Aytek, 2022)

Medresenin planlamasında ilk örneklerini erken dönem Osmanlı mimarisinde görülen b U plan düzeni takip edilmiştir (Şekil 3.31).Medresenin batılılaşma döneminde inşa edilmiş olmasına rağmen revak düzeni, yapım tekniği ve malzeme tercihleriyle klasik dönem Osmanlı medrese mimarine sadık kalındığı görülmektedir. İnşa edildiği dönemde kütüphane ve dershane birimleriyle birlikte 10 bağımsız birimi bünyesinde barındıran medresede 1869 yılına ait bir belgeye göre 26 talebenin ders görebildiği anlaşılmaktadır (Kuduoğlu, 2022).

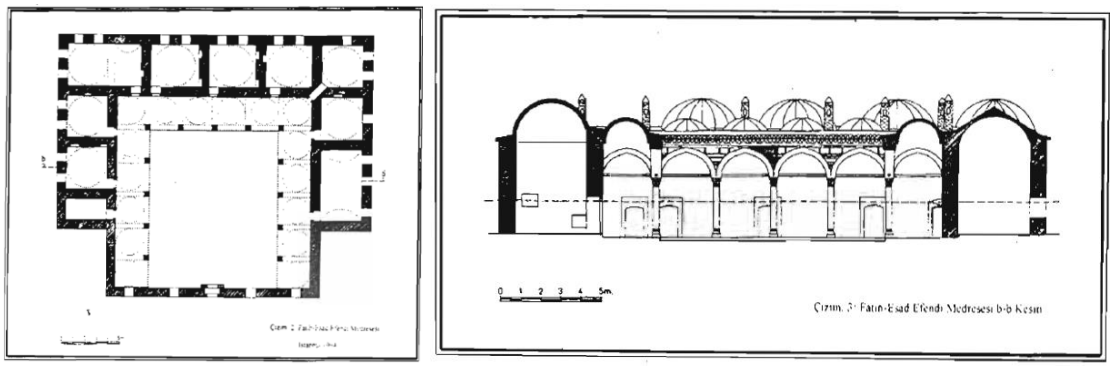

Şekil 3.31 Esad Efendi Medresesi'ne ait plan ve kesit (Pektaş, 1998)

Medresenin 1835-1836 yılları arasında kapsamlı bir onarım geçirdiğine dair kayıtlar bulunmaktadır (Ayvansarayi, 1987). Geçirdiği 1869 depreminde İsmailağa Camii ile beraber harap vaziyete gelen medrese 1914 yılındaki bir rapordan anlaşıldığı üzere ışığın yetersiz bulunması ve mekanların rutubetli olması sebebiyle eğitime elverişli görülmemiş ve atıl vaziyette kalmıştır (Pektaş, 1998) (Şekil 3.32). Uzun süre harap

vaziyette kaldıktan sonra ilk onarımı cami ile birlikte 1952'de Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından yapılan medrese 1979'da Cumhuriyet dönemindeki ikinci onarımını görmüştür (Kuduoğlu, 2021). En son İsmailağa Camii İlim ve Hizmet Vakfı tarafından 2010 yılında restore edilen yapıda kütüphanesiyle birlikte halka açık faaliyetler yürütülmektedir.

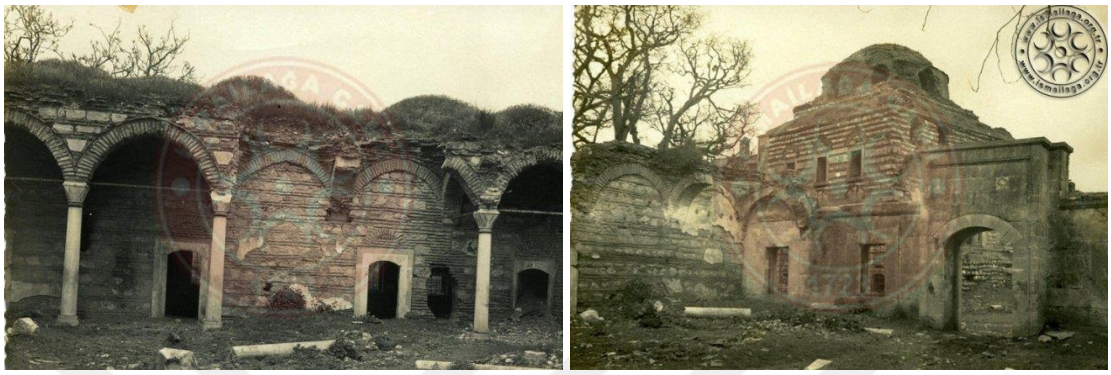

Şekil 3.32 Esad Efendi Medresesi'nin 1938'deki harap vaziyeti (URL-19).

I. Abdülhamid Medresesi (Sultan Selim Lisesi)

Medrese, 1915-1917 yılları arasında Mimar Kemaleddin tarafından döneminin değişen ulusal mimarlık üslubuyla iki katlı olarak inşa edilmiştir. Vakıflar İdaresi'nin gelir getirmek amacıyla inşa etttiği IV. Vakıf Han'ın arazisinde kalan Hadiye Külliyesi'ne ait medresenin yıkılması neticesinde inşa edilmesinden dolayı I. Abdülhamid'e atfedilmiştir (Eyice, 1997). Yapı, 1914 yılında medrese eğitimindeki reformlar doğrultusunda kurulan Darü-l Hilafetil Aliyye Medresesi'nin bünyesinde inşa edilmesi itibariyle ayrı bir öneme sahiptir (Kütükoğlu, 1993). 1924 yılında Cumhuriyet Kız Lisesi'ne çevrilmiş, daha sonra Sultan Selim Kız Enstitüsü adını almıştır (Eyice,1997). Günümüzde ise Sultan Selim Mesleki ve Anadolu Teknik Lisesi olarak eğitimine devam etmektedir.

Şekil 3.33 I. Adülhamid Medresesi (Sultan Selim Lisesi) cephe görünümleri (Aytek, 2022)

Birinci Ulusalcı Mimarlık akımının özelliklerini taşıyan U planlı yapının kuzey batı cephesinde köşelere yakın konumlarda üzerileri geniş saçaklı kırma çatı ile örtülü, sekizgen planlı iki adet kule bulunmaktadır.Alttaki katlarda sivri kemerler, üstteki katlarda ise kareye yakın pencereler kullanılmıştır. Cephelerde dekoratif öğe olarak yapıyı pencere kontürlerini takip ederek çevreleyen yatay silmeler ile saçaktan başlayıp orta seviyede gülbezek motifleriyle biten düşey şeritler kullanılmıştır. Günümüzdeki haliyle yapının yüzey malzemesinde ciddi hasarlar olduğu gözlemlenmektedir.

Şekil 3.34 I. Abdülhamid Medresesi (NNY Mimarlık Restorasyon Arşivi) (URL-13)

Çarşamba Karakolu

1836 yılında Çarşamba'nın sosyal ve ticari anlamda merkezi bir konumunda inşa edilen Çarşamba Karakolu, II. Mahmud döneminde Yeniçeri ve Bostancı ocaklarının kaldırılmasıyla birçok kolluğun yerine inşa edilen karakol yapılarının ilklerindendir (Çiftçi, 2001). 1863 tarihli bir sayıma göre sayılarının 232 ye vardığını bildiğimiz karakol yapılarından çoğunun imar çalışmaları veya çeşitli sebeplerden dolayı yitirilmesiyle günümüze sadece 32 adet karakol yapısı ulaşabilmiştir (Çiftçi, 2001).

Şekil 3.35 Çarşamba Karakolu'na ait giriş ve yan cephe görünümleri (Aytek, 2022)

İnşa edildiği dönem itibariyle mimarisinde ampir üslubun etkili olduğu Çarşamba Karakolu, dorik düzende üçgen alınlıklı ve çift merdivenli bir girişe sahiptir. Pencere parmaklıklarında dekoratif unsurlar barındıran yapının giriş alınlığında II. Mahmud'un "adli" mahlaslı tuğrası yer almaktadır. Yapı, günümüzde karakol olarak faaliyet göstermeye devam etmektedir.

Çeşmeler

Çalışma alanı içerisinde tarihi nitelikte olduğu tespit edilen 10 adet çeşmeden 7'si akmıyor vaziyettedir.

2279 Ada 18 Parsel'de bulunduğu sokağa adını veren Camcı Çeşmesi'nin banisi ve yapıldığı tarih bilinmemektedir (Şekil 3.36). Kesme taş ile yapılmış çeşme sivri kemeri, maşrafa nişleri ve mermer ayna taşıyla sade klasik üslup özelliği göstermektedir. Yakın dönem fotoğraflarında kısmi olarak yıkılmış, strüktürel çatlak ve kararmalar görülen çeşmenin günümüzdeki haliyle tümlendiği, temizliğinin yapıldığı, mermer ayna taşı ve musluklarının takılarak akar vaziyete getirildiği görülmektedir.

Şekil 3.36 Camcı Çeşmesi'nin eski vaziyeti (URL-24) ve güncel vaziyeti (Aytek, 2022)

Mismarcı Sokak'ta 1913 Ada 177 Parsel'de bulunan Uzun Köprülü Ali Efendi Çeşmesi'sinin üzerinde 1927 tarihli bir kitabesi bulunmaktadır (Bayrakal, 2022). Eski dönem fotoğrafından Mismarcı Şücaettin Mescidi'nin avlusuna bağlı bir duvar çeşmesi olduğu anlaşılan çeşme kısmi olarak yıkılmış, ayna taşı alınmış, teknesi ve musluğu yok olmuş vaziyettedir(Şekil 3.37). Tuğla kemer ve almaşık duvar örgüsü tekniği ile inşa edilmiş çeşmede sıva kalıntıları olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 3.37 Uzun Köprülü Ali Efendi Çeşmesi eski fotoğrafı (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi) ve günümüzdeki vaziyeti (Aytek, 2022)

İncebel Sokak üzerinde 2277 Ada 1 Parsel'de bulunan Mismarcı Çeşmesi'nin kitabesi olmaması sebebiyle yapım yılı tam olarak bilinmemektedir. Kesme taş tekniği, sivri kemeri, kavisli profilleri, mermer ayna taşı, maşrafa nişleri, çarkıfelek kabartma motifleriyle Osmanlı klasik dönem karakterini gösteren çeşmenin musluğu yitirilmiş, teknesi aşınmış durumdadır. Çeşmede yer yer bitkilenmeler tespit edilmiştir (Şekil 3.38).

Şekil 3.38 Mismarcı Çeşmesi ve Sultan Selim Haziresinde bulunan Çeşme (Aytek, 2022)

Sultan Selim Camii'nin hazire bölümünde yer alan çeşme mermer işçiliği ile dikkat çekmektedir. Yedili sekizli sütunçeleri, taç kısmındaki rumi motifleri ve kitabe kabartmaları altın varak ile tezyin edilmiş çeşmenin genel durumu iyidir ve suyu akar vaziyettedir (Şekil 3.38).

Şekil 3.39 Ayakapı Çeşmesi (Aytek, 2022)

Haliç Caddesi'nin sahil yoluna bağlandığı noktada 2266 Ada 28 Parsel'de yer alan Ayakapı Çeşmesi'nin üzerindeki inşa kitabesinden 1585 yılında inşa edildiği anlaşılmaktadır (URL-25)(Şekil 3.39).

3.2 Çalışma Alanındaki Sivil Yapılar

Çalışma alanında Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemine ait anıtsal yapılar ile birlikte belli oranda sivil yapı örnekleri günümüze ulaşmıştır. Alan içerisinde 19. ve 20. yüzyıllara tarihlenen geleneksel sivil yapılar ile 1930 sonrası dönem apartmanları bu başlık altında incelenmiştir.

3.2.1 Cephe Özellikleri

Alanda bulunan geleneksel yapıların bazılarının bodrum katı da olmak üzere bir, iki ve üç katlı olarak inşa edildiği görülmektedir. Yapı cepheleri bitişik nizam veya bahçeli kullanıma bağlı olarak farklı biçimlenişler göstermektedir. Cephelerde çıkma, cumba, giriş boşluğu ve üst örtü biçimlenişleri kütle organizasyonunu belirleyen ana unsurlardır. Ana hatlarıyla pencere, kapı ve bahçe duvarı gibi yapı elemanlarıyla oluşan cephe düzeni payanda, füruş, kat silmeleri ve kaplama malzemeleri ile tamamlanmıştır.

Girişin direkt sokaktan sağlandığı yapılarda giriş kapısının genellikle cephenin yan tarafında kaldığı görülmektedir. Sokağa geniş cephesi olan yapıların giriş kapısını cephe ortasından aldığı örnekler de söz konusudur. Yapı girişleri bodrum kat kullanımına da bağlı olarak direkt yol seviyesinden veya merdivenler vasıtasıyla daha yüksek bir seviyeden sağlanmıştır. Bahçeli kullanımlarda sokağa bitişik cephenin tamamen bahçe duvarına bırakıldığı veya cephenin bir kısmıyla yapı cephesi, diğer bir kısmıyla bahçe duvarı olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu tür yapılara giriş bahçe içerisinden sağlanmıştır.

Şekil 3.40 İki katlı-çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.41 Üç katlı-çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.42 İki katlı çıkmasız yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.43 Yitirilmiş Tek katlı yapı örnekleri (Google maps sokak görünümü, 2014)

Cumhuriyet Dönemi içerisinde görülen sosyo-ekonomik değişimler, imar kanunları ve kat mülkiyeti gibi yasal düzenlemeler ile yapı üretim tekniklerindeki değişimler önceki yüzyıllarda gözlemlenen geleneksel ev yapılarının yerini döneminin karakterini gösteren iki, üç ve dört katlı apartmanlara bırakmıştır. Günümüze gelinen noktada alan içerisinde görülen sivil yapılar geleneksel ev yapıları, 1930-1970 yılları arasında inşa edilmiş nitelikli dönem apartmanları ve yakın dönemde çoğunluğu çok katlı ve blok halinde inşa edilmiş apartmanlardan oluşmaktadır.

Alan içerisinde dönem niteliği taşıyan mütevazı ölçekli apartmanların genellikle bitişik nizam içerisinde inşa edildiği görülmektedir. Apartmanlara ait ana kütle giriş boşlukları, balkonlar, konsollar, kat silmeleri ve parapet duvarları ile şekillenmiştir. Yapı cephesi ve balkon parapetlerinde kavisli formlar gözlemlenmektedir. Cephelerin çoğu sade olmakla birlikte BTB mozaik kaplama ve taraklı sıva tekniklerinin kullanıldığı yapılar da mevcuttur.

Apartman girişleri katta bulunan daire adedine bağlı olarak cephe ortasında veya yanında konumlanmıştır. Bazı apartman girişlerinin üzerinde parmaklık veya parapetli olarak düzenlenmiş dar balkonlar görülmektedir. Giriş kapılarını çevreleyen yuvarlatılmış veya köşeli söveler cephelerde görülen hareketliliklerdendir.

Şekil 3.44 İki katlı,yandan girişli apartmanlar (Aytek, 2022)

Şekil 3.45 Üç katlı, yandan girişli apartmanlar (Aytek, 2022)

Şekil 3.46 Üç katlı, ortadan girişli apartmanlar (Aytek, 2022)

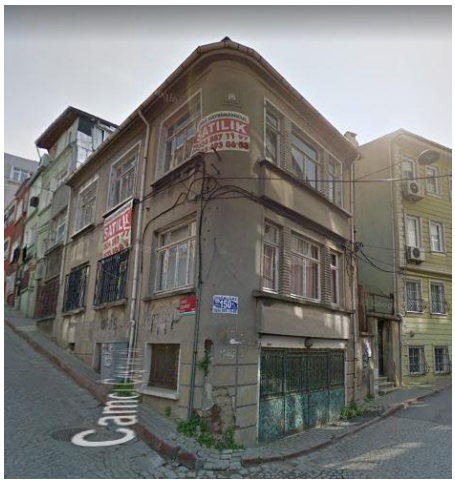

Şekil 3.47 Yapı köşeleri ve balkon parapetlerinde görülen kavisli hareketler (sol) (Aytek, 2022) (sağ) (Google maps sokak görünümü, 2014)

3.2.2 Çıkmalar ve Balkonlar

Çalışma alanı içerisinde görülen çıkma tiplerini düz çıkma, köşeli çıkma ve üçgen çıkma olarak sınıflandırmak mümkündür. Yapının inşa edildiği döneme ve bulunduğu parselin biçimine göre farklı formlarda çıkmalar gözlemlenmiştir. Alanda Mesnevihane Sokak ve Camcı çeşmesi Sokak gibi Balat ile sınır niteliğinde bulunan sokaklarda dönemininin nizamnamelerinin etkisiyle oluşmuş sıra evler ve düz çıkmalarının yoğunluğu kendini göstermektedir (Şekil 3.48). Aynı zamanda dağınık doku içerisinde de gözlemleyebildiğimiz düz çıkmalar çoğunlukla cephenin yaklaşık üçte birini ortalayacak şekilde konumlanmış, bir kat veya iki kat sürekliliğinde biçimlenmiştir. Çıkmalar cephelerde oluşturduğu kütle hareketliliği ve komşu yapıları birbirinden ayrıştırması açısından alan için karakteristik bir biçimleniş sergilemektedir. Alanda üç katlı olup sadece birinci katında çıkması olan yapılarda çıkma üstü balkon kullanımı da gözlemlenmiştir.

Şekil 3.48 Düz çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Alanda yapının bulunduğu parsele göre L biçimli köşe çıkma ve üçgen çıkma biçimleri kendini göstermektedir. Köşe çıkmalar bulundukları katın mekanını genişletmiş, sokağa doğru daha geniş bir bakış açısı kazandırmıştır. Yapılarda bulunan üçgen çıkmaların ise yapının bulunduğu sokağın organik biçimlenişi ve yapı üst katlarında düzgün bir mekan elde etme maksadıyla tercih edilmiş olduğu görülmektedir (Şekil 3.49) (Şekil 3.50).

Şekil 3.49 Köşe çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.50 Üçgen çıkmalı yapı örnekleri (Aytek, 2022)

1930 sonrası dönem apartmanları incelendiğinde geleneksel dokuda gözlemlenen çıkmaların yerini açık balkonlara bıraktığını söylemek mümkündür. Düz biçimli balkonlarla birlikte son dönem apartmanlarının üçgen biçimlenişli balkon tipolojisi kendini fark ettirmektedir (Şekil 3.51).

Şekil 3.51 Üçgen biçimli balkon biçimlenişi (Aytek, 2022)

3.2.3 Pencereler

Çalışma alanı içerisinde bulunan geleneksel yapılarının günümüze ulaşmış özgün pencere biçimlenişinin uzun dikdörtgen formlu olduğu görülmektedir. Ahşap malzeme ile imal edilmiş pencerelerin çoğunluğu giyotinli sistem ile çalışmaktadır. Sonradan dönüştürülmüş olmakla birlikte kanatlı ahşap pencereler de görülmektedir. Pencerelerde ahşap veya sıva malzeme ile profilli pervaz, atkı ve plastır gibi dekoratif unsurlar

görülebilmektedir. Bodrum kat ve zeminkat pencerlerinde genellikle dekoratif unsurlar barındıran demir parmaklıklar bulunmaktır. Günümüze ulaşamamış ahşap pencerlerin bir kısmı PVC malzeme ve farklı kayıt düzenine sahip pencereler ile değiştirilmiştir (Şekil 3.54)

Şekil 3.52 Ahşap pencere örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.53 Ahşap pencere örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.54 Farklı malzeme ve formlarda üretilmiş pencereler (Aytek, 2022)

Dönem apartmanları incelendiğinde pencere malzeme ve ebatlarının geleneksel yapılardan farklılaştığı görülmektedir. Geleneksel evlerin dik-uzun formlu ve sık düzenli pencerelerinin yerini yatayda genişlemiş formdaki pencerler almıştır. Alan içerisinde cephede yatay şerit etkisi oluşturan pencerelerin cephe çıkma ve apartman girişlerinde köşeli şekilde devam ettiği örnekler gözlemlenmiştir (Şekil 3.55).

Şekil 3.55 Apartman giriş ve cephe çıkmalarında köşe pencereleri (Aytek, 2022)

3.2.4 Kapılar

Çalışma alanı içerisinde yer alan geleneksel sivil yapılara ait kapıların çoğunluğu çift kanatlı, tablalı ahşap kapılar olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişlerde gün ışığının iç mahale alınması amacıyla yuvarlak, yarım daire ve kare formlarında kapı pencerelerinin kullanıldığı görülmektedir. Kapı pencerleri ahşap kayıtlarla bölümlenmiş vaziyettedir (Şekil 3.56). Alan içerisinde kapı penceresi bulunmayan tablalı ahşap kapılar da mevcuttur (Şekil 3.57)

Şekil 3.56 Pencereli, tablalı ahşap kapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.57 Penceresiz tablalı ahşap kapı örnekleri (Aytek, 2022)

Geleneksel sivil yapılarda yaygınlığı görülen bir diğer kapı tipolojisi de çift kanatlı demir kapılardır. Kavisli, gridal ve bitkisel olmak üzere çeşitli dekoratif unsurları üzerinde bulunduran kapılar farklı kayıt formları ile bölümlendirilmiş kapı pencereleri ile kullanılmaktadır (Şekil 3.58).

Şekil 3.58 Geleneksel sivil yapılarda kapı pencereli demir kapı örnekleri (Aytek, 2022)

Apartmanlara ait kapıların tek veya çift kanatlı olmak üzere, camlı, bitkisel veya geometrik desenler kullanılaak demir malzeme ile tasarlandığı görülmektedir. Kapılar çeşitli ebatlarda, dikdörtgen ve bölmeli kapı pencereleri ile kullanılmaktadır (Şekil 3.59). Apartman kapılarına ait söveler çeşitli formlarıyla girişe hareketlilik kazandırmaktadır. Alan içerisinde kimi girişler köşeli söveler ile kademelendirilmiştir (Şekil 3.60). Alandaki bazı kapıların haretliliğinin ise köşeleri yuvarlatılmış, kavisli söveler ile sağlandığı görülmektedri (Şekil 3.61).

Şekil 3.59 Apartman girişlerinde görülen demir kapı örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.60 Köşe söveli apartman girişleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.61 Köşeleri yuvarlatılmış söveli apartman girişleri (Aytek, 2022)

3.2.5 Dekoratif Öğeler

Çalışma alanı içerisindeki sivil yapı cephelerinin çeşitli dekoratif öğelerle zenginleştirildiği görülmektedir. Yapılarda stüktürel işlev de üstlenen payandalar çeşitli ahşap bezemelerle dekoratif hale getirilmiştir (Şekil 3.62). Özellikle kargir yapı cephelerinde taş payandaların ve çeşitli desenler ile tasarlanmış demir paraçollerin cephe çıkmalarını taşıyan dekoratif elemanlar arasında olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 3.63).

Şekil 3.62 Dekoratif öğeleriyle ahşap payandalar (Aytek, 2022)

Şekil 3.63 Çıkma altlarında taş payanda ve demir paraçol örnekleri (Aytek, 2022)

Yapı cephelerindeki kat geçişleri çeşitli öğeler ile vurgulanmıştır. Tuğların çapraz dizilimiyle elde edilen kirpi saçak motiflerinin tuğla ile kaplı yapı cephelerinin kat silmelerinde yerini aldığı görülmektedir (Şekil 3.64). Ahşap yapılarda yine ahşap profilli elemanlar ile vurgulanan kat silmeleri kargir yapılarda profilli sıvalar ile dekoratif hale getirilmiştir (Şelil 3.65).

Şekil 3.64 Kat silmelerinde görülen kirpi saçak motifleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.65 Profilli sıva ile vurgulanmış kat silmeleri (Aytek, 2022)

Yapı cephelerinde yine strüktürel yönüyle ele alabileceğimiz bir diğer yapı unsuru saçaklara destek olan füruşlardır. Saçak füruşları bulunduğu yapıya göre farklı malzemeler ile imal edilmiş ve farklı üsluplar ile dekoratif hale getirilmiştir (Şekil 3.66). Alan içerisinde bulunan ahşap yapıların pencere atkıları, sütun başlıkları ve oymalı profiller ile dönemin neoklasik üslubunu yansıtan dekoratif öğelerini bsrındırdığı gözlemlenmektedir (Şekil 3.67).

Şekil 3.66 Saçaklarda görülen çeşitli malzemeden füruş örnekleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.67 Ahşap Yapılarda görülen neoklasik dekoratif öğeler (Aytek, 2022)

Alan içerisinde cephelerini dış etkilere karşı korumak maksadıyla belli bir dönem tenekeler ile kaplanmış ahşap ev örnekleri mevcuttur. Bu tenekelerin gelişigüzel kaplandığı örneklerle birlikte teneke kaplamların çeşitli geometrik desenlerle bir ustalık işi olarak imal edildiği örnekler de söz konusudur. Alan içerisinde Soğuk Tulumba Sokak, 2242 ada, 11 parsel üzerinde bulunan ahşap yapının teneke kaplamasının üzerinde "Cafer Usta" imzasının bulunduğu görülmektedir (Şekil 3.68).

Şekil 3.68 Ahşap evde geometrik motiftli teneke kaplama (Aytek, 2022)

Çoğunlukla yalın bir cepheye sahip olan apartmanların çeşitli elemanlarında görülen dekoratif unsurların dönem niteliği taşıdığı görülmekedir. Genellikle düz sıvalı halde olan apartmanlardan yakın dönem niteliği taşıyan cephelerinde taraklı sıva tekniği kullanılarak geometrik desenler verilmiştir (Şekil 3.69).

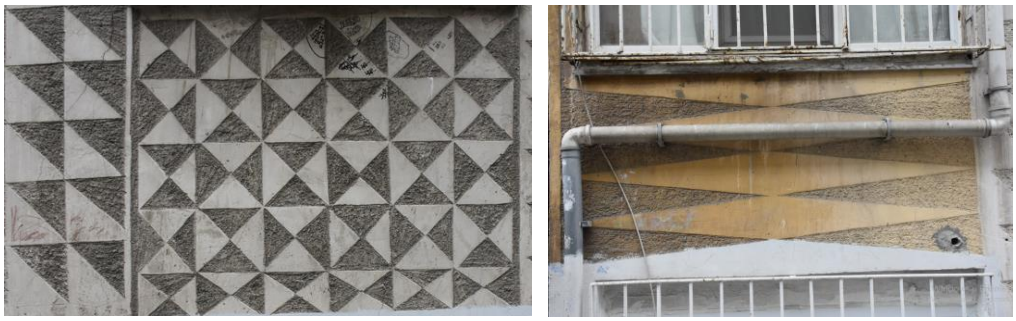

Şekil 3.69 Apartman cephelerinde taraklı sıva ile elde edilmiş geometrik desenler (Aytek, 2022)

Çalışma alanında döneminin karaterinin yansıtan bir diğer kaplama çeşiti de farklı renkte küçük cam parçalarının kullanıldığı BTB mozaik kaplama olarak karşımıza çıkmaktadır. Alacalı veya tek renk olarak kullanılan cam mozaik kaplamalarda çeşitli geometrik desenlerin de kullanıldığı görülmektedir (Şekil 3.70).

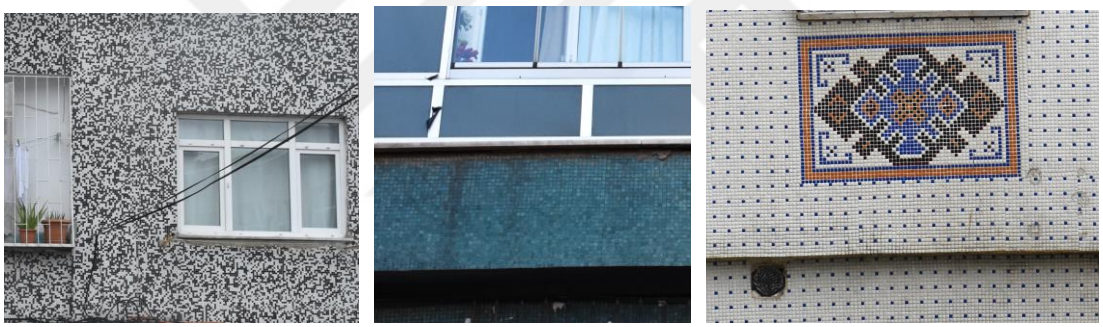

Şekil 3.70 Apartman cephelerinde görülen BTB mozaik kaplamalar (Aytek, 2022)

Dönem apartmanların cephelerinde bulanan demir parmaklık ve korkulukların çeşitli desenler ile dekoratif değer kazandığı görülmektedir. Balkon korkuluklarında çeşitli bitkisel ve kavisli hatlarla birlikte basit geometrik şekillerin kullanıldığı düzenler dikkat çekmektedir (Şekil 3.71). Cephelerin bodrum ve zemin katlarında kullanılan parmaklıklar içinde benzeri birkisel ve geometrik desenler gözlemlenirken, açılır-kapanır, akordiyon formundaki parmaklıklarında bir dönem için alanda yaygın olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır (Şekil 3.72).

Şekil 3.71 Çeştili desenlerde balkon korkulukları (Aytek, 2022)

Şekil 3.72 Akordiyon formundaki pencere parmaklıkları (Aytek, 2022)

Apartmanların girişlerinde mozaik döküm merdiven basamakları ile mozaik karo zemin kaplamaları diğer bir dekoratif unsur olarak gözlemlenmiştirr (Şekil 3.73). Alandaki bazı apartmanların cephelerinde nadir de olsa çeşitli desen ve hat işçiliği ile seramik kullanımına rastlanmıştır (Şekil 3.74)

Şekil 3.73 Mozaik karo apartman girişleri (Aytek, 2022)

Şekil 3.74 Cephelerde görülen seramik karolar (Aytek, 2022)

3.3 Çalışma Alanında Yapılan Fiziki Yapı Analizleri

3.3.1 Kentsel Rölöve

Çalışma alanında peyzaj değeri oluşturan unsurlar kentsel rölöve paftasına işlenmiştir. Alandaki yeşil unsurlar ada oluşumları içerisinde görülen bahçeler ile park-yol düzenlemeleri içerİsinde görülen peyzaj unsurları olarak ayrılmıştır.

Alanda bulunan Sultan Selim Külliyesi, Çukurbostan, Molla Murat Kütüphanesi, İsmet Efendi Tekkesi ile Tevki Cafer camilerinin bulunduğu kamuya açık parsellerin yeşil alan yönünden baskın olduğu görülmektedir. 1980'lere kadar bostan işlevini muhafaza etmiş olan Çukurbostan geçirdiği dönüşümler neticesinde bugün, sosyal donatı ve park düzenlemesiyle kamusal bir mekan olarak işlev sürmektedir.

Şekil 3.75 Sultan Selim Külliyesinin konumlandığı teras ve Çukurbostan (URL-4).

Sultan Selim Camii'ne ait hazire başta olmak üzere alandaki hazirelerin ağaç karaktersitiği göze çarpmaktadır. Tarih boyunca İstanbul'a gelmiş olan seyyahların metinlerine, çizilmiş olan gravürlere yansıyan servi ağacı bugün de hazirelerdeki varlığını muhafaza etmektedir. Ancak İstanbul'un diğer selatin camilerinde olduğu gibi Yavuz Selim Camii iç avlusunda bulunan servi ağaçlarının da yakın dönemde kaldırıldığı anlaşılmaktadır.

Alanda görülen diğer yeşil unsurlar özellikle geniş alan kapsayan ve nispeten az yoğunlukta yapılaşmanın görüldüğü ada oluşumlarının parsel içi kullanımında kalan bahçelerdir. Bazı adalarda görülen dik eğimli topoğrafya da yeşil dokunun korunmasında etkili olmuştur. Alandaki bazı tarihi ağaçlar anıt niteliğindedir. Ağaç türleri arasında servi ile birlikte çınar, çam ve bazı çalı türü bitkilerin varlığı gözlemlenmektedir.

Alanda dik eğimli topoğrafya üzerindeki yerleşiminin gerekliliği olarak istinat duvarları ile teraslamaların yapıldığı ve erişimi kolaylaştırmak adına merdivenlerin kullanıldığı görülmektedir. Yavuz Selim Semti'nin İstanbul'un beşinci tepesindeki eşsiz konumu tarih boyunca Haliç'e yönelen eşsiz bir bakı etkisi oluşturmuştur. Bugün Sultan Selim Külliyesinin bulunduğu teras Haliç'e bakan istinat duvarları ve türbeler yönünde Haliç'in karşı yakasına ve Sarayburnu'na uzanan hattıyla tarihi yarımadaya hakim olan bakı noktaları oluşturmaktadır.

Şekil 3.76 Sultan Selim Külliyesinin konumlandığı terasın Haliç ve Sarayburnu'na dönük bakı etkisi (Aytek, 2022)

Çalışma alanının merkezi konumunda bulunan Sultan Selim Camii ve kuzey sınırında yer alan Fener Rum Lisesi alanda bulunan önemli odak noktalarıdır. Bu odak noktalarına yönelen organik sokak dokusu içerisinde Fener Rum Lisesi, İsmailağa Sokağı, Abdisubaşı Sokak, Mismarcı Yokuşu için; Yavuz Selim Külliyesine ait unsurlar ise Mismarcı Çeşmesi Sokak, Debbağ Yunus Sokak İçin dar perspektifte odak etkisi oluşturmuştur (Şekil 3.77).

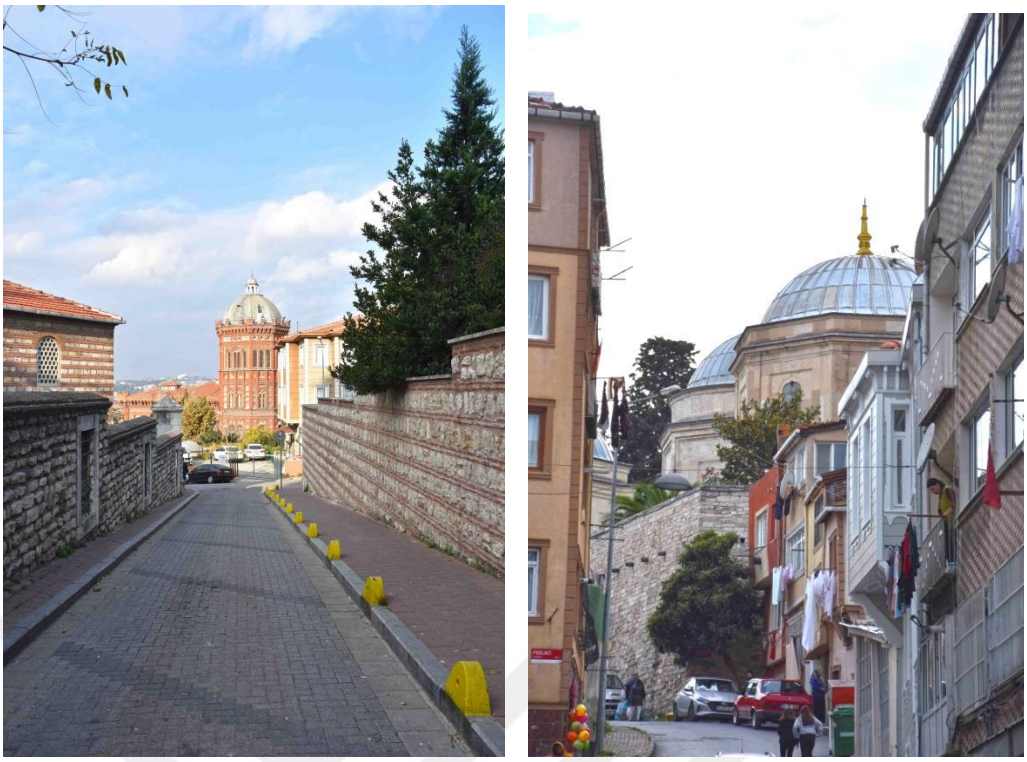

Şekil 3.77 Fener Rum Lisesi ve Sultan Selim Külliyesine ait türbelerinin sokaklarda oluşturduğu odak etkisi (Aytek, 2022)

Alanda büyük oranda topoğrafyaya uyumlu paralellikle şekillenmiş doğal yol biçimlenişi farklı malzemeler ile kaplanmıştır. Özgünlüğüne dair tarihi fotoğraflarda toprak veya kaba yonu taş ile kaplandığını gördüğümüz sokakların özellikle ana yol niteliğindeki Darüşşafaka, Manyasizade Ceddeleri ile Yavuz Selim Caddeleri asfaltla kaplı vaziyettedir. Ana yollar dışında ara yollardaki yaygın kullanım granit-bazalt türü doğal parke taşlarıdır. Güncel uygulamalarla birlikte Mismarcı Yokuşu, Mismarcı Çeşmesi Sokak ve Mollabey Sokak nadirde olsa doğal taş kaplamanın görüldüğü sokaklardır. Alanda kullanılan farklı tür yol malzemeleri sokakların kesiştiği noktalarda keskin doku geçişlerine sebep olmaktadır (Şekil 3.78). Bu yönüyle alanda belli bir standartlaşmadan bahsedilememektedir.

Şekil 3.78 Tarihi fotoğrafta Yavuz Selim Caddesi üzerinde görülen doğal yol dokusu (URL-4) ile günümüzde farklılaşan yol dokuları (Aytek, 2022)

Alandaki sokaklarda tek veya çift taraflı olarak kaldırım gözükmektedir. Yapı girişlerinin çoğunlukla direkt sokaktan olduğu alanda bahçeli yapıların girişini parsel içinden aldığı gözlemlenmiştir. Parsel içi giriş yolu veya verandalarda sert zemin kullanımı söz konusudur.

Beşinci cephe olarak nitelendirilen yapı çatılarında kullanılan malzeme özellikle eğimli araziye oturmuş yapılarda silüete etki yönünden önem kazanmaktadır. Alan geneli yapılan değerlendirmede kırma çatılı yapıların malzeme kullanımında kiremit ve bitüm esaslı kaplama malzemelerinin ağırlıkta olduğu görülmüştür. Metal malzemenin de çatı kullanımında tercih edilebildiği alanda düz çatılı yapıların beton teras şeklinde kullanıldığı tespit edilmiştir.

Kamuya açık alanlarda kentsel donatı anlamında çeşitli kullanımlar söz konusudur. Özel parsel kullanımlarında karşılaştığımız duvar kullanımı kamusal alanlar için de tercih edilmiştir. Sultan Selim Külliyesi'nin yerleştiği tepede istinat duvarları parapet niteliğinde devam ettirilirken külliye içinde kullanılan şebekeli duvarlar sağladığı görüş ile yarı geçirgen bir ayırıcı niteliği kazanmıştır. Külliye alanlarının girişlerinde bulunan anıtsal kapılar kentsel mekanlar arası geçiş niteliğindedir (Resim 3.79).

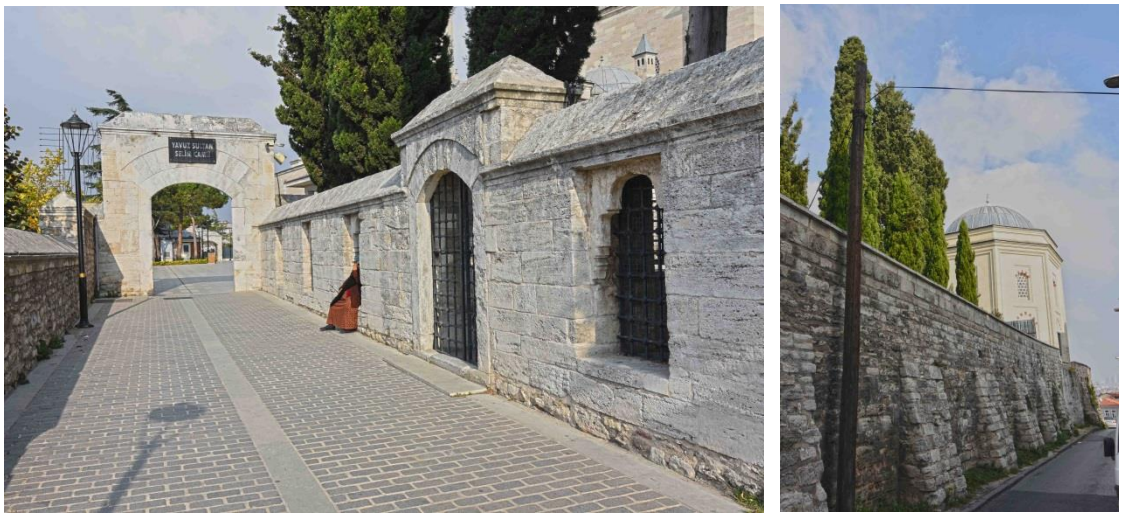

Şekil 3.79 Sultan Selim Külliyesi'nin girişinde yer alan anıtsal kapı ve haziresinin duvar ve servilerle kurduğu ilşki (Aytek, 2022)

Alanda Sultan Selim Camii ve İsmailağa Camii'nde görebilidiğimiz iç avlu oluşumlarının kamusal kullanım açısından aktif olduğu görülmektedir. Şadırvan ve havuzlar olarak kaeşımıza çıkan su öğeleri avluların önemli unsurları olmuştur (Şekil 3.80)

Şekil 3.80 İsmailağa Camii ile Sultan Selim Camii'nde iç ve dış avlu kullanımları (Aytek, 2022)

Sultan Selim Külliyesinin güneyinde bulunan Aspar Sarnıcı'na ait duvarlar bugün sosyal donatı alanı olarak kullanılan Çukurbostan'ın yapay sınırlarını oluşturmuştur. Alt kota erişiminde rampa ve merdivenlerin kullanıldığı Çukurbostan içerisinde yaya sirkülasyonu için oluşturulan sert zeminde, spor ve oyun parkı alanlarında farklı malzeme kullanımları söz konusudur. Korunaklı oturma alanları ve süs havuzları Çukurbostan içerisindeki peyzaj unsurları içerisinde yer almıştır. Alandaki oturma elamanları ağırlıklı Çukurbostan'la birlikte Sultan Selim Külliyesi'nin üzerine yerleştiği

teras üzerinde düzenlendiği görülmüştür. Ada 1372 ve Ada 1913 arasında Daruşşafaka Caddesi üzerinde görülen küçük ölçekli park alandaki diğer bir park düzenlemesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

3.3.2 Ulaşım Durumu

Sahil yolu niteliği taşıyan Abdülezelpaşa Caddesi Tarihi yarımadayı kuzey yönünde ve doğu-batı aksında bağlayan ana arterin üzerinde yer almaktadır. Fatih aksından gelip sahil yoluna bağlanan Haliç Caddesi ile yine Fatih yönünden gelip Çarşamba'nın merkezinden geçen Daruşşafaka Caddesi şehiriçi ulaşımı sağlayan ana artelerlerdir.

Şehiriçi otobüs hatlarının ana arterler üzerinde planlandığı görülen alanın Haliç'e yakınlığı şehiriçi deniz ulaşımında alana avantaj sağlamaktadır. Çalışma alanını kuzeyinde yer alan Fener İskelesi, alanın Haliç yakaları ve Anadolu yakası ile bağlantısını sağlamaktadır. 2021 yılında açılan Cibali-Eyüp Sultan arası sahil aksı üzerinde sefer yapan tramvay hattı, bölgenin Haliç boyunca üzerinde bulunan merkezlere erişiminde önemli bir rol oynamıştır. Söz konusu hattın Alibeyköy ile Eminönü arasında uzatılması çalışmalarına devam edilmektedir (Şekil 3.81).

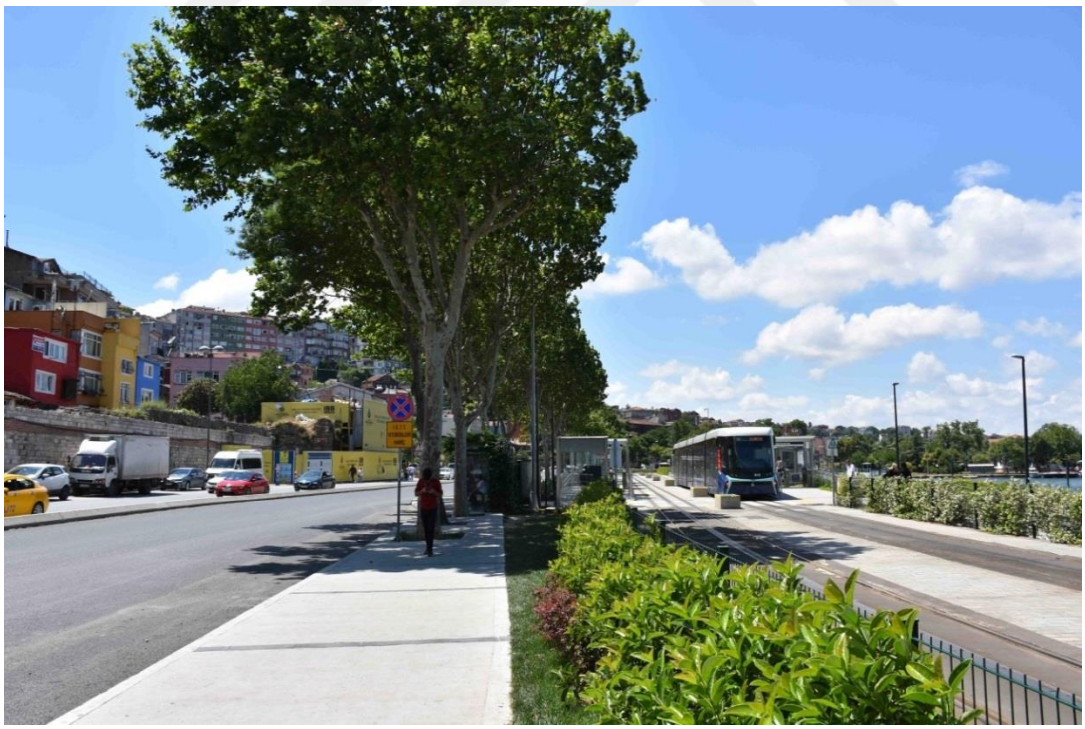

Şekil 3.81 Haliç sahil yolu üzerinde Abdülezelpaşa Caddesi ve Cibali-Eyüp Sultan arası tramvay hattı (Aytek, 2022)

Alan içi araç ve yaya erişimde ana arterler ile bağlantılı vaziyette bulunan ara sokaklar rol oynamaktadır. Organik doku içerisinde 2 metre ile 10 metre gibi aralıklığında farklı genişlik ölçülerine sahip sokaklarda kimi zaman kaldırım bulunmazken kimi zaman tek ve çift taraflı olarak kaldırım görülmektedir. Yol genişliğinin müsaitliğine göre daralan ve genişleyen kaldırımlar bazı sokaklarda kesintiye uğramaktadır.

Özellikle geniş adaların içlerinine doğru yönelerek sadece birkaç veya bir grup eve hizmet eden eski dönemden itibaren varlığını tespit edebildiğiz, sosyal ve işlevsel anlamda kendine has özelliklerini görebildiğimiz, özellikle geniş adaların içlerine doğru yönelerek sadece bir grup eve hizmet eden çıkmaz sokakların alan içerisindeki varlığını koruduğu görülmektedir.

Alan içerisinde bazı yollar sadece yaya kullanımı amacıyla düzenlenmiştir. Çukurbostan ve Yavuz Selim Külliyesinin bulunduğu Ada 1913 içerisinde bulunan yolların peyzaj düzeni içerisinde yaya yolu olarak düzenlendiği görülmektedir. Alanın eğimli topoğrafyası yayaların kolay erişimini sağlaması amacıyla düşük eğimli yolların birbirine dik olarak bağlayan merdiven oluşumuna yol açmıştır. Özellikle çalışma alanının doğu sınırını oluşturan Çıkrakçı Çeşmesi Sokağın denize yakın seviyede bulunan Haliç caddesi ile arasında kalan adalarda sık merdiven geçişleri görülmektedir. Bunların içerisinde Soğuk Tulumba Sokak eğime göre yön değiştiren merdivenleri ve farklı kademelere konumlanan evleriyle özgün bir karakter sergilemektedir. Abdi Subaşı ve Çırakçı Çeşmesi gibi eğimin arttığı sokaklarda kaldırımların merdivenlere dönüştüğü görülmektedir.

Şekil 3.82 Organik doku içerisinde görülen merdivenler (Aytek, 2022)

Geçirdiği yüzyıllar içerisinde insan hareketinin ve küçük ölçekli motorsuz araçların hareketini esas alarak şekillenmiş organik yol ağı, zaman içerisinde değişen ulaşım alışkanlıkları, artan nüfus ve araç sayısına bağlı olarak park problemiyle karşı karşıya kalmıştır. Bu ihtiyaca karşılık Çukurbostan içerisinde bulunan bir alan asansörlü park sistemlerinin de dahil olduğu bir yerüstü otopark alanı olarak ayrılmıştır. Alanda diğer büyük kapasiteli bir otopark alanı da Ada 2283' te bulunan İsmailağa Camii İlim ve Hizmet Vakfı'na ait yapının zemin ve bodrum katlarında çözülmüştür.

Şekil 3.83 Çukurbostan içerisinde düzenlenen otopark alanı (Aytek, 2022)

Alanda özellikle mahalle sakinlerinin kullandığı araçların yol üzerinde park edildiği görülmektedir. Yavuz Selim Caddesi ve Camcı Çeşmesi Sokak'ta mevcut yapılaşmanın yolun gerisinde tutulup parselin ön tarafının otopark alanı olarak kullanıldığı örnekler vardır. Yol genişliğinin imkan tanıdığı sokaklarda kaldırım içlerinde park alanı için cepler oluşturulmuştur. Yeterli bariyer önleminin alınmadığı sokaklarda araçların kaldırımlara park ettiği gözlemlenmiştir. Bazı dar sokaklarda tek şeridi kaplayan park halindeki araçlar trafik akışının yalnız tek yönde devam etmesini zorunlu kılmaktadır. Yoğun araç parklarının yaya sirkülasyonunu zorlaştırdığı ve görüntü kirliliğine sebep olduğu durumlar söz konusudur.

Trafik yol akışının çift yönlü sağlandığı ana caddelerle birlikte ara yolların genişliklerine göre tek ve çift yönlü olarak düzenlendiği görülmektedir.

Alanda İsmailağa Sokak ve İncebel Sokak gerekli yol işaretleri ile trafiğin tek taraflı düzenlendiği ve sokaklardandır. Soğuk Tulumba Sokak gibi bazı sokaklarda herhangi bir yön tayin edilmemiş olması darlığı nedeniyle seyir halindeki araçların karşı karşıya kalmasına sebep olabilmektedir

3.3.3 Ada Parsel Analizi

Çalışma alanı 9 tanesi kısmi 28 tanesi tümüyle olmak üzere 37 ada ve 1180 parselden oluşmaktadır. Birbirine bağlanan sürekli yollar ile sınırlanan ada oluşumları genellikle tek bir yapının veya birbirine bağlı bir yapı grubunun yerleştiği parsel birimlerine ayrılmıştır.

Alandaki adalar doğal yol biçimlenişine bağlı olarak organik sınırlara sahiptir ve çıkmaz sokaklar sebebiyle ada içlerine doğru girintiler oluşmuştur. Ada içlerinde bulunan parsellerin sınırları üzerilerinde bulunan yapıların sınırları veya komşu yapılara olan mesafelere göre şekillenmiştir. Alandaki yapıların bitişik veya ayrık nizamda inşa edilmiştir.

Alanda bulunan adaların çoğunun bitişik nizam yapılardan oluşup yapı adası haline geldiği görülmektedir. Bazı yapı adalarında yapıların üzerine yerleştiği parsellerin ada merkezine bakan alanlarının bahçe veya veranda olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Alan içerisinde bitişik nizam geleneksel ev dokusunun korunduğu Mesnevihane ve İncebel gibi sokaklarda 19. yüzyılda yangınları önlemek maksadıyla evlerin aralarına inşa edilen yangın duvarları görülmektedir.

Ayrık nizam yapıların bahçesi olduğu görülmektedir. Yapı girişlerinin genellikle direkt sokaktan olduğu alan içerisinde bahçeli yapıların girişlerini parsel içerisiden aldığı görülmektedir. Sokakların çatallandığı noktalarda dar açılı parsel oluşumları yapıların zemin kattan itibaren kademeli olarak genişlediği karakteristik mimari oluşumlar ortaya çıkarmıştır (Şekil 3.84).

Şekil 3.84 Soğuk Tulumba Sokak ve İncebel Sokak dar açılı parsellerde görülen yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Adalarda görülen diğer bir biçimleniş sokakların dik açıya yakın açılarda kesiştiği köşe parsellerdir. Köşe parsellerinde konumlanan yapılar L çıkmalar veya yolun hafif açısından gelen zemin kat duvar hizasını düzgün geometriye getiren gönye çıkmalardan oluşan mimari biçimlenişler göstermektedir.

Şekil 3.85 Mercimek Sokak, Mesnevihane Sokak ve İncebel Sokak köşe parsellerinde görülen yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Alan içerisindeki bazı parsellerin sınırlarının zamanla değiştiği görülmektedir. Alanda büyük yapı inşaatlarına olanak sağlaması amacıyla tevhid edilen parseller bulunmaktadır. Parsel sınırlarının değiştirilmesi küçük parseller üzerinde ve mütevazi

yapılardan oluşan tarihi dokunun yitirilmesine yol açmaktadır. Örnek olarak 1910 Ada 38-44 arası parsellerin birleştirilerek tek girişli bir yapıya dönüştürüldüğü görülmektedir. Farklı bir örnek olarak Çukurbostan içerisinde eski mahalle kullanımında kalan parsel sınırlarının bugün kullanım açısından anlamını yitirdiği görülmketedir.

Alandaki bazı parsellerin yapısının yakıldığı ve boş vaziyette durduğu tespit edilmiştir. Bitişik nizam içerisindeki bazı boş parsellerin komşu yapılarındaki duvar izleri okunabilmektedir.

Şekil 3.86 Ada 1910 üzerinde tescilli parsellerin tevhid edilmesi sonucu inşa edilen monoblok yapı (Aytek, 2022)

3.3.4 Doluluk Boşluk Analizi

Çalışma alanı içerisinde büyük ölçekli külliye alanları, kamuya açık park alanları dışında kalan konut bölgelerinin yoğun yapılaşması doluluk boşluk analizi üzerinden okunabilmektedir. Özellikle Çarşamba bölgesinde ada ortasında kalan boşluklar etrafında şekillenmiş yoğun yapılaşma Yavuz Selim bölgesinde kendisini daha seyrek ve küçük ölçekli yapılaşmalara bırakmaktadır. Bu farklılığın oluşmasında Yavuz Selim semti içerisinde tarihi dokunun nispeten korunmuşluğu etkili olmuştur. Yavuz Selim Bölgesi içerisinde doluluk faktörü olarak imarlı yapıların dışında ada merkezinde inşa

edilmiş tek katlı yapılar da karşımıza çıkmaktadır (Şekil 3.87). Küçük ölçekli yapılarm ile oluşmuş doku içerisinde dokuya aykırı büyük ölçekli yapıları doluluk boşluk analizine bıraktığı büyük lekeleri tespit etmek mümkündür.

Şekil 3.87 Çalışma alanı içerisinde yapılan doluluk boşluk analizi

Tarihi içerisindeki dönüşümü incelendiğinde her yapı adasına ait doluluk oranının arttığı görülebilmektedir. Bu duruma istisna olarak verilebilecek örnek Çukurbostan'dır. Güncel parsel bilgilerinden, tarihi harita ve fotoğraflardan doluluk oranı tespit edilebilen Çukurbostan 1980'li yıllara kadar sahip olduğu bostan işleviyle birlikte üzerinde bulunan nitelikli yapıları muhafaza etmiştir.Alan içerisinde sonraki süreçte pazar yeri yapılmak üzere kaldırılan yapı ve bostan alanlarının yerini asfalt zeminin aldığı görülmektedir (Şekil 3.89). Söz konusu alan bugün kamuya açık bir park alanı olarak düzenlemiştir. Bununla birlikte diğer ada içlerinde üzerindeki yapının çeşitli sebeplerle yıkılması sonucu boş vaziyette bekleyen parsellerin de olduğu görülmektedir.

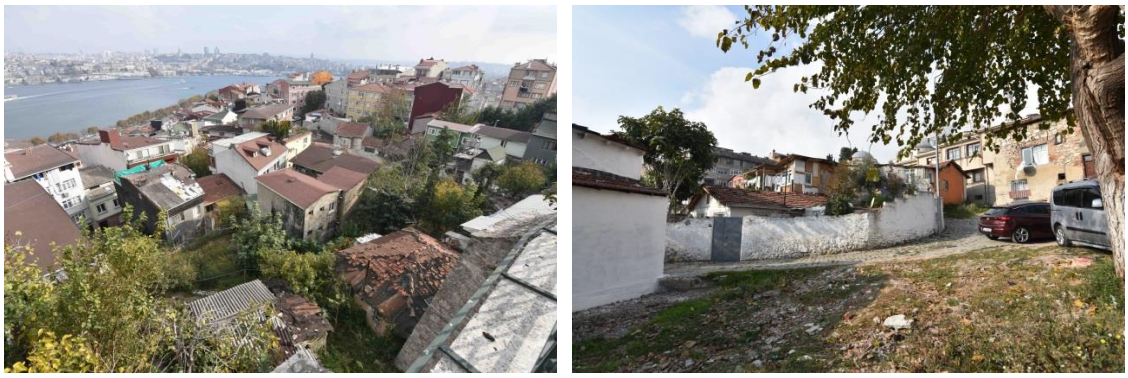

Şekil 3.88 Geniş ada merkezlerinde inşa edilmiş tek katlı yapılar (Aytek, 2022)

Şekil 3.89 Çukurbostan'ın dönüşümü (URL-4)

3.3.5 Kat Adedi Analizi

Alan içindeki yapı yüksekliklerinin sokak ve silüet etkisinin belirlenmesinde yapıların kat adetleri referans alınmıştır. Doku içerindeki sembolik işlevleriyle ayrıcalıklı durumda olan anıtsal yapılar ise belli irtifalar göz önüne alınarak sınıflandırılmıştır.

Alanda bulunan anıtsal yapıların haricinde çoğunluğu apartman ve geleneksel sivil yapılardan oluşan 813 yapı bulunmaktadır. Bu yapıların %20'lik bir kısmını sadece zemin katlı veya zemin+1 katlı yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar genellikle Yavuz Selim bölgesindeki büyük ada içleri ile Haliç silüet etki alanı içerisine dağıldığı görülmektedir. Ada 1913'ün içerisinde korunmuş yapı yükseklikleri Sultan Selim Külliyesine ait istinat duvarlarının ve yeşil dokunun algılanmasında etkili olmuştur.

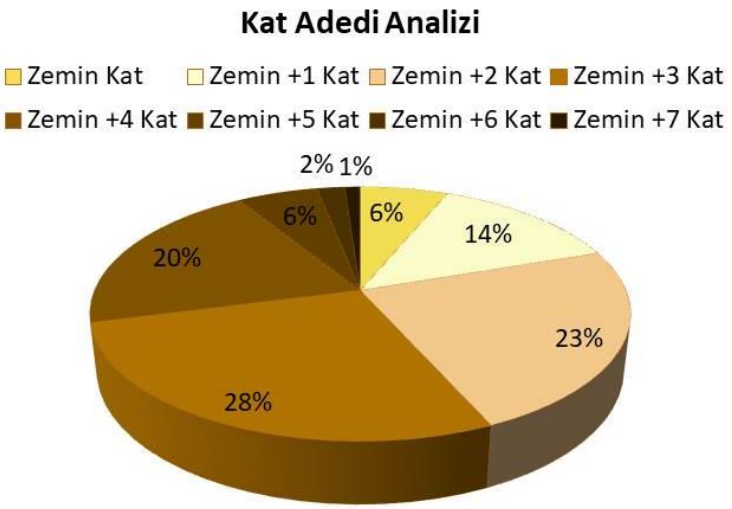

Şekil 3.90 Kat Adedi Analizi Grafiği

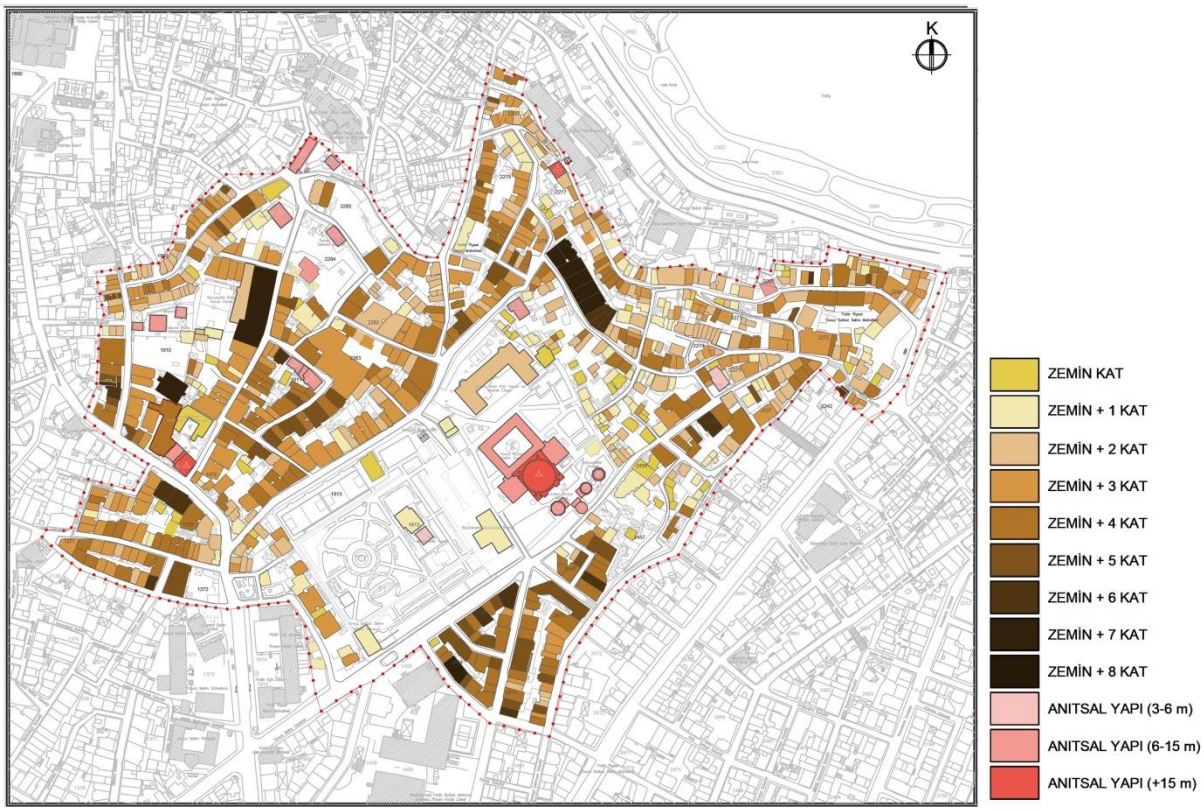

Şekil 3.91 Kat Adedi Analizi (Aytek, 2022)

İncelenen yapıların %71'lik kısmını ise birbirine yaklaşık oranlarda olmak üzere zemin+2, zemin+3 ve zemin+4 katlı yapılar oluşturmaktadır. Alanda bulunan bazı tescilli yapılar ile bir dönemin niteliklerini koruyan küçük ölçekli apartman yapılarının bu grup içerisinde yer aldığı görülmektedir.

Yapıların %9'luk dilimini zemin+5, zemin+6 ve zemin+7 katlı yapıların oluşturduğu görülmektedir. Bu gruptaki yapılar sokak ölçeğinde ve bölgesel silüet ölçeğinde olumsuz etkisini gördüğümüz yapılardır. Ada 1910'da bulunan müftülüğe bağlı eğitim yapısı geleneksel yol dokusu genişliğine göre orantısız yapısını gözlemleyebildiğimiz bir yapıdır. Benzer şekilde Ada 2277 içerisinde İncebel Sokak üzerindeki geleneksel sivil yapıları ile yakın döneme ait çok katlı apartman sırasının bir arada yer aldığı görülmektedir. Söz konusu yapıların geniş yüzeyli kütle etkisi silüet ölçeğinde de baskınlık göstermektedir. Bölgesel silüet ölçeğinde olumsuz etkisini gördüğümüz bir diğer yapı grubu çalışma alanının güneydoğu sınırında özellikle Ada 2446, Ada 2474 ve Ada 2473 adalarının içinde yer aldığı yapı bölümüdür. Bu yapıların yeşil dokuya yer bırakmayıp yoğun yapı yığını algısı oluşturduğu ve büyük kütleleriyle alandaki abidevi yapıların vurgusunu azalttığı görülmektedir.

Şekil 3.92 Kat irtifası yönünden aykırı yapıların Haliç alan silüetine olumsuz etkisi (Aytek, 2022)

Şekil 3.93 Alan içerisinde bulunan zemin+4 kat ve üstü yapılar (Aytek, 2022)

3.3.6 İşlev Analizi

Alandaki yapıların işlevini belirlemeye yönelik analiz incelendiğinde %88 'lik bir oranda konut işlevinin hakim olduğu görülmektedir. Alandaki yapıların %11'nin zemin katlarında ticaret faaliyeti, üst katlarında konut işlevi olduğu tespit edilmiştir. Alanda sadece ticaret işlevi yüklenmiş yapılar ise %2'lik bir dilimde gözükmüştür. Ticaret işlevinin alandaki dağılımı incelendiğinde özellikle Çarşamba'nın merkezi aksını oluşturan Manyesizade Caddesi ve yakın çevresindeki alanda yoğunlaştığı görülmektedir. Ticari faaliyetin çoğunun tekstil üzerine geliştiği merkez (dini) market, fırın, restoran, tatlıcı, kitapçı, kasap, berber gibi gündelik ihtiyaçların karşılandığı işlevlerle beslenmiştir. Çarşamba merkezde olduğu gibi özellikle bakkal, market, fırın gibi gündelik ihtiyaca yönelik dükkanlar ile terzi ve küçük ölçekli atölye, tamirci ve depoların alan geneline dağıldığı görülmektedir. Bölgeyi mikro ölçekte olduğu kadar makro ölçekte de ticari merkez haline getiren önemli bir unsur haftanın çarşamba günleri çalışma alanınn içine uzanan Daruşşafaka Caddesi de dahil olmak üzere Fatih Camii'nin kuzeyindeki 7 cadde ve 17 sokak üzerinde kurulan Çarşamba Pazarı'dır. Bir ihtimal olarak semtin ismini de kendisinden aldığı düşünülen pazar Türkiye'nin en büyük semt pazarlarından biri olma niteliğindedir.

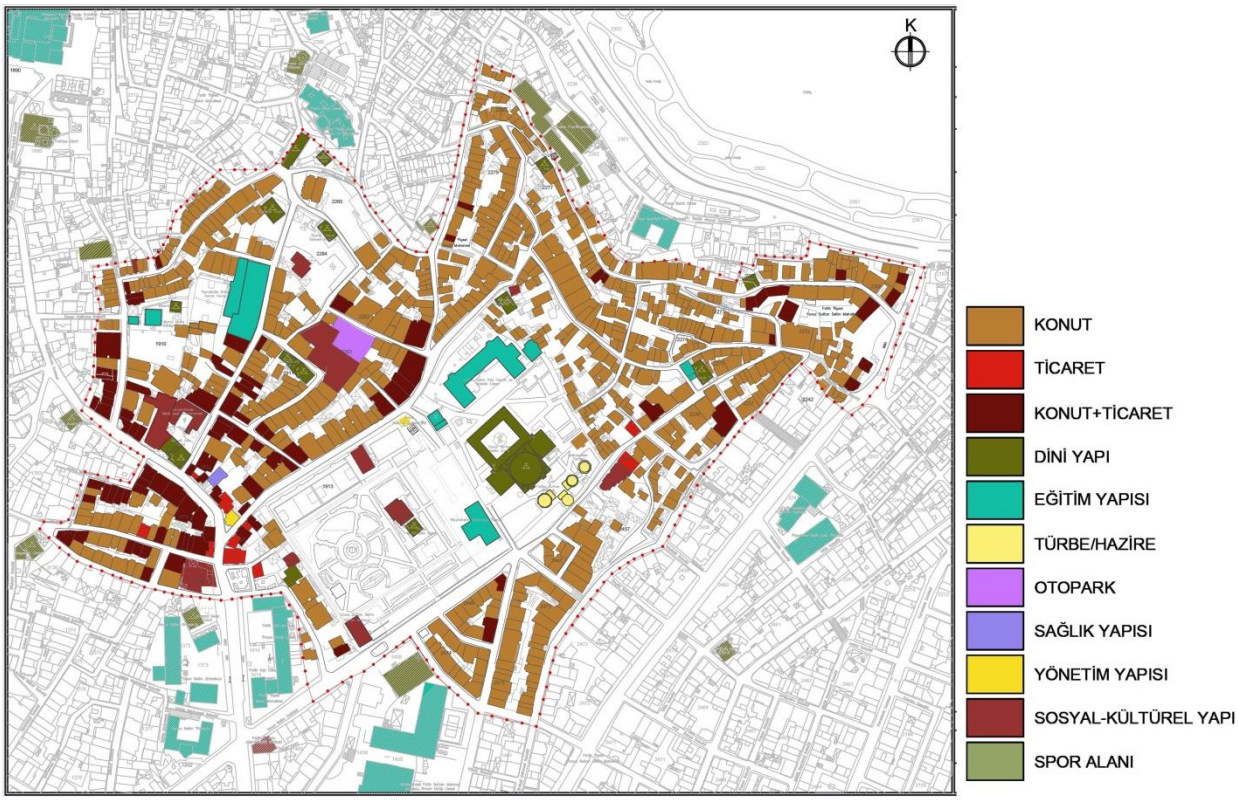

Şekil 3.94 İşlev Analizi

Mahalle ve nahiye oluşumlarının çekirdeğini oluşturan dini yapılar, alan içerisindeki varlığını sürdürmeye devam etmektedir. Çalışma alanının merkezi konumunda bulunan Yavuz Selim Camii ile Çarşamba'nın merkezinde bulunan İsmailağa Camii büyük ölçekli dini yapılardır. Küçük ölçekli mahalle mescidleri ise alan içerisine dağılmış vaziyettedir. Yavuz Selim Camii önündeki kabirler anıtsal nitelikteki türbe yapılarıdır. Mahalle mescidlerinde ise hazireler halinde karşımıza çıkmaktadır. İlk yapıldığı dönemde tekke yapısı olarak inşa edilen yapıların bugün cami-mescid veya vakıflarca sosyal-kültürel işlevle kullanıldığı tespit edilmiştir.

Alandaki eğitim yapılarının yoğunluğu görünür vaziyettedir. Çalışma alanı ve yakınındaki alan içerisinde Yavuz Selim Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Fatih Kız Anadolu İmamhatip Lisesi, Yavuz Selim Ortaokulu, Muallim Yahya İlkokulu MEB'e bağlı eğitim kurumlarıdır. 1868 yılında inşa edilen Daruşşafaka, 1882 yılında inşa Fener Rum Lisesi, 1901 yılında inşa edilen Maraşlı Rum Okulu çalışma alanına yakın konumda bulunan tarihi önemdeki eğitim yapılarıdır. Alanda sosyo-demografik olarak etkisini gördüğümüz İsmailağa Topluluğu din eğitimi veren kurumların da gelişmesinde etkili olmuştur. Müftülüğe bağlı olarak faaliyet gösteren İsmailağa Erkek Kur'an Kursu, yakın alanda yer alan Molla Murat Halk Kütüphanesi, Esad Efendi Medrese yapısında

bulunan Manyasizade Kütüphanesi ağırlıklı olarak dini eğitim yönünde işlev yüklenmiştir. Çukurbsotan içerisinde bulunan Fatih Çukurbostan Eğitim Merkezi İSMEK'e bağlı olarak sanat ve mesleki eğitim vermektedir.

Alandaki sosyal-kültürel işlev barındıran yapıların çoğunlukla özel vakıflar tarafından trafından yapıldığı görülemektedir. Vakıfların çoğunlukla eğitim ve yardımlaşma odaklı faaliyet yürüttüğü görülmektedir. İsmailağa Külliyesi, Fetihler Hayır Hizmetler Vakfı tarafından kullanılan Tarihi Lokmacı Dede Tekkesi , Kazasker Mustafa Efendi Medresesi Eğitim ve Kültür Merkezi, Çukurbostan Yaşam Merkezi alanda bulunan sosyal-kültürel yapılardandır.

1980 sonrasında farklı düzenlemelere gidildiğini gördüğümüz Çukurbostan bugün içerisindeki spor alanları, oyun parkı alanları, korunaklı oturma alanları, kafeleri, bir yaşam merkezi ve mescidi ile açık kamusal alan olarak faaliyet göstermektedir.

Çarşamba merkezinde yer alan tarihi Çarşamba Karakolu ve Çukurbostan'ın kuzeyinde yer alan muhtarlık yapısı alandaki yönetim yapılarıdır.

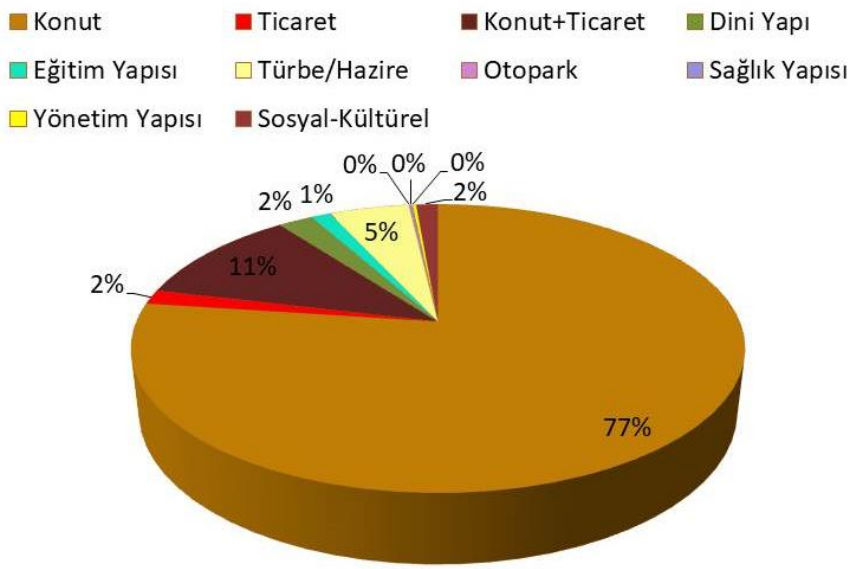

Şekil 3.95 İşlev Analizi Grafiği

3.3.7 Yasal Statü Analizi

Alanda bulunan 888 yapıdan %7'si anıtsal yapı, %13'ü sivil yapı olmak üzere %20'lik bir dilimi tescilli yapılardan oluştuğu görülmektedir. Bu gruptaki yapılardan restorasyon geçirmiş ve rekonstrüüksiyonu yapılmış yapılar bulunmaktadır. Bazı tescilli yapıların ise harap halde olup kullanılmadığı tespit edilmiştir.

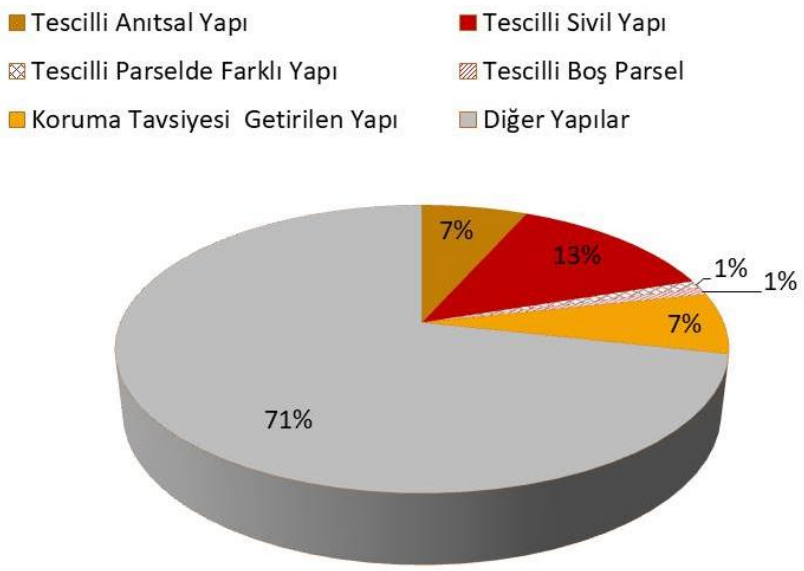

Şekil 3.96 Yasal Statü Analizi Grafiği

Alanda bulunan tescilli parsellerden alanda bulunna tüm yapıların %1 lik bir kısmına karşılık gelen parsellerde özgün tescilli yapıdan başka bir yapı inşa edilmiş olmasına rağmen tescil statütüsünün devam ettiği tespit edilmiştir. Bu gruptaki yapılardan bazıları özgünlüğüne dair çok kısmi de olsa taklit unsurları barındırsa da çoğunda özgünlüğüne dair hiçbir unsur tespit edilememiştir.

Alanda bulunan yapıların diğer %1'lik bir dilimi de çeşitli sebeplerle yitirilmiş ve parseli boş vaziyette bulunan yapılardır. Bu gruptaki parsellerde özgün yapıya dair bir takım izler gözlemlenebilmektedir. Boş parsel sınırlarının önlem amaçlı trapez ile çevrildiği görülmektedir.Alanda bulunan yapıların %7'lik bir dilimini ise tescilli olmayan ancak planlama kararı ile koruma tavsiyesi getirilen apartmanlar oluşturmaktadır. Bu apartmanlar 1930-1970 yılları arasında inşa edilmiş ve inşa edildiği dönemin plan, cephe ve dekoratif unsurlarının özelliklerini belgeyen nitelikteki yapılardır. Ancak bölgede yakın geçmişe ait hızlı dönüşüm faaliyetleri eski dönem yapılarında olduğu gibi, eski parsel sınırlarını bozmamış ve ölçek itibariyle bulunduğu tarihi çevreye uyumlu erken dönem apartmanlarının da yitirilme tehlikesini ortaya çıkarmıştır. Apartmanların bulunduğu paselde yıkılarak yerlerine daha fazla katlı apartmanların yapıldığı veya birkaç parselin tevhid edilerek yerlerine monoblok yapılar inşa edildiği görülmektedir. Bu sebeple özgün niteliğini korurayarak günümüze ulaşmış bu erken dönem apartmanlarının ekonomik ömürlerini tamamlayana kadar koruma altında olmaları önem kazanmaktadır.

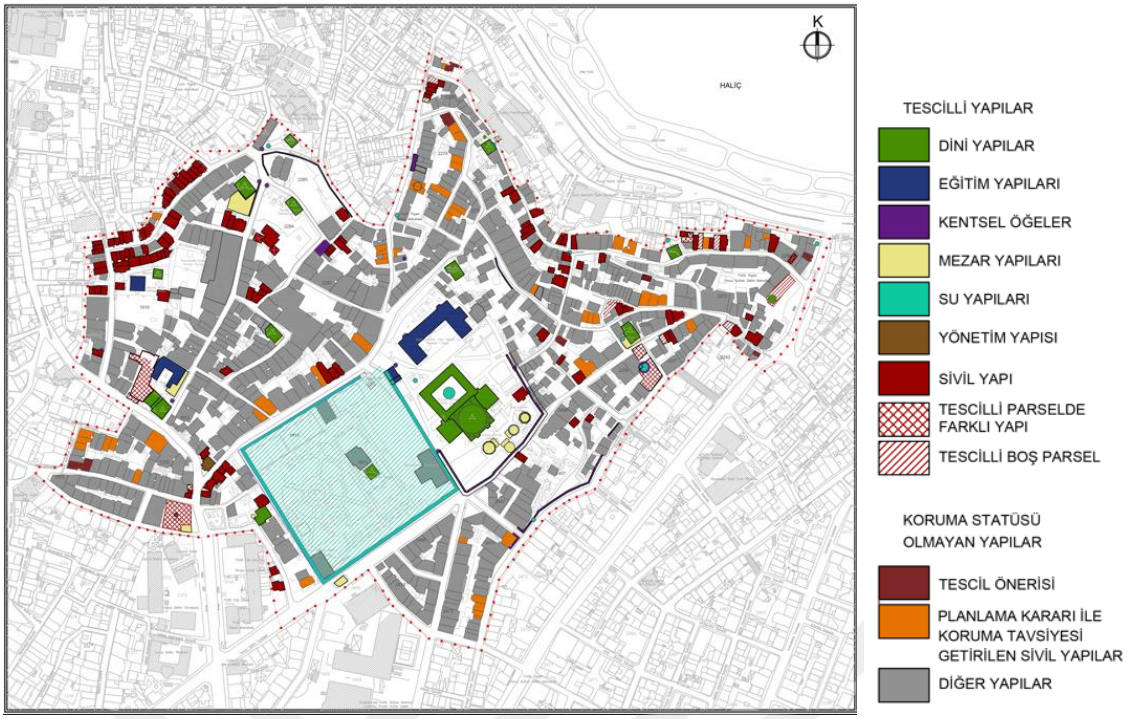

Şekil 3.97 Yasal Statü Analizi Paftası

3.3.8 Dönem Analizi

Tarihi Yarımada'nın geçirdiği farklı dönemler üzerindeki her bölgede çok katmanlı bir yapılaşma mirası olarak karşımıza çıkmaktadır. Alandaki dönemsel farklılaşmayı anıtsal ve sivil yapılar üzerinden görmekteyiz. Bu dönemler geniş bir gruplamayla Bizans, Osmanlı ve Cumhuriyet dönemi olarak sınıflandırılabilir.

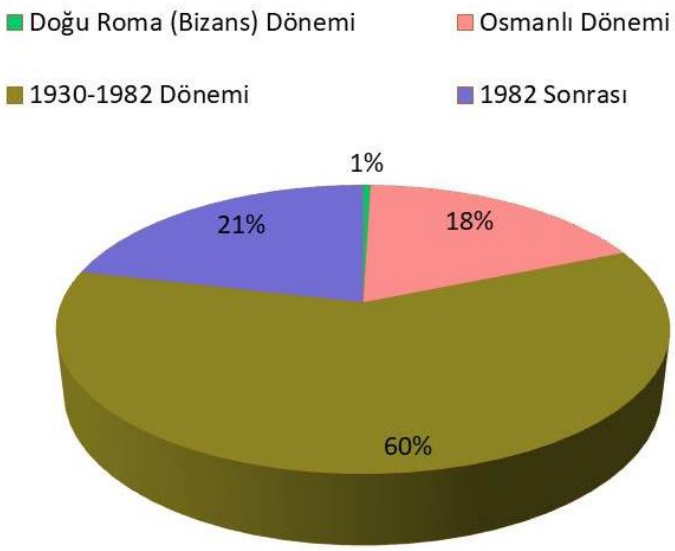

Şekil 3.98 Dönem Analizi Grafiği

Aspar Sarnıcı, Petrion sur duvarları ve Bonus Sarnıçları %1'lik oranıyla bugüne ulaşmış Bizans dönemi mimari unsurları olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bugün Sultan Selim Camii'nin bulunduğu tepenin istinat duvarları ile desteklenmiş kademeli geçişlerin Bizans Döneminde aynı alan üzerinde saray ve manastır yapılaşma komplekslerinin olduğu dönemde de var olduğu tahmin edilmektedir (Sav, 2020). Alandaki Osmanlı dönemi yapılar anıtsal ve sivil yapılar incelenen yapı grubunun %18'lik dilimini oluşturmaktadır. Alandaki apartmanlar Cumhuriyet dönemine ait yapılardır. Apartmanların gösterdikleri dönemsel farklılıklar korunma durumlarını belirleyici unsurlar olmuştur. Bu bağlamda Cumhuriyet dönemi yapıları erişilen tarihi hava fotoğraflarındaki karşılaştırmalardan faydalanılarak 1982 öncesi ve sonrası olarak sınıflandırılmıştır. Alandaki yapıların %60'ını 1982 öncesi Cumhuriyet dönemi yapıları oluştururken, %21 lik dilimi 1982 dönemi apartmanların oluşturduğu tespit edilmiştir.

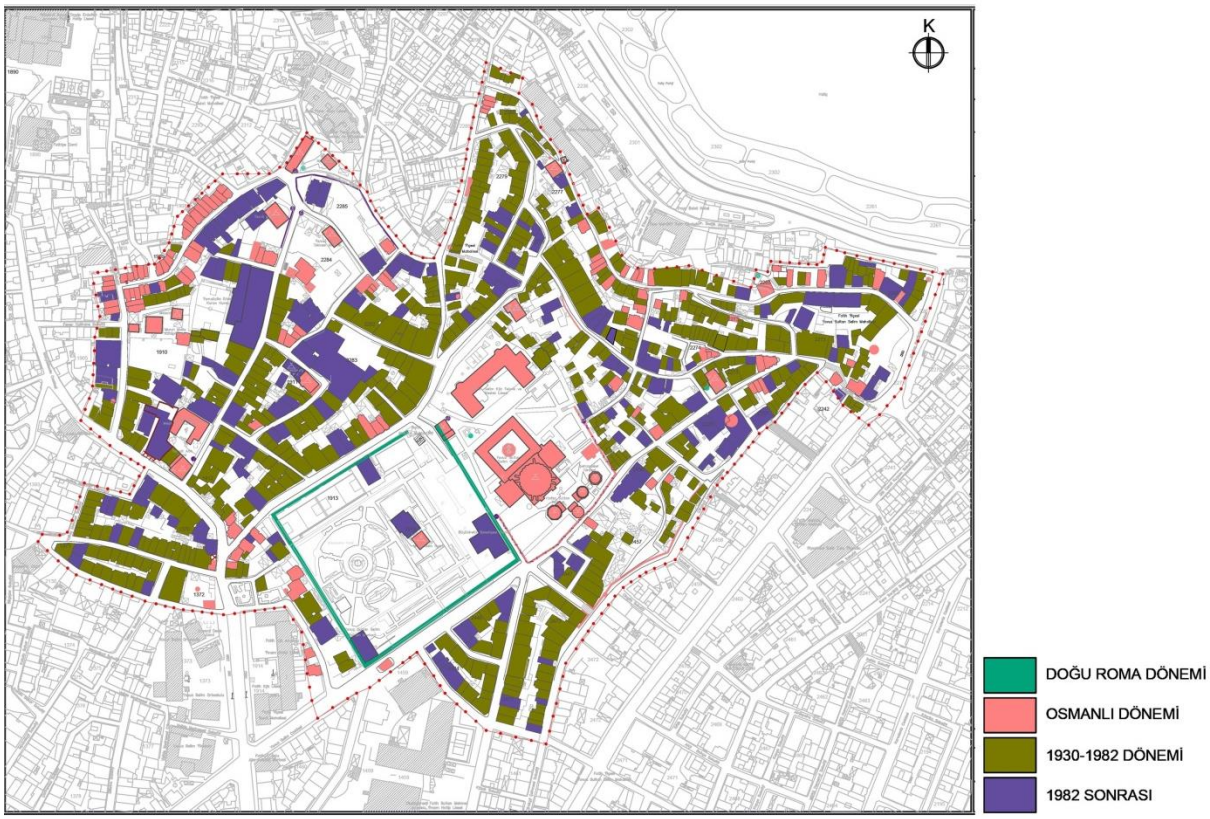

Şekil 3.99 Dönem Analizi Paftası

3.3.9 Yapı Kullanım Durumu Analizi

Çalışma alanındaki yapılar kullanım durumlarına göre aktif olarak kullanılan, kullanılmayan ve inşaat halinde yapı olmak üzere üç grup halinde ele alınmıştır. Alandaki yapıların %97 lik dilliminin aktif olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Alanda

halihazırda kullanılmadığı tespit edilmiş %2 lik dilim içerisindeki yapıların hepsinin bakımsız vaziyette kalmış tescilli yapılar olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılar bulundukları merkezi konumlarına rağmen metruk ve dış hava etkenlerine açık vaziyette kalmıştır (Şekil 3.101). İstisnai olarak Ada 1913 Parsel 154 üzeirinde bulunan ağır hasarlı yapının yakın zaman içerisinde restore edilip kullanılır hale getirildiği görülmektedir.

Şekil 3.100 Kullanım Durumu Grafiği

Şekil 3.101 Sultan Selim Caddesi ve Murat Molla Sokak, Kullanılmayan Yapılar

Alanda bulunan tarihi nitelikteki 3 çeşme ile 1 şadırvanın suyunun aktığı tespit edilmiştir. 7 tarihi çeşme ise kısmen veya bütünüyle korunmuş olmasına rağmen akar vaziyette değildir. Alan içerisinde külliyelere ait camiler aktif olarak kullanılırken küçük ölçekli mahalle mescitlerinin namaz vakitleri dışında sınırlı olarak kullanıldığı görülmektedir.

Alan içerisinde %1 lik dilimi oluşturan yapıların inşaat halinde yapılar olduğu tespit edilmiştir. Ada 1372'de tescilli parseller üzeride inşa edilen Kazasker Mustafa Efendi Medresesi Eğitim ve Kültür Merkezi, Ada 2283'te çoğu tamamlanmış vaziyette olan Mahmud Efendi Külliyesi vakıflar tarafından yapılan inşai faaliyetler arasındadır. İnşa edilen diğer yapılar özel mülke ait konut yapılarıdır (Şekil 3.102)

Şekil 3.102 Daruşşafaka Caddesi ve İsmailağa 2. Çıkmazı İnşaat Halindeki Yapılar (Aytek, 2022)

3.3.10 Yapım Sistemi ve Malzeme Analizi

Alandaki yapılar malzeme ve yapım tekniğindeki farklılaşmalar yönünden incelenmiştir. Bugün alanda bulunan yapıların %85'lik bir dilimi betonarme yapım tekniği ile inşa edilmiştir. Betonarmenin Cumhuriyet dönemi yapıları için hakim yapım tekniğidir. Alanda Bizans ve Osmanlı dönemlerinden günümüze ulaşmış taş malzemesi iel inşa edilmiş anıtsal yapılar bütün yapıların %3'lük dilimini oluşturmaktadır. Sur ve istinat duvarları ile Aspar Sarnıcı'nın yığma yapım tekniği ile ve moloz taş malzeme inşa edilirken Sultan Selim Küllliyesine ait birimler ve İsmail Ağa Camii gibi önemli yapıların yığma yapım tekniği ve kesme taş malzeme ile inşa edildiği görülmektedir. Alandaki yapıların %6'lık dilimini ahşap karkas ile inşa edilmiş tescilli yapılar oluştururken geriye kalan %6 'lık dilimi de metal karkas ve tuğla örgü ile inşa edilmiş tescilli yapılar oluşturmuştur.

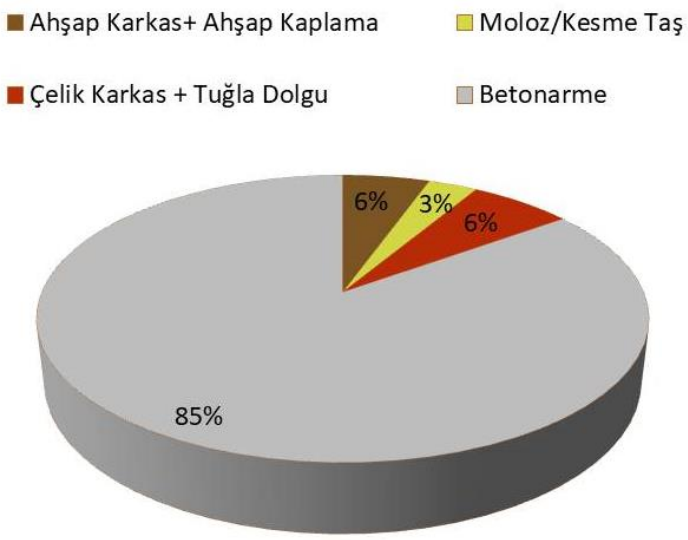

Şekil 3.103 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi Grafiği

Şekil 3.104 Kesme taş ve moloz taş malzeme kullanılan yığma yapı örnekleri (Aytek, 2022)

Alan içerisinde Batılılaşma dönemi yerleşim karakterini gösteren Fener Semti sınırında olması sebebiyle kargir yapım tekniğinde inşa edilmiş sivil mimarinin Mesnevihane Sokak üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Aynı şekilde Batılılaşma deneminden günümüze ulaşmış Yavuz Selim Mesleki Lisesi'nin de kargir yapım tekniği ile inşa edildiği görülmektedir.

Şekil 3.105 Metal Karkas ve Tuğla Örgü Tekniği Kullanılan Yapı Örnekleri (Aytek, 2022)

Çarşamba merkez alanı ve Yavuz Selim bölgesinin Haliç'e bakan yamacı üzerinde günümüze ulaşmış niteikli sivil yapıların ağırlıklı olarak ahşap karkas yapım tekniği ile inşa edildiği görülmektedir. Çatkı tekniği ile kurgulanmış ahşap karkasın aralıklarında herhangi bir dolgu malzemesi kullanılmamış, dış kaplama malzemesi olarak yine ahşap tercih edilmiştir. Yapıların iç duvar yüzeylerinde bağdadi üzeri sıva tespit edilmiştir. Özellikle 20. yüzyılla birlikte çürüme ve yangına karşı kullanıldığını bilidğimiz teneke kaplamaları alan içerisindeki bazı ahşap yapılar üzerinde kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 3.106 Ahşap Yapım Tekniği ile İnşa Edilmiş Yapı Örnekleri (Aytek, 2022)

Tarihi doku içerisinde günden güne yitirilen geleneksel malzeme kullanımlarının restorasyon veya reskonstrüksiyon uygulamalarında dahi öncelenmediği örnekler söz konusudur.

Şekil 3.107 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi Paftası

3.3.11 Yapısal Durum Analizi

Alanda bulunan tescilli ve planlama kararı ile koruma statüsü getirilmesi önerilen yapılar strüktürel hasar bakımından incelenmiştir. Tanımlanan kapsamda incelenen 174 yapının %57'lik dilimini oluşturan kısmı strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler gözükmektedir. Önemli anıtsal yapıların çoğu yakın dönem içerisinde restorasyon geçirmiştir. Alanda yeni restore edilmiş yahut rekonstrüksiyonu yapılmış sivil yapılar da mevcut halleriyle strüktürel açıdan iyi durumdadırlar. Mesnevihane Sokak'ta bulunan sıra evlerin de strüktürel sağlamlıklarını koruyarak günümüze ulaştığı görülmektedir.

İncelenen yapıların %24'lük dilimi yapısal problemi olmayan ancak yüzey veya elemanlarında bozulmalar gözüken yapılardır. Strüktürel sisteminde bir problemi olmayıp kapı, pencere ve cephe kaplaması ve sıva gibi unsurlarında hasar tespit edilen yapılar bu grup içerisinde değerlendirilmiştir.

Yapıların %12'lik diliminde hafif yapısal problemlerle birlikte yüzey veya dolgu malzemesinde bozulmalar olduğu tespit edilmiştir. Saçağın, döşeme silmesinin veya

cephedeki çıkmanın sehim yaptığı, yapısal elemanlarında kesit kayıplarının olduğu, cephe düzleminde dikeyde sapmaların gözlemlendiği yapılar bu grup içerisinde değerlendirilmiştir (Şekil 3.108)

Şekil 3.108 Hafif yapısal problem görülen yapılar (Aytek, 2022)

İncelenen yapıların geriye kalan %7'lik kısmını ise derin yapısal problemlerin ve ciddi malzeme bozulmalarının görüldüğü ancak yıkılmamış vaziyette olan yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar uzun süre kullanım dışı kalmış olması, zaman içerisinde çatı, pencere ve kapı gibi elemanlarını yitirmiş olması ile dış hava şartlarına karşı korunaksız kalması neticesinde harap duruma gelmiştir. Harap durumda bırakılan yapılar yangın riskini de ortaya çıkarmaktadır. Bu sınıfta değerlendirilen yapıların harap vaziyetinden durumundan dolayı bilinçli olarak yıkıldığı gözlemlenmiştir (Şekil 3.109). Bu bağlamda henüz yıkılmamış vaziyette olan yapılar için kapsamlı bir onarım öncesinde acil müdahalelerin yapılması gerekmektedir.

Şekil 3.109 Derin yapısal problem görülen yapılar (Aytek, 2022)

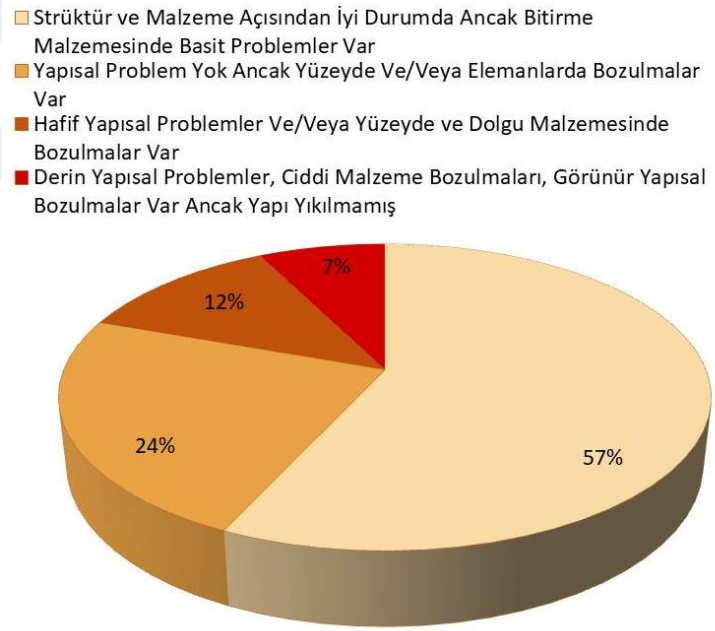

Şekil 3.110 Yapısal Durum Analizi Grafiği

3.3.12 Korunmuşluk Durumu Analizi

Alanda bulunan tescilli yapılar zaman içerisindeki değişimi ve geçirdiği niteliksiz müdahaleler açısından incelenmiş, özgün kütle ve cephe biçimlenişleri korunmuşluk yönüyle ele alınmıştır.

Kütle Korunmuşluk Durumu Analizi: Alanda bulunan tescilli yapılar özgün kütle korunmuşluklarına göre incelenmiştir. Alanda bulunan 185 tescilli yapıdan %6'lık dilimin özgün kütle organizasyonunu koruduğu fakat bitirme malzemesinde basit değişikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılarda özgün tipolojinin dışına çıkan kütle ve gabari değişikliği gözükmemektedir.

Şekil 3.111 Kütle Organizasyonu korunmuş yapılar (Aytek, 2022)

İncelenen yapıların %25'lik kısmının özgün kütle organizasyonunun tamamen okunur vaziyette olduğu ancak basit değişikliler gösterdiği tespit edilmiştir. Bu yapıların cephe çıkmalarına birtakım unsurlaın eklendiği, özgün gabari seviyelerinin üzerinde kısmi kütle ve terasların oluşturulduğu görülmektedir.

Yapıların % 45'lik dilimi kütlesinde değişiklik olup özgün organizasyonun kısmen okunduğu yapılar oluşturmaktadır. Bu yapılar aldıkları ek katlar, genişletme veya farklı işlevler verme maksadıyla eklenen yapı ve kütlelere rağmen cephesindeki özgün çıkmanın bittiği gabari, malzeme geçişlerindeki farklılıklar, benzer karakterdeki komşu yapılar sayesinde kütle organizasyonunu kısmen de olsa okuyabildiğimiz yapılardır. Alanda bu sınıfta değerlendirilen sivil yapılarla birlikte özellikle İsmailağa Camii ve küçük ölçekli mahalle mescidlerinin çoğunda kullanım alanının genişletme maksadıyla eklenen kütlelerin özgün biçimlenişin algılanmasında zorluk çıkardığı görülmektedir.

Alanda bulunan yapıların geriye kalan %24'lük diliminin ise kütle organizasyonu yönünden okunmaz durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılar aldığı ciddi çıkma, kat ve ekler, hasar durumu, tescilli parsellerde tekil veya tevhid sonucu yeniden yapımda

görülen taklit unsurlarından dolayı özgün kütle organizasyonuna dair sağlıklı veri elde edemediğimiz yapılardır.

Şekil 3.112 Kütle Özgünlük Durumu Analizi Grafiği

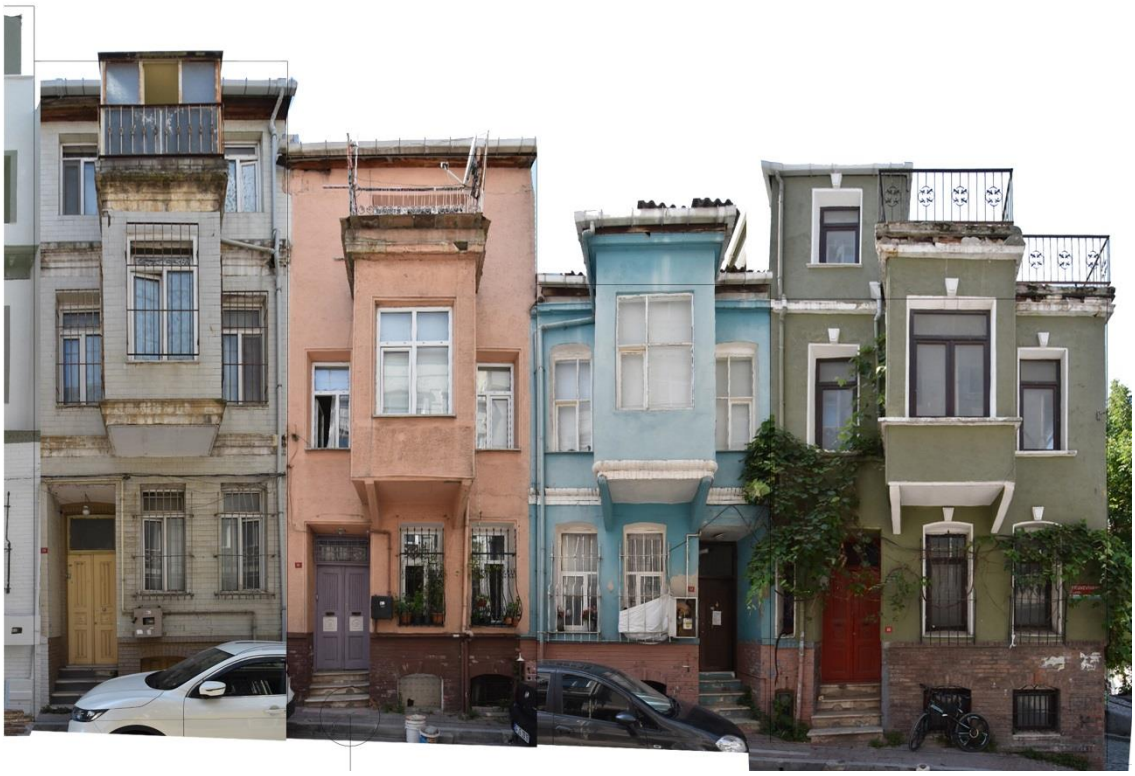

Şekil 3.113 Özgün kütle organizasyonunda kısmi değişikliler olan yapılar (Aytek, 2022)

Şekil 3.114 Özgün kütle organizasyonu okunmaz durumda olan yapılar (Aytek, 2022)

Cephe Korunmuşluk Durumu Analizi: Alanda bulunan tescilli yapıların özgün cephe organizasyonları korunmuşluklarına göre incelenmiştir. Alanda bulunan 185 tescilli yapıdan %33'lük dilimin özgün cephe organizasyonunu koruduğu fakat kaplama malzemesinde basit değişikliklerin olduğu tespit edilmiştir. Bu yapıların özgün pencere ve kapı organizayonları, çıkma oranları ve gabari seviyelerinin korunduğu görülmektedir.

Şekil 3.115 Özgün cephe organizasyonu korunmuş yapılar (Aytek, 2022)

İncelenen yapıların %22'lik kısmının özgün cephe organizasyonunun tamamen okunur vaziyette olduğu ancak basit değişiklikler gösterdiği tespit edilmiştir. Bu gruptaki yapılarda pencere ve kapıların yenileri ile değiştirilmesi sonucu özgün pencere ve kapı kayıtlarının yitirildiği, eklenen tabela, tente, parmaklık gibi unsurların cephe okunurluğunu azalttığı gibi durumlar görülmektedir.

Yapıların % 33'lük dilimini cephesinde değişiklik olup özgün cephe organizasyonun kısmen okunduğu yapılar oluşturmaktadır. Bu gruptaki yapılarda yeni kapı, pencere, çıkma veya katların eklenmesi, mevcut elemanların farklı büyüklük ve oranlardaki elemanlar ile değişitrilmesi gibi durumlar cephenin özgün organizayonun algılanmasını zorlaştırmaktadır. Ancak yapı üzerindeki özgün gabari izleri ve korunmuş kütle ile yapı kendi üzerindeki veya yakın yapılar üzerindeki tipolojik veriler kısmen de olsa özgün cephe organizasyonunun okunmasını sağlamaktadır.

Şekil 3.116 Özgün cephe organizasyonu kısmen okunur durumda olan yapılar (Aytek, 2022)

Geriye kalan %12'lik dilimin ise cephe organizasyonu yönünden okunmaz durumda olduğu tespit edilmiştir. Bu yapılar aldığı ciddi çıkma, kat ve ekler, yıkılmışlık durumu, tescilli parsellerde tekil veya tevhid sonucu yeniden yapımda görülen taklit unsurlarından dolayı özgün cephe organizasyonuna dair sağlıklı veri elde edemediğimiz yapılardır.

Şekil 3.117 Özgün cephe organizasyonu okunmaz durumda olan yapılar (Aytek, 2022)

Şekil 3.118 Cephe Özgünlük Durumu Analizi Grafiği

-

3.4 Çalışma Alanındaki Sosyal Yapının İncelenmesi

Çalışma alandaki sosyo demografik profilin belirlenmesinde istatistik kurumlarının mahalle odaklı yapmış olduğu çalışmalardan faydalanılmıştır. Çalışma alanının sınırı doğrudan idari bir mahalle sınırı ile örtüşmediğinden alana kısmi olarak dahil olan mahalle verileri üzerinden yaklaşık verilerin elde edilmesi mümkün olmuştur. Çalışma alanının sınırı Balat mahallesinin yaklaşık %32'lik, Yavuz Sultan Selim mahallesinin yaklaşık %17'lik, Atikali mahallesinin ise yaklaşık %5'lik bir alanının dahil olmasıyla oluşmuştur (Endeksa,2022).

Çalışma alanını oluşturan mahalle nüfuslarının 2022 TUİK verilerine göre 11.650 ile 16.635 kişi arasında değiştiği gözlemlenmektedir. Cinsiyet oranı incelendiğinde mahallelerdeki nüfusun yaklaşık %49-51 'lik oranını kadın nüfus, kalan %49-51'lik oranını ise erkek nüfus oluşturmaktadır. Mahallerdeki nüfusun yaklaşık %14-16'lık oranı yaşlı nüfus, %34-35'lik nüfusu genç nüfus, %49-50'lik nüfusu da orta yaş grup olarak değerlendirilmiştir (Endeksa, 2022) (Tablo 3.1).

Tablo 3.1 Mahallerde görülen nüfusun cinsiyet-yaş oranları

	ÇALIŞMA ALANINA GİREN YAKLAŞIK ALAN	MAHALLE NÜFUSU	CİNSİYET ORANI		YAŞLI/GENÇ ORANI		
			KADIN	ERKEK	YAŞLI	ORTA	GENÇ
BALAT	32%	11.650	50%	50%	14%	51%	35%
YAVUZ SULTAN SELİM	17%	16.635	51%	49%	15%	51%	34%
ATİKALİ	5%	13.632	49%	51%	16%	49%	35%

Çalışma alanına dahil olan mahallerdeki nüfus, medeni hal bakımından incelendiğinde nüfusun yakaşık %42-43'lük oranın evli, %26-28'lik oranın bekar ve geriye kalan %29-31'lik dilimin ise boşanmış veya eşi ölmüş olduğu tespit edilmiştir. Mahallerdeki eğitim düzeyi incelendiğinde üniversite ve üstü eğitim düzeyine sahip nüfus %13-15'lik kısmı, ilkokul, ortaokul ve lise düzeyi eğitimi olan nüfus %70-73'lük kısmı oluşturmuştur (Endeksa, 2022) (Tablo 3.2).

Tablo 3.2 Mahalllerde görülen nüfusun eğitim düzeyi ve medeni hali

	ÇALIŞMA ALANINA GİREN YAKLAŞIK ALAN	MAHALLE NÜFUSU	EĞİTİM DÜZEYİ			MEDENİ HAL		
			ÜNİVERSİTE VE ÜSTÜ	İLK ORTA LİSE	DİĞER	EVLİ	BEKAR	DİĞER
BALAT	32%	11.650	13%	73%	14%	42%	28%	30%
YAVUZ SULTAN SELİM	17%	16.635	15%	72%	13%	43%	28%	29%
ATİKALİ	5%	13.632	15%	70%	14%	43%	26%	31%

Çalışma alanı içerisinde bugün görülen sosyal dokuyu yakın geçmişte fiziki çevresi ile birlikte geçirmiş olduğu dönüşüm üzeriden okumak mümkündür. Yakın tarihimizde başlayan kentleşme hareketlerinin, çıkarılan mülkiyet kanunlarının, ranta dayalı toprak spekülasyonu ve göç hareketlerinin alanı özgün kılan niteliklerin tahrip olmasına ve yitirilmesine yol açtığı görülmektedir.

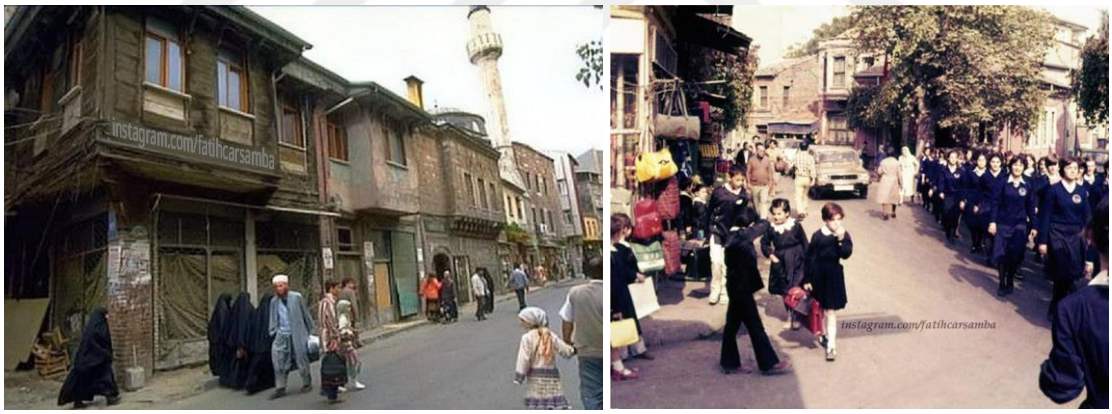

Şekil 3.119 Manyasizade Caddesi Eski Fotoğrafları (URL-4)

Çarşamba ve Sultan Selim semtleri sahip olduğu muhafazakar kimliği ile sosyolojik anlamda karakteristik bir inceleme alanı olarak öne çıkmaktadır. Semtlerin bugün sergilediği sosyal profili geçmişten gelen birtakım toplumsal kodların devamlılığı bağlamında değerlendirmek mümkündür.

Semtler, İstanbulu'un Osmanlı hakimiyetine girdiği ilk yıllardan itibaren mescid merkezli mahalle oluşumuyla şekillenmiştir (İnalcık, 2017). 16. yüzyılda alanın bulunduğu tepeye inşa edilen Sultan Selim Külliyesi ile semt civarındaki inşa edilen medreseler semtlerin dini ve ilmi merkez olma kimliğini artırmıştır. Yavuz Sultan

Selim'in defnedilmesinden sonra Sultan Selim tepesi önemli bir ziyaretgah haline gelmiştir. Benzer şekilde İsmailağa Cami avlusunda Osmanlı için 17. Yüzılın önemli makamlarında bulunmuş Şeyhulislamlar ile ailelrinin yer aldığı haziresi ve çoğunluğu mahalle mescidlerine bitişik vaziyette bulunan hazireler semtin sosyal hafızasını yansıtan miras unsurları olarak yer almaktadır.

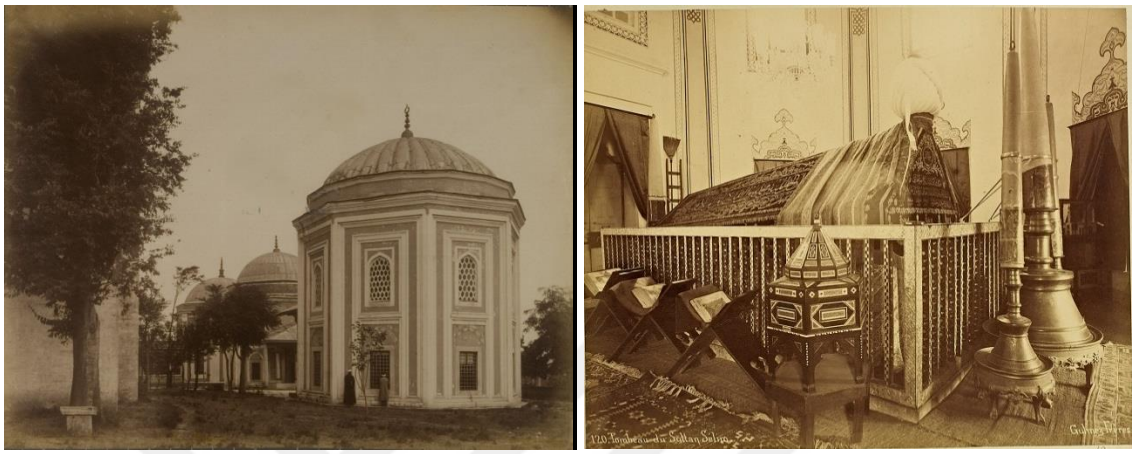

Şekil 3.120 Sultan Selim Türbesi (II. Abdühamid Fotoğraf Arşivi)(URL-26).

Osmanlı'da Cami ve mahalle mescidleriyle birlikte sosyal yapı içerisinde önemli bir rol oynayan diğer bir yapı grubu da tekkelerdir. Çarşamba ve Sultan Selim semtleri içerisinde yer alan Murad Molla Tekkesi(Kütüphanesi), Lokmacı Dede Tekkesi, İsmet Efendi Tekkesi ve Mesnevihane Tekkesi geçmişi itibariyle sosyal yapı içerisinde önemli bir rol üstlenmiştir. Tekkeler daha ziyade toplumun mânevî ve ahlâkî açıdan eğitilmesine yönelik esaslar üzerinde yoğunlaşmıştır (Kara, 2011). Söz konusu tekkelerden bazıları 20. yüzyıl içerisinde özgün işlevlerini yitirmeleriyle metruk vaziyette kalmıştır. Günümüzdeki vaziyeti ile Molla Murad Tekkesi kütüphane işleviyle hizmet verirken, diğer tekke yapılarının cami olarak kullanıldığı veya bazı vakıflar tarafından faaliyet merkezi olarak kullanıldığı gözlemlenmektedir.

Geçmişte tekkeler vasıtasıyla yayılan tasavvufi usulün Cumhuriyet tarihi içerisnde camiler etrafında gelişen cemaatler şeklinde yaşadığını görmek mümkündür. Çarşamba semtinin bugünkü sosyal profilinin oluşmasında da İsmailağa Camii merkezli olarak gelişmiş olan İsmailağa Cemaatin etkisi vardır. Cemaatin kurucusu olan Mahmut Ustaosmanoğlu 1954 yılında İsmailağa Camii'ne imam olmuştur (Özet, 2020). Mahmut Efendi, 1970'lerin sonlarına kadar Fatih'te Nakşibendi ekolü şeyhi Mehmet Zahid Kotku'ya bağlı olarak faaliyetlerini yürütürken Kotku'nun vefatıyla çizgisini

bağımsızlaştırarak bugünkü Çarşamba merkezli İsmailağa Cemaatinin kurulmasına öncülük etmiştir (Özet, 2020).

Şekil 3.121 Çarşamba'da gündelik yaşam (Aytek, 2022)

Alanın tarih içerisindeki gelişimi ve bugünki sosyo-ekonomik önemli payı bir diğer etken de tarihi Çarşamba Pazarı'dır. Türkiye'nin en büyük kent pazarları arasında sayılan Çarşamba Pazarı Fatih Camii'nin kuzeyindeki 7 cadde ve 17 sokak üzerinde kurularak Türkiyenin en büyük semt pazarlarından birini örneklemektedir. Çarşamba günleri kurulan pazar Darüşşafaka Caddesi ve Manyasizade Caddesi vasıtasıyla çalışma alanının ticari aksına bağlanmaktadır (Şekil 3.122).

Şekil 3.122 Çarşamba Pazarı, 1971 (solda) (URL-27) .Fatih ve Çarşamba aksında pazarın kurulduğu sokakların uydu görünümü (Google Earth).

Halkın giyiniş biçimlerindeki tercihi bir üretim biçimi olarak terziciliğin yayılmasına da yol açmıştır. Manyesizade Caddesi üzerinde olan hemen her sokakta bir terzi ile çarşaf,

ferace, robodan elbise (tam boy elbise) ve cübbe satan küçük ölçekli dükkanlar yer almaktadır (Şekil 3.123) Başlangıçta kendi ihtiyaçları için gelişen tekstil sektörü zaman içerisinde bölge dışı için de bir pazar haline gelmiştir (Özet, 2020).

Semtin muhafazakar kimliğini dükkan isimleri üzerinden okumak mümkündür. Manyesizade Caddesi üzerinde " hüda tesettür", "Medine hac ve ümre pazarı", gibi dükkan isimlerindeki İslami imgeler dikkat çekmektedir.

Semtte giyim sektöründen sonra çok sayıda dini yayınevi bulunmaktadır. Manyasizade Caddesi civarında görülen "Marifet", "Yasin", "Muallim" ve "Kubbe" Kitapevleri bu yayıncılık faaliyetlerinin örnekleridir.

Şekil 3.123 Semtte tesettür odaklı gelişen tekstil sektörü (Aytek, 2022)

Şekil 3.124 Çukurbostan'da spor faaliyetleri (Aytek, 2022)

3.5 Çalışma Alanının Yasal Koruma Statüsü

Eminönü ve Fatih ilçelerini kapsayan İstanbul Suriçi'nin 1995 yılında tümüyle kentsel ve tarihi sit alanı ilan edilmesi suriçi bölgesi için planlama çalışmalarının gelişmesinde etkili olmuştur. Çalışmalar neticesinde günümüzde gelinen noktada Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin hukuki olarak tabi olduğu planlar 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, 1/5000 Ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, 1/1000 Ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı ve Tarihi Yarımada Yönetim Planı'dır.

İstanbul 1 No'lu Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 12.7.1995 gün ve 6848 no'lu kararı ile Eminönü ve Fatih ilçelerini kapsayan İstanbul Suriçi'nin tümüyle sit alanı ilan edilmesi kararından sonra gereklilik haline gelen planlama süreci İstanbul Büyükşehir Belediyesi tarafından başlatılmış ve Tarihi Yarımada 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı 30.04.2005 tarihinde onaylanıp yürürlülüğe girmiştir. Geçirdiği itiraz ve iptal sürecinin ardından 14.12.2011 tarihinde onanarak yürürlülüğe giren Fatih İlçesi (Tarihi Yarımada) Kentsel, Tarihi, Kentsel Arkeolojik, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı 1/5000 ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı günümüzde geçerliliğini koruyan nazım imar planıdır. Aynı süreçleri yakın zamanlı olarak geçiren Fatih İlçesi (Tarihi Yarımada) Kentsel, Tarihi, Kentsel Arkeolojik, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı 09.07.2012 tarihinde onanmıştır (İBB, 2011) (İBB, 2012).

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehir Planlama Müdürlüğü tarafından hazırlanan İstanbul 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı 15.06.2009 tarihinde onaylanıp yürürlülüğe girmiştir

3.5.1 İstanbul 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı

Planın amacı; "İstanbul'a; sahip olduğu tarihi, kültürel ve doğal kimlik değerleri ile özdeşleşen, kentin öncelikle kültür ve turizm alanlarındaki üstünlüklerini ön plana çıkartan, çevresel, ekonomik ve toplumsal sürdürülebilirlik ilkelerini mekâna yansıtarak yaşam kalitesini yükselten, ekonomik yapısını bilim ve teknolojiye dayalı ticaret ve hizmet ağırlıklı bir ekonomiye dönüştüren, etkin ve katılımcı bir kent yönetimi/yönetişimi yapılandırmasında, kurumsal ve mekânsal planlarını verimli bir

araç olarak kullanan küresel ölçekte güçlenmiş bir kent statüsü kazandırmak" olarak belirlenmiştir (İBB, 2009).

Plan, ülke ve bölge politikları ile ilşkilendirilen arazi kullanım esaslarının belirlenmesi, İstanbul'un koruma ve kullanma dengeleri açısından sürdürülebilir planlama ilkeleriyle çelişen nüfus artışının ve kuzeye yönelik gelişme eğilimlerinin kontrol altına alınması gibi üst ölçekli kararlar çerçevesinde gelişmiş bu doğrultuda alt ölçekli bölgelere yönelik kararlar getirmiştir.

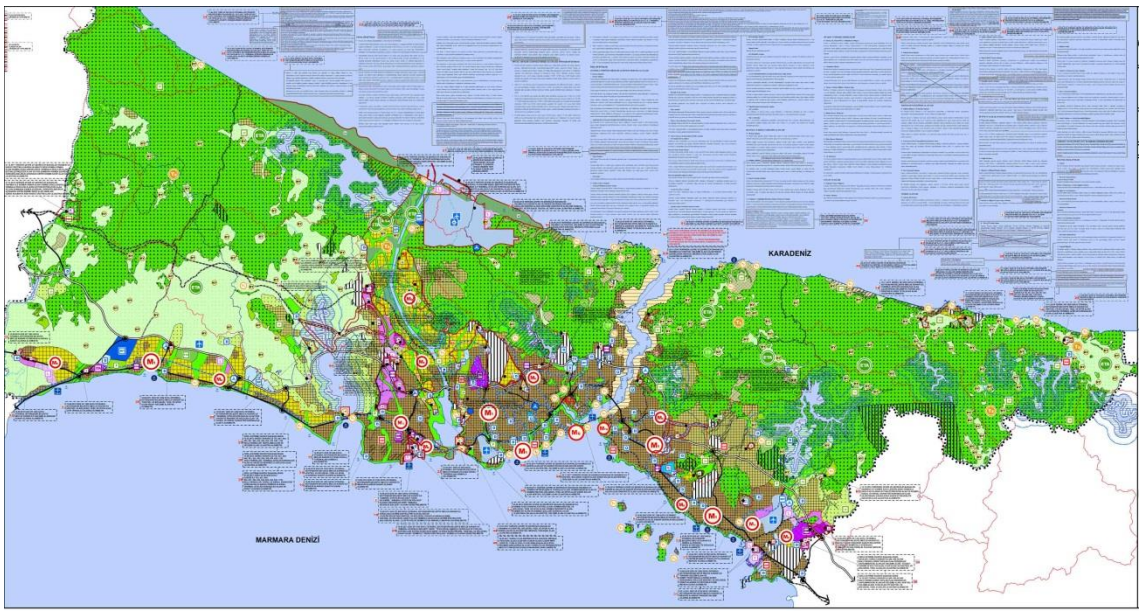

Şekil 3.125 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, 2009

Planın Tarihi Yarımada özelinde ele aldığı ana kararlar işlev tanımlı merkezler, alan kullanımları ve ulaşım odaklı alınan kararlar yönünden ele alınmıştır (Şekil 3.126). Plan doğrultusunda Tarihi Yarımada'nın sahip olduğu geleneksel merkez niteliği korunmaktadır. Kültür odaklı turizim alanları da Tarihi Yarımada'nın planlamasında yerini almıştır. Bu doğrultuda İstanbul için önemli bir kimliği olan Haliç bölgesinin tarihi kültürel dokusu, peyzaj ve silüetinin korunması ve "Haliç Kültür Aksı" olarak ön plana çıkarılması öngörülmüştür. Planda Haliç kıyılarının yaya ve yeşil alan sürekliliği kamuya açık park ve rekreasyon alanları, müzeler ve kongre alanları ile desteklenmiştir (İBB,2009).

Tarihi Yarımada'nın yüklenmiş olduğu geleneksel ve kültürel merkez niteliklerinin içerisinde bulunduğu meskun alanlar ile bütünleşik olarak sürdürülmesi planın ana kararlarından birini oluşturmaktadır. Bu doğrultuda yerleşim alanlarının yerleşim yaşam destek sistemlerine ve hasas ekosistemlere, tarihsel-kültürel değerlere duyarlı, doğal afet

risklerine ve çevre kirliliğine karşı tedbirli olarak, mekansal kalitenin yükseltilmesine yönelik geliştirilmesi öngörülmektedir. Yerleşim alanlarında koruma kullanma dengesinin korunarak kentsel baskının kontrol altına alınması gerekli görülmektedir. Bu doğrultuda planda "İstanbul'un sahip olduğu tarihi ve kültürel dokusu, evrensel kimliği, peyzajı, kentin simgeleri ve siluetini korumaya yönelik çalışmaların yapılması", "Tarihi Yarımada ve Boğaziçi üzerindeki kentsel gelişme baskısının, kentin doğu ve batı yönünde kademeli-doğrusal gelişmesi sağlanarak engellenmesi" ve "İstanbul'un geleneksel kent dokusunun; sanayi, imalat, depolama gibi tarihi dokuyla uyumlu olmayan tahrip edici fonksiyonlardan arındırılması" politikaları tanımlanmıştır (İBB, 2009).

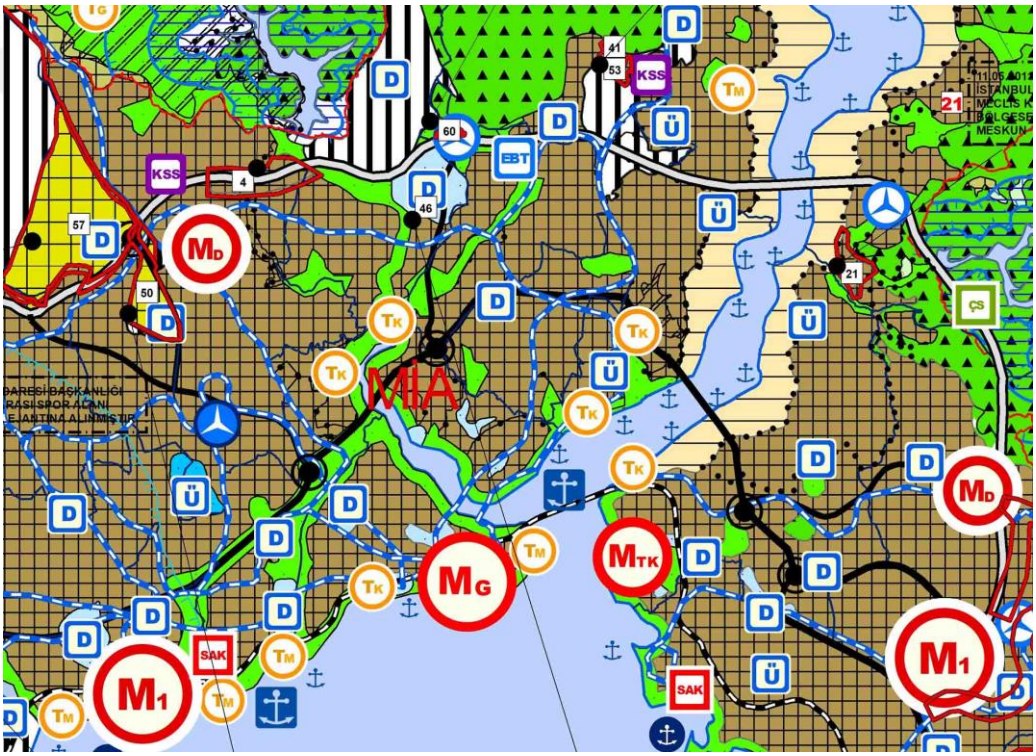

Şekil 3.126 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı, 2009 (Kırpılmış)

Plan incelendiğinde Tarihi Yarımada'yı Haliç ve Marmara denizi Denizi yönüyle çevreleyen sahil akslarının ve Karasurlarının iç ve dış komşu alanları kentsel ve bölgesel yeşil ve spor alanları olarak belirlenmiştir. Bu alanlar kentin bütününe hizmet eden, halkın eğlenme ve dinlenme gereksinimlerini karşılamaya yönelik aktif ve pasif yeşil alanlar ile spor alanları olarak tanımlanmıştır.Planda gösterilen donatı alanları ise kentin bütününe hizmet edecek alanlar olarak tanımlanıp detaylı olarak değerlendirilmesi alt ölçekli planlara bırakılmıştır (İBB,2009).

1/100.000 Ölçekli İstabul Çevre Düzeni Planı'nda Tarihi Yarımada özelinde ulaşıma yönelik olarak alınan kararlar İstanbul geneli alınan ulaşım stretejilerini destekler niteliktedir. Ulaştırma kararlarında karayolları ulaşımında yaşanan trafik problemine karşı kentin doğu batı aksında kademlendirilmiş, çok merkezli ve sıçramalı gelişimini destekleyecek raylı ve denizyolu ağırlıklı toplu taşıma sistemleri öngörülmüştür. Bu doğrultuda Marmaray 'ın tamamlanması ile mevcut iskelele ve raylı sistemlerin korunması Tarihi Yarımada dahilinde alınmış kararlardandır (İBB,2009).

3.5.2 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı

1/500 ölçekli Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, raporu içerisinde belirtilen amacıyla Tarihi Yarımada'nın tarih, kültür, bilim ve ticaret yönünden özgün kimlik yapısını sağlamak, geçmiş ile gelecek arasında kurulabilcek sürekliliğin niteliklerini ortaya koymak, günümüzde barındındırdğı olumsuzlukları gidermek doğrultusunda üst ölçekli kararlar getirmektedir. Planda Tarihi Yarımada'ya yüklenecek ve desantralize edilecek işlevlerin belirlenmesi, olumsuz yapıların tasfiyesi, mevcut tarihi yapıların korunması ve kayıp eserlerin tarihi dokuya kazandırılması gibi hedefler doğrultusunda yeni yapılaşamalara silüet değerini korumaya yönelik olarak getirilen +40 ve +50 rakım sınırları, yapı yoğunluğunun azaltılması suretiyle görsel kalitenin artırılması, tarihi külliye ve meydanların kimliğini bozan yapılaşamaların iyileştirilmesi, donatı alanlarının yeterli hale getirilmesi, geleneksel mahalle-semt ticari merkezlerinin özgün yapısına uygun biçimde oluşturulması, ulaşım aksları ve otopark alanlarının koruma yaklaşımına aykırı olmadan yaya öncelikli olarak çözülmesi şeklinde politikalar belirlenmiştir (İBB,2011).

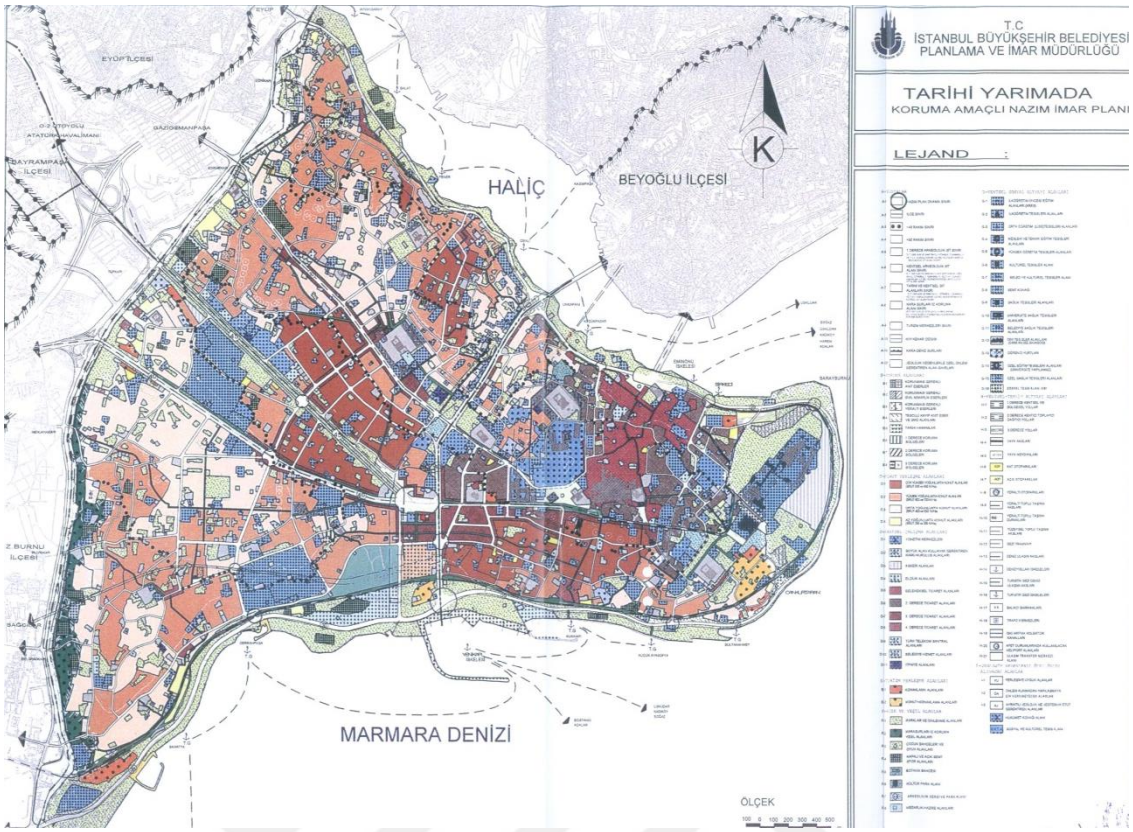

Şekil 3.127 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı (İBB, 2011).

Planda, koruma politikaları geliştiri1ecek bölgelerde 1., 2. ve 3. Derece Koruma Bölgeleri olarak ayrıma gidilmiştir. Koruma bölgelerinin net bir şekilde sınırlandırılması ve derecelendirilmesinde alanda bulunan eserlerin yoğunluğu, Dünya Miras Alanları, envanterde yer alan kayıp eserlerin ihya edilebilirliği, kurullar tarafından daha önceden belirlenen kısmi koruma bölgeleri ve sit kararları, alanın sokak ve Tarihi Yarımada kent silüetine etki değeri gibi unsurlar etkili olmuştur. Bu doğrultuda Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin de içerisinde olduğu Haliç'in güney yamaçları geleneksel karakteri, dokusu ve fiziksel özellikleri kısmen korunmuş, fakat kentsel sit ve silüetleri yüksek yoğunluklu yeni yapılaşmalarla bozulmuş olması itibariyle ayrıntılı koruma projelerinin hazırlanması öngörülen alanlar kapsamında tutulmuştur. (İBB,2011).

Nazım İmar Plan'yla ilişkili alan tanımlarından bir diğeri 2005 yılında çıkarılan 5366 sayılı "Yıpranan Tarihi ve Kültürel ve Taşınmaz Varlıkların Yenilenerek Korunması ve Yaşatılarak Kullanılması Hakkında Kanun" çerçevesinde Tarihi Yarımada içerisinde ilan edilmiş yenileme alanlarıdır. Çarşamba ve Sultan Selim semtleri bugüne kadar Tarihi Yarımada genelinde ilan edilen 22 yenileme alanından herhangi birine dahil

olmamakala birlikte Fener-Balat semtleri yenileme alanı ile Daruşşafaka Lisesi'nin içerisinde bulunduğu yenileme alanlara komşu vaziyettedir (Şekil 3.128).

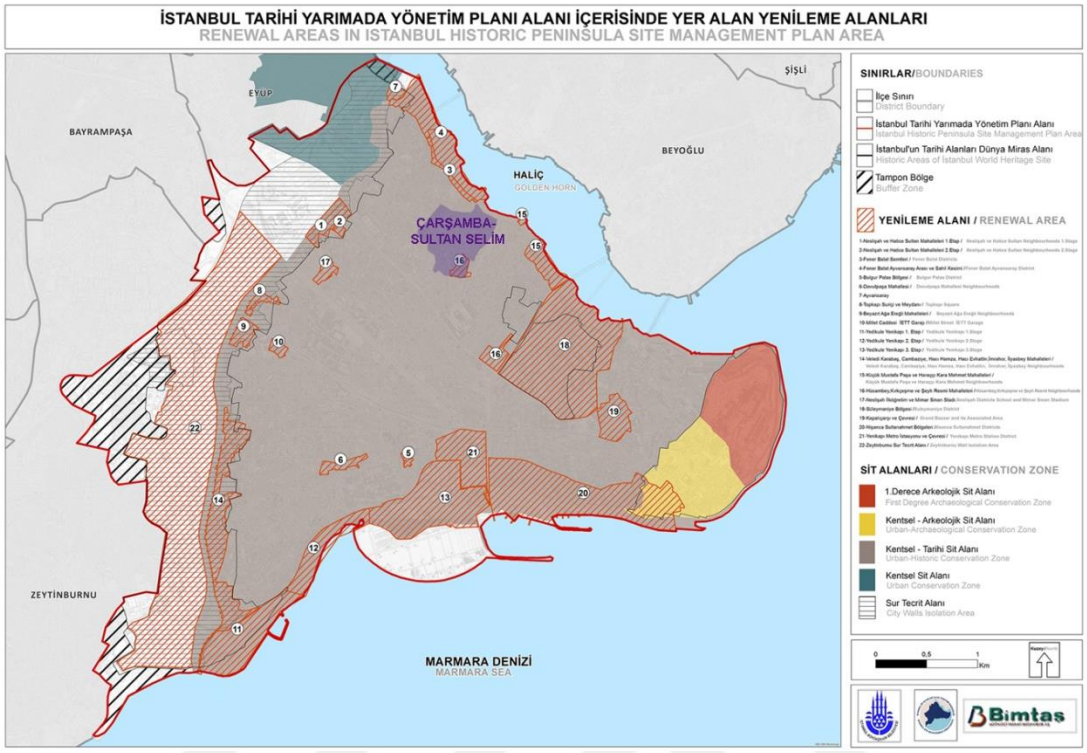

Şekil 3.128 Tarihi Yarımada Yönetim Planı Alanı'ndaki Yenileme Alanları ve Çarşamba-Sultan Semtlerinin Konumu (Fatih Belediyesi, 2018)

Söz konusu yenileme kanununun, mevcut yasadaki koruma alanı tanımanın değiştirilmesi, tanımlanan farklı yetki organlarının getirdiği karışıklık, uygulamalarda görülen yıkıp yapmaya yönelik toptancı yaklaşımlar, süreçlerin katılımcılıktan uzak işlemesi, ilanı yapılan alanların gayrimenkul değerlerindeki artışı gibi unsurlardan dolayı eleştirilen yanları olmuştur. (Dinçer, 2016).

Nazım İmar Planı'nda Tarihi Yarımada içerisinde bulunan konut alanları yoğunluklarına göre sınıflara ayrılmıştır. Bu doğrultuda çalışma alanının Çarşamba semtinin oluşturduğu kısmın orta yoğunluklu, Sultan Selim semtinin oluşturduğu kısmın ise yüksek yoğunluklu olarak belirlendiği görülmektedir (Şekil 3.129).

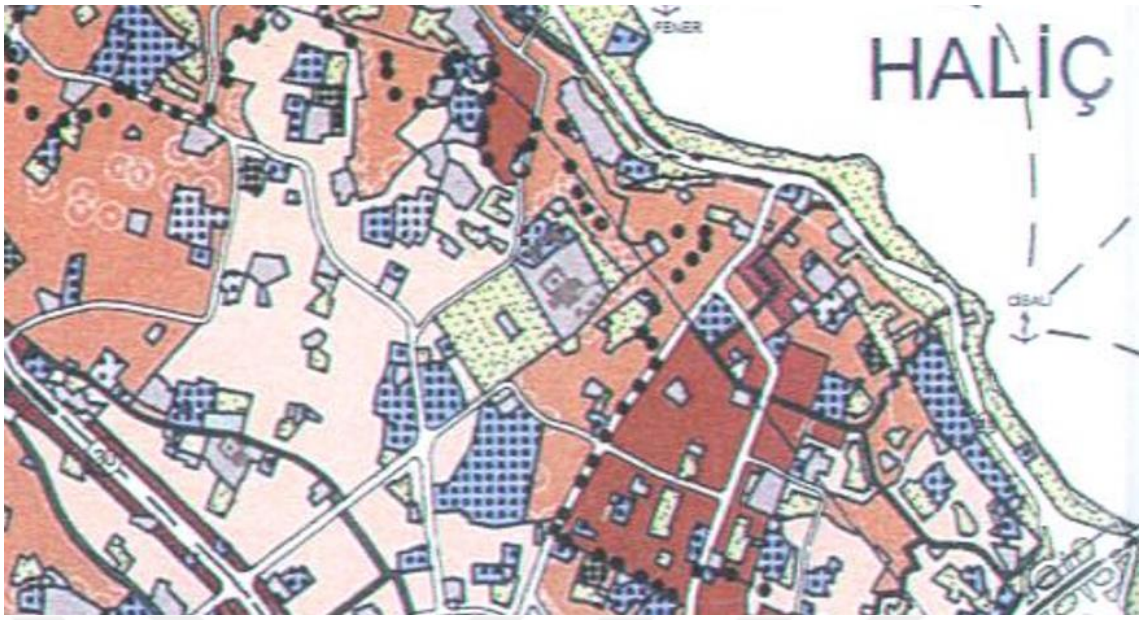

Şekil 3.129 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planında Çarşamba- Sultan Selim Semtlerinin Gösterimi (İBB, 2011)

Planda ulaşıma yönelik olarak yapılan belirlemelerde Tarihi Yarımada'nın ana arterleri birinci derece yol olarak belirlenmiştir. Çalışma alanının sahil yolunu oluşturan Abdülezel Paşa Caddesi tramvay hattı ile çözüldüğünden dolayı ikinci derece yol sınıfına dahil edilmiştir. Motorlu araç yollarında yaşanan trafik problemi sebebiyle planın ulaşım hedefi ulaşım taleplerine deniz, raylı sistem destekli toplu taşıma ve yaya ağırlıklı olarak çözüm getirmek olmuştur. Bu doğrultuda özellikle Haliç üzerinde yer alan tarihi iskeleleri canlandırılması ve deniz ulaşımının şehir içi ulaşımdaki payının artırması öngörülmüş, ana yaya güzargahları belirlenmiştir. Plan kapsamında çalışma alanı ile ilişkili olark Eminönü-Eyüp-Alibeyköy taramvay hattı yapılması planlanmıştır. (İBB,2011).

Nazım İmar Planında Kültür ve Tabiat Varlıkları Koruma Kurulu'nun "Taşınmaz Kültür Varlıklarının Gruplandırılması, Bakımı ve Onarımları" konulu ilke kararı ile tanımlanan Yeniden Yapma (Rekonstrüksiyon) maddesi çerçevesinde asli fonksiyonları veya uygun farklı fonksiyonlar verilerek, yerinde veya yakınında ihya edilecek eserler üzerinde belirlemeler yapılmıştır.

Tablo 3.3 Çalişma alanı ve yakın çevresinde ihya edilecek yapılar (İBB, 2011)

İLÇE	MAHALLE	ADA	PARSEL	ORİJİNAL ADI	PLANDAKİ FONKSİYON	MÜLKİYET	NOT
FATİH	MÜFTÜ ALİ	2472	47	ÇIRAKÇI ÇEŞMESİ	PARK VE DİNLENME ALANLARI	ŞAHIS	ORİJİNAL YERİNDE İHYA
FATİH	KOCA DEDE	1372	1,3,4,5,7,8,9,10	KADI ASKER MUSTAFA EFENDİ MEDRESESİ	SEMT KONAĞI	ÖZEL VAKIF, ŞAHIS	ORİJİNAL YERİNDE İHYA

Koruma alanında yapılan tartışmalarda yapılacak rekonstrüksiyon uygulamaların yeterli bilgi ve belgenin bulunmaması gibi durumlarda tarihi yanılgı oluşturması şeklinde tedirginlikler söz konusudur. Bu doğrultuda çalışma alanı içerisinde ihya edilmesi öngörülen Kadı Asker Mustafa Medresesi'nin halihazırda devam eden inşaatı, özgün yapım tekniği ve dönemin medrese tipolojisine aykırılığı yönünden olumsuz bir durum sergilemektedir.

3.5.3 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı

Fatih İlçesi (Tarihi Yarımada) Kentsel, Tarihi, Kentsel Arkeolojik, I. Derece Arkeolojik Sit Alanı 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı üst ölçekli nazım imar planının alt ölçekte uygulamaya yönelik kararlarını içermektedir. 1/5000 ölçekli nazım imar planında karar getirilen koruma bölgelerinin 1/1000 ölçekli uygulama planı üzerinde kesin sınırları belirlenmiştir (Şekil 3.130).

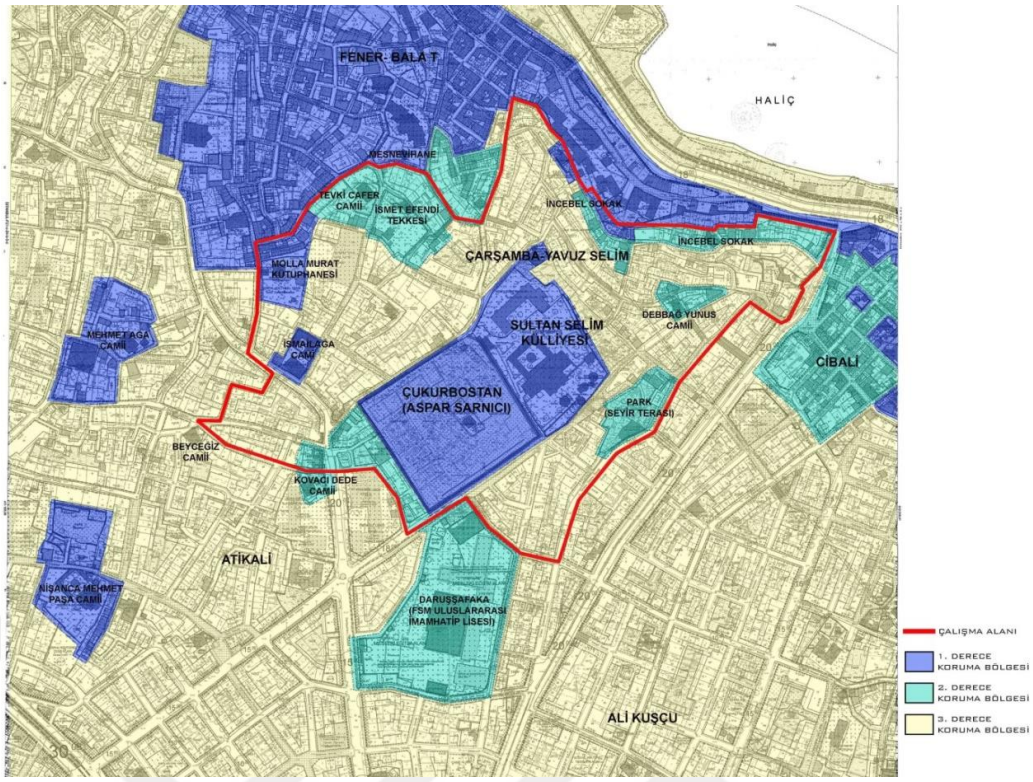

Şekil 3.130 Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Üzerinde Çalışma Alanı ve Koruma Bölgelerinin Gösterimi (İBB, 2012). (Yazar tarafından düzenlenmiştir).

Plana göre 1. Derece Koruma Bölgeleri; Sur-u Sultani içi, Dünya Miras Alanları, Hanlar bölgesi, külliyeler ve yakın çevreleri, Marmara-Haliç ve Kara Surları, büyük ölçüde korunmuş geleneksel mahalle dokuları, arkeolojik değeri ile yeraltı eserleri, önemli anıtsal yapıların yoğun olarak bulunmuduğu alanlar, Karasurları İç Koruma alanı içinde yeşil dokusu korunmuş bostan alanları, tarihsel öneme sahip meydanlar ve tarihi arterlerdir. Tanım doğrultusunda çalışma alanı içerisinde yer alan Sultan Selim Külliyesi ve yakın çevresi, arkeolojik değeri ile Aspar Sarnıcı'nın bulunduğu 1913 Adanın büyük bölümü 1. Derece Koruma Bölgesi olarak belirlenmiştir. Barındırdığı yoğun sivil yapı dokusu sebebiyle bütünü 1. Derece Koruma Bölgesi olan, çalışma alanının komşusu niteliğindeki Fener-Balat semtlerine bağlı olarak Mesnevihane Sokak ve Fener Rum Patrikhanesine'nin sınırında olan İncebel Sokak'ın da kısmi olarak 1. Derece Koruma Bölgesi niteliğine alındığı görülmektedir. Benzer şekilde üzerinde bulundurduğu İsmailağa Camii'nin bulunduğu alan 1. Derece Koruma Bölgesi olarak belirlenmiştir (İBB,2012).

Şekil 3.131 Sultan Selim Külliyesi (URL-4) ve Aspar Sarnıcı'nın oluşturduğı 1. Derece Koruma Bölgesi (İBB, 2012)

1. Derece Koruma Bölgelerinde anıt eserlerin görünümünün bozulmaması amacıyla özgün olmayan unsurlardan arındırılması, çevrelerinde inşa edilecek yapıların saçak seviyesinin anıt referans alınarak belirlenmesi ve çevrelerindeki yapılaşma için kentsel tasarım projelerinin geliştirilmesi kararı getirilmiştir. Plana göre 2. Derece Koruma Bölgeleri; geleneksel dokunun kısmen korunduğu alanlar, 1. derece koruma bölgeleri komşuluğundaki anıt eser ve sivil mimarlık eserlerinin yoğun bulunduğu alanlar, önemli anıtsal yapılar ve yakın çevreleri, meydanlar ve parklardır. Plandaki tanım doğrultusunda çalışma alanı içerisinde Tevki Cafer Camii ve İsmet Efendi Tekkesi'nin komşuluğunda bulunan parseller, İncebel Sokak'ın büyük bir bölümü, Debbağ Yunus Mescidi ile sivil yapıların bulunduğu 2274 Ada ve 2275 Ada, 1913 Adanın güneyinde yer alan parseller üzerinde bulundurdukları önemli eserler sebebiyle 2. Derece Koruma Bölgelerini oluşturmuştur. Plan doğrultusunda Asar-ı Atika Mahzenleri ile teraslanan 2457 Adadaki 2.Derece Koruma Bölgesinin üzerindeki yapılardan arındırılarak park ve seyir alanı olarak düzenlenmesi kararı alınmıştır (İBB,2011). Halihazırda söz konusu kararın uygulanmadığı görülmektedir (Şekil 3.132)

Şekil 3.132 2457 Adada yapılması planlanan seyir terası-park (solda) (İBB,2012) ve alanın güncel vaziyeti (sağda) (Aytek, 2022)

Planda, 2. Derece koruma bölgelerinde mevcut yapı stoğunu yenileme ve sıhhileştirme çalışmaları ile fiziki ve sosyal dokunun değişmi hedeflenmiştir

Uygulama palanında 3. Derece Koruma Bölgeleri ise; genelde 1. ve 2. Derece Koruma Bölgeleri dışında kalan; geleneksel dokunun bozulduğu,+50 kotu üzerinde yer alan ve silüete giren alanlar, önemli anıtsal yapılar ve yakın çevreleri, Karasurları İç Koruma Alanı içinde yeşil dokusu bozulmuş ve kentsel yenileme gerektirecek bostan alanları, yapılaşması büyük ölçüde yenilenmiş olmakla birlikte anıt eser yapılar ve sivil mimarlık örneklerinin seyrek bulunduğu kentsel alanlar, Cumhurtiyet Dönemi yapılanma özellikleri açısından önem arz eden yapılar, dolgu alanları olarak belirlenmiştir.

Planda yapılara getirilen irtifa sınırlarında parselin bulunduğu rakım esas alınmıştır. Palana göre inşa edilecek yapılarda +5o rakım sınırında bina yükskliği 9.50'yi, +40 rakım sınırları içerisinde 12,50'yi geçememektedir. Getirilmiş olan sınırlar olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir ancak yapı oturum alanlarında mevcut verilerin birebir aynı kabul edilmesi özgün dokusundaki doluluk boşluk oranlarından uzaklaşmış olan alanda yine aynı yoğunlukta yapılaşmayı devam ettirmek anlamına gelmektedir. Aynı zamanda yol kotu kabul edilerek getirilen sınırlamalar dik eğimli adaların yamaca doğru bakan cephelerinde çok katlı yapıların uygulanmasının önüne geçememektedir.

4
KORUMA VE MÜDAHALE ÖNERİLERİ

4.1 Bütünleşik Koruma Yaklaşımı

Tarihi çevre koruma yaklaşımının kuramsal evrimi, tarihi anıt kavramına kentsel ve kırsal yerleşmeyi de dahil eden 1964 tarihli Venedik Tüzüğü ile başlatılmaktadır. Uluslararası koruma alanındaki çalışmalarda ilk olarak 1975 tarihli Amsterdam Bildirgesi'nde bahsedilen bütünleşik koruma kavramı ise tarihi çevreyi oluşturan tüm fiziki bileşenlerin bütünlüğü olarak ele alınmıştır (ICOMOS, 1975). 1976 yılında alınan Nairobi Kararları tarihi çevrenin korunmasında ülkelerin belirli ilkelerin mevcut kararlara uyarlanacağı, gerekirse yeni yasa ve yönetmeliklerin çıkarılacağı bütüncül bir politikanın gerekliliğini ortaya koymuştur (ICOMOS, 1976). Bu tarihten itibaren tarihi çevre kavramının daha geniş bir şekilde ele alındığı ve bileşenlerinin daha net bir şekilde belirlendiği görülmektedir. 1987 tarihli Washington Tüzüğü tarihi çevrenin korunması istenen niteliklerini kentin veya kentsel alanın tarihi karakteri ile bu karakteri oluşturan maddi ve tinsel bileşenler olarak tanımlamıştır (ICOMOS, 1978).

2011 yılında ICOMOS Genel Kurulunda kabul edilen Valetta İlkeleri, tarihi kentlerin korunmasının, zorunlu olarak, kentin temel mekansal, çevresel, sosyal, kültürel ve ekonomik dengelerinin korunmasını gerektirdiğini ortaya koymuştur (ICOMOS, 2011). Aynı yıl içerisinde UNESCO Genel Konferansı'nda kabul edilen Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Tavsiye Kararları, bütünleşik koruma yaklaşımını fiziki çevre ile birlikte, somut ve somut olmayan tüm niteliklerin dahil olduğu, insanın yaşadığı çevrenin bütününü güncel kentleşme dinamiklerine de odaklanarak ele alan bir yaklaşıma dönüştürmüştür(UNESCO, 2011). Bu doğrultuda bütünleşik koruma yaklaşımını tarihi çevreyi oluşturan fiziki çevre ile birlikte tüm sosyal, ekonomik ve idari bileşenlerin dahil olduğu kapsayıcı bir bağlamda değerlendirmek mümkündür (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 Bütünleşik koruma yaklaşımını oluşturan bileşenler

4.2 Tarihi Çevre Ölçeğinde Koruma Önerileri

Bütünleşik koruma yaklaşımı tarihi bir çevrenin sadece kendi sınırları içerisinde alınacak eylemler ile korunamayacağını ortaya koymaktadır.

Bölgesel İşlev

Koruma Planlarında Tarihi Yarımada ve Haliç aksına yüklenmiş olan turizm ve kültür odaklı işlevlerin Çarşamba ve Sultan Selim semtleri içerisinde yeterince yaşatılamadığı görülmüştür. Alanın merkezinde bulunan Sultan Selim Külliyesi, üzerinde bulunduğu Haliç ve Tarihi Yarımada'ya hakim teras, külliye çevresinde bulunan kültürel miras unsurlarının ve Sultan Selim semti içerisinde nitelikli sivil yapıların yer aldığı sokaklar, alanın komşuluğunda bulunan Fener ve Balat semtlerinin turistik destinasyon potansiyeline rağmen fazla öne çıkamamıştır. Bu doğrultuda çevre semtlerdeki potansiyellerden faydalanılarak Sultan Selim tepesinin dahil edildiği iki gezi rotası önerisi getirilmiştir. Birinci rota Fener-Balat aksından başlatılıp Sultan Selim Külliyesi'ne devam ettirilmiş, İncebel Sokak aracılığıyla Cibali sahil şeridine bağlanmıştır . İkinci rota ise çalışma alanın komşuluğunda bulunan Fatih Külliyesi'nden başlatılıp Çukurbostan'a doğru devam ettirilmiş, ardından Sultan Selim Külliyesi'nin bulunduğu terasa bağlanmıştır.

Ulaşım

Koruma planlarında Tarihi Yarımada üzerinde getirilen ulaşım kararları şehiriçi ulaşımında bireysel moturlu taşıtla sağlanan ulaşımın azaltılması, deniz yolu ve raylı sistemlerle toplu taşıma ulaşım oranının artırılması odaklıdır. Bu doğrultuda şehiriçi ulaşımında çalışma alanına yakın konumda bulunan Fener İskelesinin kullanımının

artırılması ve halihazırda sadece Eyüp tarafına hizmet veren Alibeyköy-Eminönü tramvay hattının tamamlanıp toplu taşıma imkanlarının genişletilmesi önemlidir. Sahil yolu üzerinde bulunan otobüs hatlarının direkt Eminönü'ne erişim sağlamaması özellikle trafik saatlerinde ulaşımı zorlu kılmaktadır. Sahil yolu hattına Eminönü'ne direkt erişim sağlayan hatların eklenmesi ve otobüs sefer sayılarının artırılması önerilmiştir.

Alan içi ulaşımda motorlu taşıt sayısının çok fazla olduğu, park halindeki araçların birçok yerde yaya sirkülasyonunu önlediği ve görüntü kirliliğine sebep olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda alandaki mevcut otoparkların katlı sistemlerle park kapasitesinin artırılması, çıkmaz sokaklarda, park halindeki araçların yoğunlaştığı ve yaya hareketlerinin sınırlandığı sokaklarda ve boş parsellerde bariyer sistemleriyle parkların önlenmesi önerilmiştir. Dar sokaklarda büyük araç girişlerinin sınırlanması, ticari akslarda ise büyük araçlar için belirli saat sınırlamalarının getirilmesi önerilmiştir. Alanda Soğuk Tulumba Sokak ve Cebecibaşı Mescidi Sokak gibi yön tayininde karışıklık görülen sokaklarda belli bir yönün belirlenmesi ve gerekli yönlendirme tabelalarının konulması önerilmektedir. Alanda Fener-Balat ile Cibali arasında yaya sirkülasyonu için önemli bir bağlantıyı sağlayan İncebel Sokak, değişen yol genişlikleriyle sürekli kaldırıma müsaade etmemesi sebebiyle kontrollü bariyer sistemleriyle araç erişimine sınırlandırılmıştır.

Çukurbostan

Çalışma alanının merkezi konumunda bulunan Çukurbostan, kendisini sınırlayan Aspar Sarnıcı ve Osmanlı Dönemin'de ekilen bostanlarıyla semt tarihinde önemli bir yere sahiptir. 1986 öncesi fotoğraflarda Çukurbostan'ın sahip olduğu flora ve sivil yapı dokusu net bir şekilde görünür vaziyettedir. Çukurbostan 1986 yılında tasfiye edilmesinin ardından çeşitli kullanımlar geçirmiş ve bugün gelinen nokta itibariyle tesisleri ve oturma alanlarıyla bölge içinde aktif olarak kullanılan bir park haline dönüşmüştür. Geçirdiği bu dönüşümler Çukurbostan'ı kent hazıfasının yitirilmesi tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Bu bakımdan Çukurbostan'ın park işlevinin korunması ancak bir bölümünün ekim alanı işlevinde bir kent bahçesi olarak ayrılması ve alana görsel ve yazılı olarak bilgilendirici levhalar ile kent hafızasını yaşatan bir işlev yüklenmesi önerilmiştir.

Kenstsel Peyzaj

Alanın topoğrafyasının doğal bir sonucu olarak ortaya çıkmış istinat duvarlarından bazıları özgün veya onarım görmüş haliyle günümüze ulaşmıştır. Dikeyde görülen sapma ve toprakla temasın neticesi olarak görülen bir takım bitkilenmeler mevcut özgün duvarların yıkılması ve yitirilmesi noktasında tehlikeler barındırmaktadır. Hasar görmüş istinat duvarlarının özgün malzeme ile kesitinin artırılması veya strüktürel takviyeler almak üzere güçlendirilmesi, gerekli izolasyonunun sağlanması ile bitkilenme etkeninden korunması önerilmiştir. Alanda yakın dönemde muhtemelen yıkılan özgün istanat duvarlarının yerine yapılan yarı boyalı, brüt betonarme duvarlar görüntü kirliliği oluşturmaktadır (Şekil 4.3). Tarihi dokuyla uyuşmayan betonarme istinat duvarlarının ileriki süreçte alanın tipolojisine uygun bir teknik ile örülmesinin değerlendirilmesi, kısa vadede mevcut duvarın temiz bir malzeme ile bitişin sağlanması üzerine görsel kalitesinin artırılması önerilmiştir.

Şekil 4.3 Alanda görülen özgün ve betonarme istinat duvarları (Aytek, 2022)

Alanda sokak dokusu içinde yer alan çeşmelerin işlevlerini yitirmiş olmalarıyla birlikte kimisinin bakımsız ve harap vaziyette kaldığı, kimisinin tümüyle yitirildiği görülmektedir. Su kültürü mirasının önemli örneklerinden olan çeşmelerin özgününe uygun şekilde restore edilip musluklarının akar vaziyete getirilmesi önerilmektedir.

4.3 Parsel-Yapı Ölçeğinde Koruma Önerileri

Anıtsal Yapılar

Alanda bulunan cami, mescid ve tekke yapılarının tarihsel olarak incelendiğinde 20. yy. öncesinden itibaren gördüğü deprem ve yangınların neticesinde yitirildiği veya uzun süre bakımsız kaldığı anlaşılmaktadır. Yapıların çoğu 1950 sonrasında yeniden yapım ve onarım maksadıyla özgün dokusuyla uyumsuz müdahaleler almış, hacimleri büyütülmüş, yeni hacimler eklenmiş, bu ve benzeri sebeplerle özgün girişlerinin algılanması zorlu hale gelmiştir. Bu yapıların kısa vadede muhdes unsurlarından arındırılmaları, çimento içerikli sıva, BTB mozaik gibi uyumsuz malzeme ile kaplanmış yapı cephelerinin özgün haline çevrilmesi önerilmiştir. Uzun vadede ise özgün yapısını büyük oranda korumuş olan yapılar için kapsamlı onarım programlarının oluşturulması, bu doğrultuda yapıların muhdes hacimlerinden arındırılması, üzerinde bulunduğu parsel ile komşuluğunda bulunan yeni yapıların, cami ve mescidlerin özgün yapısını ve görünürlüğünü ortaya çıkartacak şekilde düzenlenmesi önerilmiştir. Yakın tarihte "yeniden yapım" adı altında özgün biçimlenişinden bağımsız olarak inşa edilen yapıların ekonomik ömürlerinin tükenmesi veya yeniden yapım ihtiyacının ortaya çıkması durumunda arşiv belgelerinden yararlanılarak özgün yapım tekniği ve mimari biçimlenişleri üzerine çalışmalar yapılmalı, projeleri koruma kurulu ve uzman heyet kontrolünde geliştirilmelidir.

Kenstel Arkeoloji

Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin bin seneyi aşkın geçmişi ve çok katmanlı kent oluşumunun bir ürünü olarak Bizans döneminden arkeolojik bir değer olarak günümüze ulaşmış Aspar ve Bonus Sarnıçlarının taşımış olduğu öneme rağmen alan içerisindeki görünürlüğü zayıf kalmıştır. Bu doğrultuda Aspar Sarnıcı duvar kalıntılarının hasarlı ve riskli durumda gözüken bölümlerinin onarılıp güçlendirilmesi, duvarlarının patinası yok olmayacak şekilde temizliğinin yapılması, farkındalığın artırılmasına yönelik olarak bilgilendirme panolarının konulması önerilmiştir. Sultan Selim Camii'nin dış avlusunda girişi bulunan Bonus Sarnıçları'nın restore edilerek Sultan Selim Külliyesi'nin bulunduğu terasın dahil olduğu kültür rotası içerisinde kültür ve turizm amaçlı olarak işlevlendirilmesi, araştırmacı ve ziyaretçilerin erişimine açılması önerilmiştir.

Sivil Yapılar

Çarşamba ve Sultan Selim semtlerinin nitelikli sivil yapılarının sürekliliğini koruyamamış olması tarihi çevre bağlamında en dezavantajlı yönü olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışma alanı içerisinde nitelikli sivil yapı sürekliliğini nispeten korumuş olan Mesnevihane Sokak, İncebel Sokak ve Soğuk Tulumba Sokak dışında kalan nitelikli sivil yapılar, çalışma alanının yaklaşık %70 lık kısmını oluşturan yeni yapılaşma alanı içerisinde dağınık olarak varlık göstermektedir. Kentleşme baskısı altında kalan bu yapılara uygun restorasyon müdahalelerinin yapılması ciddi oranda önem arz etmektedir. Bu doğrultuda alan içerisinde bulunan nitelikli sivil yapılar kütle ve cephe özgünlükleri, strüktürel yapı durumları yönünden analiz edilmiş, yapı durumlarına göre kapsamlı restorasyon, basit onarım veya bakım önerileri getirilmiştir.

Basit onarımın amacı yapıda bulunan hafif bozulmaların ileride daha kapsamlı müdahaleler gerektirecek bir hal almadan giderilmesi ve kullanıcıların yaşam kalitesini artırmaktır. Alanda basit onarım ve bakım önerisi getirilen yapılar strüktür ve malzeme açısından iyi durumda, özgün kütle ve cephe organizasyonunu koruyan ancak bitirme malzemesinde basit problemeleri olan yapılardır. Bu doğrultuda yapılara, tespit edilen hasar durumlarına göre cephe malzemesini temizliği, sıva onarımı, yapı elamanlarının onarımı, çatı onarımı ve kiremitlerin aktarılması, cephe üzerindeki muhdes eklerin kaldırılması şeklinde basit onarım önerileri getirilmiştir.

Alanda kapsamlı restorasyon önerisi getirilen yapılar strüktürel yapısında hafif veya derin problemleri olan, yüzey ve dolgu malzemesinde bozulmalar gözlemlenen, özgün kütle ve cephe organizasyonunda kısmi veya ciddi değişimlerin olduğu yapılardır. Bu durumdaki yapılara, tespit edilen hasar durumlarına göre strüktürel güçlendirme, yitirilmiş yapı elemanlarının bütünlenmesi veya değiştirilmesi, ciddi hasar görmüş ve yapıyı dış etkilere karşı koruyamaz hale gelmiş çatı sisteminin onarılması, özgün veriler referans alınarak cephenin düzenlenmesi, yapılara sonradan eklenmiş katların indirilmesi şeklinde kapsamlı restorasyon önerileri getirilmiştir (Ek B.11) (Ek B.12) (Ek B.13).

Çalışma alanı içerisinde bulunan yapıların bütüne yakını kullanılır vaziyette olmakla birlikte kullanımda olmayan 17 yapının tescilli sivil yapı olduğu tespit edilmiştir (Ek B.9). Bu yapılardan 7 yapının malzeme ve yapı elemanlarının ciddi oranda hasar aldığı, dış etkenlere karşı karumasız kaldığı gözlemlenmiştir. Tarihi bir yapının uygun bir işlev

ile kullanımda olması yapının korunması yönünden önemlidir. Bu bağlamda ciddi hasarlı ve risk teşkil eden yapıların askılama, geçici çatı gibi acil koruma önlemlerinin alınması, kullanımda olmayan diğer yapılarla birlikte restorasyon uygulamalarının yapılması, ihtiyaca göre konut ve kültürel işlevler öncelikli olarak kullanılır hale getirilmesi yönünde öneri getirilmiştir.

Tarihi çevrede gerçekleştirilecek koruma politikalarında halihazırdaki tescilli yapılar ile birlikte korunmaya değer nitelikteki diğer yapıların tespit edilmesi de önemlidir. Çalışma alanı incelendiğinde 1930-1970 yılları arasında inşa edilmiş bir grup dönem apartmanının ölçek, gabari ve cephe biçimlenişi gibi nitelikleriyle tarihi doku ile uyum içerisinde olduğu gözlemlenmiştir. Yapıldığı dönemin sosyal, mekansal ve teknolojik gelişimini belgeleyen apartmanların kültürel miras yönünün yasallaşması adına belirli koruma statülerinin tanımlanması önemlidir. Bu doğrultuda çalışma alanı içerisinde niteliği tespit edilen 8 dönem apartmanının tescillenmesi, 48 dönem apartmanının planlama kararı ile korunması önerilmiştir (Ek B.7). Tescil önerisi getirilen apartmanların belgelenmesi, yapılan tespitler neticesinde basit onarım veya kapsamlı restorasyon çalışmasının yapılması önerilmiştir. Planlama kararı ile koruma önerisi getirilen yapılarda amaç nitelikli yönlerin açığa çıkarılması ve yapının ekonomik ömrünü mümkün olduğunca uzatmaktır. Bu statüdeki yapılarda yakın dönemde aldığı niteliksiz eklerin, özgün dokunun algılanmasını zorlaştıran cephe kaplamalarının alınıp, özgün yüzeyin bakımının yapılması, kullanımın sağlığı açısından varsa izolasyon, drenaj ve tesisat problemlerinin çözülmesi gibi basit onarım müdahaleleri önerilmiştir.

Alanda nitelikli yapı sürekliliğinin kısmi olarak kendini koruduğu sokaklarda nitelikli yapılar arasında kalmış boş parseller için infill uygulaması önerilmiştir. İnfill uygulanacak olan yapının komşuluğundaki yapının saçak yüksekliğin geçmemesi, komşuluğunda bir yapı bulunmuyorsa yüksekliğinin 9.50 metreyi geçmemesi gerekmektedir. Tarihi çevrede tasarlanacak yapının alan içerisinde bulunan tarihi yapılar içerisinde öne çıkmaması önemlidir. Yeni yapılarda seçilecek olan malzemenin tür, renk ve doku benzeri özellikleriyle baskın olmaması, cephelerin gereksiz süslemelerden uzak tutulması gerekmektedir. Yapılara konut ve kültür işlevi dışında işlev yüklenmemelidir.

Alanda harabe halini almış, bitişiğinde bulunan yapılarda bir takım izler bırakmış veya arşiv kaynaklarından varlığını bildiğimiz ancak bugün tamamiyle yitirilmiş yapılar söz konusudur. Bu doğrultuda çalışma alanı içerisinde tescilli olup boş vaziyette duran 8 parselin ve tescilli olup üzerinde yeni yapı bulunan 11 parselin olduğu tespit edilmiştir

(Ek B.9). Kayıp tescili yapılar söz konusu olan yeniden yapımın yetersiz belge, tam olarak tespit edilemeyen detaylar sebebiyle eskinin sahte bir taklidi, tarihi niteliğinden yoksun bir uygulayamaya dönüştüğü durumlar söz konusudur. Burra Tüzüğü ilkesel olarak bir yer ancak bozulma veya değişim nedeniyle bütünlüğünü kaybetmişse ve dokunun eski durumunu yeniden üretmek için yeterli veri varsa rekonstrüksiyonun uygun olacağını söyler (ICOMOS,1979). Bu tür parsellerde tescilli yapı hakkında yetirli arşiv belgesine erişilmesi durumunda koruma kurulu ve uzman heyetlerin tavsiyesi doğrultusunda rekonstrüksiyon uygulamasının değerlendirilmesi önerilmiştir.

Yeterli arşiv belgesinin bulunmadığı veya rekonstrüksiyonunun uygun görülmediği durumlarda boş parseller için infill önerisi getirilmiştir. Söz konusu parsellerde yeni yapının bulunması durumunda öncelikli olarak mevcut yapının cephe rehabilitasyonu, yapının ekonomik ömrünü tamamlaması durumunda parsel için infill önerisi getirilmiştir.

Şekil 4.4 Tescilli parsel'e ait eski fotoğraf (Arhelou , 1996) ve günmüzüdeki vaziyeti (Aytek, 2022)

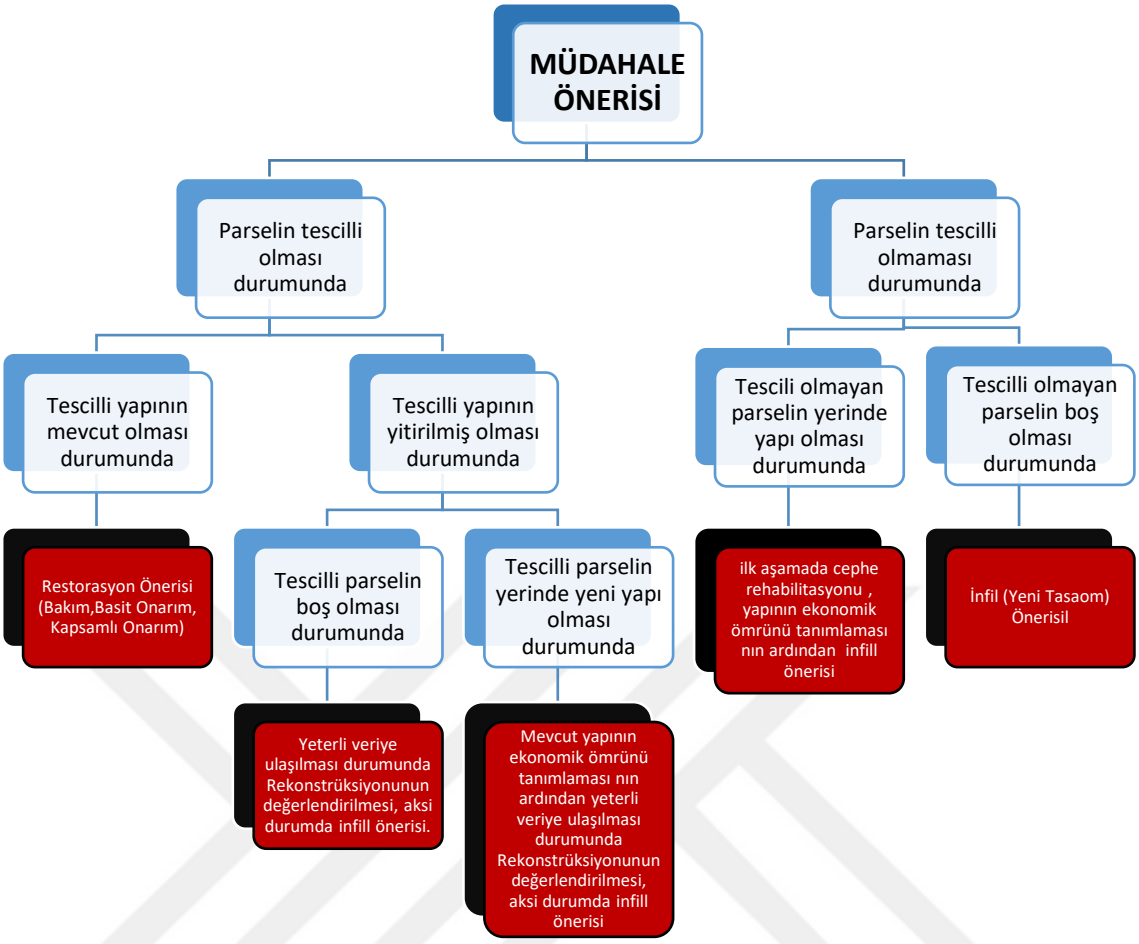

Şekil 4.5 Parsellere getirilen müdahale önerileri

4.4 Yeni Yapılaşmalar

Çalışma alanının 20. yüzyılın başından günümüze varan süreci incelendiğinde alanın %80 lik bir bölümünün yeni yapılaşma ile dönüştüğü görülmektedir. Elimizdeki ilk verileriyle 1500 senelik geçmişi düşünüldüğünde çok kısa olarak değerlendirebileceğimiz bu zaman diliminde alan, geçirdiği yangınlar, farklı dönemlerde görülen imar faaliyetleri, kat mülkiyeti kanunu, göç etkisi, artan nüfus baskısı, artan rant değerleri, inşaata dayalı ekonomi politaları, spekülatif tavır, ve koruma bilinçsizliği ile ciddi bir dönüşüme açık hale gelmiştir. Yaşanan dönüşüm alandaki anıtsal yapıların etrafını saran mütavazı sivil yapılar ve kentsel peyzaj öğeleriyle tamamlanan tarihi çevrenin bütünlüğünün yitirilmesine, alanın geçmişini var eden kültürel kimliğin ve kent hafızasının zarar görmesine yol açmıştır.

2005 yılında 5366 sayılı yasa ile getirilen "yenileme alanı" gibi tanımlamalar ve Tarihi Yarımada'da yakın geçmiş içerisinde hayata geçirilen uygulamalar amacın hemen her

yerde yeni kentsel mekan ve bina inşa etmek olduğu toptancı yaklaşımlar olarak değerlendirilmektedir (Alioğlu, 2016). Uygulamalarda şehrin normal bir yerleşim alanında görülen kentsel dönüşüm faaliyetlerinin kentsel sit alanı içerisinde normalleştirildiği görülmektedir. Diğer yandan uygulama imar planları incelendiğinde yeni yapılaşmaya dair Tarihi Yarımada'nın silüetini korumaya yönelik olarak yapı yüksekliklerine +40 rakımı için 12.5 metre, +50 rakımı için 9 metre sınırı getirilmiş olması olumlu bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir ancak yapı oturum alanlarında mevcut verilerin birebir korunduğu görülmektedir. Yapı alanını kaybetmeden dönüşümün öncelendiği bu kararlarda tescilli parseller dışında kalan alanların, çalışma alanının özgün karakterinden ve tarihi verilerinden yeteri kadar faydalanılmadığı görülmektedir.

Yapı Yoğunluğu

Çarşamba ve Sultan Selim semtleri gibi nitelikli yapı dokusunu büyük oranda yitirmiş olan tarihi alanlarda yeni yapılaşmanın koruma eylemindeki rolü çok daha fazladır. Nitelikli yapı sürekliliğini yitirmiş sokak ve yapı adalarında infill uygulamada olduğu gibi komşu parsellerden referans alınacak veriler bulunmadığından yeni yapılacak yapılar için belirlenecek temel standartların alan bütününde özgünlüğünü koruyan dokulardan ve yapının bulunduğu parsel ve adanın tarihi verilerinden hareketle belirlenmesi önemlidir. Bu doğrultuda alanda inşa edilecek yeni yapılar için uygulama imar planlarıyla uyum halinde olacak kent tasarım rehberlerinin hazırlanması önerilmektedir.

Çalışma alanının kentsel dönüşüm süreci incelenediğinde bütün alanla birlikte özellikle alanın güneybatı yarısını oluşturan Çarşamba semtindeki yeşil dokunun yapı hacim ve sayılarının artmasıyla tahrip olduğu görülmektedir (Şekil 4.6). Önceki dönemlerde evlerin bahçelerine ait olan parsel içi yeşil doku, yapı oturum alanlarının genişlemesi ve yeni inşa edilen yapıların çoğunlukla üzerinde bulunduğu bütün parseli kaplamasıyla büyük oranda varlığını yitirmiştir. Alanda parsel tevhidi, parsel doldurma gibi uygulamalarla monoblok, iri kütleli yapıların yükseldiği ve organik sokak dokusuna ait ölçeğin bozulduğu görülmektedir.

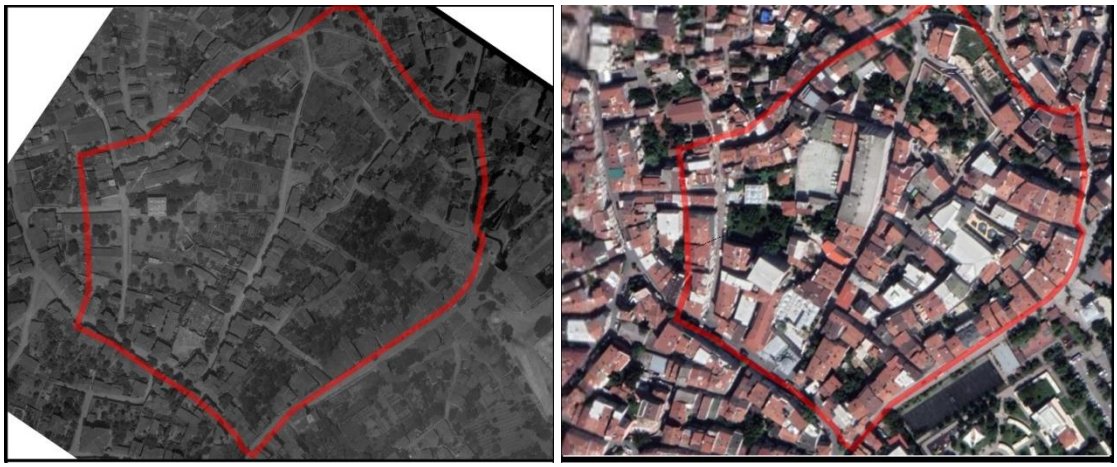

Şekil 4.6 Çarşamba semtinde gözlemlenen dönüşüm süreci. 1937 ve 2021 hava fotoğrafları (HGM) (Google Earth,2021)

Çalışma alanının kuzeydoğu yarısını ve yamaçta yer almasıyla Haliç silüetindeki etki alanının çoğunu oluşturan Sultan Selim semti doluluk-boşluk oranlarını ve yeşil dokusunu nispeten korumuş olmasına rağmen ada içlerinde yükseklik ve kütle itibariyle bazı uyumsuz yapıların varlığı gözlemlenmiştir (Şekil 4.7).

Şekil 4.7 Sultan Selim semtinde gözlemlenen dönüşüm süreci. 1937 ve 2021 hava fotoğrafları (HGM) (Google Earth,2021)

Yapılan incelemeler doğrultusunda alanın +50 rakımı üzerinde bulunan adalarda nitelikli sivil yapıların dışında kalan yeni yapılaşma alanlarının yapı yoğunluğunun azaltılması yönünde öneri getirilmiştir (Şekil 4.8). Benzer doğrultuda alan genelinde ve silüet etkisi üzerinde olumsuz etkisi olan, geçerli uygulama planlarıyla uyumsuzluk içerisinde olan büyük ölçekli yapıların parsellerinde tarihi çevre ile uyumlu, daha küçük ölçekli yapıların yer alması önerilmektedir.

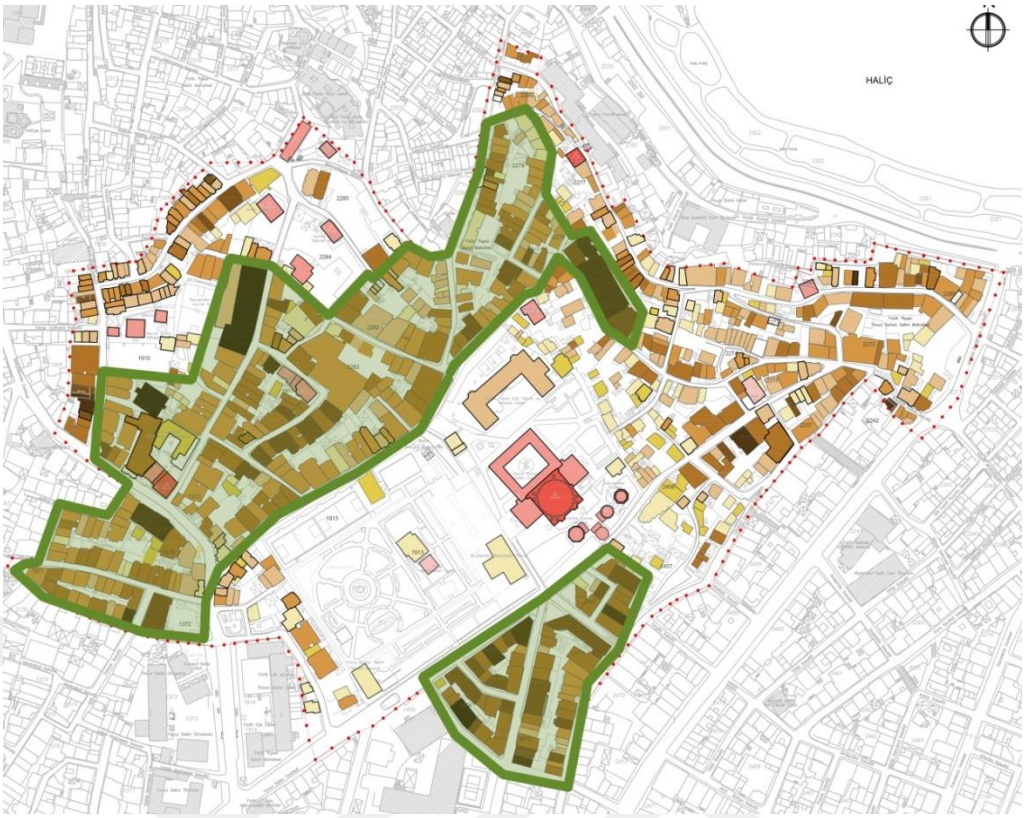

Şekil 4.8 Alan içerisinde yapı yoğunluğunun azaltılması önerilen adalar

Alanda uygulanacak yeni yapılaşma faaliyetlerinin toplu parsel yıkımlarıyla yapılmasından kaçınılması gerekmektedir. Yapıların ekonomik ömürleri değerlendirilmeli, yapım işleri etaplar halinde sürece yayılmalıdır.

Tasarımda Temel Standartlar

Ada içlerinde inşa edilecek yeni yapılar için belirlenecek temel standartların alan içerisinde görülen özgün parsel kullanımlarına, bahçeli müstakil yapı veya küçük ölçekli apartmanlara, özgün silüette görülen doluluk boşluk oranlarına, alandaki istinat duvarları ve diğer kentsel peyzaj öğerleri ile kuracağı pitoresk ilişkilere, özgün mimari biçimlenişlerde görülen kütle çeşitliliğine alternatifler getirecek bir düzeyde olması gerekmektedir.

Yapım Tekniği ve Malzeme

Alan içerisinde görülen mevcut yeni yapılaşmaların malzeme ve yapım tekniği yönünden betonarme olduğu görülmektedir. Günümüze ulaşmış nitelikli yapılarıyla geçmişteki ahşap ve kargir karma yapım tekniği çeşitliliğini de belgeyen tarihi çevre geleneksel malzemenin çağdaş kullanımı açısından uygun bir saha oluşturmaktadır. Bu

doğrultuda alanda yapılacak olan yeni tasarımlarda betonarme yapım tekniği ile birlikte ahşap, tuğla ve çelik gibi malzemelerin kullanımının da teşvik edilmesini önerilmektedir

4.5 Sosyal Kültürel Yapının Korunması

Çarşamba ve Sultan Selim semtlerini içine alan çalışma alanının tarihsel süreci incelendiğinde 20. yüzyıl boyunca nüfusun ve yapı yoğunluğunun karşılıklı bir etkileşim halinde artmış olduğu görülmektedir. Ana omurgasını yüzyıllar içerisinde çok daha düşük yoğunluklu bir çevreye göre oluşturmuş olan tarihi kent parçası yükselen nüfus ve yapı yoğunluğu karşısında yetersiz ve dönüşüme zorlanan bir hale gelmiştir. İdeal şartlar altında yerinden edindirmeme prensibiyle yürütülmesi gereken tarihi çevre çalışmaları yoğun kentleşme baskısı altında birtakım nüfus yoğunluğu hedeflerinin konmasını zorunlu kılabilmektedir. Bu durum alandaki yoğunluğun azaltılması için İstanbul ve Marmara Bölgesi genelinde alınan üst ölçekli kararlarda etkili olunmuştur. Nüfusa ve yapı yoğunluğuna yönelik getirilen tavsiyelerde koruma planlarının alan üzerindeki nüfus baskısını azaltmaya yönelik temel ilkelere bağlı kalınmıştır. Bu doğrultuda alan için hedef nüfus, getirilen koruma esaslarının uygulandığı yapılı çevrenin kaldırabileceği nüfus miktarı olarak belirlenmiştir.

1976 yılında alınan Nairobi Kararları yerleşme yoğunluğunun istenilen düzeye getirilmesi hedefli uygulamaların farklı aşamalarda gerçekleşmesini, uygulama sırasında evleri onarılan vatandaşlara geçici olarak yerleşebilecekleri konutların, onarılan yapılara dönemeyeceklere ise sürekli konut sağlanmasını amaç olarak belirlemiştir (ICOMOS, 1976). Bu doğrultuda olası nüfus politikalarının mülkiyet hakları muhafaza edilerek ve katılımcılık esaslarıyla yürütülmesi önemlidir.

Çalışma alanında bulunan kültür mirasının korunmasında yerel halkın katılımı önemli bir yer tutmaktadır. Washinton Tüzüğü bu noktada Tarihi kentlerin ve kentsel alanların korunmasının öncelikle orada yaşayanları ilgilendirdiğini, koruma programının başarısının, kentlilerin katılımı ve görev almalarıyla mümkün olabileceğini belirtmiş ve halkın katılımının desteklenmesi yönünde tavsiye getirmiştir (ICOMOS, 1987).

Tarihi çevrede somut kültür öğe olarak kabul edilen fiziki çevre ile birlikte soyut kültür öğlerinin de koruma eylemine dahil edilmesi önemlidir. Bu noktada Valetta İlkeleri, soyut kültür öğelerini, tarihi değerin özünü oluşturan etkinlikler, simgesel ve tarihi işlevler, görenekler, gelenekler, anılar ve kültürel kaynaklar olarak tanımlamaktadır

(ICOMOS, 2011). Bu doğrultuda Çarşamba ve Sultan Selim semtleri özelinde geliştirilecek koruma çalışmlarında bu alanda yaşayan halkın özel yaşam biçimlerinin değiştirimemesi, fiziki mekanda geleneksel kullanım ve işlevlerin terk edilmemesi yönünde tedbirler gözetilmelidir. Alanın kendine özel olarak yüklendiği ticari kolları ile bir zanaat kolu olarak terziciliğin desteklenmesi önerilmektedir.

5
SONUÇ

Günümüzde kısmi olarak Balat, Yavuz Sultan Selim ve Atik Ali mahalle sınırları içerisinde yer alan Çarşamba-Yavuz Selim semtleri Tarihi Yarımada'nın kuzeyinde Haliç'e hakim konumuyla yüzyıllar boyunca şehrin gözde yerleşim mekanlarından biri olmuştur. Doğu Roma Dönemi'nin Xerokipion Bölgesi, Osmanlı İstanbul'unun Sultan Selim Han Camii Nahiyesi olarak kurulmuş olan bölge 1400 yılı aşkın kent oluşumunun izlerini taşımaktadır.

Bizans İmpatoru II. Theodosius (408-550) dönemine kadar İstanbul'un sınırları dışında kalan bölge şehir surlarının batı yönüne doğru genişletilmesiyle suriçine dahil edilmiştir. Bölgenin merkezi konumunda olan Aspar Sarnıcı, Pulkheria Sarnıcı, yapıldığı dönemde Yavuz Selim Camii'nin yerinde var olduğu bilinen saray yapısı ve Haliç yamaçlarına doğru bölgenin fiziki sınırını oluşturan sur yapısı bölgede Bizans döneminden kalma izlerden bazılarıdır.

Osmanlı hakimiyetiyle birlikte Kanuni Sultan Süleyman'ın 1522'de babası Yavuz Sultan Selim'in adına yaptırmış olduğu külliyenin etrafında sekiz adet mescid merkezli küçük mahalle biriminin birlikteliği ile bölge, İstanbul suriçinin planlanan 12 nahiyesinin sonuncusu olarak oluşmuştur. Bölgede Sultan Selim Külliyesi, Şeyhulislam İsmail Efendi Camii, günümüze kısmi olarak ulaşabilen tekke yapıları, Murat Molla Kütüphanesi gibi abideler, abideleri çevreleyen mütevazı ev dokuları, hazireler ve çeşmeler alanın yapılı çevresini oluşturuken, gerek mevcut sosyal doku gerek yazılı kaynaklar üzerinde tespit edilen vakıf-imaret sistemi, mahallelerin kendi içiresinde özerk, belli inanç ve etnik değerler etrafında toplanan, komşuluk ve mahremiyet unsurlarına dayanan yapısı gibi bölgenin çevresiyle bütünleşmiş sosyal dokusunun bilinen varlığı da günümüze aktarılan miras unsurları niteliğindedir.

İstanbul, geçirdiği afetlere rağmen iki imparatorluğa yaptığı başkentlik ile Cumhuriyet Dönemi'nde de kaybetmediği büyük şehir karakteri sebebiyle tarihi boyunca idari, iktisadi veya toplumsal yönelimlerin değişikliğinden büyük oranda etkilenen şehirlerden biri olmuştur. Geçirmiş olduğu dönüşümlere karşın sokak dokusunu, parsel biçimlenişini, toprağa bağlı mülkiyet yapısını, sivil yapılarındaki karma strükrtür

sistemi, mekan hacimleri ve insan ölçekli temel standartlarını büyük oranda koruyan bölge 19. yüzyılda bütün dünyada cereyan eden endüstirileşme ve endüstrileşmenin getirdiği yeni kentleşme eğilimleri, yerelde şehrin idare merkezinin değişmesi, iktisadi ve toplumsal anlamda sınıfsal farkların oluşmasıyla bölge sahiplerinin değişimi ve bölgenin içine girdiği bakımsız vaziyet bütün tarihi yarımadayla beraber Çarşamba ve Sultan Selim bölgesindeki geleneksel ev dokusunu da kolay gözden çıkarılabilir ve kontrolsüz bir şekilde değişimine müsait hale getirmiştir.

Geçirdiği büyük dönüşümlere rağmen bölgenin bugüne ulaşmış abideleri, abideleri çevreleyen sivil yapıların kısmi varlığı, topoğrafya yapısı ve organik sokak dokusu en önemli miras unsurlarındandır. Bölgenin 1970'li yıllara kadar geçirmiş olduğu dönüşümde geleneksel sivil dokusu yerini alan küçük ölçekli apartmanlarının da aşırılaşmayan yükseklikleriyle sokakların silüet değerinin ve parselizasyon yapısının korunmasında önemli bir rolü olmuştur.

Çarşamba ve Yavuz Selim semtlerinin günümüze ulaşmış bütün kültür mirası öğeleri ele alıdığında fiziki çevrenin korunması ile birlikte, somut ve somut olmayan tüm niteliklerin de dahil olduğu, insanın yaşadığı çevrenin bütününü korumayı hedefleyen bütünleşik koruma yaklaşımı temel koruma metodu olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda alana farklı ölçeklerde öneriler getirilmiştir. Alana getirilen üst ölçekli önerilerde bölgeye verilen konut, kültür ve turizm işlevlerinin yaşatılması esas alınmıştır. Alanda ulaşıma yönelik tavsiyeler yaya önceliğinin artırılması, motorlu araç trafiği ve yoğunluğunun mümkün olduğunca azaltılması yönünde olmuştur. Alan içerisinde gözlemlenen topoğrafik yapı, istinat duvarları, hakim flora ve yol dokusu gibi unsurlar kentsel peyzaj unsurları bağlamında bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Alanda arkeolojik miras unsuru olarak yer alan Çukurbostan(Aspar Sarnıcı) 'nın kentsel arkeoloji bağlamında korunması ve taşımış olduğu kent hafızasını yansıtır bir şekilde sosyal hayata kazandırılması yönünde tavsiye getirilmiştir.

Alanda bulunan anıtsal yapılarda uygunsuz müdahalelerin giderilmesi, komşuluğunda bulunan yapıların anıtsal yapıların niteliğini öne çıkartacak şekilde düzenlenmesi temel yaklaşım olmuştur. Tarihi alanın bütünlüğü için büyük önemi olan ve alanda görülen yeni yapılaşma içerisinde yok olma tehdidiyle karşı karşıya olan nitelikli sivil yapılaşmanın korunmasında yapıların kütle ve cephe özgünlükleri, strüktürel yapı durumlarına göre kapsamlı restorasyon, basit onarım veya bakım önerileri getirilmiştir.

Çalışma alının yakın tarih içerisinde ciddi bir yapılaşmaya maruz kalmış olması alan için yeni yapılaşamlarda sahip olunacak yaklaşımın önemini ortaya koymaktadır. Alanda ada bazlı yapılaşmalarda tarihsel verilerin de referans alınarak yapı yoğunluğunun azaltıldığı bir yakalaşım benimsenmiştir. Yeni yapılaşamlarda getirlecek temel standartların alanın yerel kodlarından beslenerek belirlenmesi, tasarımlara yereli yansıtan malzeme çeşitliliğinin dahil edilmesi yönünde tavsiyeler getirilmiştir.

Bütünleşik koruman bağlamında ele alınan alanın sosyal yapısına ait karakteristik özellikleri koruma eylemine dahil edilmiştir. Çarşamba merkezli gelişen sosyal yapının, alanda görülen ticari faaliyet alanlarının, zanaatların, sosyal faaliyet donatılarının katılımcılık esasıyla desteklenmesi yönünde tavsiye getirilmiştir.

KAYNAKÇA

Akgündüz, Ahmed. (2009). İslam ve Osmanlı Çevre Hukuku. İstanbul: Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, s.154-155.

Alçep, Hakkı; Karaman, Erdal. (2017). Fatih Camileri ve Mescidleri. İstanbul: Fatih Müftülüğü Yayını.

Alioğlu, E.Füsun; Kösebay, Yonca. (2016). İstanbul'daki Kentsel Dönüşüm Projelerinin Mimari Mirasın Tarihsel Belge Değeri Üzerindeki Tehdidi. Z. Ahunbay (Ed.), İ. Dinçer (Ed.) ve Ç. Şahin (Ed.). Neoliberal Kent Pıolitikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray (1) içinde (s.223-244). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Altuğ, Kerim. (2013). İstanbul'un Bizans Dönemi Sarnıçlarının Mimari Özellikleri ve Kentin Tarihsel Topografyasındaki Dağılımı (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Arhelou, Eleonora. (1996). Salt Arşiv. 7 Ocak, 2023 tarihinde https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/211042 adresinden alındı.

Atatürk Kitaplığı Koleksiyonu. 16 Temmuz,2023 tarihinde https://ataturkkitapligi.ibb.gov.tr/tr/Kitaplik/Koleksiyonlar. adresinden alındı.

Ayhan, Halis; Maviş, Hakkı. (1994). Darüşşafaka. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 9, s.7-9). İstanbul: TDV Yayınları.

Ayvansarayi, Hüseyin. (1987). Camilerimiz Ansiklopedisi (Hadîkatu'l-Cevâmi) (Cilt 1) İstanbul: Tercüman Yayınevi

Bayrakal, Sedat. Fatih (İstanbul), Atikali Mahallesi'ndeki Bazı Çeşmelerin İhyası, Sanat Tarihi Dergisi, 31(2), 1541-1561.

Cansever, Turgut. (2015). İstanbul'u Anlamak. İstanbul: Timaş Yayınları.

Çelik, Zeynep. (2019). 19. Yüzyılda Osmanlı Başkenti Değişen İstanbul (4). (S.Deringil, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Çetinkaya, Haluk. (2015). İstanbul'un Bizans Dönemi Mimarisi. Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi (Cilt 8, s.24-67). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları

Çiftçi, Aynur. (1991). Karakol Yapıları. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 24, s.434). İstanbul: TDV Yayınları.

Çoban, Emine. (2020). 1546 ve 1600 Tarihli İstanbul Vakıfları Tahrir Defterlerine Göre İstanbul'da Yeşil Alanlar (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi. İstanbul.

Dinçer, İclal. (2016). "Tarihi Kent Mekânlarının Yenileme Yasası ve Yenileme Projeleriyle İmtahanı". Neoliberal Kent Pıolitikaları ve Fener-Balat-Ayvansaray. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Düzenli, Halil İbrahim. (2015). XVI-XVII. Yüzyıl İstanbul Mimarisi. Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi (Cilt 8, s. 181). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları

Emecen, Feridun. (2015). Emperyal Dönüşümlerin Muhteşem Kenti İstanbul, Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi, (Cilt 1, s.157). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları

Endeksa. (2023). 15.03.2023 tarihinde https://www.endeksa.com/tr/. adresinden alındı.

Ergun, Nilgün; Gülersoy, Nuran Zeren. (2008, Kasım). Tarihi Yarımada'nın Planlama ve Koruma Tarihi. Tarihi Yarımada Sempozyumu. İstanbul: TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi

Ersoy, Melih. (2017). Osmanlı'dan Günümüze İmar ve Yasalar. İstanbul: Ninova Yayınları.

Eyice, Semavi, Tacizade Tevkii Cafer Çelebi Camii, Türk Kültürü Araştırmaları, 1998, Ankara, s.55-75

Eyice, Semavi. (1991). Hamidiye Külliyesi. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi. (Cilt 15, s. 446). İstanbul: TDV Yayınları

Eyice, Semavi. (1998). Tacizade Tevkii Cafer Çelebi Camii. Ankara: Türk Kültürü Araştırmaları

Eyice, Semavi. (1965). İstanbul'un Mahalle ve Semt Adları Hakkında Bir Deneme. Türkiyat Mecmuası (Cilt 14, s. 199-216)

Fatih Belediyesi Başkanlığı, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Tarihi Yarımada 1/5000 Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı Raporu, 2011.

Hasol, Doğan. (2020). 20. Yüzyıl Türkiye Mimarlığı. İstanbul: YEM Yayınları.

ICOMOS. (1975). Amsterdam Bildirgesi.

http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf

adresinden alındı.

ICOMOS. (1987). Washington Tüzüğü.

http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0627604001536681570.pdf adresinden alındı.

ICOMOS. (2011). Valetta İlkeleri.

http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0592931001536912260.pdf

adresinden alındı.

İnalcık, Halil. (2017). 15. ve 16. Yüzyıllarda Nahiyelerin Gelişimi. Seçme Eserleri- XIII İstanbul Tarihi Araştırmaları. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

İnalcık, Halil. (2015). Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u. Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopesi (Cilt 1, s.50). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları

İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi. https://www.iae.org.tr/. adresinden alındı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2018). İstanbul Tarihi Alanları Alan Başkanlığı, Yönetim Planı Alanı Analitik Paftalar

İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı. (2009). İmar ve Şehircilik Daire Başkanlığı, Şehir Planlama Müdürlüğü. 1/100.000 Ölçekli İstanbul Çevre Düzeni Planı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Planlama ve İmar Müdürlüğü, Tarihi Yarımada Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı.

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2011). Tarihi Yarımada 1/5000 Ölçekli Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı, Plan Açıklama Raporu

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2012). Tarihi Yarımada 1/1000 Ölçekli Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı

İstanbul Büyükşehir Belediyesi. (2019). İstanbul Deprem Çalıştayı Kitapçığı

Kafesçioğlu, Çiğdem. (2009). Constantinopolis/Istanbul: The Cultural Encounteri Imperial Vision, and The Construction of Ottoman Capital. University Park: Penn State University Press

Kahraman, Seyit Ali; Dağlı, Yüce. (2017). Günümüz Türkçesiyle Evliya Çelebi Seyahatnamesi:İstanbul (1.Cilt, 1.Kitap) . İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

Kahn, A. Albert Kahn Fotoğraf Arşivi. Ocak 3, 2023 tarihinde https://twitter.com/kardelen62/status/1444520230345134082 adresinden alındı.

Kara, Mustafa. (2011). Tekke. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 40, s.368-370). İstanbul: TDV Yayınları

Kiper, Nilgün (2015). Osmanlı İstanbul'unda Kentsel Mekanın Değişim Süreci. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi . Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi, (Cilt 1,s.428-454). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Koçu, Reşat Ekrem. (1968). Çarşanba. İstanbul Ansiklopedisi, (Cilt 9, s. 3761). İstanbul: Koçu Yayınları.

Konyalı, İbrahim Hakkı. (1946). Alanya Tarihi. İstanbul: Ayaydın Basımevi

Kuban, Doğan. (2007). İstanbul'un Tarihi Yapısı.Cumhuriyet Dönemi İstanbul Planlama Raporları 1934-1995, İstanbul: Mimarlar Odası Yayınları.

Kuban, Doğan. (2016). Osmanlı Mimarisi. İstanbul: YEM Yayınları

Kuduoğlu, Hasan. (2021). İsmail Ağa Camii'nin Tarihçesi ve Haziredeki Şeyhulislamlar. İstanbul: Tuana Yayıncılık.

Küçüksipahioğlu, Birsel. (2015). Bizans Döneminde İstanbul Topoğrafyasına Etki Eden Yangınlar ve Seller. Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi (Cilt 1, s. 483). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Kütükoğlu, Mübahat S. (1991). Darü'l Hilafeti'l Aliyye Medresesi. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 8, s.506-507). İstanbul: TDV Yayınları

Magdalino, Paul. (2015). Bizans İstanbul'u: Topoğrafya ve Yerleşim. (Çev.Ahmet Aydoğan), Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi (Cilt 1, s. 417). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Mazlum, Deniz. (2011). 1766 İstanbul Depremi Belgeler Işığında Yapı Onarımları. İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Yayınları

Necipoğlu, Gülru. (2017). Sinan Çağı: Osmanlı İmparatorluğunda Mimari Kültür.İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları

Ortaylı, İlber. (1985). Tanzimat'tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği. İstanbul: Hil Yayınları.

Öz, Tahsin (1964). İstanbul Camileri. İstanbul: Turizm ve Tanıtma Bakanlığı.

Özet, İrfan. (2020). Fatih-Başakşehir Muhafazakar Mahallede İktidar ve Dönüşen Habitus. İstanbul: İletişim Yayınları

Pektaş, Kadir. (1998). Az Tanınan Bir Osmanlı Eseri: Fatih'te Esad Efendi Medresesi, Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi (Sayı 4, Sayfa 128-140). İstanbul

Pınarcıkoğlu, İ. Ebru. (1995). Murad Molla Kütüphane Kompleksi Restorasyon Projesi (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Rüstemoğlu, Mevlüde. (1998). İstanbul'da 19. Yy Sivil Kargir Mimarinin Korunması İçin Fener Bölgesi Örneğinde Bir Yöntem Geliştirilmesi (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Sakaoğlu, Necdet. (1993). Yangınlar. Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, (Cilt 7, s.434). İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Sav, Murat. (2010). Yavuz Sultan Selim Camii Çevresi veya İstanbul'un Beşinci Tepesinin Arkeolojik Topoğrafyası, Restorasyon Yıllığı Dergisi (Sayı 1, s.7-14). İstanbul: Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları.

Semiz, H. Nisa. (2014) İstanbul Haliç ve Marmara Surları Belgeleme Çalışmaları, Tarihi ve Peyzaj Değerlerinin Korunmasına Yönelik Öneriler (Yayınlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Tanman, Baha. (2020). Murad Molla Külliyesi. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 31, s.187-188). İstanbul: TDV Yayınları.

Tanman, Baha. (2004). Mesnevihane Tekkesi. Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 29, s.334-336). İstanbul: TDV Yayınları.

Tansel, Selâhattin (1969). Yavuz Sultan Selim. Ankara: Milli Eğitim Basımevi

Tekeli, İlhan. (2015). İstanbul'un Modernleşme Öyküsü. Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopesidisi (Cilt 1, s. 200-201). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

UNESCO. (2011). Tarihi Kentsel Peyzaja İlişkin Kararlar.

https://www.unesco.org.tr/pages/590/176 adresinden alındı.

Ünsal, Behçet. (1984), Türk- Vakfı İstanbul Kütüphanelerinin Mimari Yöntemi. Vakıflar Dergisi, (Sayı 18, Sayfa 95-124).

Wiener,W.Müller. (2001). İstanbul'un Tarihsel Topografyası. (Ü.Sayın, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Yavuztürk, Şükriye P. (2013). Çarşamba Semti. İstanbul'un Kitabı Fatih (Cilt 1, s. 482-499). İstanbul: Fatih Belediyesi Kültür Yayınları.

Yıldız, Kenan. (2015). Şehir Topoğrafyasına Etkisi Bakımından Osmanlı Dönemi İstanbul Yangınları", Büyük İstanbul Tarihi Ansiklopedisi (Cilt 1, s. 501). İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi (Kültür A.Ş.) Yayınları.

Yıldız, Kenan, (2014). 1782 İstanbul Yangını: Kadı Sicillerinden Tespit, Çıkarım ve Yorumlar. II. Uluslararası Osmanlı İstanbulu Sempozyumu, İSAM, s.709. İstanbul:

Yüksel, İ. Aydın, (2004). Osmanlı Mimarisinde Kanuni Devri, İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları

Yüksel, İ. Aydın, (2009). Sultan Selim Camii ve Külliyesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (Cilt 37, s. 513-516). İstanbul: TDV Yayınları.

URL-1. İstanbul ilçe Haritası. 15.07.2023 tarihinde https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/istanbul-haritasi-istanbul-ilceleri-nelerdir-istanbul-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesi-vardir-6309237. adresinden alındı.

URL-2. İstanbul Topoğrafya Haritası. 15.07.2023 tarihinde https://fr-fr.topographic-map.com/map-4pp4s/Fatih/?center=41.02508%2C28.96086&zoom=15. adresinden alındı.

URL-3. T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı. 10.11.2022 tarihinde https://web.archive.org/web/20160419174347/http:/www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/il-ve-ilceler-istatistik.aspx?m=ISTANBUL#sfB . adresinden aındı.

URL-4. Çarşamba tarihi fotoğrafları. 15.07.2023 tarihinde https://www.facebook.com/FatihCarsamba/?locale=tr_TR adresinden alındı.

URL-5. Beyazıd Su Yolları Haritası. 15.07.2023 tarihinde https://www.fikriyat.com/tarih/2018/02/20/osmanli-doneminde-istanbulun-su-kaynaklari-ve-isale-hatlari. adresinden alındı.

URL-6. 1537 tarihli Matrakçı Nasuh'a ait Minyatür.15.07.2023 tarihinde https://www.rahle.net/16-yuzyil-dahisi-matrakci-nasuh/ . adresinden alındı.

URL-7. Bizans Dönemi İstanbul Haritası. 15.07.22023 tarihinde https://tr.wikipedia.org/wiki/Theodosius_Liman%C4%B1. adresinden alındı.

URL-8. 1422 tarihli Cristoforo Buondelmonte'ye ait İstanbul Gravürü. 15.07.23 tarihinde https://sehirplanlama.ibb.istanbul/beyoglu-arsivi-haritalar/. adresinden alındı.

URL-9. 1493 tarihli Hartmann Schedel'e ait İstanbul Gravürü. 15.07.23 tarihinde https://istanbultarihi.ist/28-bati-kaynakli-haritalardaki-istanbul. adresinden alındı.

URL-10. Giovanni Andrea Vavassore'ye ait İstanbul Haritası. 15.07.23 tarihinde https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-v/vavassore-giovanni-andrea/giovanni-andrea-vavassore-istanbul-haritasi/. adresinden alındı.

URL-11. Melchior Lorichs'e ait İstanbul panaroması. 15.07.23 tarihinde https://tr.travelogues.gr/travelogue.php?view=263&creator=819030&tag=10060. adresiden alındı.

URL-12. Guillaume Berggren'e ait İstanbul panoraması. 23.10.22 tarihinde http://www.eskiistanbul.net/6401/galata-kulesi-nden-yuksek-cozunurluklu-panorama-guillaume-berggren. adresinden alındı.

URL-13. Sultan Selim Lisesi Restorasyonu. NNY Restorasyon Arşivi. 15.07.23 tarihinde https://www.nny.com.tr/calismalar/sultan-selim-kiz-meslek-lisesi/. adresinden alındı.

URL-14. 1936 Henry Prost Planı. 15.07.23 tarihinde https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/806864. adresinden alındı.

URL-15. Çarşamba ve Sultan Selim'e ait tarihi fotoğraflar. http://www.eskiistanbul.net/. adresinden alındı.

URL-16. Eski uydu görüntüsü arşivi. https://sehirharitasi.ibb.gov.tr/. adresinden alındı.

URL-17. Çukurbostanın tesfiyesine dair gazete haberi. 16.07.2023 tarihinde https://egazete.cumhuriyet.com.tr/oku/192/1986-01-16/6. adresinden alındı.

URL-18. Sultan Selim Külliyesi Planı. 16.07.2023 tarihinde https://www.uludagsozluk.com/k/istanbul-yavuz-selim-camii/. adresinden alındı.

URL-19. İsmailağa Camii Arşiv Fotoğrafları. 16.07.23 tarihinde https://www.ismailaga.org.tr/ismailaga-camii-eski-fotograflari adresinden alındı.

URL-20. Arachne Fotoğraf Arşivi. 16.07.23 tarihinde https://arachne.dainst.org/. adresinden alındı

URL-21. İsmet Efendi Tekkesi'nin Tarihçesi. 16.07.23 tarihinde https://www.islamveihsan.com/fatih-ismet-efendi-tekkesinin-tarihcesi.html. adresinden alındı.

URL-22. Fetihler Hayır Hizmetleri Vakfı Hizmetleri. 16.07.23 tarihinde https://fetihlervakfi.org.tr/merkezlerimiz.php. adresinden alındı.

URL-23. T.C. Fatih Belediye Başkanlığı 2013 Faaliyet Raporu, 2013https://www.fatih.bel.tr/tr/main/read/dosyalar/?file=ceb65dab82b74e9ea0c0631ccdd83d7c.pdf. adresinden alındı.

URL-24. Camcı Çeşmesi'nin eski vaziyeti. 16.07.23 tarihinde https://kulturenvanteri.com/tr/yer/camci-cesmesi/#16/41.028355/28.950478. adresinden alındı.

URL-25. Ayakapı Çeşmesi tarihçesi. 16.07.23 tarihinde http://www.suvakfi.org.tr/cesme/fatih/ayakapi-cesmesi-h-994-m-1585 . adresinden alındı.

URL-26. II. Abdülhamid Fotoğraf Arşivi. 12.15.23 tarihinde http://katalog.istanbul.edu.tr/client/tr_TR/default_tr/search/results?te=&lm=IUNEKABDUL. adresinden alındı.

URL-27. Çarşamba Pazarı. 10.11.2022 tarihinde https://tr.pinterest.com/pin/155866837093600925/ adresinden alındı.

URL-28. 1941 Patrikhane yangınına dair gazete haberi. 16.07.2023 tarihinde https://www.gastearsivi.com/gazete/son_telgraf/1941-09-21/1. adresinden alındı.

URL-29. Nadide Fotoğraf. 20.07.2023 tarihinde https://twitter.com/nadidefotograf/status/1586307097444098048?s=48 adresinden alındı.

URL-30. Bir İstanbul Hayali. 16.07.2023 tarihinde https://twitter.com/hayalleme/status/1256676816980492290?s=48 adresinden alındı.

EK-A
GÖRSEL ARŞİV KAYNAKLARI

.

A.1 Ada Analiz Fişleri

A.2 Arşivlerde Tespit Edilen Bölge Fotoğrafları

ADA ANALİZİ-1

ADA 2446, ADA 2473, ADA 2474

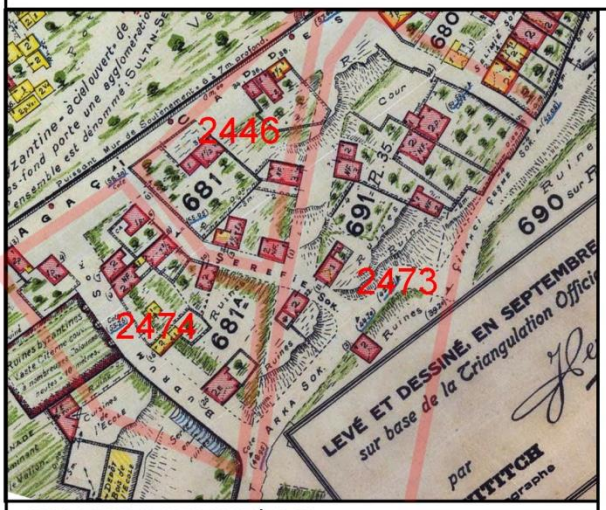

1929-PERVITICH HARİTASI

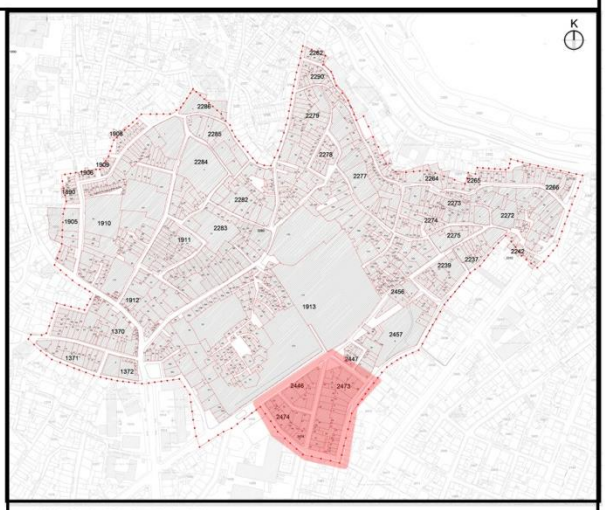

ANAHTAR PLAN

1937- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

1966- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

1982- HAVA FOTOĞRAFI

2021- HAVA FOTOĞRAFI (Google)

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 1

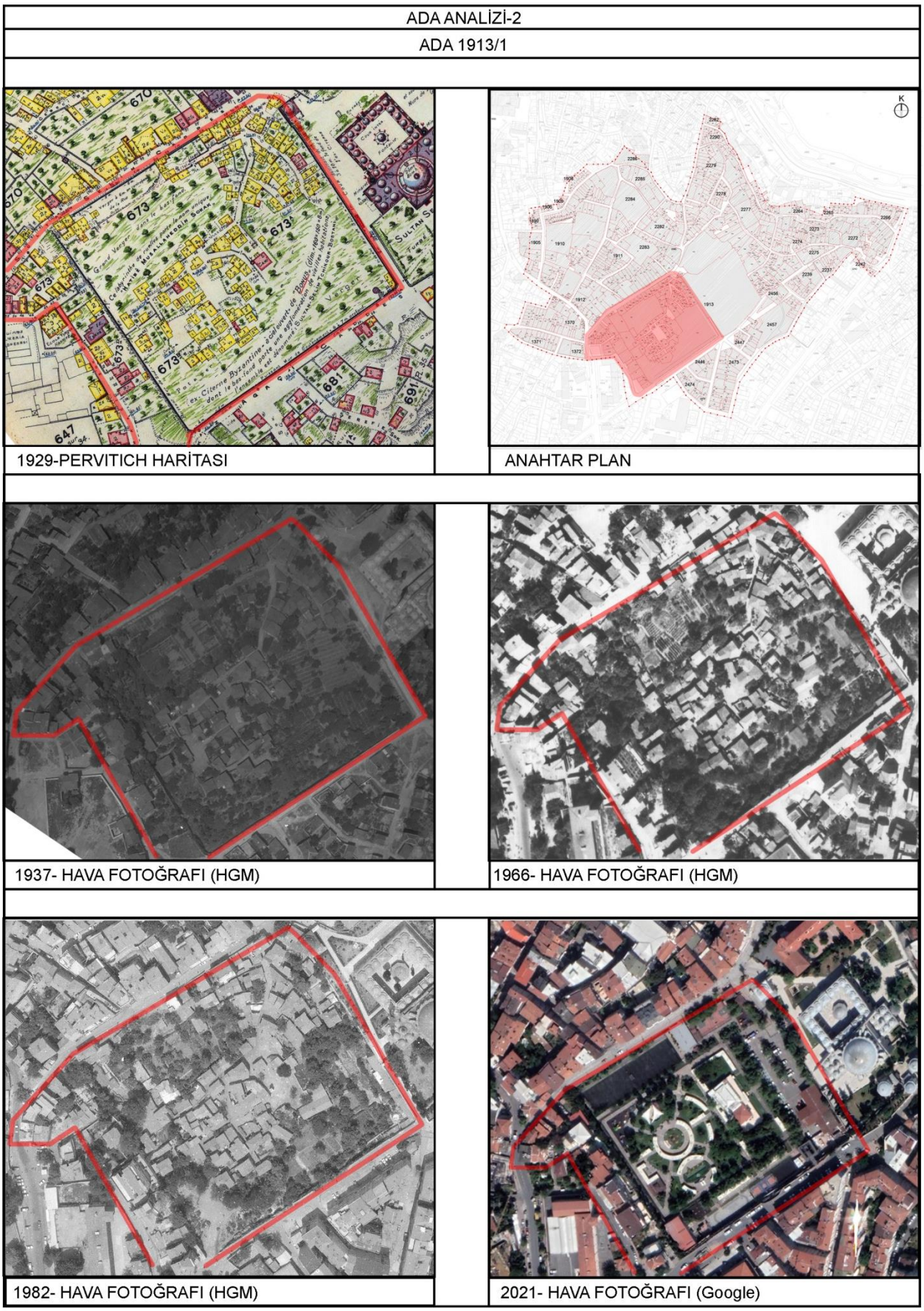

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 2

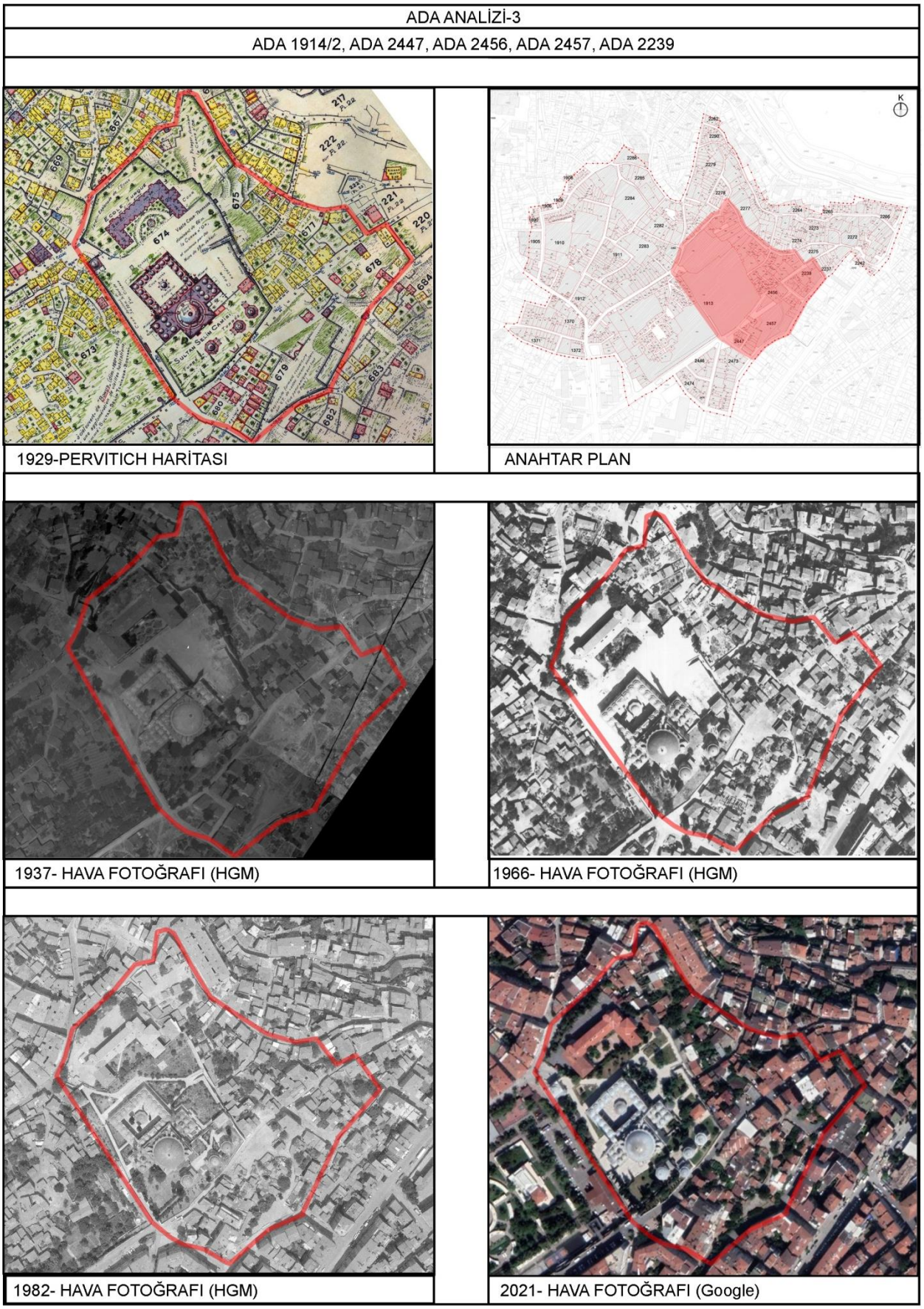

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 3

ADA ANALİZİ-4

ADA 1890, ADA 1905, ADA 1906, ADA 1908, ADA 1909, ADA 1910, ADA 1911, ADA 1912,

ADA 2282, ADA 2283, ADA 2285, ADA 2286

1929-PERVITICH HARİTASI

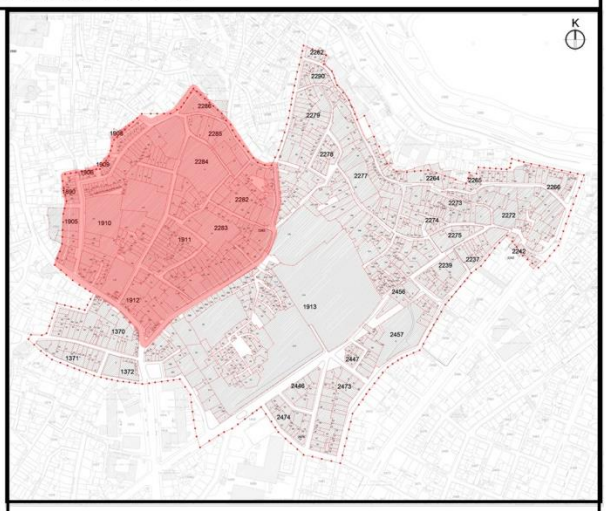

ANAHTAR PLAN

1937- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

1966- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

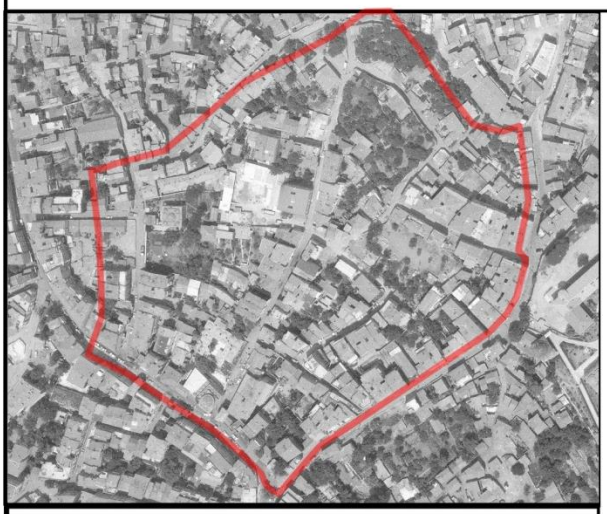

1982- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

2021- HAVA FOTOĞRAFI (Google)

Şekil A.1.4 Ada Analiz Fişi 4

ADA ANALİZİ-5

ADA 1370, ADA 1371, ADA 1372

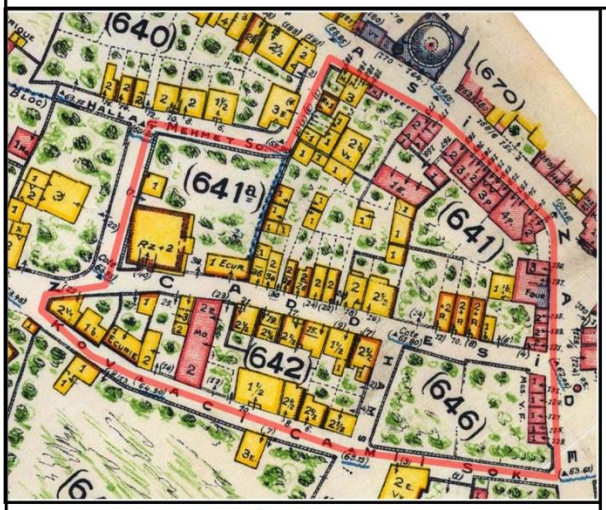

1929-PERVITICH HARİTASI

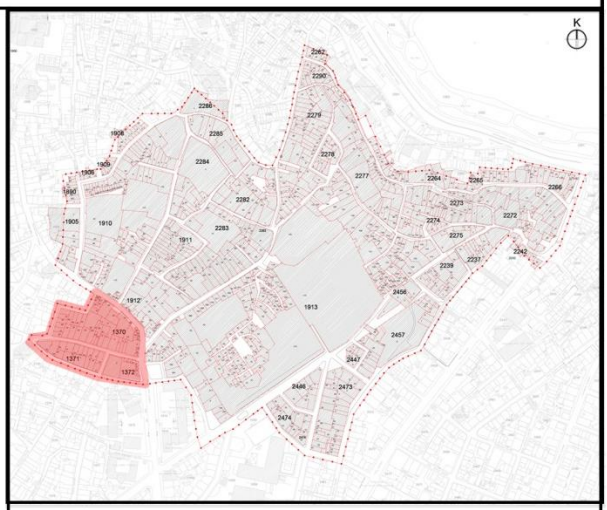

ANAHTAR PLAN

1937- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

1966- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

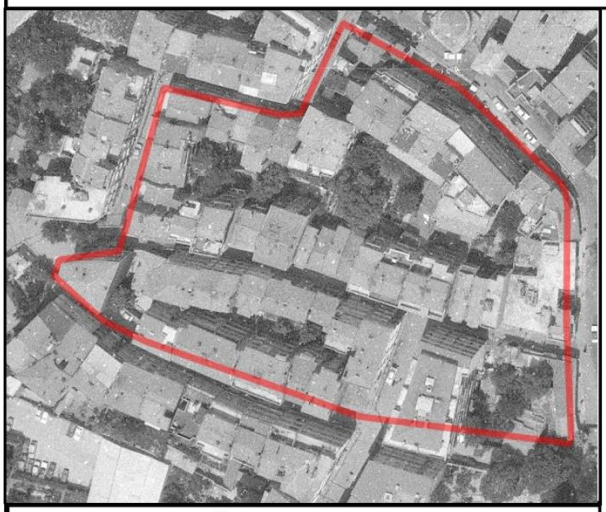

1982- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

2021- HAVA FOTOĞRAFI (Google)

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 5

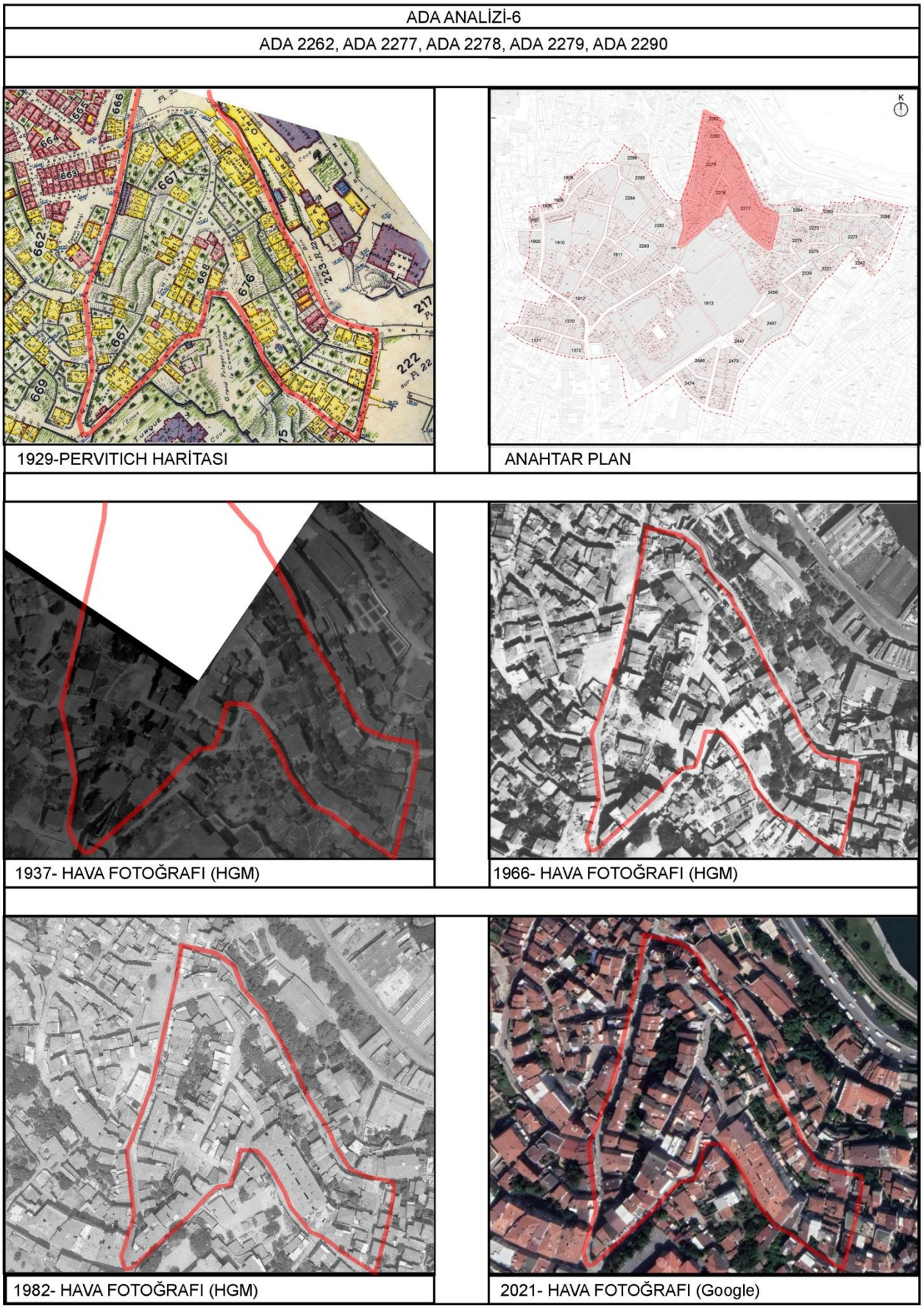

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 6

ADA ANALİZİ-7

ADA 2237, ADA 2242, ADA 2264, ADA 2265, ADA 2266, ADA 2272, ADA 2273, ADA 2274, ADA 2274

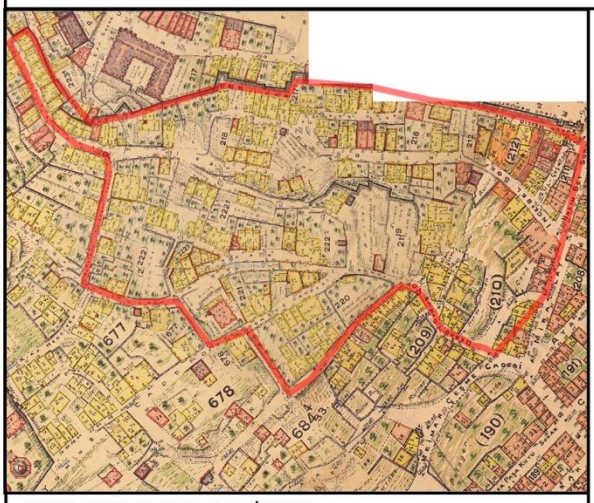

1929-PERVITICH HARİTASI

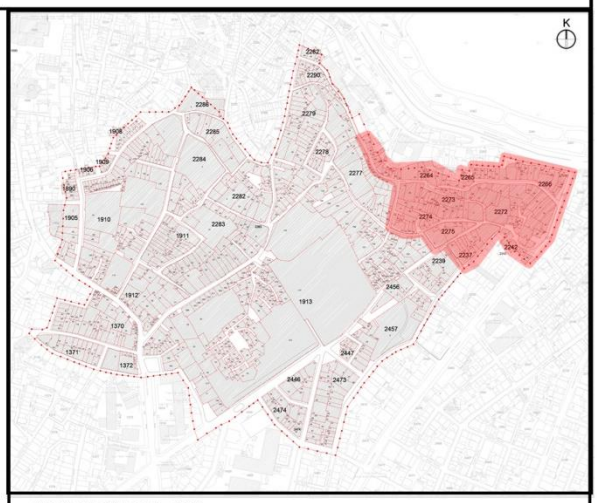

ANAHTAR PLAN

1937- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

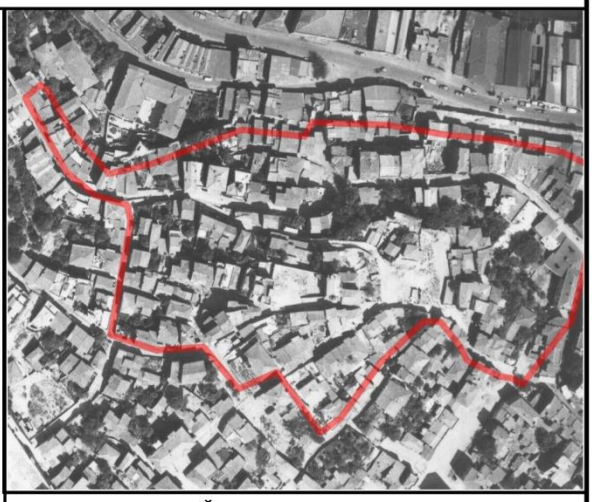

1966- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

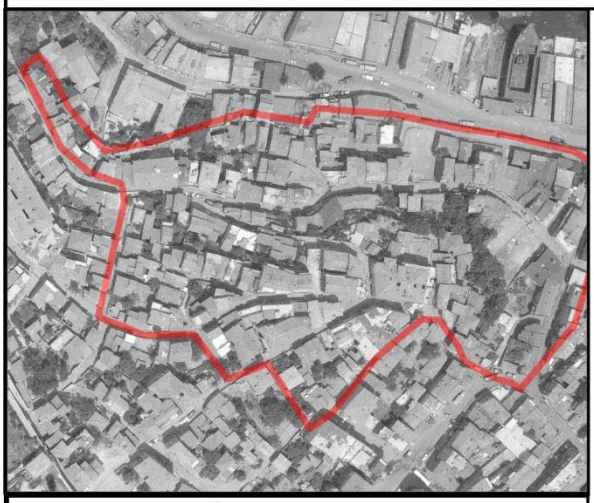

1982- HAVA FOTOĞRAFI (HGM)

2021- HAVA FOTOĞRAFI (Google)

Şekil A.1 Ada Analiz Fişi 7

Şekil A.2 Haliç'ten Fener Rum Lisesine bakış. Sol üstte Abdisubaşı Mescidi çıkmalı haliyle. Önünde Petrion surları. Mescidin yanında incebel Sokak üzerinde yitirilen evler ile 2279 Ada'da yitirilen konak yapısı (Atatürk Kitaplığı Arşivi)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinden Kasımpaşa yönüne bakış. Yayınlayan: Georges Papantoine (Atatürk Kitaplığı Arşivi)

Şekil A.2 Beyoğlu yakasından Sultan Selim tepesine bakış (Atatürk Kitaplığı Arşivi)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinden Çarşamba yönüne bakış. 2282 ve 2285 adalarda yitirilen ahşap sivil yapılar (URL-20)

Şekil A.2 Çarşamba'dan Sultan Selim Külliyesine bakış. Çukurbostan'ın içerisinde 1987 yılında yıkılacak olan ahşap yapılar (URL-20)

Şekil A.2 6- Fatih yönünden Sultan Selim tepesine bakış. Muhtemelen yangın sonrası görülen seyrek yapılaşma (URL-20)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinden Sütlüce yönüne bakış. Yamaca yerleşmiş ahşap konut ve bahçe dokusu. (URL-12)

Şekil A.2 Haliç-Demir Kilise yönünden Sultan Selim tepesine (URL-12)

Şekil A.2 Haliç yönünden Sultan Selim tepesine bakış. Sağ üstte Sultan Selim Lisesi ve yamaca yerleşmiş olan ahşap konut dokusunun görünümü. (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü)

Şekil A.2 Balat yönünden Sultan Selim tepesine bakış (İstanbul Araştırmaları Enstitisü)

Şekil A.2 Haliç-Cibali yönünden Sultan Selim tepesine bakış (URL-12)

Şekil A.2 Fener sahili yönünden Sultan Selim tepesine bakış (URL-12)

Şekil A.2 Galata yönünden Sultan Selim tepesine bakış. Sol tarafta görünen Daruşşafaka yapısı 1873 yılında inşa edildikten sonra, 1881 Yılında Fener Rum Lisesi inşa edilmeden önce (URL-12)

Şekil A.2 Galata yönünden Sultan Selim tepesine bakış. 1881 yılında Fener Rum Lisesi inşa edildikten sonra. (II. Abdulhamid Arşivi)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesine ait terastan Beyoğlu yönüne bakış (URL-12)

Şekil A.2 18-Daruşşafaka Caddesi'nden Kovacı Dede Mescidi'ne bakış. 1371 Ada etrafında yitirilen ahşap konutlar (URL-4)

Şekil A.2 Fatih yönünden Sultan Selim semtine bakış (II. Abdülhamid Arşivi)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinden Haliç'e bakış (II. Abdulhamid Arşivi)

Şekil A.2 Fener Rum Lisesi yönünden Sultan Selim tepesine bakış. Mismarcı Şücaettin Mescidi (sağ üst) ve Cafer Subaşı Camii (sağ alt). 2279 Ada'da muhtemelen 1941 Patrikhane yangınında yitirilmiş olan ahşap konutlar. (İstanbul Araştırmaları Enstitüsü)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesi'nin Daruşşafaka Cadddesi yönünden görünümü (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesi'nin Çukurbostan yönünden görünümü (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesinin Yavuz Selim Caddesi üzerinden görünümü. 2446 Ada'da yitirilen ahşap konutlar (sağ) (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesinin Yavuz Selim Caddesi üzerinden görünümü. 2446 Ada'da yitirilen ahşap konutlar (URL-29)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesi'nin Yavuz Selim Caddesi üzerinden görünümü (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim Külliyesi'nin Sultan Selim Caddesi üzerinden görünümü. Çukurbostanın boşatılmadan önceki hali. Sultan Selim Caddesi üzerinde yitirilen ahşap konutlar (solda) (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinin Cibali yönünden görünümü. Yitirilen ahşap konut dokusu (URL-4)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinin Cibali yönünden görünümü. 1908-Jules Gervais-Courtellemont (URL-29)

Şekil A.2 Sultan Selim Camii'nden Çarşamba'nın görümümü. İsmailağa Camii'nin metruk hali ve ileride Mehmet Paşa Külliyesi. Sultan Selim Caddesi ile Çarşamba'nın yitirilen ahşap konutları (URL-4)

Şekil A.2 Fener Yağhane Sokak'tan Murad Molla Kütüphanesi'nin görünümü. Sokak üzerinde yitirilen konutlar (URL-4)

Şekil A.2 Fener Yağhane Sokak'tan Murad Molla Kütüphanesi'nin görünümü (URL-4)

Şekil A.2 Murat Molla Kütüphanesi ve İsmailağa Camii'nin harap vaziyeti (URL-20)

Şekil A.2 İsmailağa Camii'nden İsmail Ağa Camii ve haziresinin harap görünümü. İsmailağa Sokak ve Manyesizade Caddesi üzerinde yitirilen sivil yapılar (URL-19)

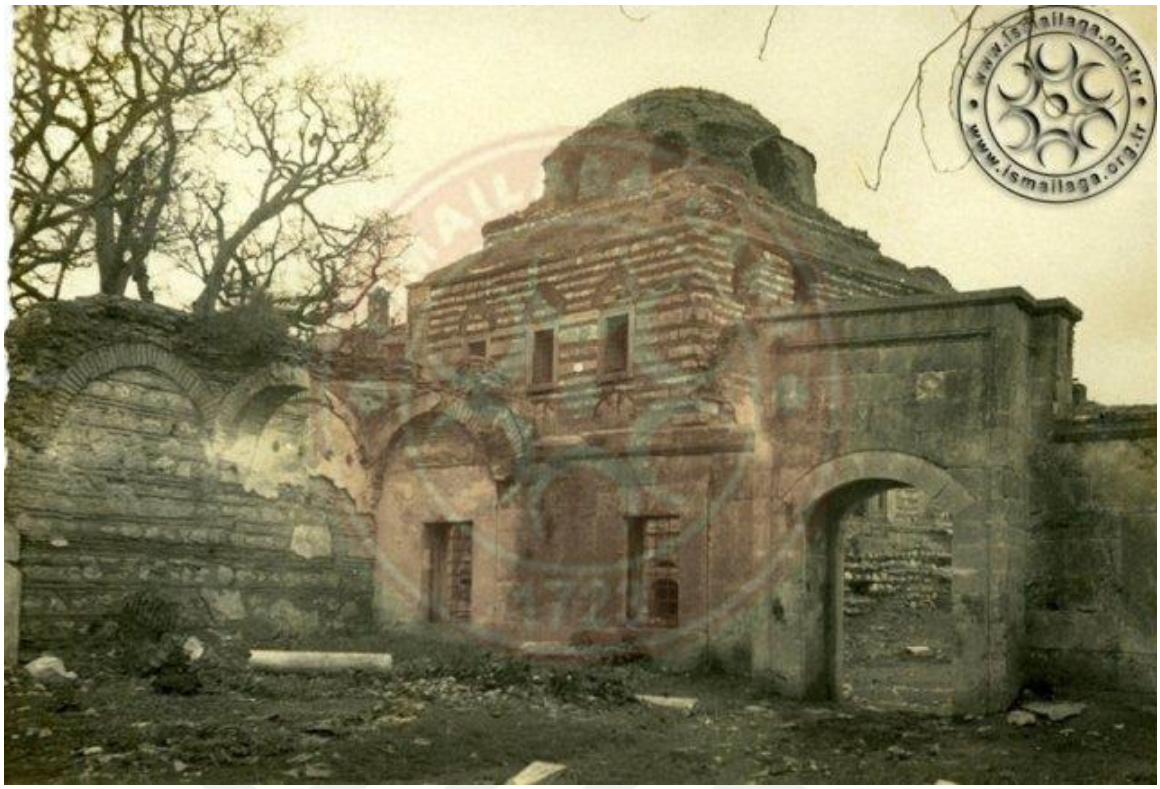

Şekil A.2 Esad Efendi Medresesi'nin avlusundan İsmailağa Camii'nin harap vaziyetteki görünümü (URL-19)

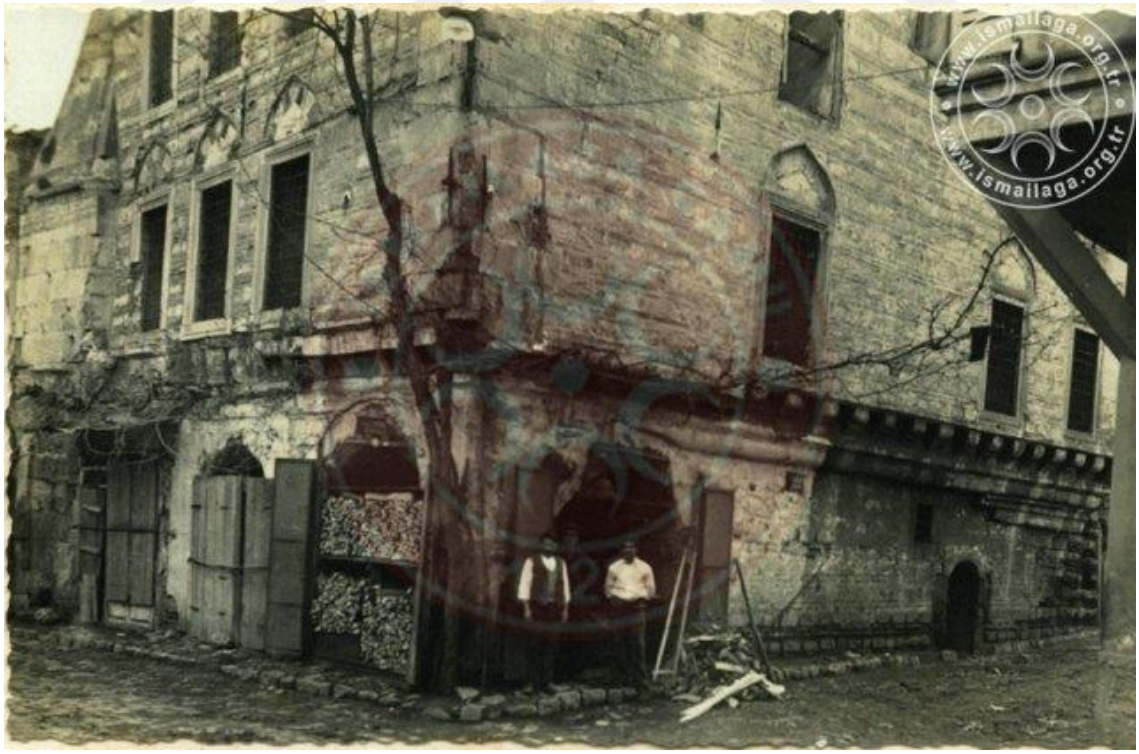

Şekil A.2 Manyesizade Caddesi üzerinden İsmailağa Camii ve zemin kat dükkanlarının görünümü (URL-19)

Şekil A.2 Manyesizade Caddesi üzerinden İsmailağa Camii ve konut dokusunun görünümü (URL-19)

Şekil A.2 Esad Efendi Medrese revaklarının yıkılmış vaziyeti (URL-19)

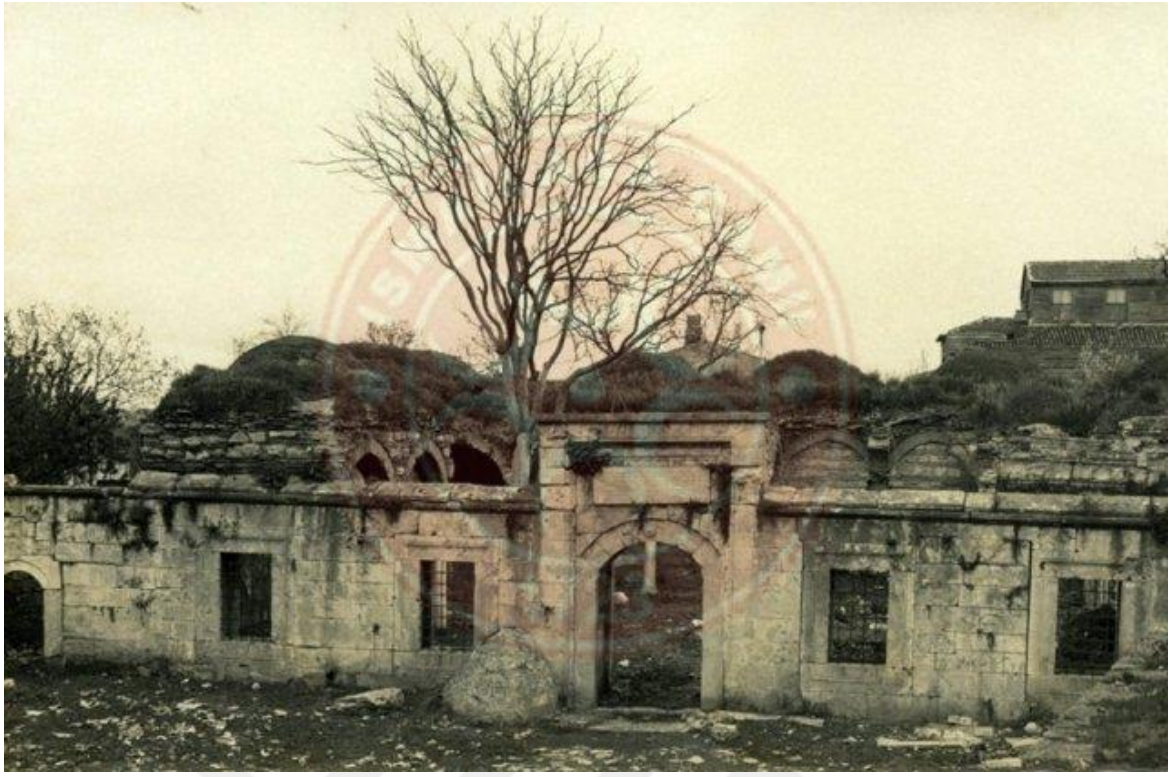

Şekil A.2 İsmailağa Camii avlusundan Esad Efendi Medresesi girişine bakış (URL-19)

Şekil A.2 İsmailağa Haziresi'nin harap vaziyeti ile İsmailağa Sokak'ta yitirilen ahşap ev (URL-19)

Şekil A.2 Ahşap vaziyeti ile Cafer Subaşı Mescidi ve 2279 Ada'da yitirilen ahşap yapılar. Muhtemelen 1941 Patrikhane Yangını esnasında **(**İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi)

Şekil A.2 Ahşap vaziyeti ile yitirilen Cafer Subaşı Mescidi. Muhtemelen 1941 Patrikhane Yangını esnasında yapılan müdahale **(**İstanbul Araştırmaları Enstitüsü Arşivi)

Şekil A.2 Sultan Selim tepesinin Atikali yönünden çekilmiş hava fotoğrafı. Çukurbostan'ın boşaltılmadan önceki vaziyeti ile yamaçlarda küçük ölçekli apartman dokusunun görünümü (URL-12)

Şekil A.2 Gökyüzünden Haliç kıyıları, Ayakapı, Çarşamba ve Fener(1958-1960) (URL-30

EK-B
ANALİZLER VE ÇİZİMLER

.

B.1 Kentsel Rölöve Paftası

B.2 Ulaşım Durumu Analizi

B.3 Ada-Parsel Analizi

B.4 Dolu-Boş Alan Analizi

B.5 Kat Adedi Analizi

B.6 İşlev Analizi

B.7 Yasal Statü Analizi

B.8 Dönem Analizi

B.9. Yapı Kullanım Analizi

B.10 Yapım Tekniği ve Malzemesi Analizi

B.11 Yapısal Durum Analizi

B.12 Kütle Özgünlük Durumu Analizi

B.13 Cephe Özgünlük Durumu Analizi

B.14 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-1

B.15 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-2

B.16 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-3

B.17 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-4

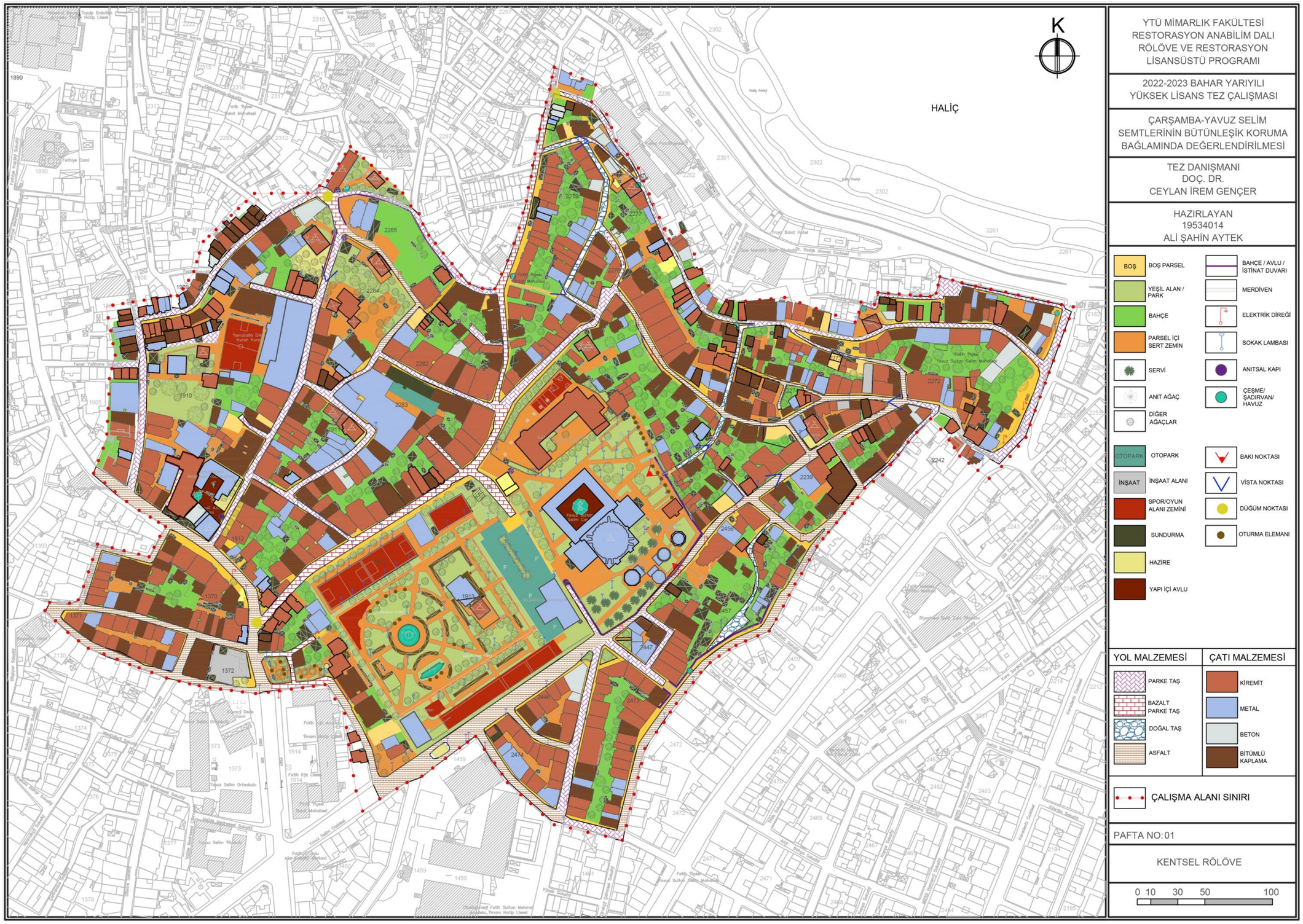

Şekil B.1 Kentsel Rölöve

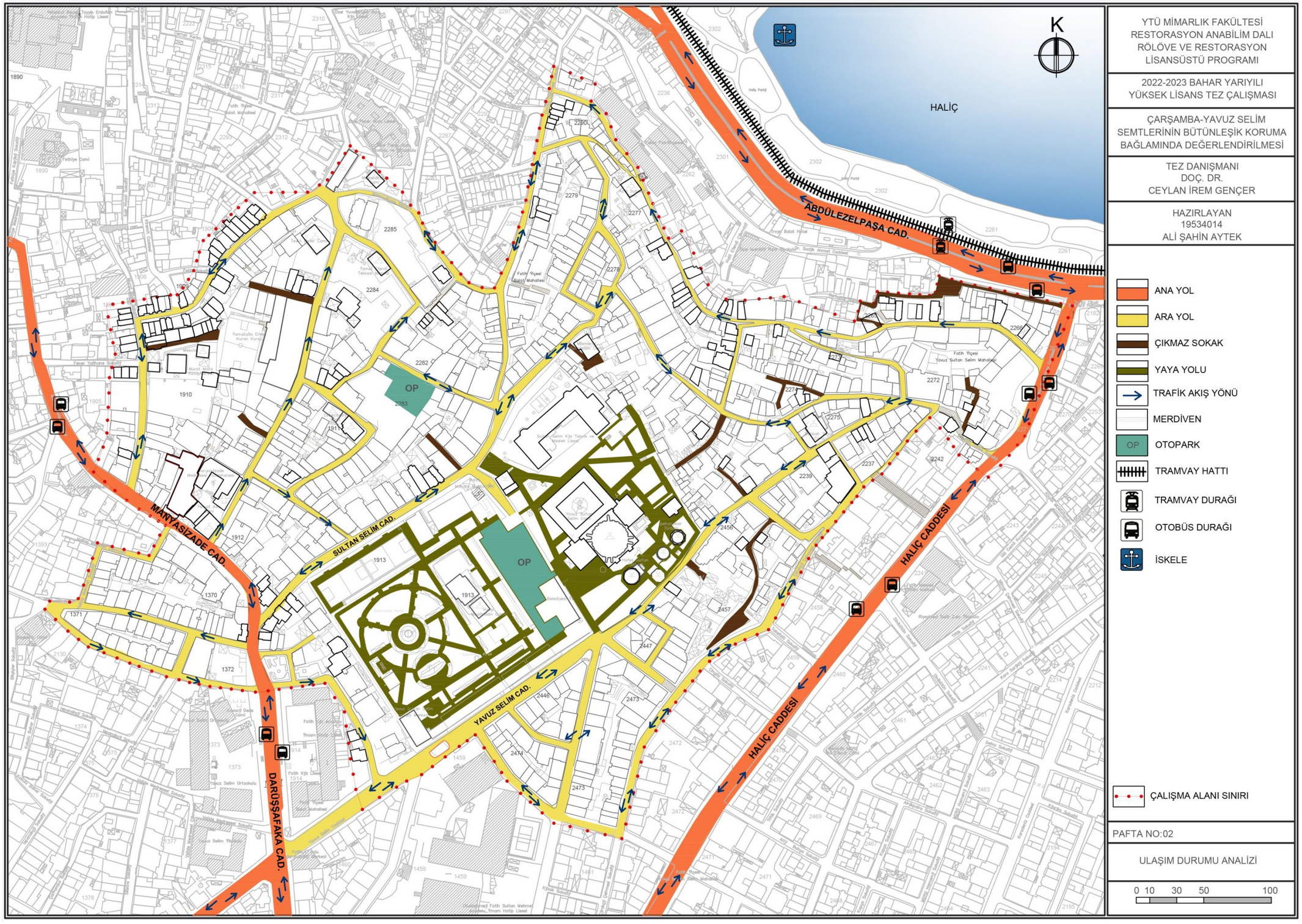

Şekil B.2 Ulaşım Durumu Analizi

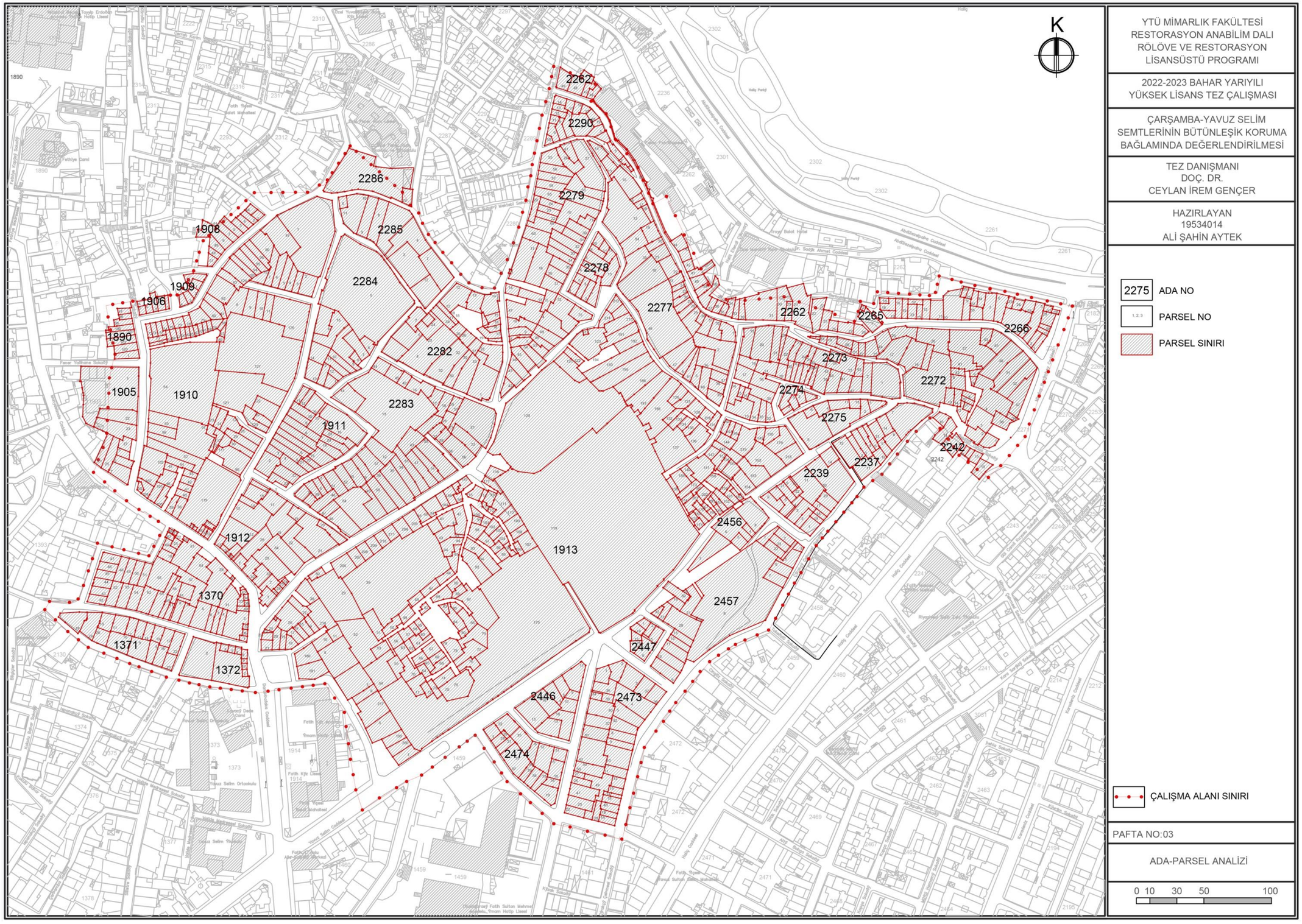

Şekil B.3 Ada-Parsel Analizi

Şekil B.4 Dolu-Boş Alan Analizi

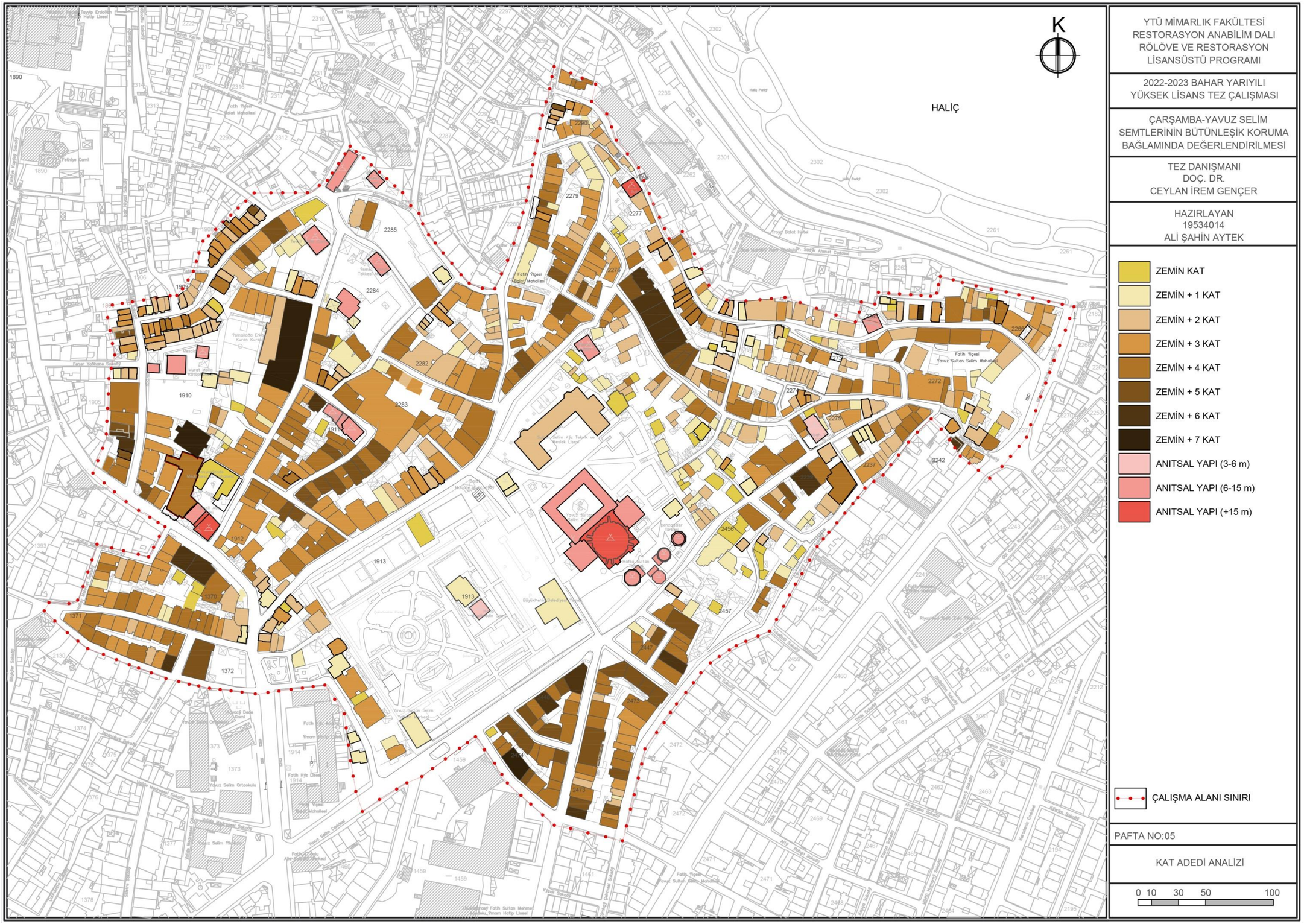

Şekil B.5 Kat Adedi Analizi

Şekil B.6 İşlev Analizi

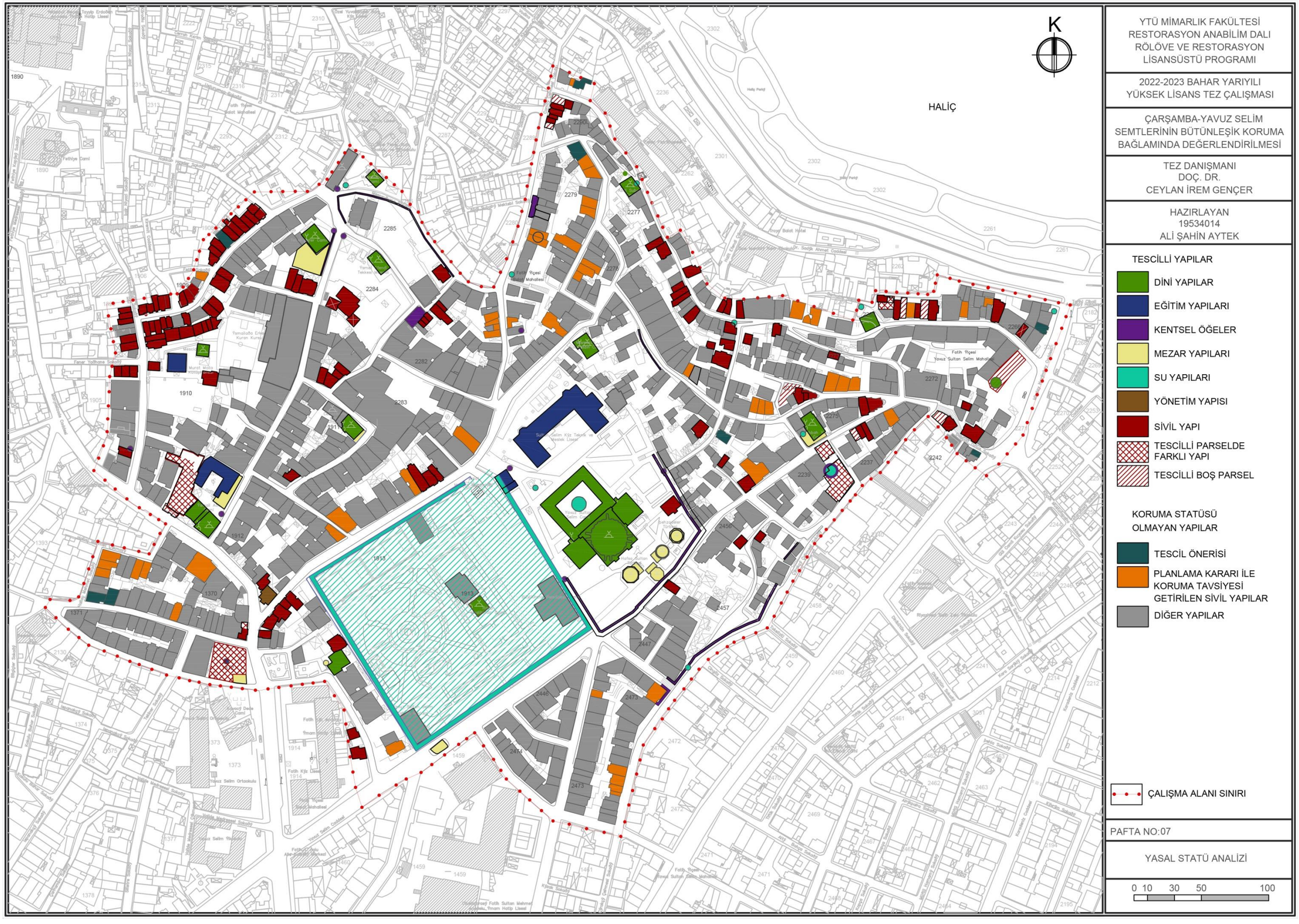

Şekil B.7 Yasal Statü Analizi

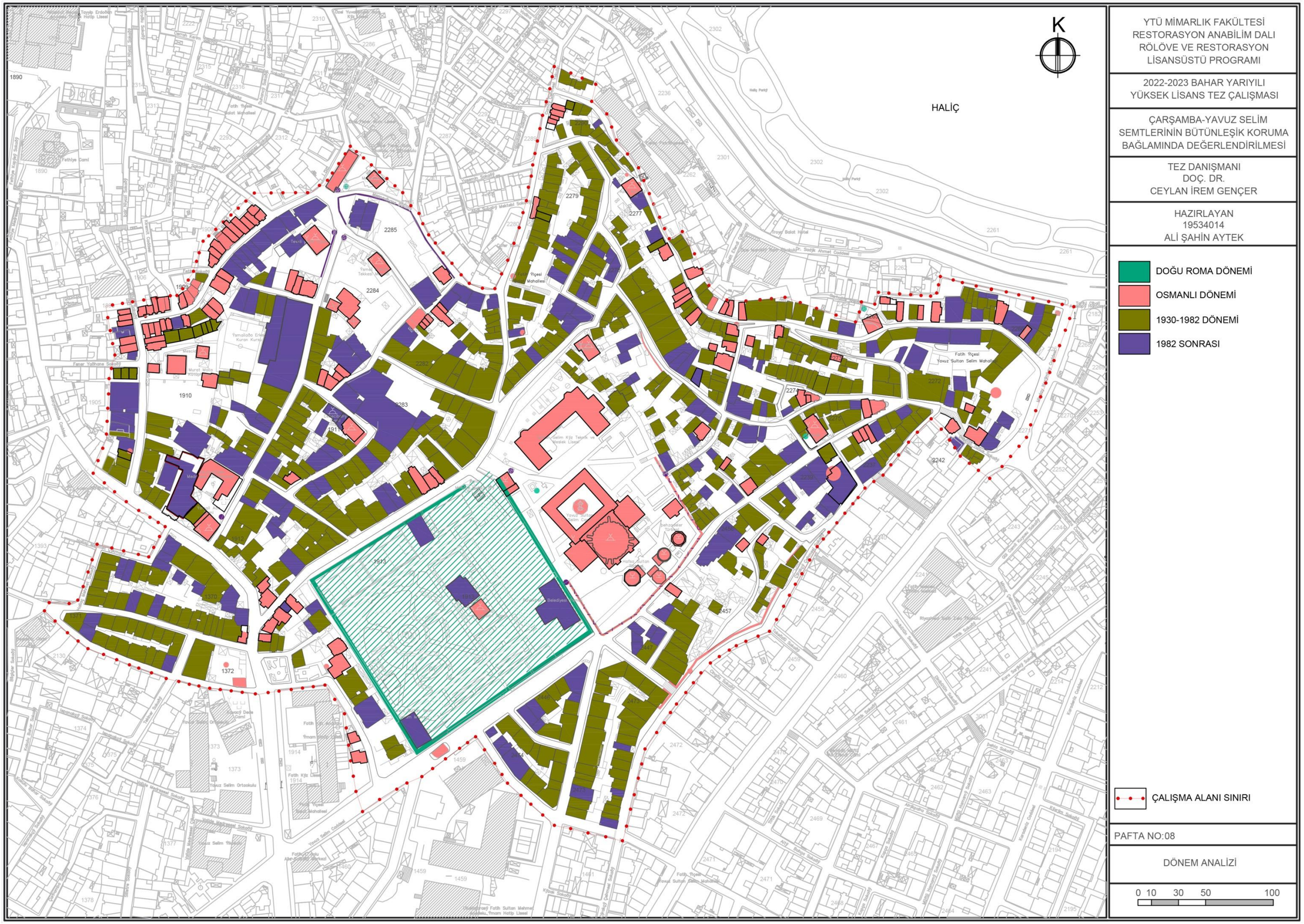

Şekil B.8 Dönem Analizi

Şekil B.9 Yapı Kullanım Analizi

Şekil B.10 Yapım Tekniği ve Malzeme Analizi

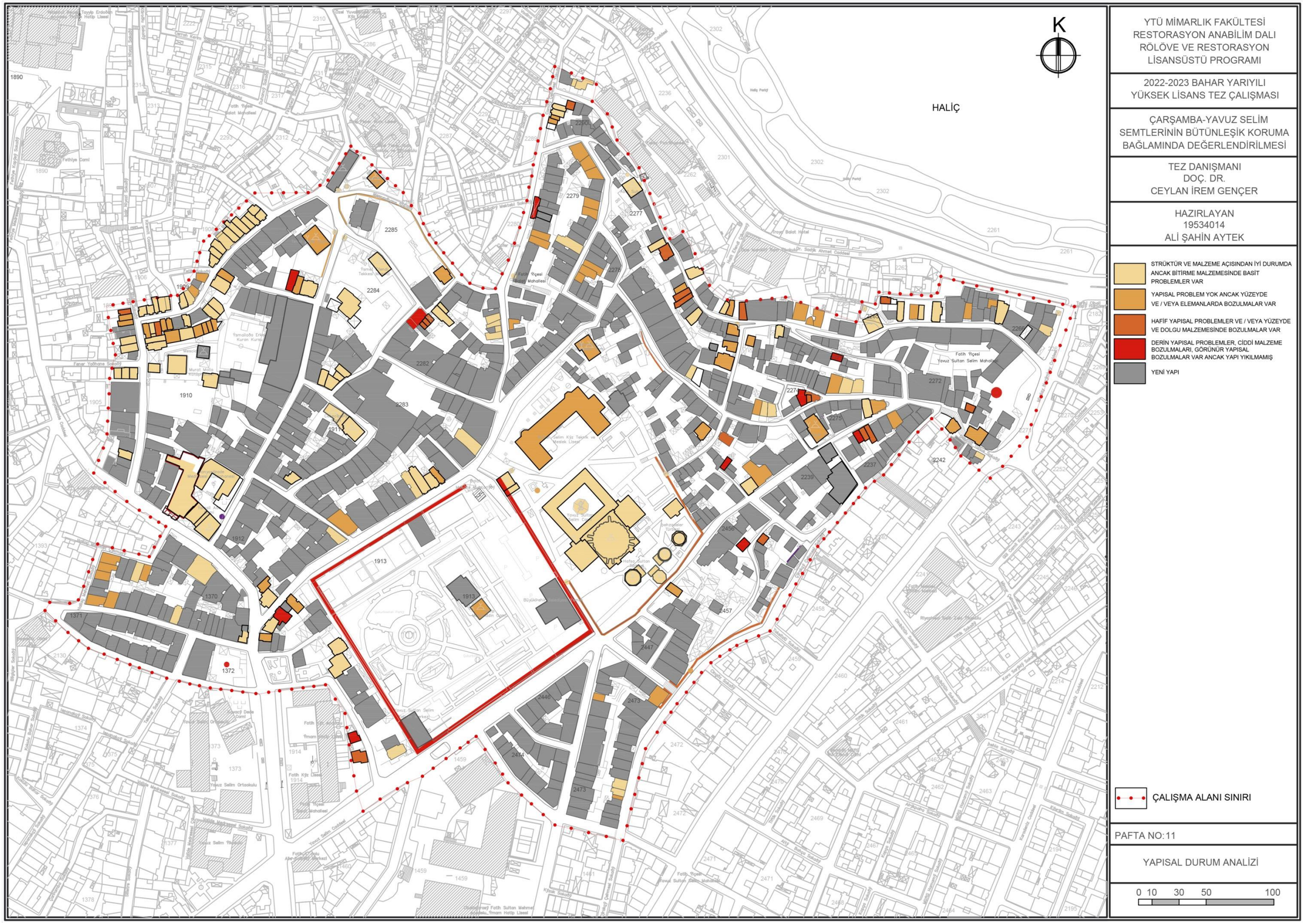

Şekil B.11 Yapısal Durum Analizi

Şekil B.12 Kütle Özgünlük Durumu Analizi

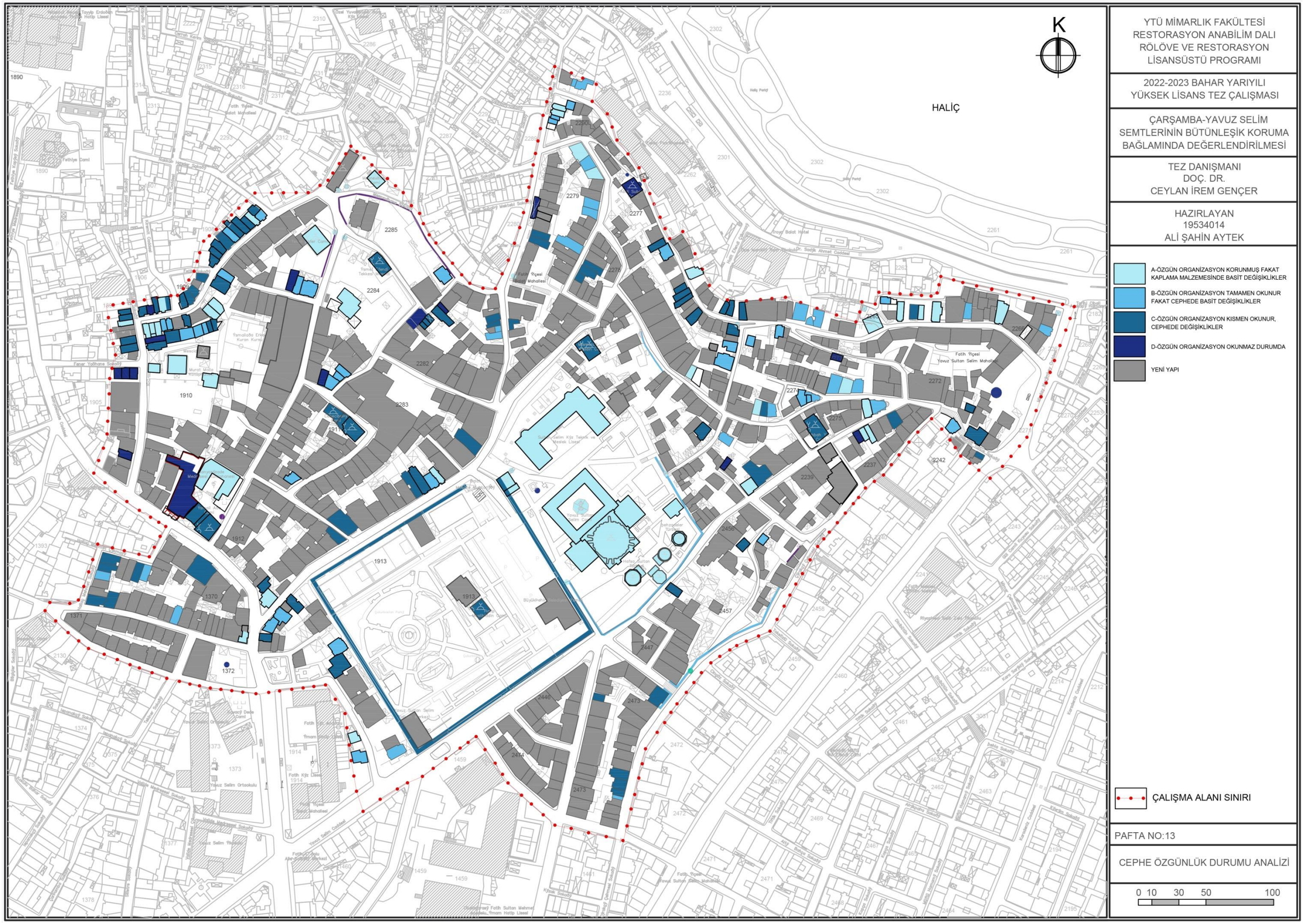

Şekil B.13 Cephe Özgünlük Durumu Analizi

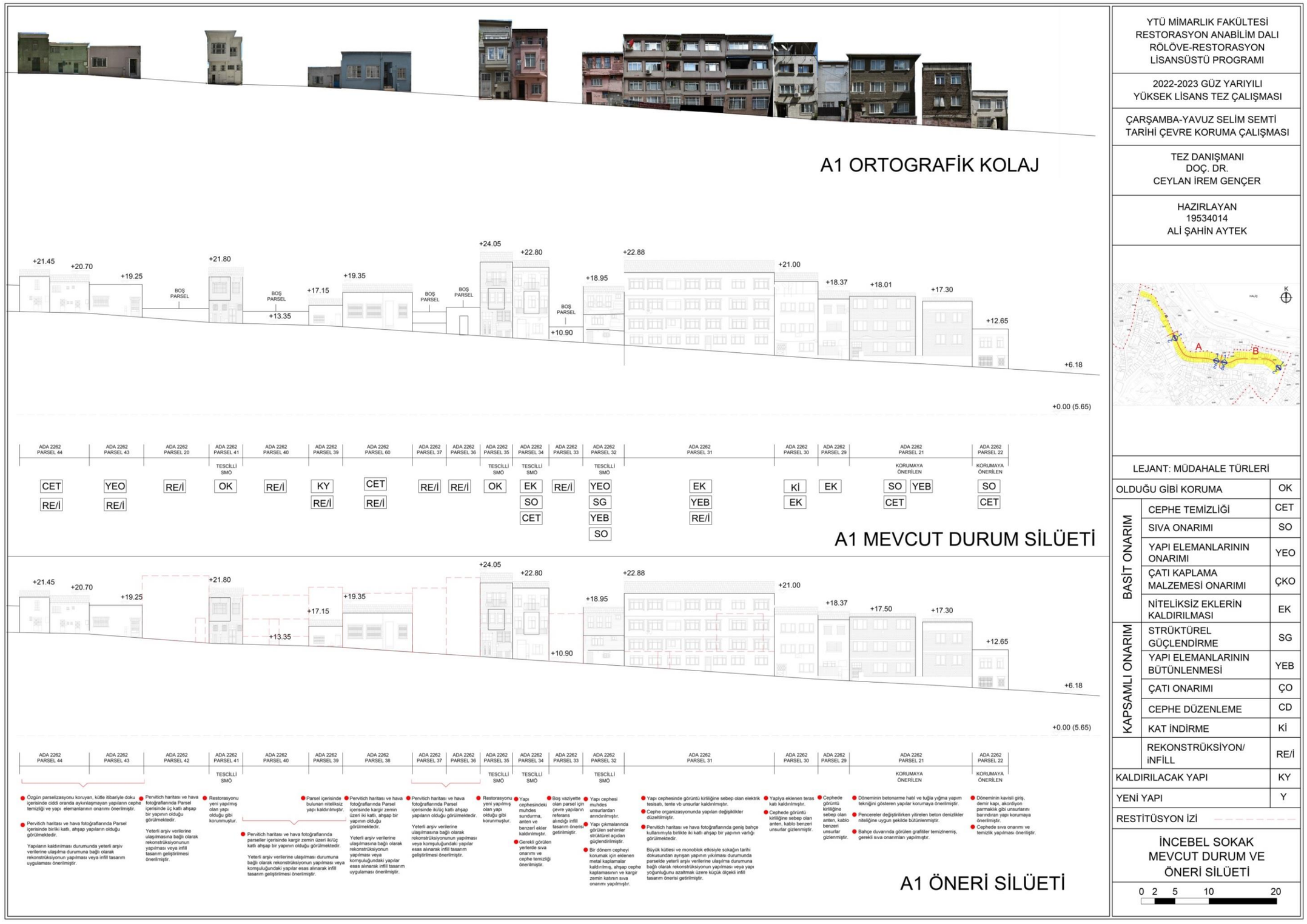

Şekil B.14 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-1

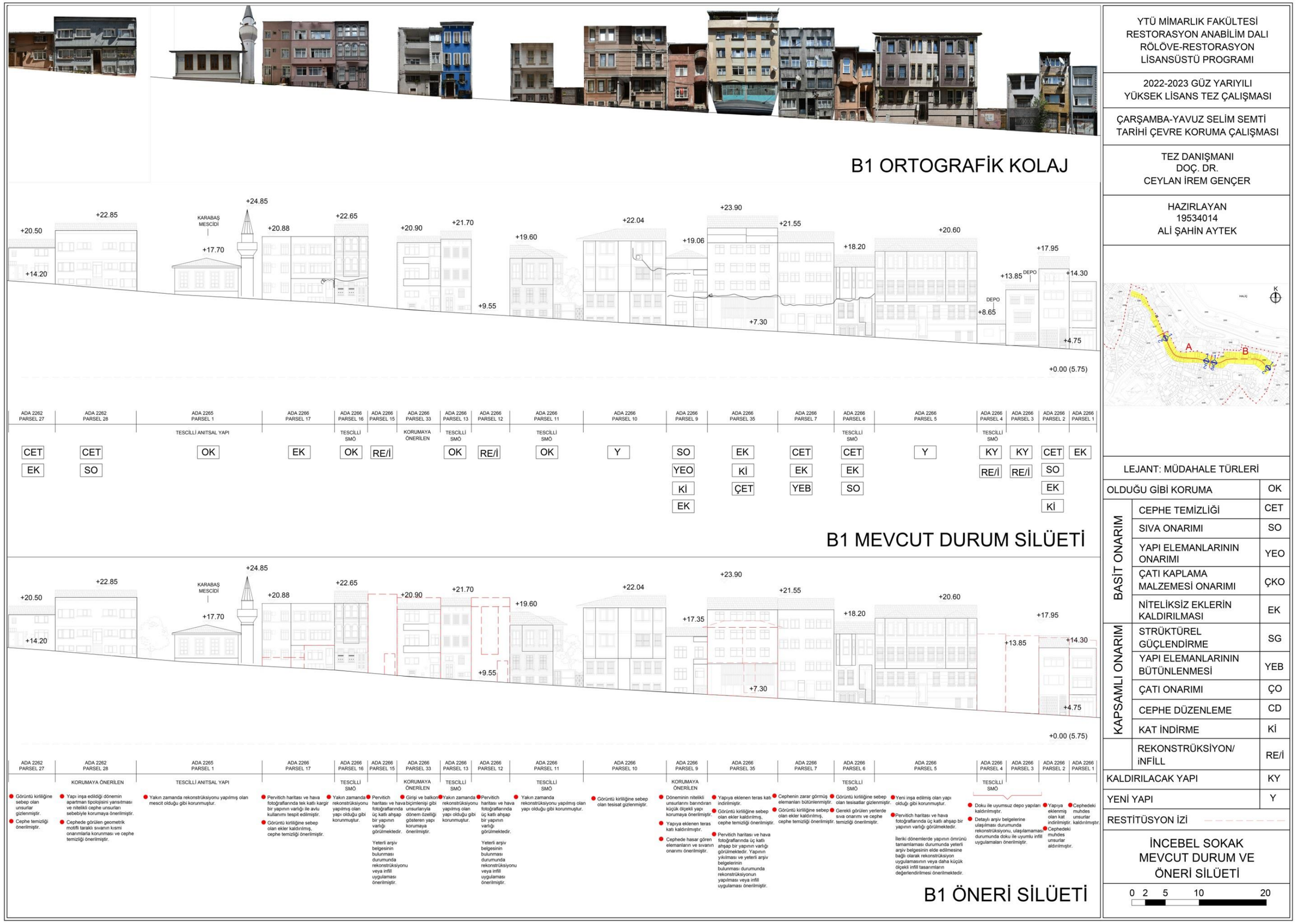

YTÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ
RESTORASYON ANABİLİM DALI
RÖLÖVE-RESTORASYON
LİSANSÜSTÜ PROGRAMI

2022-2023 GÜZ YARIYILI
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

ÇARŞAMBA-YAVUZ SELİM SEMTİ
TARİHİ ÇEVRE KORUMA ÇALIŞMASI

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR.
CEYLAN İREM GENÇER

HAZIRLAYAN
19534014
ALİ ŞAHİN AYTEK

LEJANT: MÜDAHALE TÜRLERİ

OLDUĞU GİBİ KORUMA		OK
BASİT ONARIM	CEPHE TEMİZLİĞİ	CET
	SIVA ONARIMI	SO
	YAPI ELEMANLARININ ONARIMI	YEO
	ÇATI KAPLAMA MALZEMESİ ONARIMI	ÇKO
	NİTELİKSİZ EKLERİN KALDIRILMASI	EK
KAPSAMLI ONARIM	STRÜKTÜREL GÜÇLENDİRME	SG
	YAPI ELEMANLARININ BÜTÜNLENMESİ	YEB
	ÇATI ONARIMI	ÇO
	CEPHE DÜZENLEME	CD
	KAT İNDİRME	Kİ
	REKONSTRÜKSİYON/ İNFİLL	RE/İ
KALDIRILACAK YAPI		KY
YENİ YAPI		Y
RESTİTÜSYON İZİ		

İNCEBEL SOKAK
MEVCUT DURUM VE
ÖNERİ SİLÜETİ

0 2 5 10 20

Şekil B.15 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-2

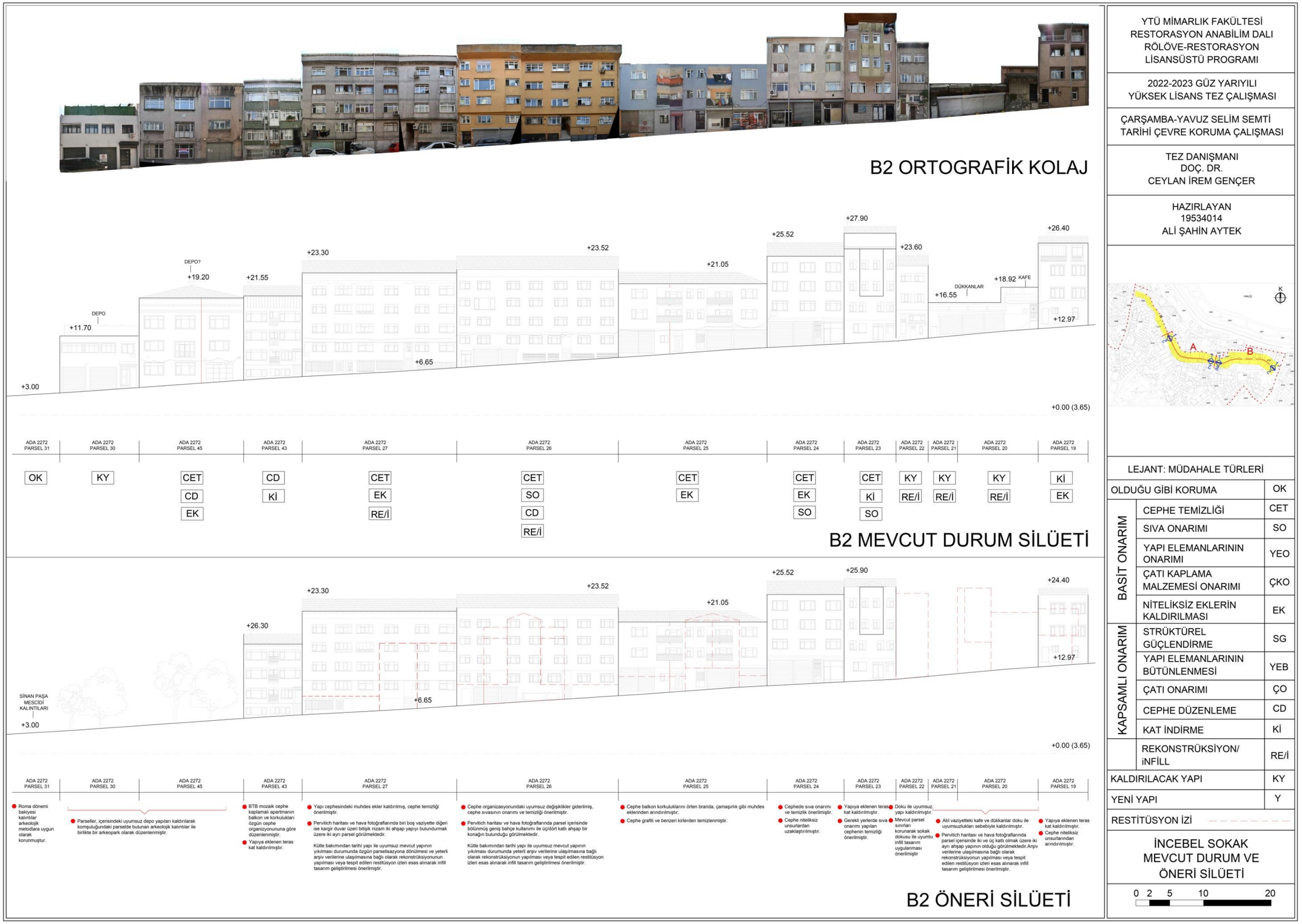

Şekil B.16 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-3

Şekil B.16 İncebel Sokak Ortografik Kolaj, Mevcut Durum ve Öneri Sülieti-3

EK-C
ENVANTER FİŞLERİ

.

Envanter No: 001		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla	
Ada No:	**Parsel No:**	
1890	97	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde ve dolgu malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, değişiklikler var.		

Envanter No: 002		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla	
Ada No:	**Parsel No:**	
1890	98	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, değişiklikler var.		

Şekil C.1 1 ve 2 nolu envanter fişleri

Envanter No: 003		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla	
Ada No:	**Parsel No:**	
1890	99	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, değişiklikler var.		

Envanter No: 004		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla	
Ada No:	**Parsel No:**	
1890	102	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, cephede değişiklilkler var.		

Şekil C.2 3 ve 4 nolu envanter fişleri

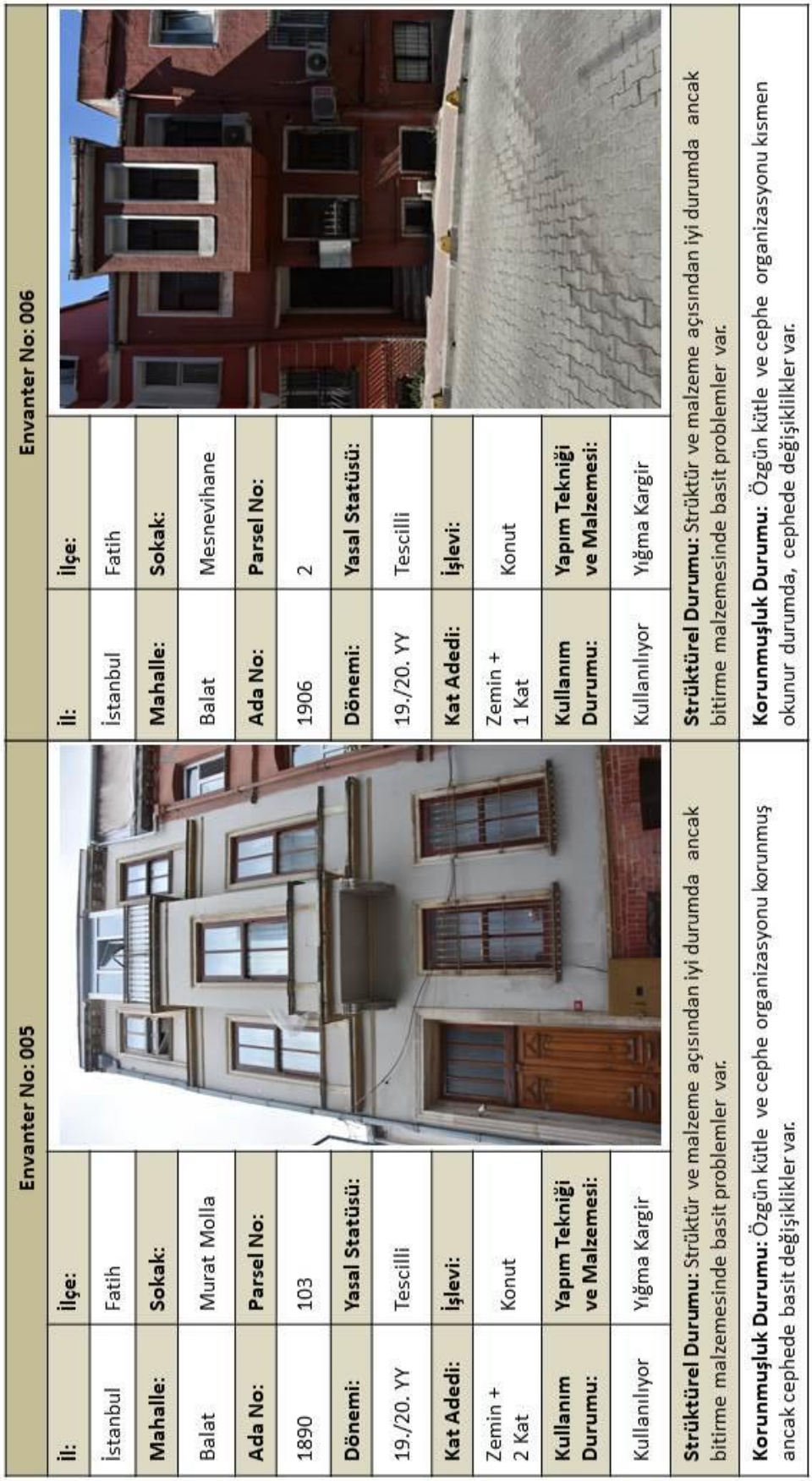

Envanter No: 005

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Murat Molla
Ada No:	1890
Parsel No:	103
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş ancak cephede basit değişiklikler var.

Envanter No: 006

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1906
Parsel No:	2
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, cephede değişiklikler var.

Şekil C.3 5 ve 6 nolu envanter fişleri

Envanter No: 007		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1906	3	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Eğitim	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş ancak cephede basit değişiklikler var.		

Envanter No: 008		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Molla Murat	
Ada No:	**Parsel No:**	
1906	5	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, cephede değişiklilkler var.		

Şekil C.4 7 ve 8 nolu envanter fişleri

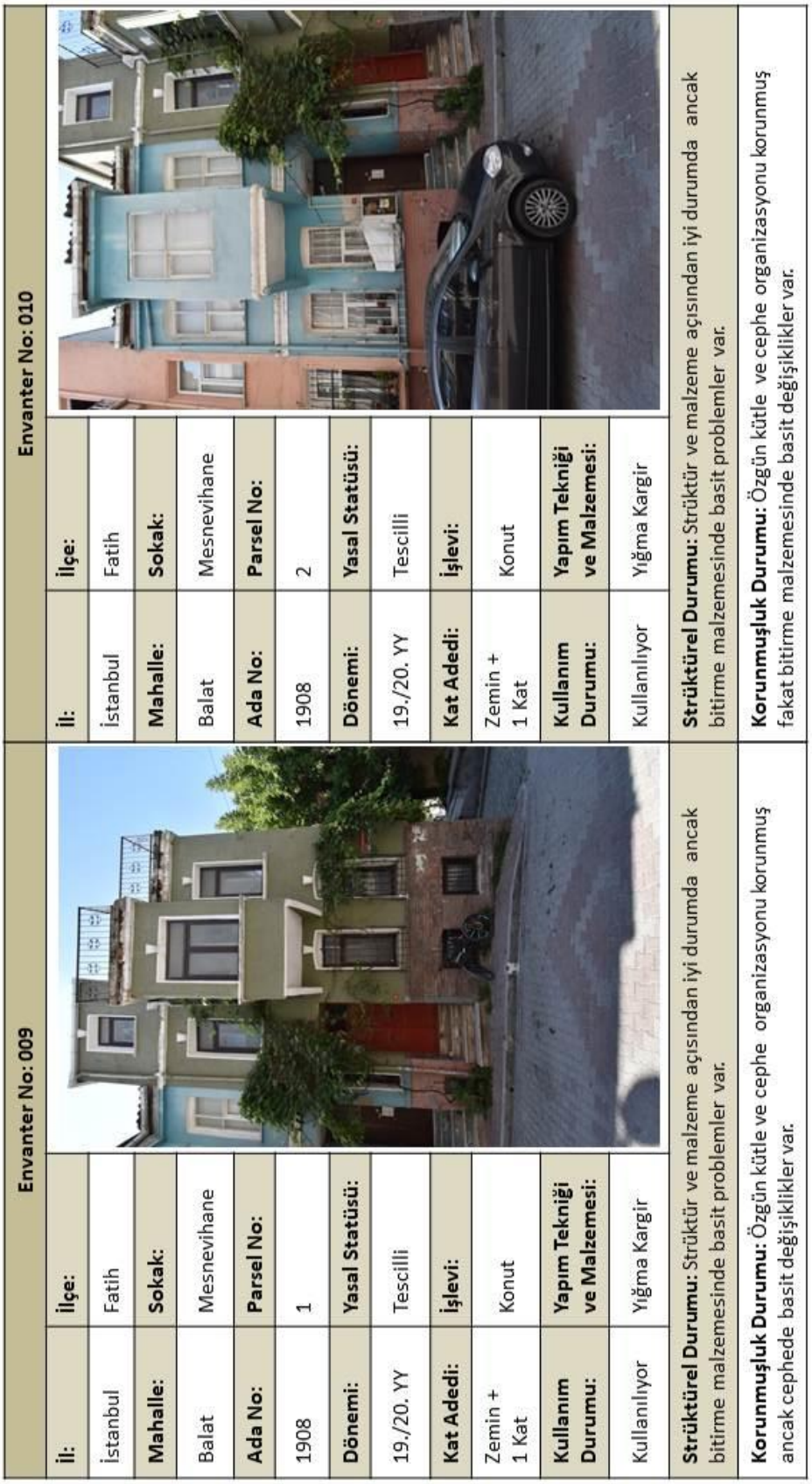

Envanter No: 009

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1908
Parsel No:	1
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş ancak cephede basit değişiklikler var.

Envanter No: 010

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1908
Parsel No:	2
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.5 9 ve 10 nolu envanter fişleri

Envanter No: 011		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1908	3	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 012		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1908	4	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle organizasyonu kısmen okunur durumda, cephede değişiklilikler var.		

Şekil C.6 11 ve 12 nolu envanter fişleri

Envanter No: 013	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Mesnevihane
Ada No:	**Parsel No:**
1908	5
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Envanter No: 014	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Mesnevihane
Ada No:	**Parsel No:**
1908	7
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin +2 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Şekil C.7 13 ve 14 nolu envanter fişleri

Envanter No: 015		
İl:	**İlçe:**	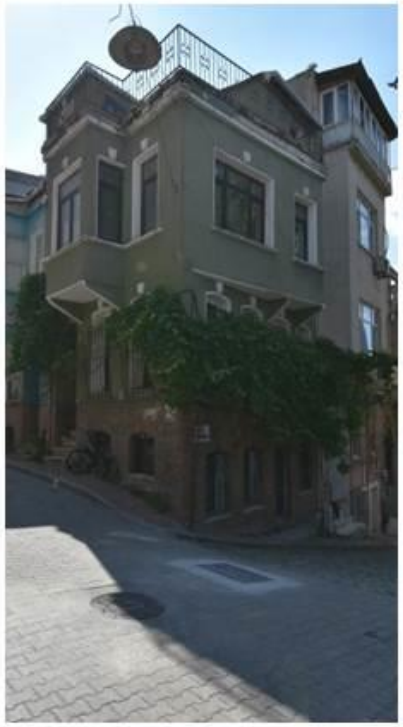
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1908	46	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş ancak cephede basit değişiklikler var.		

Envanter No: 016		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1908	48	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur durumda, değişiklilkler var.		

Şekil C.8 15 ve 16 nolu envanter fişleri

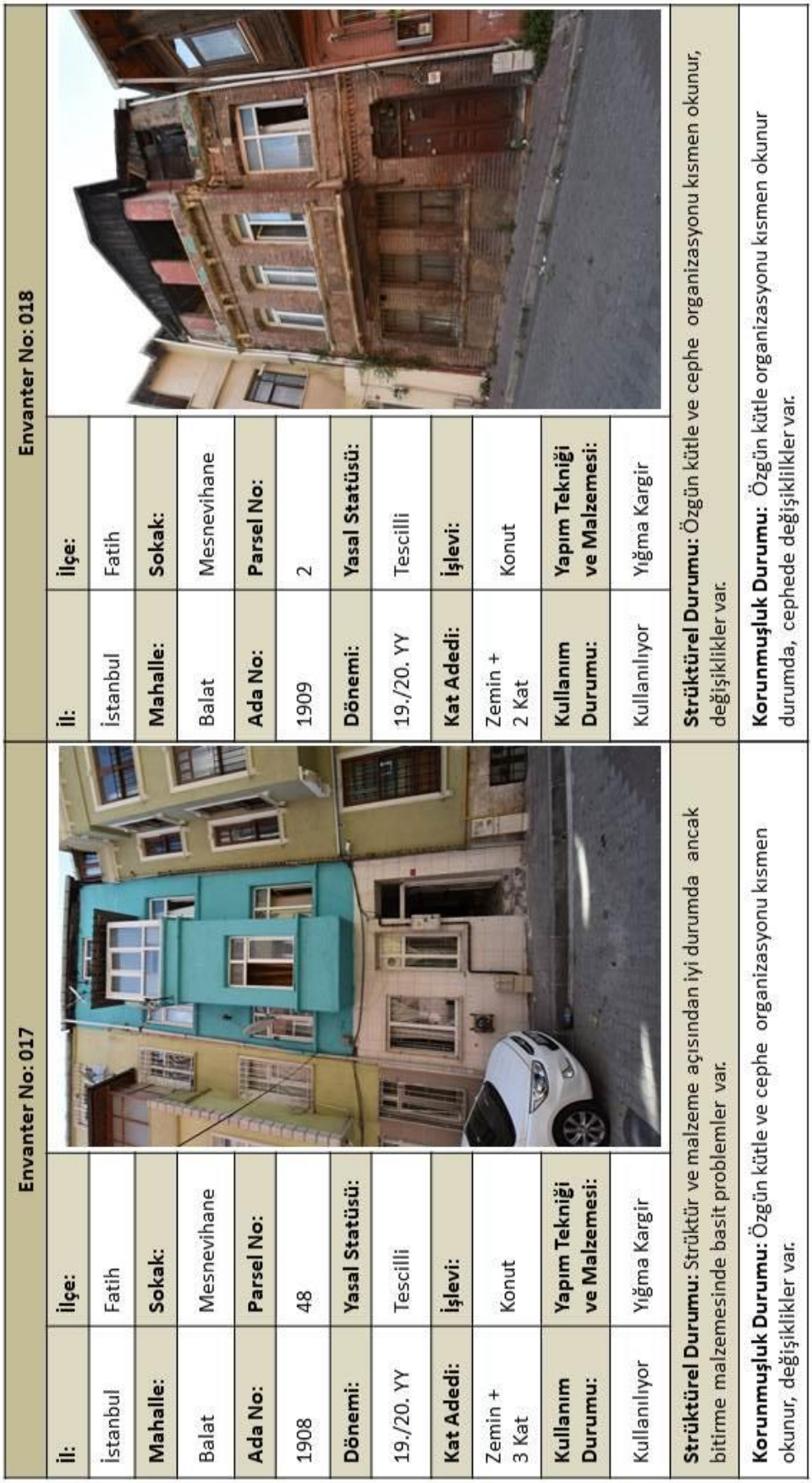

Envanter No: 017			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mesnevihane
Ada No:	1908	**Parsel No:**	48
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.			

Envanter No: 018			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mesnevihane
Ada No:	1909	**Parsel No:**	2
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir
Strüktürel Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle organizasyonu kısmen okunur durumda, cephede değişiklikler var.			

Şekil C.9 17 ve 18 nolu envanter fişleri

Envanter No: 019		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1909	3	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 020		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1909	8	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu okunmaz durumda.		

Şekil C.10 19 ve 20 nolu envanter fişleri

Envanter No: 021		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	İsmailağa	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	2	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Envanter No: 022		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	İsmailağa 3. çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	3	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Şekil C.11 21 ve 22 nolu envanter fişleri

Envanter No: 023		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	70	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 4 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu okunmaz durumda.		

Envanter No: 024		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	71	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.12 23 ve 24 nolu envanter fişleri

Envanter No: 025

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Murat Molla
Ada No:	1910
Parsel No:	72
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 026

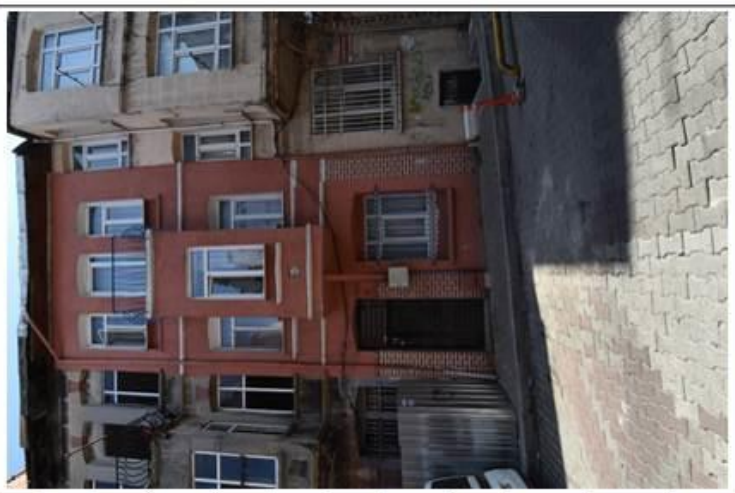

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1910
Parsel No:	73
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.13 25 ve 26 nolu envanter fişleri

Envanter No: 027

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1910
Parsel No:	74
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Envanter No: 028

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1910
Parsel No:	75
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.14 27 ve 28 nolu envanter fişleri

Envanter No: 029		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	76	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Envanter No: 030		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	78	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.15 29 ve 30 nolu envanter fişleri

Envanter No: 031

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mesnevihane
Ada No:	1910	**Parsel No:**	80-81
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 032

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mesnevihane
Ada No:	1910	**Parsel No:**	78
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Şekil C.16 31 ve 32 nolu envanter fişleri

Envanter No: 033

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	1910
Parsel No:	83
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Envanter No: 034

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Cebecibaşı Mescidi
Ada No:	1911
Parsel No:	22
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Şekil C.17 33 ve 34 nolu envanter fişleri

Envanter No: 035	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Cadde:**
Balat	Sultan Selim
Ada No:	**Parsel No:**
1913	26
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 2 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılmıyor	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Derin yapısal problemler, ciddi malzeme bozulmaları, görünür yapısal bozulmalar var ancak yapı yıkılmamış.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 036	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Cadde:**
Balat	Sultan Selim
Ada No:	**Parsel No:**
1913	27
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 2 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Şekil C.18 35 ve 36 nolu envanter fişleri

Envanter No: 037		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Gonca Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1913	136	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 038		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Debbağ Yunus	
Ada No:	**Parsel No:**	
1913	154	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.19 37 ve 38 nolu envanter fişleri

Envanter No: 039		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Debbağ Yunus	
Ada No:	**Parsel No:**	
2237	3	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Derin yapısal problemler, ciddi malzeme bozulmaları, görünür yapısal bozulmalar var ancak yapı yıkılmamış.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 040		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Debbağ Yunus	
Ada No:	**Parsel No:**	
2237	4	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.20 39 ve 40 nolu envanter fişleri

Envanter No: 041			Envanter No: 042		
İl:	**İlçe:**		**İl:**	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih		İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**		**Mahalle:**	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Debbağ Yunus		Yavuz S.Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**		**Ada No:**	**Parsel No:**	
2237	5		2242	11	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		**Dönemi:**	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli		19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**		**Kat Adedi:**	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut		Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		**Kullanım Durumu:**	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Ahşap Karkas		Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde bozulmalar var			**Strüktürel Durumu:** Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.			**Korunmuşluk Durumu:** Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.21 41 ve 42 nolu envanter fişleri

Envanter No: 043		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2262	32	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 044		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2262	34	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.22 43 ve 44 nolu envanter fişleri

Envanter No: 045

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Sokak:**	İncebel
Ada No:	2262	**Parsel No:**	35
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Envanter No: 046

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Sokak:**	İncebel
Ada No:	2262	**Parsel No:**	41
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.23 45 ve 46 nolu envanter fişleri

Envanter No: 047		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2266	6	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 048		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2266	11	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.24 47 ve 48 nolu envanter fişleri

Envanter No: 049

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	İncebel
Ada No:	2266
Parsel No:	13
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 050

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	İncebel
Ada No:	2266
Parsel No:	16
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.25 49 ve 50 nolu envanter fişleri

Envanter No: 051

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	Çukur Mescid
Ada No:	2266
Parsel No:	19
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde ve dolgu malzemesinde bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Envanter No: 052

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	Soğuk Tulumba
Ada No:	2272
Parsel No:	2
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Şekil C.126 51 ve 52 nolu envanter fişleri

Envanter No: 053

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	Kızıl Çıkmazı
Ada No:	2272
Parsel No:	11
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde ve dolgu malzemesinde bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Envanter No: 054

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim
Sokak:	İncebel
Ada No:	2273
Parsel No:	19
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.27 53 ve 54 nolu envanter fişleri

Envanter No: 055		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	21	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Envanter No: 056		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
2274	1	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.28 55 ve 56 nolu envanter fişleri

Envanter No: 057		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
2274	2	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Derin yapısal problemler, ciddi malzeme bozulmaları, görünür yapısal bozulmalar var ancak yapı yıkılmamış.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün cephe organizasyonu tamamen okunur fakat cephede basit değişiklikler		

Envanter No: 058		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
2275	1	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Çelik Karkas + Tuğla Dolgu	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.29 57 ve 58 nolu envanter fişleri

Envanter No: 059		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Debbağ Yunus	
Ada No:	**Parsel No:**	
2275	2	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Envanter No: 060		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2277	1	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.		

Şekil C.30 59 ve 60 nolu envanter fişleri

Envanter No: 061	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Yavuz S.Selim	Mismarcı Çeşmesi
Ada No:	**Parsel No:**
2277	2
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 2 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 062	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Cadde:**
Balat	Manyesizade
Ada No:	**Parsel No:**
1912	2
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 1 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Çelik Karkas + Tuğla Dolgu

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Şekil C.31 61 ve 62 nolu envanter fişleri

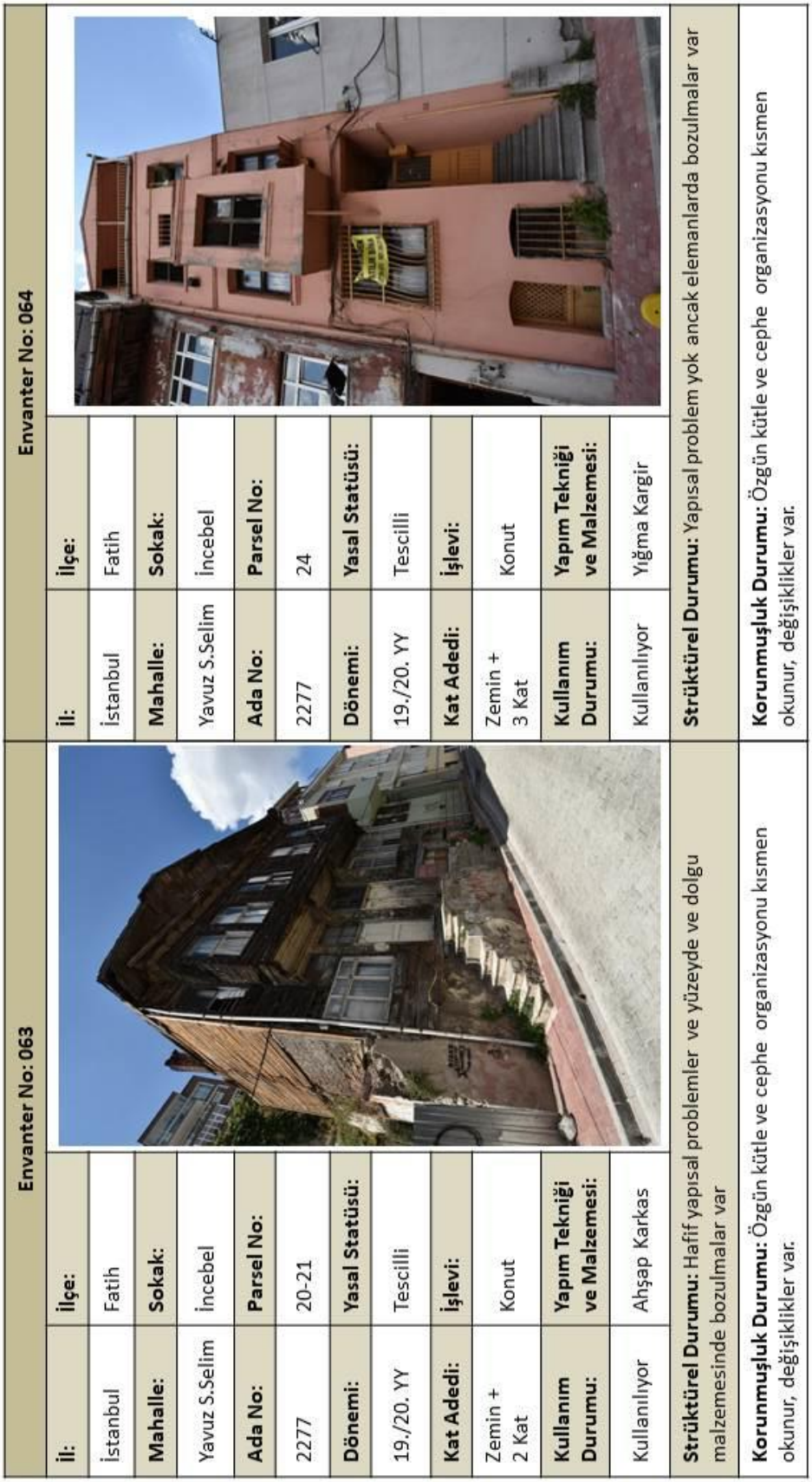

Envanter No: 063			
İl:	**İlçe:**		
İstanbul	Fatih		
Mahalle:	**Sokak:**		
Yavuz S.Selim	İncebel		
Ada No:	**Parsel No:**		
2277	20-21		
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		
19./20. YY	Tescilli		
Kat Adedi:	**İşlevi:**		
Zemin + 2 Kat	Konut		
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		
Kullanılıyor	Ahşap Karkas		
Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde ve dolgu malzemesinde bozulmalar var			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.			

Envanter No: 064			
İl:	**İlçe:**		
İstanbul	Fatih		
Mahalle:	**Sokak:**		
Yavuz S.Selim	İncebel		
Ada No:	**Parsel No:**		
2277	24		
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		
19./20. YY	Tescilli		
Kat Adedi:	**İşlevi:**		
Zemin + 3 Kat	Konut		
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		
Kullanılıyor	Yığma Kargir		
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.			

Şekil C.32 63 ve 64 nolu envanter fişleri

Envanter No: 065		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2277	25	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 066		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2277	26	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Ahşap Karkas	
Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.33 65 ve 66 nolu envanter fişleri

Envanter No: 067

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Yavuz S.Selim	İncebel
Ada No:	**Parsel No:**
2277	29
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.

Envanter No: 068

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Mercimek
Ada No:	**Parsel No:**
2277	34
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 4 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Çelik Karkas + Tuğla Dolgu

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu okunmaz durumda.

Şekil C.34 67 ve 68 nolu envanter fişleri

Envanter No: 069		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Balat	Sultan Selim	
Ada No:	**Parsel No:**	
2283	31	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 070		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Balat	Sultan Selim	
Ada No:	**Parsel No:**	
2283	33	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.35 69 ve 70 nolu envanter fişleri

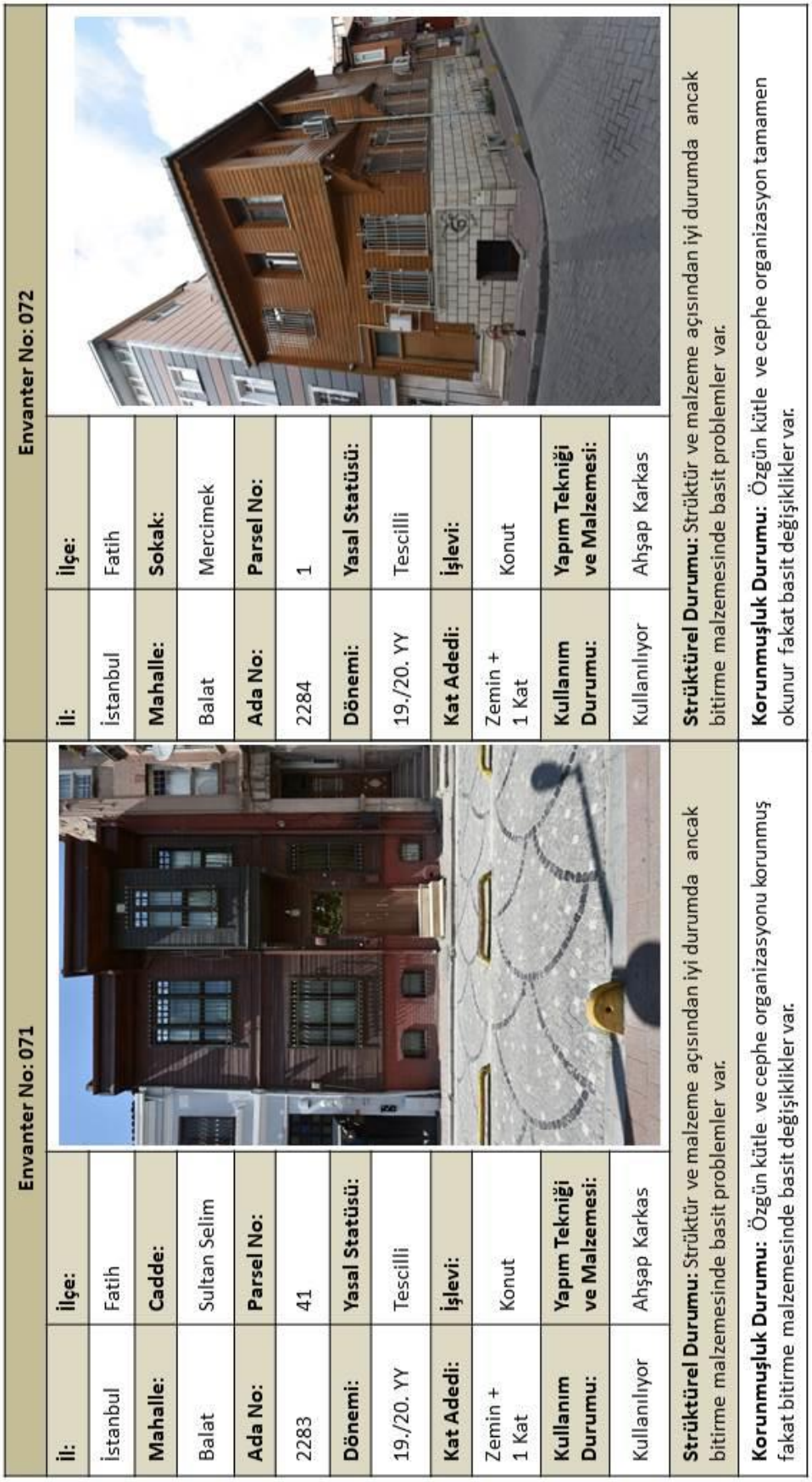

Envanter No: 071			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Cadde:**	Sultan Selim
Ada No:	2283	**Parsel No:**	41
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Ahşap Karkas
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.			

Envanter No: 072			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mercimek
Ada No:	2284	**Parsel No:**	1
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Ahşap Karkas
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.			

Şekil C.36 71 ve 72 nolu envanter fişleri

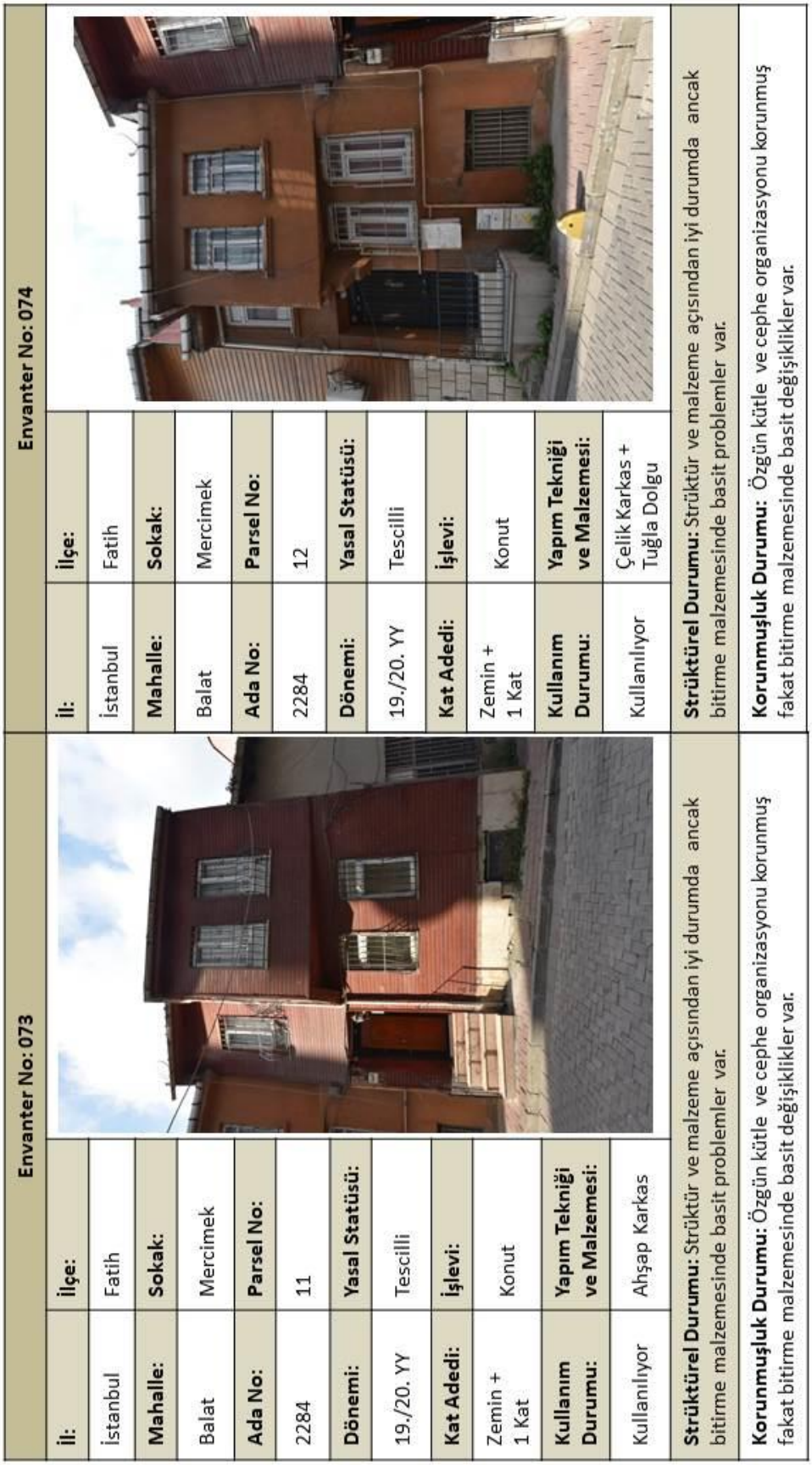

Envanter No: 073			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mercimek
Ada No:	2284	**Parsel No:**	11
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Ahşap Karkas
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.			

Envanter No: 074			
İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Mercimek
Ada No:	2284	**Parsel No:**	12
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Çelik Karkas + Tuğla Dolgu
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.			

Şekil C.37 73 ve 74 nolu envanter fişleri

Envanter No: 075

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mesnevihane
Ada No:	2285
Parsel No:	7
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Envanter No: 076

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Camcı Çeşmesi
Ada No:	2290
Parsel No:	11
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Şekil C.38 75 ve 76 nolu envanter fişleri

Envanter No: 077

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Sokak:**	Camcı Çeşmesi
Ada No:	2290	**Parsel No:**	12
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılmıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 078

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Sokak:**	Camcı Çeşmesi
Ada No:	2290	**Parsel No:**	13
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılmıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.39 77 ve78 nolu envanter fişleri

Envanter No: 079		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2290	15	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılmıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Hafif yapısal problemler ve yüzeyde ve dolgu malzemesinde bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 080		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz S.Selim	Molla Bey	
Ada No:	**Parsel No:**	
2456	5	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.40 79 ve 80 nolu envanter fişleri

Envanter No: 081

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Sokak:**	Molla Bey
Ada No:	2284	**Parsel No:**	11
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Envanter No: 082

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz S.Selim	**Cadde:**	Yavuz Selim
Ada No:	2284	**Parsel No:**	12
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak elemanlarda bozulmalar var

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyon tamamen okunur fakat basit değişiklikler var.

Şekil C.41 81 ve 82 nolu envanter fişleri

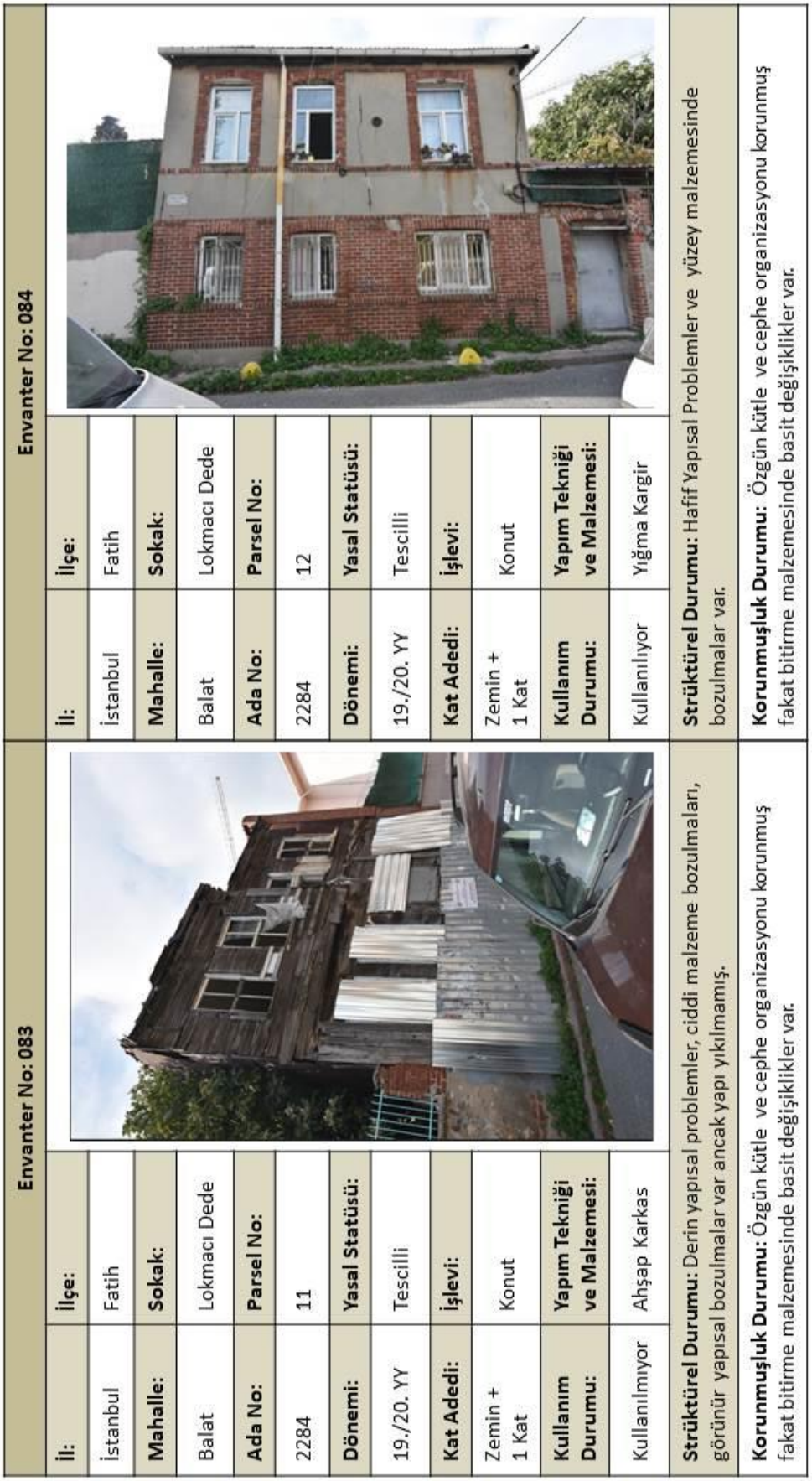

Envanter No: 083

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Lokmacı Dede
Ada No:	2284
Parsel No:	11
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılmıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Ahşap Karkas

Strüktürel Durumu: Derin yapısal problemler, ciddi malzeme bozulmaları, görünür yapısal bozulmalar var ancak yapı yıkılmamış.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 084

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Lokmacı Dede
Ada No:	2284
Parsel No:	12
Dönemi:	19./20. YY
Yasal Statüsü:	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Hafif Yapısal Problemler ve yüzey malzemesinde bozulmalar var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.42 83 ve 84 nolu envanter fişleri

Envanter No: 085		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	68	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Envanter No: 086		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	67	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.43 85 ve 86 nolu envanter fişleri

Envanter No: 087		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	66	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 088		
İl:	**İlçe:**	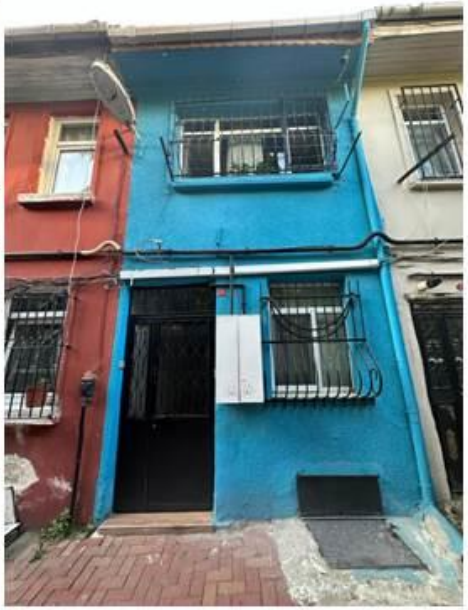
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	65	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.44 87 ve 88 nolu envanter fişleri

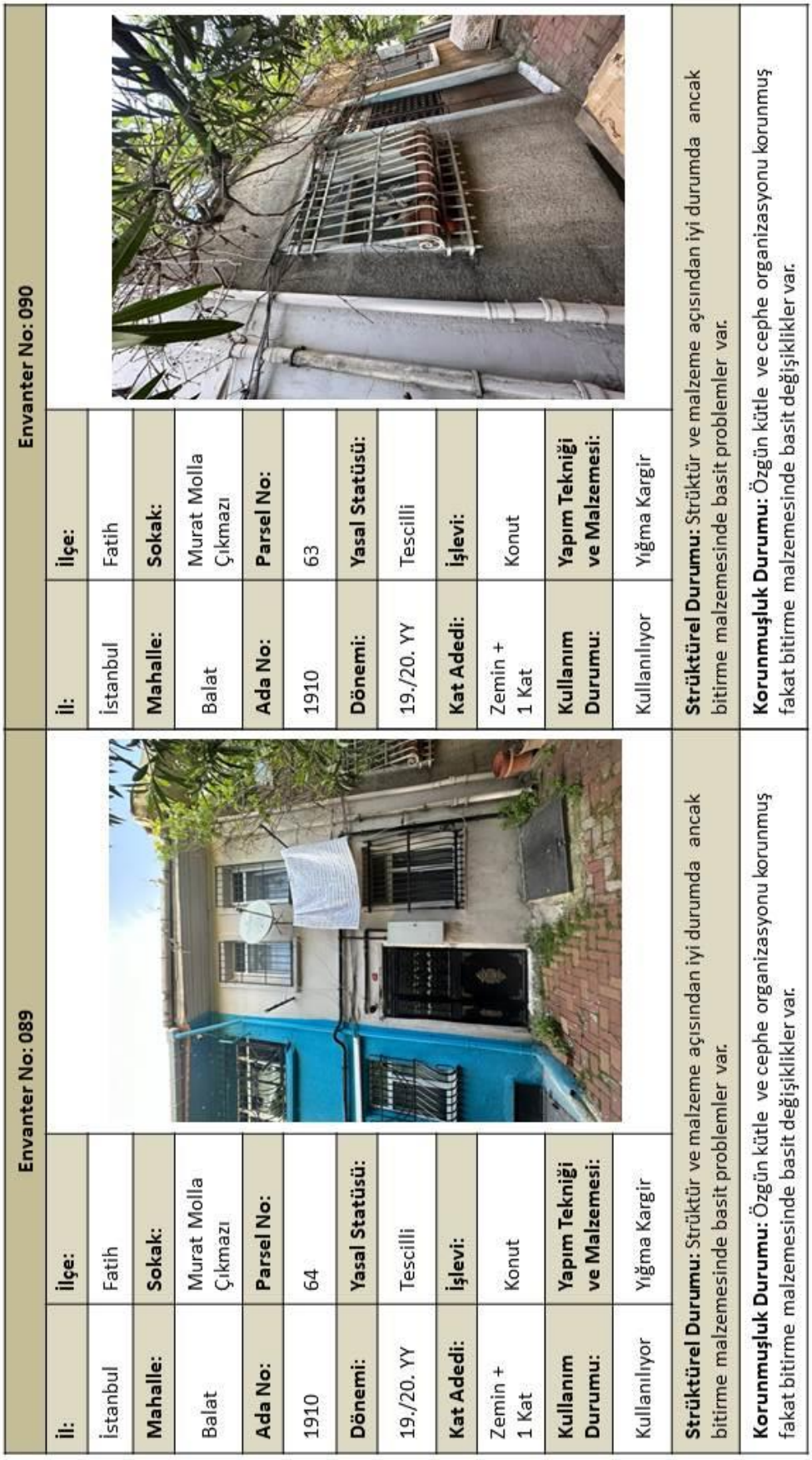

Envanter No: 089

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Murat Molla Çıkmazı
Ada No:	1910	**Parsel No:**	64
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Envanter No: 090

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Balat	**Sokak:**	Murat Molla Çıkmazı
Ada No:	1910	**Parsel No:**	63
Dönemi:	19./20. YY	**Yasal Statüsü:**	Tescilli
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.45 89 ve 90 nolu envanter fişleri

Envanter No: 091		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	62	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Envanter No: 092		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**	
1910	61	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.		

Şekil C.46 91 ve 92 nolu envanter fişleri

Envanter No: 093			Envanter No: 094		
İl:	**İlçe:**		**İl:**	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih		İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**		**Mahalle:**	**Sokak:**	
Balat	Murat Molla Çıkmazı		Balat	Murat Molla Çıkmazı	
Ada No:	**Parsel No:**		**Ada No:**	**Parsel No:**	
1910	60		1910	59	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		**Dönemi:**	**Yasal Statüsü:**	
19./20. YY	Tescilli		19./20. YY	Tescilli	
Kat Adedi:	**İşlevi:**		**Kat Adedi:**	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut		Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		**Kullanım Durumu:**	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Yığma Kargir		Kullanılıyor	Yığma Kargir	
Strüktürel Durumu: Derin yapısal problemler, ciddi malzeme bozulmaları, görünür yapısal bozulmalar var ancak yapı yıkılmamış.			**Strüktürel Durumu:** Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		
Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.			**Korunmuşluk Durumu:** Özgün kütle ve cephe organizasyonu kısmen okunur, değişiklikler var.		

Şekil C.47 93 ve 94 nolu envanter fişleri

Envanter No: 095	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Murat Molla Çıkmazı
Ada No:	**Parsel No:**
1910	69
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
19./20. YY	Tescilli
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 1 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Yığma Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Korunmuşluk Durumu: Özgün kütle ve cephe organizasyonu korunmuş fakat bitirme malzemesinde basit değişiklikler var.

Şekil C.48 95 nolu envanter fişi

Envanter No: 096		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Yavuz Sultan Selim	Haliç	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	45	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
-	Tescil önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 097		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	50	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
-	Tescil önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Kargir	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.49 96 ve 97 nolu envanter fişleri

Envanter No: 098	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Yavuz Sultan Selim	İncebel
Ada No:	**Parsel No:**
2266	9
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 2 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var

Envanter No: 099	
İl:	**İlçe:**
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Yavuz Sultan Selim	İncebel
Ada No:	**Parsel No:**
2262	48
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Tescil önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Şekil C.50 98 ve 99 nolu envanter fişleri

Envanter No: 100

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim
Sokak:	İncebel
Ada No:	1908
Parsel No:	6
Dönemi:	19.20. yy.
Yasal Statüsü:	Tescil önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Kargir

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var

Envanter No: 101

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim
Sokak:	İncebel
Ada No:	1913
Parsel No:	144
Dönemi:	1930-1982 Dönemi
Yasal Statüsü:	Tescil önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Kargir

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Şekil C.51 100 ve 101 nolu envanter fişleri

Envanter No: 102		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Atikali	Beyceğiz	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	8	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 4 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 103		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	47	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		

Şekil C.52 102 ve 103 nolu envanter fişleri

Envanter No: 104		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	45	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		

Envanter No: 105		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	50	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		

Şekil C.53 104 ve 105 nolu envanter fişleri

Envanter No: 106		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	45	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		

Envanter No: 107		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	50	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var		

Şekil C.54 106 ve 107 nolu envanter fişleri

Envanter No: 108			Envanter No: 109		
İl:	**İlçe:**		**İl:**	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih		İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**		**Mahalle:**	**Sokak:**	
Atikali	Hallaç Mehmet		Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**		**Ada No:**	**Parsel No:**	
1370	45		1370	50	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		**Dönemi:**	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Tescil önerisi		1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**		**Kat Adedi:**	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut		Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		**Kullanım Durumu:**	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme		Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: . Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.			**Strüktürel Durumu:** Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.55 108 ve 109 nolu envanter fişleri

Envanter No: 110			Envanter No: 111		
İl:	**İlçe:**		**İl:**	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih		İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**		**Mahalle:**	**Cadde:**	
Atikali	Beyceğiz		Atikali	Manyasizade	
Ada No:	**Parsel No:**		**Ada No:**	**Parsel No:**	
1370	52		1370	64	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		**Dönemi:**	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Tescil önerisi		1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**		**Kat Adedi:**	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut		Zemin + 4 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		**Kullanım Durumu:**	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme		Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var			**Strüktürel Durumu:** Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.56 110 ve 111 nolu envanter fişleri

Envanter No: 112		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mesnevihane	
Ada No:	**Parsel No:**	
1909	5	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Envanter No: 113		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Balat	Sultan Selim	
Ada No:	**Parsel No:**	
1912	20	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.57 112 ve 113 nolu envanter fişleri

Envanter No: 114

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Debbağ Yunus
Ada No:	**Parsel No:**
1913	154
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 4 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Envanter No: 115

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Lokmacıdede
Ada No:	**Parsel No:**
1913	200
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Şekil C.58 114 ve 115 nolu envanter fişleri

Envanter No: 116		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2262	21	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Envanter No: 117		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2266	25	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Şekil C.59 116 ve 117 nolu envanter fişleri

Envanter No: 118		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	33	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 119		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Soğuk Tulumba	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	34	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Şekil C.60 118 ve 119 nolu envanter fişleri

Envanter No: 120

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim
Sokak:	Soğuk Tulumba
Ada No:	2273
Parsel No:	41
Dönemi:	1930-1982 Dönemi
Yasal Statüsü:	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Betonarme

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Envanter No: 121

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim
Sokak:	Soğuk Tulumba
Ada No:	2277
Parsel No:	41
Dönemi:	1930-1982 Dönemi
Yasal Statüsü:	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 1 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Betonarme

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Şekil C.61 120 ve 121 nolu envanter fişleri

Envanter No: 122

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mismarcı Yokuşu
Ada No:	2273
Parsel No:	41
Dönemi:	1930-1982 Dönemi
Yasal Statüsü:	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Envanter No: 123

İl:	İstanbul
İlçe:	Fatih
Mahalle:	Balat
Sokak:	Mismarcı Yokuşu
Ada No:	2279
Parsel No:	27
Dönemi:	1930-1982 Dönemi
Yasal Statüsü:	Tescil önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat
İşlevi:	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor
Yapım Tekniği ve Malzemesi:	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Şekil C.62 122 ve 123 nolu envanter fişleri

Envanter No: 124		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mismarcı Yokuşu	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	27	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 1 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Envanter No: 125		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mismarcı Yokuşu	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	27	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.63 124 ve 125 nolu envanter fişleri

Envanter No: 126		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Camcı Çeşmesi Ykş.	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	41	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 4 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Envanter No: 127		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mismarcı Yokuşu	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	27	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Şekil C.64 126 ve 127 nolu envanter fişleri

Envanter No: 128		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Mismarcı Yokuşu	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	41	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.		

Envanter No: 129		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Camcı Çeşmesi Ykş.	
Ada No:	**Parsel No:**	
2282	16	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.65 128 ve 129 nolu envanter fişleri

Envanter No: 130		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 131		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Camcı Çeşmesi Ykş.	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	27	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.66 130 ve 131 nolu envanter fişleri

Envanter No: 132		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Balat	Camcı Çeşmesi Ykş.	
Ada No:	**Parsel No:**	
2273	17	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 133		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Cadde:**	
Balat	Sultan Selim	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	27	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 4 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.67 132 ve 133 nolu envanter fişleri

Envanter No: 134

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Sultan Selim
Ada No:	**Parsel No:**
2273	17
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.

Envanter No: 135

İl:	İlçe:
İstanbul	Fatih
Mahalle:	**Sokak:**
Balat	Sultan Selim
Ada No:	**Parsel No:**
2279	27
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	**İşlevi:**
Zemin + 3 Kat	Konut
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**
Kullanılıyor	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Şekil C.68 134 ve 135 nolu envanter fişleri

Envanter No: 136			Envanter No: 137		
İl:	**İlçe:**		**İl:**	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih		İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**		**Mahalle:**	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi		Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**		**Ada No:**	**Parsel No:**	
2273	12		2473	13-14	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**		**Dönemi:**	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi		1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**		**Kat Adedi:**	**İşlevi:**	
Zemin + 4 Kat	Konut		Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**		**Kullanım Durumu:**	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme		Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.			**Strüktürel Durumu:** Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.69 136 ve 137 nolu envanter fişleri

Envanter No: 138

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim	**Sokak:**	Hüseyin Remzi Bey
Ada No:	2273	**Parsel No:**	12
Dönemi:	1930-1982 Dönemi	**Yasal Statüsü:**	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 2 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Envanter No: 139

İl:	İstanbul	**İlçe:**	Fatih
Mahalle:	Yavuz Sultan Selim	**Sokak:**	Turna Yolu
Ada No:	2473	**Parsel No:**	13-14
Dönemi:	1930-1982 Dönemi	**Yasal Statüsü:**	Planlama kararı ile koruma önerisi
Kat Adedi:	Zemin + 3 Kat	**İşlevi:**	Konut
Kullanım Durumu:	Kullanılıyor	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	Betonarme

Strüktürel Durumu: Yapısal problem yok ancak yüzeyde ve/veya elemanlarda bozulmalar var.

Şekil C.70 138 ve 139 nolu envanter fişleri

Envanter No: 140		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**	
1370	45	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 141		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	4	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.71 140 ve 141 nolu envanter fişleri

Envanter No: 142		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	22	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 143		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	4	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.72 142 ve 143 nolu envanter fişleri

Envanter No: 144		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 145		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
2279	4	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.73 144 ve 145 nolu envanter fişleri

Envanter No: 146		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 147		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.74 146 ve 147 nolu envanter fişleri

Envanter No: 148		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	Çırakçı Çeşmesi	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 2 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Envanter No: 149		
İl:	**İlçe:**	
İstanbul	Fatih	
Mahalle:	**Sokak:**	
Yavuz Sultan Selim	İncebel	
Ada No:	**Parsel No:**	
Dönemi:	**Yasal Statüsü:**	
1930-1982 Dönemi	Planlama kararı ile koruma önerisi	
Kat Adedi:	**İşlevi:**	
Zemin + 3 Kat	Konut	
Kullanım Durumu:	**Yapım Tekniği ve Malzemesi:**	
Kullanılıyor	Betonarme	
Strüktürel Durumu: Strüktür ve malzeme açısından iyi durumda ancak bitirme malzemesinde basit problemler var.		

Şekil C.75 148 ve 149 nolu envanter fişleri

TEZDEN ÜRETİLMİŞ YAYINLAR

Bildiri

1. Aytek, A.Ş. ve Gençer C.İ.,(2022). "Kentleşme Dinamikleri Ekseninde Tarihi Çevre Değerlendirme Çalışması, Çarşamba-Yavuz Selim", Doğuş Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fakültesi Mimarlık Bölümü 1. Ulusal Mimarlık ve Kent Araştırmaları Sempozyumu, 26-27 Ekim 2022, İstanbul